

Departementschefen. I likhet med riksbibliotekarien anser jag, att den för kungl. bibliotekets centrala administration avsedda biträdespersonalen bör förstärkas. För ändamålet bör därför under förevarande anslag beräknas medel till ett kanslibitråde i Ae 7 med halvtidstjänstgöring.

Vid anmälan i det följande av bibliotekets omkostnadsanslag avser jag att beräkna medel för den av riksbibliotekarien föreslagna växelinstallationen. För bemanning av växeln bör en tjänst som telefonist i reglerad befordringsgång inrättas. Då denna tjänst enligt vad jag erfarit blir erforderlig först från och med den 1 januari 1962, beräknar jag nu medel i överensstämmelse härmed.

För nattbevakning m. m. förordar jag, att en tjänst som vaktmästare i Ae 7 inrättas vid biblioteket. Vid bifall härtill bör indragas ett under icke-ordinarieposten beräknat belopp för nattvaktsgöromål.

Då jag inte anser mig böra förorda, att den för katalogväsendets omläggning beviljade tillfälliga personalförstärkningen bibehålles under nästa budgetår, bör de i denna förstärkning ingående båda biblioteksbiträdestjänsterna i Ag 9 indragas.

I överensstämmelse med riksbibliotekariens förslag bör medelsanvisningen till katalogiserings- och bindningsarbeten ökas med 1 700 kronor.

I enlighet med vad som förutsatts i den av riksdagen godkända propositionen 1960: 126 bör under en särskild arvodespost anvisas 1 200 kronor till arvode åt en organisationsföredragande.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för en kamrerare i Ao 17 i stället för en kontorsskrivare i Ao 13 vid centrala administrationen. Tjänsten bör redovisas på personalförteckningen för kungl. biblioteket.

I övrigt räknar jag under förevarande anslag ej med andra utgiftsökningar än sådana av automatisk natur.

Jag beräknar kungl. bibliotekets hela avlöningsanslag för nästa budgetår till 1 887 000 kronor. Detta innebär en anslagsökning med 189 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för kungl. biblioteket, som föranledes av vad jag i det föregående anförte;

b) godkänna följande avlöningsstat för kungl. biblioteket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	514 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 200
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	935 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	407 200
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	29 000
Summa kronor	1 887 000

c) till *Kungl. biblioteket*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 887 000 kronor.

[29] 25. *Kungl. biblioteket*: **Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	420 200	325 088
1960/61 (statsliggaren s. 488)	383 900	
1961/62 (förslag)	508 000	

Riksbibliotekarien föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med i runt tal 633 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Reseersättningar (nu 2 100)	+	300
2. Bränsle, lyse och vatten (nu 76 300)	+	3 700
3. Övriga expenser (nu 187 400)		
a) löpande utgifter (nu 120 900)	+	32 734
b) engångsutgifter	+	620 340
c) bortfall av engångsutgifter	—	66 500
4. Publikationstryck (nu 114 000)	+	20 000
5. Övriga utgifter: Reproduktionsverksamheten (nu 30 000)	+	22 200
Summa kronor	+	632 774

Av riksbibliotekariens framställning inhämtas bland annat följande.

R e s e e r s ä t t n i n g a r. Till stöd för den föreslagna höjningen av denna anslagspost åberopas bibliotekets alltmer utvidgade befattningsområde med angelägenheter som rör landets övriga bibliotek samt behovet av medel för deltagande i vissa inhemska bibliotekskonferenser.

B r ä n s l e , l y s e o c h v a t t e n. Den begärda höjningen motiveras huvudsakligen med de genom bibliotekets ombyggnad utvidgade lokalerna och elektrifiering av vissa andra lokaler, som hittills saknat belysning.

Ö v r i g a e x p e n s e r. *Löpande utgifter.* På grund av kostnadsfördyringar, föranledda av den allmänna varuskatten, beräknas en höjning

av den nuvarande medelsanvisningen till löpande utgifter med 5 078 kronor. — Städningsskostnaderna beräknas automatiskt öka med 5 000 kronor på grund av nytt avtal och utvidgade städningssområden. — Till driftkostnader för den för läneservicen inom Stockholm avsedda transportbilen äskas ytterligare 5 000 kronor. — En till installation föreslagen automatisk telefonväxel betingar enligt offert från televerkets avdelning för automatväxlar en kvartalskostnad av 4 414 kronor. Till driftkostnader för denna växel äskas därför ett sammanlagt belopp av 17 656 kronor.

Engångsutgifter. Av den begärda engångsanvisningen hänför sig 87 475 kronor huvudsakligen till en maskinell upprustning av kungl. biblioteket i syfte att åstadkomma en rationalisering av verksamheten och en förbättring av servicen gentemot andra bibliotek. Nämnda del av medelsanvisningen avser sålunda dels anskaffning av bokbinderimaskiner, bokvagnar, filmskåp, vykortslådor, registerbord, kontorsmaskiner, kassaskåp och ny transportbil för Stockholmsråjongen, dels komplettering av beståndet av tidningsfilm och vissa merutgifter för centralkatalogiseringskort till universitetet i Göteborg. — Installation av en automatisk telefonväxel har enligt riksbibliotekarien länge varit ett trängande behov för biblioteket, som för närvarande arbetar med 16 skilda telefonabonnemang, kompletterade av 20 sidoapparater. Åskandet om telefonväxel har de senaste åren uppskjutits i avvaktan på att en installation skulle kunna samordnas med den pågående omdaning av bibliotekshuset. Ombyggnaden anses nu ha nått en för en installation lämplig etapp. Telefonväxeln föreslås därför komma till stånd under förra delen av nästa budgetår. Under den snart avslutade etappen har på varje punkt hänsyn tagits till en växel av planerad omfattning, rör inlagts, erforderliga utrymmen iordningställts o. s. v. Enligt offert från televerkets avdelning för automatväxlar drar anläggningen en kostnad av 76 465 kronor. — Den nu pågående etappen av ombyggnaden av bibliotekshuset i Humlegården bedrivs som beredskapsarbete; kostnaderna för såväl byggnadsarbeten som inredning m. m. bestrides med medel, som ställts till förfogande av arbetsmarknadsstyrelsen. Biblioteket har för innevarande budgetår erhållit bemyndigande att beställa för tredje etappen avsedd inredning m. m. till ett värde av högst 374 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1961/62, dock under förutsättning att ifrågavarande etapp kommer till utförande såsom beredskapsarbete men de i anslutning därtill uppkommande kostnaderna för inredning m. m. ej kommer att bestridas med medel, som står till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande. Riksbibliotekarien anser det högst sannolikt att tredje etappen med hänsyn till nuvarande arbetsmarknadsläge icke kommer att kunna genomföras som beredskapsarbete. Då tredje etappen måste, oberoende av läget på arbetsmarknaden, fullföljas i direkt anslutning till andra etappen, anhåller riksbibliotekarien, att det till inredningsanslaget knutna förbehållet måtte bortfalla. Vidare är det enligt riksbibliotekarien önskvärt, att anslaget höjes från 374 000 kronor till 446 400 kronor. Större delen av denna ökning, 35 000 kronor, hänför sig till en utvidgning av etappen, avseende att möjliggöra ett ökat antal forskarplatser. — Till ytterligare inredning av biblioteksdepån äskas nu 10 000 kronor. — För inredning, flyttningskostnader och transportbil för depån har för innevarande budgetår anvisats ett engångsbelopp av 66 500 kronor, vilket bortfaller för nästa budgetår.

P u b l i k a t i o n s t r y c k. För kungl. bibliotekets årsredogörelse be-

räknas för nästa budgetår 6 000 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår innebär en ökning med 3 000 kronor.

För *accessionskatalogen* framlades i petita för budgetåren 1959/60 och 1960/61 redogörelser för de fortlöpande kostnaderna enligt den nya utgivningsplanen (1959:1, VIII ht, s. 28 f. respektive 1960:1, VIII ht, s. 23). Riksbibliotekarien meddelar, att de beräkningar för katalogens utgivning under 1959/60 och 1960/61, som lagts till grund för anslagsäskanden inte kommit att motsvara verkligheten. Förskjutning och ändringar i utgivningsprogrammet har sålunda framtvingats, dels på grund av att det inströmmande material, som det ålegat redaktionen att bearbeta, visat sig större än förutsetts, dels därför att redaktionen måst arbeta med genom vakanser och långvariga sjukdomsfall tidvis starkt reducerad styrka. Ändringen i utgivningsprogrammet innebär, att det sammanfattande tioårsregistret 1946—55 icke hittills kunnat färdigställas för tryckning, varjämte, som tidigare framhållits, systematiska delar till de separata årsvolymerna tills vidare ej skall utges utan avses skola ersättas av en samlad systematisk indexvolym 1956/1960. I beräkningarna för 1959/60 ingick dels 57 000 kronor som begynnelseanslag för tioårsregistret, dels cirka 50 000 kronor för en systematisk del 1956—1957. Av för budgetåret 1959/60 anvisade 193 000 kronor har sålunda cirka 107 000 kronor ej förbrukats. Mot bakgrunden härav beräknas medelsbehovet för budgetåret 1961/62 enligt följande:

a) alfabetisk del 1959: 58 500 kronor, vilket belopp med hänsyn till växande storlek och ökat tryckningspris höjts med 10 procent i jämförelse med beräkningen för föregående del;

b) tioårsregister 1948—1955: hela kostnaden 183 600 kronor avsedd att uppdelas i tre rater; då tidigare anvisats 114 500 kronor, äskas nu återstoden 69 100 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslagsposten publikationstryck uppgår alltså för nästa budgetår till (6 000 + 58 500 + 69 100 =) 133 600 kronor eller i avrundat belopp 134 000 kronor.

Ö v r i g a u t g i f t e r: **R e p r o d u k t i o n s v e r k s a m h e t e n.** Fotodetaljen har under sommaren 1960 inflyttat i sina nya och moderna lokaler men har på grund av brist på tillräcklig apparatutrustning icke möjlighet att nu omedelbart på ett mera påtagligt sätt tillgodogöra sig den lokala förbättringen. Sedan de inköp verkställt, som beräknas kunna inkluderas i vinstmedlen, kvarstår ett ersättnings- och nyanskaffningsprogram, som bland annat omfattar fotokopistapparat, torkskåp, skärmaskin, exponeringsmätare, förstoringsapparater och avmaskningsram. För bestri-dande av kostnaderna för detta program, 41 000 kronor, föreslås att 22 200 kronor anvisas nästa budgetår och återstoden budgetåret 1962/63.

Departementschefen. Delposten till bränsle, lyse och vatten bör i överensstämmelse med riksbibliotekariens förslag uppräknas med 3 700 kronor.

För nästa budgetår bör under delposten till övriga expenser beräknas 90 200 kronor till engångsutgifter. Av detta belopp avser 76 500 kronor installation av en telefonväxel, 3 200 kronor vissa merutgifter för central-katalogiseringskort till universitetet i Göteborg och 10 500 kronor anskaffning av inventarie- och maskinutrustning. Jag har vid min avvägning inte

räknat med någon medelsanvisning till inköp av ny transportbil för Stockholmsräjongen eller till ytterligare inredning av biblioteksdepån. För löpande utgifter bör delposten vidare uppräknas med 22 700 kronor, varav 5 000 kronor för ökade städningskostnader och 17 700 kronor för driftkostnader för den automatiska telefonväxeln. Då jag inte räknar med någon ökad medelsanvisning till övriga av riksbibliotekarien äskade, till löpande utgifter hänförliga ändamål, bör delposten sålunda höjas med 112 900 kronor. Å andra sidan bör denna delpost minskas med 66 500 kronor, motsvarande för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp. Sammanlagt bör alltså delposten till övriga expenser höjas med 46 400 kronor.

Beträffande det förra året lämnade bemyndigandet, avseende beställning av inredning m. m. för tredje etappen av kungl. bibliotekets ombyggnad, ifrågasätter jag ingen annan ändring än att bemyndigandet, såvitt gäller tidigaste tidpunkten för betalning, bör avse budgetåret 1962/63.

Vid sin uppskattning av medelsbehovet till accessionskatalogen synes riksbibliotekarien ha räknat med att ett för budgetåret 1959/60 anvisat men ej förbrukat belopp av 57 000 kronor skall kunna stå till förfogande för nästa budgetår. Då detta av anslagstekniska skäl ej låter sig göra, bör för nyssnämnda budgetår till accessionskatalogen beräknas 57 000 kronor utöver av riksbibliotekarien begärda 128 000 kronor eller sammanlagt 185 000 kronor. Någon ökad medelsanvisning till bibliotekets årsredogörelse anser jag mig inte böra tillstyrka. Anslagsposten till publikationstryck bör således för nästa budgetår uppföras med 188 000 kronor, innebärande en ökning med 74 000 kronor.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit bör hela omkostnadsanslaget höjas med 124 100 kronor till 508 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kungl. biblioteket: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 508 000 kronor.

[30] 26. Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	440 000	440 001
1960/61 (statsliggaren s. 489)	490 000	
1961/62 (förslag)	530 000	

Riksbibliotekarien hemställer, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 125 000 kronor. Till stöd härför åberopar riksbibliotekarien den allttjämt fortgående kostnadsstegringen med avseende på såväl böcker som bindning. Riksbibliotekarien framhåller därvid, att den för innevarande budgetår beviljade anslagshöjningen med 50 000 kronor i stort sett helt åtgått för att täcka merkostnaderna för den allmänna varuskatten och in-

träffade prisstegringar på bindningsarbeten. Vidare understryker riksbibliotekarien vikten av att anslaget kraftigt uppräknas, så att icke kungl. biblioteket genom en förnyad eftersläpning av inköpsverksamheten ånyo tvingas till för statsverket oekonomiska kompletteringsaktioner. Anslaget bör enligt riksbibliotekariens mening utgå med ungefär samma belopp som universitetsbibliotekens motsvarande anslag. Riksbibliotekarien erinrar därvid om att kungl. biblioteket vid sidan av sina traditionella uppgifter som landets nationalbibliotek och centralt forskningsbibliotek för huvudstaden jämväl skall fungera som humanistiskt-samhällsvetenskapligt universitetsbibliotek därstädes.

Departementschefen. Jag anser mig för nästa budgetår böra tillstyrka en höjning av förevarande anslag med 40 000 kronor till 530 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning*
för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av
530 000 kronor.

[31] 27. Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	65 000	62 821
1960/61 (statsliggaren s. 489)	66 900	
1961/62 (förslag)	72 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *ordföranden i styrelsen för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek* dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt förslag om inrättande av en tjänst som kanslibiträde i Ag 7 och om ökning med 2 000 kronor av medelsanvisningen till expenser (nu 6 000 kronor). Vid bifall till förslaget om inrättande av en kanslibiträdestjänst kan ett under icke-ordinarieposten nu beräknat belopp av 5 200 kronor, avseende tillfällig skrivhjälp och viss vaktmästarersättning, indragas.

Departementschefen. Jag anser mig inte böra tillstyrka andra utgiftsökningar under detta anslag än sådana av automatisk natur. Anslaget i dess helhet beräknar jag för nästa budgetår till 72 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 5 100 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med staten i efterföljande hemställan. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande stat för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

S t a t

Avlöningar

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	51 500	
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	13 400	
3. Kompensation för höjda folkpensions- avgifter, <i>förslagsvis</i>	<u>1 000</u>	65 900

Omkostnader

1. Sjukvård, <i>förslagsvis</i>	100	
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	<u>6 000</u>	6 100

Summa kronor 72 000

b) till *Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 72 000 kronor.

[32] **28. Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	20 000	19 778
1960/61 (statsliggaren s. 489)	25 000	
1961/62 (förslag)	27 000	

Ordföranden i styrelsen för statens psykologisk-pedagogiska bibliotek föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 10 000 kronor. Såsom skäl härför åberopas huvudsakligen följande.

Antalet studerande inom ämnesområdet är ständigt växande ävensom antalet forskare och företrädare för den tillämpade verksamheten. Detta har medfört, att anspråken på pedagogiska biblioteket och dess standard har stigit år från år. Bibliotekets ställning som centralt specialbibliotek och de mycket höga krav som måste ställas på ett sådant innebär, att en kontinuerlig utbyggnad av såväl bok- som tidskriftsbeståndet är inte bara önskvärd utan helt nödvändig. En ändamålsenlig nyanskaffning av relevant litteratur är emellertid mycket kostnadskrävande. Vetenskapliga tryckalster har under det senaste året ökat i pris med i runt tal 10 procent. Med den tilltagande specialiseringen inom här berörda ämnesområden — dikterad av psykologins allt vidare tillämpningsmöjligheter och samhällets behov av specialexpertis — har framför allt behovet av obrutna serier av vetenskapliga tidskrifter blivit allt mera nödvändigt att tillgodose. En förskjutning av litteraturbehovets tyngdpunkt mot specialiserad facklitteratur kan förmärkas inom praktiskt taget alla vetenskapsområden, men den är måhända något mer accentuerad inom de psykologiska vetenskaperna, där utvecklingen just nu är mest sprängartad.

Departementschefen. En viss förstärkning av förevarande anslag synes mig erforderlig. Jag förordar därför, att anslaget för nästa budgetår upp-

föres med 27 000 kronor, vilket är 2 000 kronor mer än för innevarande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 27 000 kronor.

[33] **29. Stifts- och landsbiblioteken: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	350 000	343 956
1960/61 (statsliggaren s. 489)	362 000	
1961/62 (förslag)	408 000	

Landsbiblioteksorganisationen avser att på grundval av de större stifts- och läroverksbiblioteken skapa en biblioteksform, som skall utgöra en förbindelselänk mellan folkbiblioteken och de stora vetenskapliga biblioteken, bland annat genom att tjänstgöra som central för övriga inom respektive län belägna bibliotek. Genom särskilda riksdagsbeslut har fyra sådana bibliotek tillkommit, nämligen år 1926 i Linköping, år 1937 i Skara, år 1952 i Västerås och år 1953 i Växjö. Med landsbiblioteken i stort sett analoga uppgifter har centralbiblioteken, vilka upprättats i enlighet med föreskrifterna i kungörelsen den 24 januari 1930 (nr 15) angående understödjande av folkbiblioteksväsendet (numera i hithörande delar ersatt av kungörelsen 1955: 540). Centralbiblioteken, vilka ej får inrättas i län, där landsbibliotek finns, skiljer sig från dessa bibliotek däri, att de är kommunala institutioner, som i egenskap av lånecentral inom länet erhåller statsunderstöd. Enligt den plan, som låg till grund för förstnämnda kungörelse, skulle i varje län upprättas ett landsbibliotek eller ett centralbibliotek. Genom inrättandet av biblioteket i Växjö har denna plan blivit fullföljd.

För nästa budgetår hemställer styrelsen för biblioteket i *Linköping* om uppflyttning av expeditionsvaktstjänsten från Ao 7 till Ao 8. Styrelsen för biblioteket i *Västerås* föreslår inrättande av en kontoristtjänst i Ae 9, en biblioteksbiträdestjänst i Ae 9 och en tjänst som expeditionsvaktsbiträde i Ae 5 samt uppflyttning av expeditionsvaktstjänsten i Ao 7 till tjänst som uppsyningsman i Ao 9. Styrelsen för biblioteket i *Växjö* hemställer om anvisande av 3 000 kronor till extra arbetskraft för kameralt arbete samt höjning med 4 750 kronor av den nuvarande medelsanvisningen för katalogiseringsarbeten (5 250 kronor). I övrigt ifrågasättes från biblioteksstyrelsernas sida inga andra utgiftsökningar än sådana av automatisk karaktär.

Riksbibliotekarien finner en förbättring av expeditionsvaktstjänsternas ställning vid biblioteken i Linköping och Västerås vara befogad med hänsyn till önskvärdheten att på dessa platser om möjligt undgå täta personalbyten. Av framställda önskemål om nya tjänster synes riksbibliotekarien avseende främst böra fästas vid Västeråsbibliotekets äskande av ett biblio-

teksbiträde. Ett behörigt handhavande och vård av de från forskningssynpunkt viktiga äldre samlingarna och de i anslutning till dessa av statsmedel bestridda nyanskaffningarna kräver enligt riksbibliotekariens mening denna ökade personalinsats. Växjöbibliotekets äskande om ökat anslag för de vid bibliotekets nyorganisation övertagna äldre samlingarnas katalogmässiga inordnande synes riksbibliotekarien också starkt befogat.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka andra utgiftsökningar än sådana av automatisk natur. Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 408 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 46 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för stifts- och landsbiblioteken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	146 600
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	162 800
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	92 400
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	6 200
Summa kronor	408 000

b) till *Stifts- och landsbiblioteken*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 408 000 kronor.

[34] 30. Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	11 000	12 546
1960/61 (statsliggaren s. 490)	11 000	
1961/62 (förslag)	11 000	

I fråga om anslagsmedlen till expenser (nu 2 550 kronor per bibliotek) föreslås av biblioteksstyrelserna i *Linköping* och *Skara* höjning med 750 respektive 450 kronor samt av biblioteksstyrelserna i *Västerås* och *Värjö* höjning med 1 450 kronor för vardera biblioteket.

Riksbibliotekarien konstaterar för sin del, att biblioteksstyrelsernas äskanden om höjda expensmedel grundar sig på ökad omfattning av biblioteksverksamheten. Dessa äskanden bör därför enligt hans mening tillgodoses.

Departementschefen. Någon höjning av detta anslag anser jag mig inte böra förorda. Anslaget bör därför uppföras med oförändrat belopp, 11 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader* för
budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 000 kronor.

[35] **31. Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning**

m. m.	Anslag	Nettoutgift
1959/60	76 700	72 684
1960/61 (statsliggaren s. 490)	80 000	
1961/62 (förslag)	85 000	

I fråga om detta reservationsanslag hemställer *biblioteksstyrelserna* om höjningar med tillhopa 37 700 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

Bokinköp och bokbindning

Linköping (nu 19 100)	+ 5 900
Skara (nu 15 900)	+ 9 100
Västerås (nu 15 650)	+ 9 350
Växjö (nu 14 650)	+ 10 750

Konserveringsarbeten

Skara (nu 1 900)	+ 100
Västerås (nu 3 250)	+ 1 750
Växjö (nu 3 150)	+ 750
Summa kronor	+ 37 700

Riksbibliotekarien anför huvudsakligen följande.

Nu utgående anslag till bokinköp och bokbindning vid stifts- och landsbiblioteken har under senare år blivit föremål för endast obetydlig höjning. Med hänsyn till såväl de avsevärt höjda bokpriserna respektive bindningskostnaderna som till behovet att i görligaste mån hålla biblioteken av denna speciella organisationstyp försedda med för forskning och studier erforderlig vetenskaplig litteratur framstår enligt min mening ett tillgodoseende av äskandena i detta avseende som i hög grad nödvändigt.

Vidare hemställer riksbibliotekarien om oförändrad medelsanvisning, 4 000 kronor, till fortsatta konserveringsarbeten vid stifts- och läroverksbiblioteket samt domkyrkobiblioteket i Strängnäs (jfr 1957 års åttonde huvudtitel, p. 16).

Departementschefen. Jag anser mig kunna tillstyrka en höjning av förevarande reservationsanslag med 5 000 kronor till 85 000 kronor. Anslaget torde liksom hittills böra fördelas av Kungl. Maj:t. För att därvid de ange-

lägnaste önskemålen skall kunna i möjligaste mån tillgodoses, torde förslag till fördelningen böra avgivas av riksbibliotekarien efter hörande av vederbörande biblioteksstyrelser. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m. för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 85 000 kronor.

[36] **32. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 968 000	2 044 639
1960/61 (statsliggaren s. 514)	2 031 000	
1961/62 (förslag)	2 296 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *akademien* dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

Personalförstärkningar

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.

1. Konservator i Ae 19 (tekniska avdelningen).
2. Amanuens i reglerad befordringsgång (administrativa och kamerala avdelningen).
3. Amanuens i reglerad befordringsgång med samtidig indragning av tjänst som förste arkivbiträde i Ao 10 (arkivet).
4. Fotograf i Ae 11 (tekniska avdelningen).
5. Kanslibiträde i Ae 7 (administrativa och kamerala avdelningen).
6. Kanslibiträde i Ae 7 (tekniska avdelningen).
7. Kanslibiträde i Ae 7 (pedagogiska avdelningen).
8. Biblioteksbiträde i Ae 7 (biblioteket).
9. Expeditionsvakt i Ae 7 (biblioteket och arkivet).

Riksantikvarieämbetet m. m.

10. Arkitekt i Ae 23 (byggnadsminnesavdelningen).
11. Antikvarie i Ae 21 med samtidig indragning av tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång (fornminnesavdelningen).
12. Två amanuenser i reglerad befordringsgång (fornminnesavdelningen; en för löpande ärenden och en för fornminnesinventeringen).
13. Halvtidsanställd amanuens i reglerad befordringsgång (runverket).
14. Förman i Ae 9 (fornminnesavdelningen; arbetena på Björkö m. fl. platser).
15. Kontorsbiträde i reglerad befordringsgång (byggnadsminnesavdelningen).

Statens historiska museum m. m.

16. Två amanuenser i reglerad befordringsgång.
17. Hantverkare i Ae 8.
18. Museibitråde i Ae 7 (osteologiska avdelningen).
19. Ökad medelsanvisning till extra museivakter (kostnad i runt tal 15 800 kronor).

**Ändrad anställningsform och lönegrads-
placering för vissa tjänstinnehavare**

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.

20. Byrådirektör i Ao 26 i stället för i Ao 24.
21. Förste byråsekreterare i Ao 23 i stället för byråsekreterare i Ao 19.
22. Kassör i Ao 15 i stället för i Ao 12.
23. Kontorist i Ao 9 i stället för kanslibitråde i Ao 7 (administrativa och kamerala avdelningen).

Riksantikvarieämbetet m. m.

24. Antikvarie i Ao 21 i stället för i Ae 21 (fornminnesavdelningen).

Statens historiska museum m. m.

25. Kontorist i Ao 9 i stället för museibitråde i Ao 7.
26. Två antikvarier i Ao 21 i stället för i Ae 21 (en vid myntkabinettet och en vid osteologiska avdelningen).

Till stöd för den begärda tjänsten som konservator i Ae 19 vid tekniska avdelningen åberopas huvudsakligen följande.

Den tekniskt utbildade personalen vid tekniska avdelningen är till nummernären oförändrad sedan år 1938 och utgöres av en konservator (avdelningschef) i lönegrad Ao 23, en assistent i lönegrad Ao 12 och ett konserveringsbitråde i lönegrad Ae 7. Avdelningen tjänstgör som central institution för den tekniska vården av landets museiföremål. Inom avdelningen konserveras således icke endast museiföremål, tillhörande statens historiska museum, utan även föremål från ett stort antal andra museer och myndigheter i landet. Avdelningens tjänstemän deltagar vidare i kulturminnesvårdsarbeten i fältet, t. ex. vid tillvaratagande av fynd eller med konservering av runstenar och byggnadsdetaljer på kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Problemställningar beträffande materialundersökningar och konserveringsmetoder för kulturvårdsobjekt och museiföremål uppkommer i ständigt nya former, som icke låter sig rutinmässigt behandlas. Detta föranleder i sin tur ett oavslåeligt behov av nya metoder, grundade på teknisk-naturvetenskaplig konserveringsforskning. I den mån institutionens egna resurser icke förslår, kräves samarbete med andra vetenskapliga institutioner. Avdelningschefen — för närvarande den ende tjänstinnehavaren med teknisk vetenskaplig utbildning på avdelningen — bör i första hand ha tillfälle att ägna sig åt denna vetenskapliga forskning och utarbetandet av nya eller förbättrade metoder för konserveringsarbetet. Härigenom skulle oersättliga kultur-

skatter måhända kunna räddas. Inrättandet av den begärda tjänsten skulle underlätta för avdelningschefen att medhinna detta viktiga forskningsarbete genom att en del göromål kunde avlastas på den nye tjänstinnehavaren.

Statens lönenämnd, vars utlåtande avser punkt 23, anser sig inte kunna tillstyrka det under denna punkt redovisade förslaget.

Departementschefen. En förstärkning av den tekniska avdelningens personal synes mig erforderlig. Jag förordar därför, att en tjänst som konserverator i Ae 19 från och med nästa budgetår inrättas vid denna avdelning.

I enlighet med vad som förutsatts i den av riksdagen godkända propositionen 1960: 126 bör under en särskild arvodespost anvisas 1 200 kronor till arvode åt en organisationsföredragande.

I övrigt räknar jag beträffande förevarande förslag allenast med utgiftsökningar av automatisk karaktär.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 2 296 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 265 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m.m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	935 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 200
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	813 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	510 800
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	35 000
Summa kronor	2 296 000

b) till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m.m.: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 296 000 kronor.

[37] 33. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	328 900	345 060
1960/61 (statsliggaren s. 516)	345 300	
1961/62 (förslag)	376 000	

Akademien föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att detta förslagsanslag höjes med 77 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Reseersättningar (nu 59 400)	+ 14 600
2. Övriga expenser (nu 138 000)	+ 26 900
3. Övriga utgifter (nu 7 000)	+ 5 000
4. Växlande utställningar (nu 6 000)	+ 4 000
5. Material m. m. för tekniska avdelningen (nu 1 500)	+ 1 500
6. Studieverksamheten (nu 4 000)	+ 6 000
7. Fotograferingsverksamheten (nu 0)	+ 4 000
8. Laboratoriet för radioaktiv datering (nu 65 000)	+ 15 000
Summa kronor	+ 77 000

Av akademiens framställning inhämtas bland annat följande.

Ö v r i g a e x p e n s e r. Av den föreslagna ökningen avser 4 700 kronor nattbevakning, 6 400 kronor renhållning och städning, 1 000 kronor skrivmateriel m. m., 3 000 kronor telefon, 10 000 kronor annonsering, 2 000 kronor möbler, skrivmaskiner m. m. samt 5 800 kronor reparationer, frakter m. m. En engångsanvisning av 6 000 kronor för budgetåret 1960/61, avseende stegutrustning, bortfaller för nästa budgetår. Sammanlagt föreslås sålunda förevarande delpost höjd med 26 900 kronor.

I en sedermera inkommen skrivelse har akademien hemställt om anvisande för nästa budgetår av 25 000 kronor för reparation av alarmanläggningen i ämbetslokalerna vid Storgatan 41 och Narvavägen 17 i Stockholm. Såsom skäl härför åberopas huvudsakligen följande.

Alarmanläggningen inom de av riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m. disponerade lokalerna i ämbetsbyggnaden och museet i kvarteret Krubban nr 17 i Stockholm är bristfällig och kräver vissa reparationer. För budgetåret 1957/58 anvisades 20 000 kronor för reparation av det befintliga alarmsystemet och för nyanläggning av tjuvalarm i bottenvåningen av ämbetsbyggnadens östra del. Anslaget storlek medgav inte en fullständig reparation utan arbetet fick avbrytas sedan de då mest angelägena reparationerna utförts. Systemet är fortfarande behäftat med allvarliga fel, vilka orsakar täta driftavbrott. Den sammanlagda kostnaden för den nu erforderliga reparationen av alarmanläggningen kommer enligt införskaffad offert att belöpa sig till i runt tal 25 000 kronor. Arbetet bör utföras av byggnadsstyrelsen.

Byggnadsstyrelsen finner kompletteringar av anläggningen erforderliga och har intet att erinra mot de härför beräknade kostnaderna.

Departementschefen. I fråga om delposten till övriga expenser föreslår jag en höjning med 36 700 kronor, varav 25 000 kronor utgör engångsanvisning för reparation av alarmanläggningen i ämbetslokalerna vid Storgatan 41 och Narvavägen 17 i Stockholm. Då samtidigt ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp av 6 000 kronor faller bort, innebär vad jag nu förordat en ökning av delposten med 30 700 kronor. I övrigt räknar jag inte med några ändringar beträffande förevarande anslag. Detta bör därför för nästa budgetår ökas med sistnämnda belopp till 376 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m.m.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 376 000 kronor.

[38] **34. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	50 000	44 305
1960/61 (statsliggaren s. 517)	50 000	
1961/62 (förslag)	50 000	

För budgetåren 1939/61 har för inredning och utrustning av statens historiska museums nya lokaler vid Narvavägen anvisats tillhopa 1 095 000 kronor. Ursprungligen angavs ett belopp av 400 000 kronor som den ram, inom vilken kostnaderna för inredning och utrustning av museilokalerna samt flyttning av samlingarna borde hållas. Sedermera har akademien, bland annat med hänsyn till inträffade prisstegringar, framlagt flera generalplaner för dessa arbeten, den sista i skrivelse den 1 november 1949. Enligt sistnämnda plan skulle totalsumman av de anslag som ansetts erforderliga för ändamålet uppgå till 1 305 000 kronor. Statsmakterna har emellertid icke ansett sig kunna binda sig för någon generalplan. (Se åttonde huvudtiteln för åren 1950, 1951 och 1952, s. 57, s. 55 respektive s. 79.)

Akademien framhåller, att fortsatt medelsanvisning för inredning och utrustning av historiska museet är erforderlig, och hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 50 000 kronor. Till stöd härför åberopas bland annat följande.

Resterande anslag för budgetåret 1959/60 måste på förekommen anledning reserveras för utbyte av glas och vissa lås på montrar i museet. Det för budgetåret 1960/61 anvisade anslaget på 50 000 kronor kommer att tagas i anspråk för sten- och bronsåldersavdelningen. Den plan, som prin-

cipiellt fortfarande ligger till grund för sten- och bronsåldersutställningens ombyggnad, förelåg år 1949. Kostnaderna detaljberäknades då till (191 000 + 124 000 =) 315 000 kronor. Även om vissa förenklingar i den angivna kalkylen vid planernas definitiva fastställande skulle vara tänkbara, betyder detta icke någon sänkning av totalsumman. Det är nämligen icke möjligt att bortse från den prisstegring, som måste beräknas på arbeten av detta slag sedan 1949 års kalkyl gjordes. — Även medeltidsavdelningens textilgalleri måste ombyggas. En nyuppställning är med hänsyn till textilierna icke endast önskvärd utan nödvändig. Den ram, som för mer än femton år sedan skapades kring museets utomordentligt dyrbara medeltida textilsamling, var såväl estetiskt som museitekniskt tillfredsställande. Men det mindre hållfasta material, som av ekonomiska hänsyn användes för monterkonstruktionerna och som ansågs försvarligt med tanke på en planerad snar ombyggnad, måste nu från vårdsynpunkt, d. v. s. med tanke på dammsäkerhet etc., anses mindre tillfredsställande. Enligt under år 1959 utarbetat detaljförslag beräknas textilutställningens ombyggnad draga en sammanlagd kostnad av 200 000 kronor.

Departementschefen. För nästa budgetår bör i överensstämmelse med akademiens förslag till ifrågakvarande ändamål anvisas ett oförändrat anslag av 50 000 kronor.

Arbetena med nyuppställning av historiska museets samlingar har nu pågått i två decennier. För ändamålet har hittills anvisats inemot 1,1 miljoner kronor. Flera generalplaner för arbetena har upprättats, den sista för ett tiotal år sedan. Det synes mig angeläget, att omfattningen av de inrednings- och utrustningsarbeten, som — fränsett dem för vilka jag nu beräknat medel — överväges av akademien, närmare redovisas. Akademien torde därför anmodas att i samband med avgivande av förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 framlägga detaljerade kalkyler i detta hänseende.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:*
Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m.m.:
Inredning och utrustning för budgetåret 1961/62 anvisa ett
reservationsanslag av 50 000 kronor.

[39] **35. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	600 000	562 460
1960/61 (statsliggaren s. 517)	603 700	
1961/62 (förslag)	670 000	

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1955: 68 har riksdagen godkänt nya grunder för statens bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen. Bestämmelserna i ämnet, vilka meddelats i kungörelsen

1955: 317 (ändrad genom kungörelsen 1957: 387), innebär bland annat, att landsantikvarie skall vara anställd hos organisation med kulturminnesvårdande uppgifter, att landsantikvaries verksamhetsområde i regel skall vara visst län, att statsbidrag må utgå till avlöning åt såväl landsantikvarie som, efter medgivande av riksantikvarieämbetet, amanuens i landsantikvarie-distrikt, att statsbidrag till avlöning åt landsantikvarie utgår med viss procent av den kontanta lönen i löneklass 26 på löneplan A i statens löneförordning, nämligen med 66 $\frac{2}{3}$ procent, om statsbidrag utgår jämväl till avlönande av amanuens, och eljest med 90 procent, att statsbidrag till avlönande av amanuens utgår med 50 procent av den kontanta lönen i löneklass 17, att till främjande av kulturminnesvården på Gotland må, utöver statsbidrag enligt förutnämnda bestämmelser, efter medgivande av riksantikvarieämbetet utgå statsbidrag till avlönande av en särskild antikvarie i distriktet med 90 procent av den kontanta lönen i löneklass 21, att från fastställt statsbidrag skall avräknas avkastningen av förefintlig, anvisad lönefond, försåvitt denna ej överlämnats till statskontoret med rätt för statsverket att disponera avkastningen, att statsbidrag för visst budgetår utbetalas av riksantikvarieämbetet efter årets utgång samt att förskott å statsbidraget må under löpande år utbetalas med högst 90 procent av det belopp, vartill bidraget kan beräknas komma att uppgå.

Ur förevarande förslagsanslag utgår, förutom statsbidrag enligt de i det föregående redovisade grunderna, jämväl bidrag enligt särskilda bestämmelser till en landsantikvarie i Borås och en museiföreståndare i Varberg (se statsliggaren s. 517).

Akademien beräknar för nästa budgetår det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till i avrundat tal 1 012 000 kronor och föreslår sålunda en anslagshöjning med 408 300 kronor. Därvid beräknar akademien medel för en ny landsantikvarietjänst i Stockholms län samt bortfall av bidraget till museiföreståndaren i Varberg, då denne avses avgå från tjänsten med utgången av juni 1961. Härjämte förordar akademien bifall till en av *landsantikvarieorganisationernas samarbetsråd* gjord framställning, att statsbidraget måtte utgå efter högre procentsats och löneklass, nämligen 90 procent av löneklass 28 för landsantikvarier, oberoende av om amanuens finns anställd, och 90 procent av löneklass 17 för amanuenser. Akademien beräknar kostnaderna för förslagens genomförande till i runt tal 312 000 kronor. Uppräknningen i övrigt föranledes av den förra året beslutade höjningen av statstjänstemännens löner.

Till stöd för den beräknade medelsanvisningen för en ny landsantikvarietjänst i Stockholms län erinrar akademien om vad riksdagens statsutskott i sitt utlåtande 1960: 40 under punkten 47 anfört i ämnet samt om vad Stockholms läns landsting den 7 oktober 1955 beslutat i fråga om bestri-dande av vissa kostnader för landsantikvarien m. m. (1956: 1, VIII ht, s.

93). Därjämte erinras om att länsstyrelsen i Stockholms län i skrivelse den 27 augusti 1956 till riksantikvarieämbetet framhållit, att organisatoriska och övriga förutsättningar föreläge för inrättande av landsantikvarietjänsten samt att Stockholms stadsmuseum förklarat sig efter den 1 juli 1956 icke kunna — såsom dittills — åtaga sig arkeologiska undersökningar i fältet för riksantikvarieämbetet inom de delar av Storstockholm, som icke tillhörde Stockholms stads område med tillhörande lantegendomar.

Såsom skäl för den föreslagna förbättringen av grunderna för statens bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen åberopas huvudsakligen följande.

I sitt betänkande Landsantikvarieorganisationen (SOU 1954: 26) anförde landsantikvarieutredningen, att användningen av dåvarande löneklass 33 kunde motiveras av hänsyn till huvudmannens beräknade utgifter för sociala förmåner och löneklassuppflyttningar. Då landsantikvarierna för närvarande i regel åtnjuter lön, motsvarande lägst 26 lönegraden med samma löneklassuppflyttningar som för statliga tjänstemän, erhåller huvudmännen icke längre den av utredningen beräknade ersättningen av statsmedel för sociala förmåner och löneklassuppflyttningar. En lägre lönesättning för landsantikvarierna än till 26 lönegraden torde numera icke vara möjlig, därest kompetenta sökande skall erhållas till dessa tjänster. Med hänsyn härtill synes det rimligt, att löneklass 28 blir utgångspunkt för beräkning av statsbidraget.

I skilda sammanhang har gjorts gällande, att de nuvarande procentsatserna för statsbidrag till landsantikvarie och amanuens är för låga för att i tillräcklig mån kompensera huvudmännen. Därjämte har framhållits, att landsantikvarierna och deras medhjälpare i allt större utsträckning påläggas uppgifter för den statliga kulturminnesvården. De på landsantikvarierna och deras amanuenser ankommande statliga arbetsuppgifterna har därför ökat avsevärt sedan landsantikvarieorganisationen år 1955 fick sin nuvarande utformning. En höjning av statsbidragsprocenten synes därför motiverad.

I en sedermera inkommen skrift har även *Föreningen Sveriges landsantikvarier* hemställt, att såsom underlag för den procentuella beräkningen av statsbidrag till avlönande av landsantikvarie måtte användas det konstanta lönebeloppet i löneklass 28 på löneplan A i statens löneförordning.

Departementschefen. Jag vill redan här nämna, att jag i det följande avser att beräkna medel under ett särskilt anslag till avlönande av en museiföreståndare vid Varbergs museum.

Akademiens förslag om bidrag av statsmedel till inrättande av en landsantikvarietjänst i Stockholms län är jag inte beredd att tillstyrka. Ej heller kan jag biträda föreliggande förslag om ändring av nuvarande grunder för statsbidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen.

Jag beräknar, med beaktande av den automatiska ökningen av avlöningskostnaderna, hela medelsbehovet under anslaget till 670 000 kronor. Ansla-

get bör därför höjas med 66 300 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 670 000 kronor.

[40] **36. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	52 000	52 219
1960/61 (statsliggaren s. 518)	52 000	
1961/62 (förslag)	56 000	

Akademien föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 52 300 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Underhåll och ökande av de under akademiens inseeende ställda samlingarna (nu 23 000 kronor)	+ 21 000
2. Vård och underhåll av antikvariskt-numismatiska biblioteket (nu 22 000 kronor)	+ 23 000
3. Vård och underhåll av antikvariskt-topografiska arkivet (nu 7 000 kronor)	+ 8 300
Summa kronor	+ 52 300

Till stöd för förslaget åberopas, förutom prisstegringar, vissa närmare angivna anskaffningsbehov, som enligt akademiens uppfattning ej kan tillgodoses inom ramen för den nuvarande medelstilldelningen.

Departementschefen. En viss förstärkning av förevarande anslag synes mig erforderlig. Anslaget bör därför för nästa budgetår uppföras med 56 000 kronor, vilket är 4 000 kronor mer än för innevarande år. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av akademien, besluta angående dispositionen av det sålunda ökade anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 56 000 kronor.

[41] **37. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	275 000	270 421
1960/61 (statsliggaren s. 518)	275 000	
1961/62 (förslag)	285 000	

Akademien hemställer, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 180 500 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Fornlämningars vård och undersökning (nu 33 500 kronor)	+	30 000
2. Byggnadsminnesmärkens vård och undersökning (nu 211 500 kronor)		+ 145 500
3. Oförutsedda arkeologiska undersökningar (nu 10 000 kronor)		—
4. Arkeologiska undersökningar å fastigheten Bona 4 ⁴³ i Ekerö socken (nu 20 000 kronor)		+ 5 000
Summa kronor		+ 180 500

Av akademiens framställning inhämtas i huvudsak följande.

1. **Fornlämningars vård och undersökning.** De alltmera omfattande fältundersökningar, som ämbetet har att utföra, nödvändiggör en ökning av anslagsposten. Antalet fornminnesplatser, vilka erhåller en kontinuerlig vård genom ämbetets försorg, har ökat under de senaste åren. En höjning av anslagsposten motiveras även av de växande arbetsuppgifterna, höjda arbetslöner och större materielkostnader.

2. **Byggnadsminnesmärkens vård och undersökning.** För restaurering av Visingsborgs slottsruin, Tynnelsö slott och medeltidskyrkan Sunkta erfordras för nästa budgetår sammanlagt 128 000 kronor. För underhåll av Mälsåkers slott, Glimmingehus och Åholmen, Ytterns socken, samt övriga byggnader under akademiens vård och förvaltning beräknar akademien tillhopa 95 000 kronor. I fråga om underhåll och vård av fasta fornlämningar från medeltid och nyare tid, för vilka riksantikvarieämbetet jämlikt fornminneslagen har att svara, beräknar akademien ett medelsbehov av minst 50 000 kronor. Slutligen erfordras för konsultation av sakkunniga byggnads- och orgeltekniker, för undersökningsarbeten och tillfällig arbetsledning, fotografering i samband med undersökningsarbetena samt tillsyn av Åholmens kronopark och Mälsåkers slott sammanlagt 84 000 kronor.

4. **Arkeologiska undersökningar å fastigheten Bona 4⁴³ i Ekerö socken.** För detta ändamål har hittills anvisats 151 600 kronor. Kostnaderna, inberäknat förvärvet av fastigheten, beräknades ursprungligen till 116 200 kronor (se 1955 års åttonde huvudtitel, p. 62). I akademiens anslagsäskanden för budgetåret 1959/60 framlades en av undersökningarnas ledare, förste antikvariern W. Holmqvist, upprättad plan rörande fortsatta undersökningar av ifrågavarande fornlämningsområde under en femårsperiod. Kostnaderna för planens totala genomförande kalkylerades till 269 000 kronor. Ett av undersökningsledaren förordat partiellt genomförande av planen, vilket tillstyrktes av akademien, beräknades kosta 127 000 kronor. Såsom en tredje medelsanvisning för nyssnämnda femårsperiod äskas nu ett belopp av 25 000 kronor.

Departementschefen. Detta anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med 285 000 kronor, innebärande en ökning med 10 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av akademien, besluta angående anslagets disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:*
Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornläm-
ningar och byggnadsminnesmärken för budgetåret 1961/62
 anvisa ett reservationsanslag av 285 000 kronor.

[42] **38. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riks-**
antikvarieämbetet: Fornminnesinventering

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	144 000	143 836
1960/61 (statsliggaren s. 518)	144 000	
1961/62 (förslag)	174 000	

Detta reservationsanslag är avsett till bestridande av kostnaderna för en inventering av vårt lands fasta fornlämningar i syfte att i enlighet med det av 1937 års riksdag fattade beslutet om utarbetande av en på flygfotografering grundad ekonomisk karta kunna på denna upptaga dylika fornlämningar. Kostnaderna för avlöning av åtta extra ordinarie antikvarier och amanuenser (fältarkeologer) och fem ritbiträden, som året runt är sysselsatta med inventeringsarbetet och det insamlade materialets bearbetning, bestrides från riksantikvarieämbetets avlöningsanslag.

Akademien beräknar medelsbehovet för nästa budgetår till 255 800 kronor. Därest ett av akademien framfört förslag om anvisande under riksantikvarieämbetets avlöningsanslag av medel till avlöning åt en ny amanuens, avsedd för arbetet med fornminnesinventeringen, inte vinner bifall, beräknas dock medelsbehovet under förevarande anslag stiga till 274 600 kronor. Av akademiens framställning inhämtas bland annat följande.

Enligt meddelande från rikets allmänna kartverk angående den ekonomiska fältrekognosceringen skall kartverkets kartläggning under budgetåret 1961/62 omfatta cirka 97 kvmil, därav i Älvsborgs län 20 kvmil, i Skaraborgs län 18 kvmil, i Västmanlands län 10 kvmil, i Västerbottens län 20 kvmil och i Västernorrlands län 29 kvmil. Utöver ifrågavarande fältarbeten skall revidering utföras av den ekonomiska kartan över Gotland. Fältrekognosceringen i Västmanland väntas bli synnerligen krävande, eftersom den ekonomiska kartläggningen i huvudsak kommer att utföras inom mycket fornminnesrika bygder. Vid beräkningen av kostnaderna för detta arbete har byggts på erfarenheterna från inventeringen av områdena kring Mälaren. Mälartrakterna hyser landets ojämförligt tätaste fornlämningsbestånd.

Departementschefen. Förevarande anslag torde för nästa budgetår böra uppräknas med 30 000 kronor till 174 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:*
Riksantikvarieämbetet: Fornminnesinventering för budget-
 året 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 174 000 kro-
 nor.

[43] 39. Nationalmuseet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 132 000	1 171 029
1960/61 (statsliggaren s. 491)	1 189 000	
1961/62 (förslag)	1 351 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *museichefen* dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

Personalförstärkningar

1. Kanslibiträde i Ae 7 (museets centrala kansli).
2. Amanuens i reglerad befordringsgång (slottssamlingsavdelningen).
3. Halvtidsanställd amanuens i reglerad befordringsgång (moderna museet).
4. Museivakt i Ae 7.
5. Telefonist i Ae 5.

Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa tjänstinnehavare

6. Förste intendent i Ao 26 i stället för i Ae 26.
7. Fyra kontorister i Ao 9 i stället för i Ae 9.
8. Fyra museivakter i Ao 7 i stället för i Ae 7.
9. Tavelkonservator i Ae 23 i stället för i Ag 23.
10. Museitekniker i Ae 9 i stället för i Ag 9 (tavelkonservatorns ateljé).
11. Registrator i Ao 13 i stället för kansliskrivare i Ao 10.
12. Kamrerare i Ao 21 i stället för i Ao 17.
13. Assistent i Ae 13 i stället för i Ae 10 (svenska porträttarkivet).
14. Uppsyningsman i Ao 11 i stället för i Ao 9.
15. Museivakt (packmästare) i Ao 9 i stället för i Ao 7.
16. Tre expeditionsbiträden i Ao 9 i stället för museivakter i Ao 7 (två vid avdelningen för handteckningar och gravyrer och en vid biblioteket).

Övriga förslag

17. Arvoden åt ledamöterna i moderna museets inköpsnämnd (kostnad 1 440 kronor).
18. Arvode åt organisationsföredragande (kostnad 1 200 kronor).

Av museichefens framställning inhämtas bland annat följande.

Punkterna 1 och 11. Personalen vid det centrala museikansliet består — förutom av en arvodesavlönad, deltidstjänstgörande sekreterare — av en kamrerare och en kansliskrivare. Detta innebär, att organisationen såvitt gäller tjänstinnehavarnas antal är densamma som för ett par decennier sedan, oaktat arbetsbelastningen under senare år ökat högst väsentligt. Dels har nationalmuseets verksamhet över huvud taget ökat i omfattning och intensitet — det må vara nog att som exempel nämna tillkomsten under de allra senaste åren av moderna museet, Gustaf III:s antik-

museum och östasiatiska museet — dels har de administrativa arbetsuppgifterna redan i sig själv ökat inte bara i omfattning utan även i svårighetsgrad. Med hänsyn till att situationen för kansliskrivaren befunnits ohållbar synes kansliet böra förstärkas redan från och med nästa budgetår. Kansliskrivaren kan ej som hittills på en gång vara överintendentens sekreterare och därjämte sköta registratorsgöromål samt ansvara för personalredovisningen m. m. En registratorstjänst, lämpligen placerad i lönegrad Ao 13, föreslås därför inrättad. Vid bifall härtill kan kansliskrivartjänsten indragas och i stället som registratorns biträde å kansliet anställas ett kanslibiträde.

Punkt 3. Under det sistförflutna budgetåret har personalsituationen på moderna museet visat sig allt svårare att bemästra. Biträdespersonalen har därför — inom anslaget ram — utökats med ett halvtidsanställt kanslibiträde. Denna åtgärd har bedömts som absolut ofrånkomlig trots att den innebär, att till avlönande av biträdespersonal anlitas medel, som egentligen är avsedda för amanuenspersonal. Anställandet av nyssnämnda kanslibiträde har medfört en viss lättnad såvitt gäller biträdespersonalen. Det tidigare anmälda behovet av en förstärkning av den vetenskapligt utbildade personalen kvarstår emellertid. Därför föreslås anvisande av medel till en halvtidsamanuens.

Punkt 5. I programmet för den pågående ombyggnaden av den gamla museibyggnaden å Blasieholmen ingår även inrättandet av en telefonväxel. Härigenom tillgodoses ett länge närt önskemål. För bemanning av växeln äskas medel till en växeltefonist i lönegrad Ae 5.

Punkterna 7 och 8. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen om ordinariesättning åberopas, att i fråga om biträdespersonalen men även museivaktspersonalen antalet ordinarie tjänster synes påfallande litet i förhållande till antalet icke-ordinarie. Därför föreslås ordinariesättning av fyra tjänster inom vardera kategorien i lönegrad Ao 9 respektive Ao 7.

Punkterna 9 och 10. Från och med budgetåret 1958/59 omorganiserades tavelkonservatorns ateljé. Därvid gjordes de då nyinrättade tjänsterna — en som konservator i lönegrad 23 och en som institutionsvaktmästare (numera museitekniker) i lönegrad 9 — till extra tjänster, eftersom omorganisationen betraktades som ett försök. Försökstiden har nu varat i två år, och anledning att överväga en återgång till det gamla systemet har ej uppkommit. Såväl tavelkonservatorn som museiteknikern synes därför böra erhålla extra ordinarie anställning i lönegrad, som i varje fall ej är lägre än den för dem hittills tillämpade.

Punkt 17. Några medel till arvoden åt den från och med innevarande budgetår inrättade inköpsnämnden för moderna museet har ej anvisats. De konstnärer, som med föreståndaren för moderna museet skall dela huvudansvaret för en väsentlig del av inköpen vid denna avdelning av nationalmuseum, synes böra erhålla gottgörelse för sina insatser. Det ansvar som vilar på nämnden är stort, och den måste räkna med att möta en städse vaken kritik. Dess avgöranden i inköpsfrågor, både i positiv och negativ riktning, kan bli av stor betydelse i framtiden. Ett arvode av 720 kronor för varje konstnärsledamot av nämnden överensstämmer med vad som nu gäller för konstrådets ledamöter.

Punkt 18. I enlighet med vad som förutsatts i propositionen 1960: 126 föreslås anvisande av medel till ett särskilt arvode åt en organi-

sationsföredragande vid nationalmuseum. Då museets personal, inberäknat arvoder av olika slag, torde uppgå till omkring 110, bör arvodet utgå med 1 200 kronor.

Statens lönenämnd, vars utlåtande avser punkterna 11—14, har inte ansett sig kunna tillstyrka de under punkterna 11, 12 och 14 redovisade förslagen. Vad beträffar det under punkt 13 redovisade äskandet om uppflyttning av en assistenttjänst i Ae 10 vid svenska porträttarkivet finner nämnden handlingarna i ärendet utvisa, att tjänstens nuvarande innehavare med hänsyn till sina personliga kvalifikationer delvis erhållit andra och mera kvalificerade uppgifter än vad som kan ha varit avsett vid tjänstens inrättande. Nämnden motsätter sig med hänsyn härtill icke den föreslagna lönegradsuppflyttningen men anser, att, om uppflyttning sker, tjänstens lönegradsplacering bör omprövas vid den nuvarande innehavarens avgång.

Departementschefen. En viss förstärkning av personalorganisationen vid centrala kansliet och vid moderna museet synes mig motiverad. För nästa budgetår bör därför beräknas 3 000 kronor till extra arbetskraft vid kansliet. Därjämte bör medel beräknas för utökning av tjänstgöringstiden från halvtid till heltid för en kontorist i Ae 9 vid moderna museet. Då jag funnit behov föreligga av en för den nytillkommande telefonväxeln avsedd tjänst som telefonist i reglerad befordringsgång, förordar jag, att medel för en sådan tjänst beräknas från och med nästa budgetår.

I enlighet med vad som förutsatts i den av riksdagen godkända propositionen 1960: 126 torde under den i avlöningsstaten ingående arvodesposten böra beräknas 1 200 kronor till arvode åt en organisationsföredragande. Med biträdande av föreliggande förslag beräknar jag vidare under nyssnämnda post 1 440 kronor till arvoden åt de båda konstnärsledamöterna i moderna museets inköpsnämnd.

Museichefen har framställt förslag om ändrad anställningsform för ett antal tjänstinnehavare vid museet. Dessa förslag anser jag mig böra såtillvida biträda, som jag tillstyrker, att två kontoristtjänster i Ae 9 ordinarie-sättes i Ao 9 samt att en tjänst som tavelkonservator i Ag 23 och en som museitekniker i Ag 9 förändras till extra ordinarie tjänster i Ae 23 respektive Ae 9. Tjänsterna som kontorist och tavelkonservator bör redovisas på personalförteckningen för nationalmuseum.

Under förevarande anslag bör vidare medel beräknas för en assistent i Ae 13 i stället för i Ae 10 vid svenska porträttarkivet. Lönegradsplaceringen för och benämningen av tjänsten bör omprövas vid inträffande ledighet.

Utöver vad jag nu förordat ifrågasätter jag inga andra ändringar beträffande detta anslag än sådana, som beror av automatiska utgiftsökningar. Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 1 351 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 162 000 kronor. Anslaget torde

böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för nationalmuseet, som föranledes av vad jag i det föregående anført;

b) godkänna följande avlöningsstat för nationalmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	453 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	7 940
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	564 760
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	304 400
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	20 500
Summa kronor	1 351 000

c) till *Nationalmuseet*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 351 000 kronor.

[44] 40. Nationalmuseet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	173 500	213 046
1960/61 (statsliggaren s. 492)	173 900	
1961/62 (förslag)	189 000	

Museichefen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 65 800 kronor enligt följande sammanställning.

1. Reseersättningar (nu 8 000)	+ 1 000
2. Övriga expenser (nu 95 900)	+ 34 500
3. Tjänstedräkter för museivakter m. m. (nu 1 200)	+ 300
4. Försäkring och transport av konstföremål (nu 1 500)	+ 3 000
5. Publikationstryck (nu 0)	+ 5 000
6. Föreläsningsverksamhet (nu 0)	+ 2 000
7. Minskade inkomster av tavelkonservering (nu 30 000)	+ 20 000
Summa kronor	+ 65 800

Av museichefens framställning inhämtas bland annat följande.

Reseersättningar. Medel i tillräcklig utsträckning står ej till förfogande för resor, som från de olika avdelningarnas synpunkt framstår som

synnerligen önskvärda för en rätt bedriven verksamhet. Tillkomsten av en särskild inköpsnämnd för moderna museet kommer att ytterligare öka medelsbehovet för resor. — Av förevarande anslagsmedel bör avdelas ett belopp av 500 kronor för internordiska resor.

Övriga expenser. Av den begärda höjningen avser 3 000 kronor renhållning och städning, 2 000 kronor skrivmateriel m. m., 4 400 kronor löpande utgifter för inköp och underhåll av möbler, 20 000 kronor anskaffning av hopfällbara montrar till tillfälliga utställningar och vandringsutställningar samt 5 100 kronor nattbevakning.

Tjänstedräkter för museivakter m. m. Det ökade medelsbehovet under denna delpost föranledes av att åtskilliga nyanställningar skett under senare år.

Försäkring och transport av konstföremål. Denna delpost har under en följd av år uppförts med oförändrat belopp. Den nuvarande omfattningen av verksamheten har lett till att posten visat sig otillräcklig för sitt ändamål.

Departementschefen. I fråga om nationalmuseets anslagsmedel till övriga expenser tillstyrker jag en höjning med 11 800 kronor. Av detta belopp avses 8 100 kronor för de ökade kostnaderna för renhållning och städning samt nattbevakning. Återstoden, 3 700 kronor, bör utgöra engångsanvisning. Delposterna till tjänstedräkter för museivakter m. m. samt till försäkring och transport av konstföremål bör i överensstämmelse med museichefens förslag ökas med respektive 300 och 3 000 kronor. Då jag i övrigt inte ifrågasätter någon ändring beträffande detta anslag, bör detsamma för nästa budgetår ökas med sammanlagt 15 100 kronor till 189 000 kronor. Den föreslagna anordningen beträffande anslagsposten till reseersättningar är jag inte beredd att förorda. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nationalmuseet: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 189 000 kronor.

[45] 41. Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	142 000	136 873
1960/61 (statsliggaren s. 493)	245 500	
1961/62 (förslag)	296 000	

Museichefen föreslår, att förevarande reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 167 500 kronor enligt följande sammanställning.

1. Avdelningarna för äldre bildhuggar- och målarkonst (nu 15 250), modern bildhuggar- och målarkonst (moderna museet) (nu 15 250), handteckningar och gravyrer (nu 9 200) samt konsthantverk (nu 14 000)	+ 150 000
2. Vandringsutställningar (nu 3 000)	+ 2 500
3. Östasiatiska museet (nu 0)	+ 15 000
Summa kronor	+ 167 500

Till stöd för sina förslag anför museichefen bland annat följande.

1. *Avdelningarna för äldre bildhuggar- och målarkonst, modern bildhuggar- och målarkonst, handteckningar och gravyrer samt konsthantverk.* Prisutvecklingen på konstmarknaden har efterhand lett till att de anslagsmedel, som anvisas till inköp av konst åt nationalmuseum, numera är försvinnande små i förhållande till priserna på god konst.

Med en medelstillsättning av exempelvis 15 250 kronor till inköp av konst till avdelningen för äldre bildhuggar- och målarkonst kommer museet aldrig någonsin i praktiken att kunna för statsmedel göra en komplettering av samlingarna av den art, att nyförvärvet skulle kunna som jämbördigt träda vid sidan av de mästerverk, vilka lämnats oss i arv av tidigare generationer. Detta är att betrakta som så mycket allvarigare som det ofta förhåller sig så, att ett försuttet tillfälle icke kommer åter, eftersom de verkligt stora, äldre mästarnas verk i allt större utsträckning samlas på fasta händer och därmed kommer ut ur konstmarknaden. Detta gäller ingalunda endast avdelningen för äldre måleri och skulptur, där man i dag, såvitt gäller utländsk konst, för varje mera väsentlig komplettering måste räkna med sexsiffriga belopp, utan även moderna museet. Som det nu är måste nationalmuseum för sina inköp helt lita till sina stödföreningar eller till enskilda donationer, vilka som bekant i våra dagar allt mera sällan står att uppbringa. Det rådande nödläget gäller ej blott avdelningarna för målnings- och bildhuggarkonst, där priserna av naturliga skäl håller den högsta nivån. Även i fråga om konsthantverk och handteckningar och gravyrer har på den internationella marknaden en prisstegring inträtt, varom man för tio år sedan knappast kunde drömma. En mästarteckning betingar i dag priser mellan 50 000 och 100 000 kronor, varvid jag icke åsyftar de ännu mycket högre rekordbelopp som betalas för de största sällsyntheterna. Ett flertal holländska silverpjäser från 1600-talet betingade förra året priser över 100 000 kronor och en större bordsuppsättning franskt 1700-talssilver gick under klubban för nära 3 miljoner.

För den moderna svenska konstens del har nationalmuseum i dag tack vare en lika välkommen som berättigad höjning av inköpsanslagen med 100 000 kronor fått möjlighet att även i fortsättningen hävda sin ställning som landets ledande samling på området. Det vore till stor bättnad också för det inhemska konstlivet om en liknande upprustning kunde ske beträffande museets övriga inköpsanslag, där det senaste årtiondets prisutveckling gör den alldeles särskilt berättigad. En höjning av anslaget med 150 000 kronor från nuvarande 53 700 till 203 700 kronor utgör i verkligheten föga mer än ett återförande av de sedan mer än tjugo år oförändrade anslagen till deras ursprungliga köpkraft.

2. *Vandringsutställningar.* Museet åtnjöt tidigare förmånen av restitution av de fraktgodsavgifter för vandringsutställningarna, som erlades till statens järnvägar. År 1950 nedsattes emellertid denna förmån till att gälla endast halva fraktgodsavgiften intill ett sammanlagt belopp av 2 500 kronor. Från och med hösten 1959 har också denna förmån upphört, varvid avsikten emellertid torde ha varit, att museet i stället skulle tillerkännas motsvarande höjning av anslaget till vandringsutställningarna.

3. *Östasiatiska museet.* De inköp, som hittills skett till östasiatiska arkeologiska samlingarna av bronser, keramik och annat arkeologiskt material har helt bekostats av enskilda medel, främst bidrag från den

s. k. Kinakommittén. Några statliga anslagsmedel till inköp har däremot icke anvisats. Vad de östasiatiska samlingarna inom nationalmuseum beträffar har de fåtaliga föremålsförvärv, som kunnat ske, på ytterligt få undantag när kommit till stånd med hjälp av fondmedel eller bidrag från föreningen Nationalmusei vänner eller enskilda donatorer. Kinakommittén kan icke beräknas i fortsättningen vara i stånd att lämna bidrag till inköp. Då inköp och underhåll av östasiatiska museets samlingar icke rimligen kan baseras på bidrag från privat håll och då ett museum av den internationellt höga klass, det här är fråga om, icke kan helt avstå från viktiga kompletteringar av sina samlingar torde ett särskilt belopp böra anvisas för ändamålet. Också här gör sig en ständigt fortskridande prishöjning gällande.

Departementschefen. För innevarande budgetår har nationalmuseets anslagsmedel till inköp av modern svensk konst höjts med 100 000 kronor. Museichefen har nu — under hänvisning till bland annat de stigande priserna på konstmarknaden — begärt en ytterligare höjning av museets inköpsmedel. Behovet av ökade medel till inköp av utländsk och äldre svensk konst har därvid särskilt understrukits.

För egen del finner jag det angeläget, att nationalmuseet nu ges förstärkta resurser för inköp av främst sådan konst som museichefen åsyftat. För nästa budgetår tillstyrker jag en höjning av museets inköpsmedel med 50 000 kronor. Hela anslaget bör uppföras med ett avrundat belopp av 296 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare besluta om anslagets disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 296 000 kronor.

[46] **42. Livrustkammaren: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	263 500	284 521
1960/61 (statsliggaren s. 493)	275 000	
1961/62 (förslag)	309 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *föreståndaren för livrustkammaren*, med tillstyrkan av *nordiska museets nämnd*, dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

1. Kanslibiträde i Ae 7.

2. Förste biblioteksassistent i Ae 13 i stället för biblioteksassistent i Ae 11.

3. Förste museivakt i Ao 11 i stället för i Ao 8.

Departementschefen. Jag är inte beredd att tillstyrka andra utgiftsökningar än sådana av automatisk karaktär. Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 309 000 kronor. Detta innebär en anslags-

ökning med 34 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för livrustkammaren, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	133 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	1 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	102 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	67 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	4 700
Summa kronor	309 000

b) till *Livrustkammaren*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 309 000 kronor.

[47] 43. Livrustkammaren: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	32 700	30 785
1960/61 (statsliggaren s. 494)	33 700	
1961/62 (förslag)	37 000	

Föreståndaren för livrustkammaren föreslår, med tillstyrkan av *nordiska museets nämnd*, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 5 500 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Bränsle, lyse och vatten (nu 10 000)	+ 2 000
2. Övriga expenser (nu 11 700)	
a) nattbevakning	+ 325
b) städning	+ 1 500
c) metallkonservering	+ 1 200
d) bortfall av engångsanvisning	— 900
3. Inköp av fotografiskt material (nu 2 000)	+ 800
4. Konservering av riddarspelsrekvisita (nu 3 900)	+ 575
Summa kronor	+ 5 500

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Bränsle, lyse och vatten. Den föreslagna höjningen föranledes av att det av nämnden för statens trofésamling hittills lämnade bidraget bortfaller.

Övriga expenser. *Nattbevakning och städning.* De för dessa ändamål ökade kostnaderna är av automatisk natur.

Metallkonservering. Av det för detta ändamål begärda beloppet avses 800 kronor såsom engångsanvisning för inköp av en slipmaskin. Det ökade medelsbehovet motiveras med att utvecklingen på metallkonserveringens område går mot mer laboratoriemässiga och maskinkrävande arbetsmetoder, vilka ställer ökade krav på såväl maskinell utrustning som annat arbetsmaterial.

Inköp av fotografiskt material. Till stöd för den begärda höjningen åberopas, att teknikens snabba frammarsch på det fotografiska området i förening med penningvärdesförändringen högst väsentligt ökat priserna på fotografiskt material.

Konservering av riddarspelsrekvisita. Den begärda ökningen motiveras, förutom med prisstegringar, med angelägenheten av att konserveringen i fråga intensifieras.

Departementschefen. Delposten till bränsle, lyse och vatten bör ökas med 1 900 kronor. I fråga om delposten till övriga expenser tillstyrker jag en uppräknings med 1 800 kronor på grund av automatiska utgiftsökningar för nattbevakning och städning. Å andra sidan bör denna delpost nedräknas med ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp av 900 kronor. Sammanlagt bör således delposten ökas med 900 kronor. Anslagsposten till inköp av fotografiskt material bör höjas med 500 kronor.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör hela omkostnadsanslaget för nästa budgetår höjas med 3 300 kronor till 37 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Livrustkammaren: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 37 000 kronor.

[48] 44. Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 365 000	1 361 902
1960/61 (statsliggaren s. 494)	1 392 000	
1961/62 (förslag)	1 587 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *vetenskapsakademien*, efter förslag av *föreståndarkollegiet*, dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

1. Museibiträde i Ae 7 vid evertebratavdelningen.
2. Personlig tjänst som ritare i Ae 12 för konstnärinnan Milda Liepina vid paleozoologiska avdelningen.
3. Kontorist i Ao 9 vid vertebratavdelningen.
4. Museitekniker i Ao 9 i stället för museibiträde i Ao 7 vid entomologiska avdelningen.

Till stöd för förslaget om inrättande av en tjänst som kontorist i Ao 9 vid vertebratavdelningen åberopas huvudsakligen följande.

Arbetet vid avdelningen är inriktat på väsentligen tre områden, nämligen den för allmänheten avsedda skådesamlingen, den vetenskapliga huvudsamlingen och forskningsverksamheten. På alla dessa områden omfattar den dagliga tjänsten till stor del rent rutinarbete vid sidan av mer expertmässig verksamhet. Underbemanningen vid avdelningen betyder därför, att den vetenskapliga personalen vid sidan av sina egentliga arbetsuppgifter i stor omfattning tvingas att utföra olika rutinarbeten. Samtidigt eftersättes den verksamhet, för vilken den är kvalificerad. De rutinärenden det här gäller har oftast karaktären av kontorsgöromål. Även skötseln av avdelningens handbibliotek, främst den stora och snabbt expanderande separatsamlingen, ställer stora krav ifråga om arbetstid. Tillkomsten av en tjänstinnehavare med huvudsaklig uppgift att sköta avdelningens kontorsgöromål och biträda med dess administration skulle öka avdelningens effektivitet. Av alla museets avdelningar är vertebratavdelningen den enda, som helt saknar biträdestjänster.

Statens lönenämnd, vars utlåtande avser punkt 3, har ingen erinran mot den föreslagna löneställningen.

Departementschefen. Då jag funnit behov föreligga av en förstärkning av vertebratavdelningens biträdespersonal förordar jag, att en tjänst som kontorist i Ae 9 från och med nästa budgetår inrättas vid denna avdelning.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för en museitekniker i Ao 9 i stället för ett museibiträde i Ao 7 vid entomologiska avdelningen. Tjänsten bör redovisas på personalförteckningen för naturhistoriska riksmuseet.

I övrigt räknar jag för nästa budgetår endast med utgiftsförändringar av automatisk natur.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 1 587 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 195 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för naturhistoriska riksmuseet, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för naturhistoriska riksmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	704 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	24 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	496 800
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	338 200
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	24 000
Summa kronor	1 587 000

c) till *Naturhistoriska riksmuseet*: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 587 000 kronor.

[49] 45. *Naturhistoriska riksmuseet*: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	194 000	155 378
1960/61 (statsliggaren s. 496)	212 200	
1961/62 (förslag)	198 000	

Vetenskapsakademien hemställer, efter förslag av *föreståndarkollegiet*, att delposten till bränsle, lyse och vatten (nu 128 000 kronor) sänkes med 28 000 kronor och att delposten till övriga expenser (nu 61 000 kronor) ökas med 7 000 kronor. Sammanlagt föreslås sålunda en anslagsminskning med 21 000 kronor. Nedräkningen av förstnämnda delpost föranledes, förutom av medelsåtgången under sistförflutna budgetår, av att avgifterna för elektrisk energi och gas för Sveriges geologiska undersökning ej längre erlägges av riksmuseet. Höjningen av delposten till övriga expenser betingas av ökade städningskostnader på grund av nytt kollektivavtal.

Departementschefen. Delposten till bränsle, lyse och vatten bör i överensstämmelse med föreliggande förslag nedräknas med 28 000 kronor. Å andra sidan bör delposten till övriga expenser på grund av ökade städningskostnader uppräknas med 13 800 kronor. Anslaget i dess helhet bör sålunda minskas med 14 200 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet*: Omkostnader för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 198 000 kronor.

[50] 46. *Naturhistoriska riksmuseet*: Materiel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	204 000	197 416
1960/61 (statsliggaren s. 497)	211 000	
1961/62 (förslag)	230 000	

Vetenskapsakademien hemställer, efter förslag av *föreståndarkollegiet*, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 56 000 kronor. I fråga om den närmare motiveringen för akademiens framställning torde få hänvisas till handlingarna.

Departementschefen. En viss förstärkning av förevarande anslag synes mig erforderlig. Anslaget bör därför för nästa budgetår uppföras med 230 000 kronor, vilket är 19 000 kronor mer än för innevarande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 230 000 kronor.

[51] 47. Statens etnografiska museum: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	198 200	193 524
1960/61 (statsliggaren s. 497)	202 100	
1961/62 (förslag)	226 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *vetenskapsakademien*, på förslag av *museiföreståndaren*, dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt förslag om inrättande av en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång och om en fördubbling av medelsanvisningen till skrivhjälp (nu 4 500 kronor).

Departementschefen. Jag är inte beredd att förorda andra förändringar beträffande detta anslag än sådana som beror av automatiska utgiftsökningar. Hela avlöningsanslaget beräknar jag för nästa budgetår till 226 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens etnografiska museum, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	88 800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	89 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	44 600
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	3 600

Summa kronor 226 000

b) till *Statens etnografiska museum: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 226 000 kronor.

[52] **48. Statens etnografiska museum: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	65 800	68 375
1960/61 (statsliggaren s. 497)	65 300	
1961/62 (förslag)	73 000	

Vetenskapsakademien hemställer, efter förslag av *museiföreståndaren*, att delposten till övriga expenser och därmed anslaget i dess helhet för nästa budgetår höjes med i runt tal 5 900 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

Övriga expenser (nu 34 900 kronor)

a) ökade utgifter för städning på grund av nytt avtal	+ 2 890
b) engångsutgifter:	
färgspruta med kompressor	+ 1 000
rullgardiner för magasinslokalerna	+ 2 000
	Summa kronor + 5 890

Departementschefen. Under museets anslag till underhåll och ökande av samlingarna m. m. har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 250 kronor för tjänsteresor i Sverige. Medel för ändamålet bör från och med nästa budgetår beräknas under förevarande anslag, som därför bör ökas med nyssnämnda belopp. På grund av automatiska utgiftsökningar för städning bör delposten till övriga expenser uppräknas med 6 450 kronor. Därjämte bör under denna delpost beräknas 1 000 kronor för engångsutgifter. Sammanlagt bör alltså delposten ökas med 7 450 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör hela omkostnadsanslaget för nästa budgetår höjas med 7 700 kronor till 73 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens etnografiska museum: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 73 000 kronor.

[53] **49. Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	6 000	6 786
1960/61 (statsliggaren s. 498)	6 000	
1961/62 (förslag)	6 000	

Vetenskapsakademien hemställer, efter förslag av *museiföreståndaren*, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 2 000 kronor till 8 000 kronor. Till stöd för förslaget åberopas prisstegringar, föranledda av bland annat den allmänna varuskatten, och vissa anskaffningsbehov, som enligt akademiens uppfattning ej kan tillgodoses inom ramen för den nuvarande medelstilldelningen.

Departementschefen. Förevarande anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 6 000 kronor. Jag erinrar om att jag för nästa budgetår beräknat medel till tjänsteresor under museets omkostnadsanslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 kronor.

[54] **50. Medelhavsmuseet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	124 400	129 171
1960/61 (statsliggaren s. 498)	128 800	
1961/62 (förslag)	141 000	
Från detta förslagsanslag bestrides utgifterna för såväl avlöningar som omkostnader för medelhavsmuseet enligt en av riksdagen godkänd stat.		
<i>Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien</i> har, efter förslag av <i>museiföreståndaren</i> , dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels hemställt om följande förändringar i den nuvarande medelsanvisningen.		
1. Vaktmästare i Ae 7 och samtidigt indragning av ett för vaktmästargöromål beräknat belopp av 1 000 kronor		+ 11 444
2. Museibiträde i Ae 7		+ 12 444
3. Övriga expenser (nu 13 500)		
a) konserveringsarbeten		+ 1 825
a) löpande utgifter		+ 1 150
c) utökning av bildarkivet		+ 1 000
d) museiguider		+ 500
e) bokinköp		+ 4 000
	Summa kronor	+ 32 363

Akademien har vidare, efter förslag av museiföreståndaren, äskat uppförande av ett särskilt reservationsanslag av 5 000 kronor till ökande av museets samlingar.

Departementschefen. Beträffande förevarande anslag räknar jag för nästa budgetår ej med andra ändringar än sådana av automatisk karaktär. Anslaget i dess helhet beräknar jag för nästa budgetår till 141 000 kronor. Detta innebär en anslagsökning med 12 200 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med staten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande stat för medelhavsmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

S t a t

Avlöningar

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	93 500	
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	27 700	
3. Kompensation för höjda folkpensions- avgifter, <i>förslagsvis</i>	<u>1 900</u>	123 100

Omkostnader

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	100	
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	<u>17 800</u>	17 900
	Summa kronor	141 000

b) till *Medelhavsmuseet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 141 000 kronor.

[55] 51. Bidrag till nordiska museet

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	526 200	526 200
1960/61 (statsliggaren s. 499)	588 600	
1961/62 (förslag)	655 000	

Nordiska museets nämnd anholder, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 71 600 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Bidrag till avlöningar åt museets tjänstemän (nu 457 200) ..	+ 57 100
2. Bidrag för undersökningar rörande äldre svensk folkkultur och folktradition (nu 83 200)	+ 6 500
3. Bidrag till undervisnings- och forskningsverksamhet vid mu- seets institut för folklivsforskning (nu 48 200)	+ 8 000
	<u>Summa kronor + 71 600</u>

Den av nämnden företagna uppräknningen motiveras med den förra året beslutade höjningen av statstjänstemännens löner och med författningsenliga förändringar i personalens löneklassplaceringar.

Departementschefen. Någon höjning av anslagsposten 3 anser jag mig inte böra tillstyrka. Däremot uppräknar jag i nära anslutning till musei-nämndens förslag anslagsposterna 1 och 2 med respektive 61 400 och 5 000 kronor. Sammanlagt bör anslaget sålunda höjas med 66 400 kronor till 655 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till nordiska museet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 655 000 kronor.

[56] **52. Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	86 700	86 700
1960/61 (statsliggaren s. 499)	88 400	
1961/62 (förslag)	93 000	

Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige anhåller, att anslaget för nästa budgetår höjes med 6 800 kronor. Det ökade medelsbehovet förändrades, förutom av den förra året beslutade höjningen av statstjänstemännens löner, av önskemål om anvisande av medel till pensionering av personalen vid museet.

Departementschefen. Med anledning av föreliggande förslag förordar jag, att anslaget för nästa budgetår höjes med 4 600 kronor till 93 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 93 000 kronor.

[57] **53. Bidrag till musikhistoriska museet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	67 000	67 000
1960/61 (statsliggaren s. 500)	67 000	
1961/62 (förslag)	47 000	

Musikaliska akademien föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med i runt tal 28 300 kronor. Härvid föreslår akademien förändring av befattningen som museiföreståndare (arvode 20 880 kronor) till extra ordinarie tjänst i Ae 26, höjning av årsarvodet åt en assistent från 11 856 kronor till 16 956 kronor och ökning av medelsanvisningen till omkostnader med 10 881 kronor. Akademien hemställer därjämte, att bidrag av statsmedel måtte ställas till förfogande för en kontinuerlig anpassning av vid museet utgående arvoden till statstjänstemännens lönenivå.

Till stöd för förslaget om ändring av befattningen som museiföreståndare till en extra ordinarie tjänst i Ae 26 erinrar akademien om vad riksdagens statsutskott i sitt utlåtande 1960: 131 under punkten 2 anfört i ämnet. Akademien anför vidare huvudsakligen följande.

Sedan år 1949 har framställningar gjorts om förbättrade anställningsförhållanden för det år 1901 grundade museets föreståndare. Med hänsyn till museets ställning i vårt lands musikliv och betydelse för svensk och utländsk forskning och med hänsyn inte minst till den nuvarande föreståndarens allmänt erkända vetenskapliga kapacitet måste det betecknas som otillfredsställande, att föreståndaren inte erhåller skälig ersättning för det högt kvalificerade arbete han utför i museets tjänst och inte heller åtnjuter den trygghet i detta arbete som endast en reglerad tjänst kan skänka.

Departementschefen. Föreståndaren för musikhistoriska museet, doctor philosophiae Ernst Emsheimer, är en såväl inom som utom landet allmänt erkänd vetenskapsman inom sitt ämnesområde. Musikhistoriska museet har under hans ledning nått en även internationellt uppmärksammas ställning som vetenskaplig institution. Inte minst genom hans insatser har museet också kommit att inta en framträdande plats inom musiklivet och blivit av allt större betydelse för musikutbildningen. Vägande skäl talar för att Emsheimer nu kommer i åtnjutande av de förmåner, som är förenade med en lönegradsplacerad tjänst. Jag förordar därför, att för nästa budgetår inrättas en för Emsheimer personlig tjänst som föreståndare vid musikhistoriska museet. Tjänsten bör placeras i lönegrad Ae 26 och i formellt hänseende knyts till musikaliska akademien med musikhögskolan. Jag återkommer härtill vid anmälan i det följande av avlöningsanslaget för nyssnämnda institutioner.

Utöver vad jag nu förordat är jag inte beredd att tillstyrka några förändringar beträffande detta anslag.

Vid bifall till vad jag föreslagit bör förevarande anslag för nästa budgetår minskas med belopp, motsvarande det till Emsheimer nu utgående arvudet eller i runt tal 20 000 kronor. Anslaget bör således för nästa budgetår uppföras med 47 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till musikhistoriska museet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 47 000 kronor.

[58] **54. Bidrag till Drottningholms teatermuseum**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	43 000	43 000
1960/61 (statsliggaren s. 500)	43 000	
1961/62 (förslag)	43 000	

Drottningholms teatermusei nämnd hemställer, med tillstyrkan av *riksmarskalksämberet*, för nästa budgetår om en höjning av detta anslag med 7 200 kronor. Höjningen motiveras med ökade kostnader för avlöning och pensionering av personalen vid museet.

Departementschefen. Någon höjning av detta anslag är jag inte beredd att förorda. Anslaget bör därför uppföras med oförändrat belopp, 43 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Drottningholms teatermuseum* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 43 000 kronor.

[59] **55. Bidrag till stiftelsen Thielska galleriet.** Detta anslag har, sedan det uppfördes på riksstaten från och med budgetåret 1947/48, utgått med 10 000 kronor. Det är avsett såsom bidrag till bestridande av

stiftelsen Thielska galleriets löpande utgifter. I enlighet med en av styrelsen för stiftelsen gjord framställning torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till stiftelsen Thielska galleriet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

[60] **56. Bidrag till stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem.**

Detta anslag utgår med 15 000 kronor och är avsett såsom bidrag till stiftelsens driftkostnader. I enlighet med en av stiftelsens styrelse gjord framställning torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

[61] **57. Bidrag till Varbergs museum.** Under en följd av år har statsbidrag utgått till föreståndaren för museet i Varberg. Alltsedan det nuvarande anslaget till Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen uppfördes på riksstaten budgetåret 1955/56 har dylikt bidrag utgått från nämnda anslag enligt särskilda grunder. Innevarande budgetår har bidraget beräknats till 15 360 kronor.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande 1955: 74 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 68 samma år angående statsbidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen m. m. vitsordade statsutskottet den enligt utskottet i och för sig betydelsefulla verksamhet som bedrevs vid museet i Varberg. Ehuru denna verksamhet icke företedde några bestämda anknytningspunkter till landsantikvarieorganisationen, ansåg utskottet likväl att formen för statligt stöd åt verksamheten borde bli föremål för prövning vid uppkommande vakans på museichefstjänsten. Mot förslaget i propositionen beträffande statsbidrag till avlönande av museiföreståndaren i Varberg fann utskottet icke någon anledning till erinran.

Styrelsen för *Varbergs museum* har, mot bakgrunden av att vakans kunde beräknas uppkomma på museichefstjänsten i och med den nuvarande befattningshavarens avgång, hemställt, att till bidrag för avlönande även i fortsättningen av en föreståndare vid museet måtte anvisas ett särskilt anslag under riksstatens åttonde huvudtitel. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med 25 000 kronor. Såsom villkor för anslagets åtnjutande bör enligt styrelsen föreskrivas, att föreståndaren avlönas med belopp, motsvarande den kontanta lönen i löneklass 24 på löneplan A i statens löneförordning.

I ärendet har utlåtanden avgivits av statskontoret, vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien samt nordiska museets nämnd.

Statskontoret anser, att statsbidrag till museet endast bör ifrågakomma, därest det visas, att särskilda skäl föreligger att ge museet en undantagsställning i förhållande till andra jämförbara museer. *Vitterhetsakademien* förklarar sig inte beredd att ta ställning till frågan om vilken form en fortsatt medelsanvisning till Varbergs museum bör ges. *Nordiska museets nämnd* framhåller, att Varbergs museum i åtskilliga hänseenden står i en särklass bland de svenska lokalmuseerna och att det även i jämförelse med de större provinsmuseerna väl synes kunna hävda sin plats. Nämnden framhåller särskilt de omfattande föremålssamlingarna, arkivet och det enligt nämndens uppfattning omsorgsfullt hopbragta biblioteket. Nämnden tillstyrker, att statsbidrag till verksamheten vid Varbergs museum även i fortsättningen beviljas. För ändamålet bör enligt nämnden i riksstatens åttonde huvudtitel anvisas ett särskilt anslag, uppfört med ett avrundat belopp, minst motsvarande det nuvarande anslaget.

Enligt uppgift av *vitterhetsakademien* i dess anslagsframställning rörande bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen för nästa budgetår beräknas föreståndaren för Varbergs museum, vilken är född den 13 maj 1893, avgå från sin tjänst med utgången av juni 1961. Någon medelsanvisning till Varbergs museum för nästa budgetår har akademien icke räknat med i nyssnämnda anslagsframställning.

Departementschefen. Då den nuvarande föreståndaren vid Varbergs museum beräknas avgå från sin befattning med utgången av juni detta år, bör i enlighet med vad som tidigare förutsatts formen för det statliga stödet åt museets verksamhet omprövas. För egen del finner jag det motiverat, att denna verksamhet även i fortsättningen understödjes med statsmedel. Med hänsyn till det ursprungliga syftet med statens bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen bör emellertid ett bidrag till Varbergs museum inte i fortsättningen inrymmas inom ramen för förstnämnda bidrag. Jag förordar därför, att ett särskilt anslag anvisas för ändamålet. Detta bör benämnas Bidrag till Varbergs museum och för nästa budgetår uppföras med 25 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser angående anslagets disposition. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Varbergs museum* för budgetåret 1961/
62 anvisa ett anslag av 25 000 kronor.

[62] 58. Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	181 500	120 592
1960/61 (statsliggaren s. 835)	150 000	
1961/62 (förslag)	150 000	

Detta reservationsanslag disponeras för innevarande budgetår på följande sätt.

1. Bidrag till utgivande av Svenskt biografiskt lexikon	80 000
2. Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker i övrigt	70 000
	Summa kronor 150 000

1. Bidrag till utgivande av Svenskt biografiskt lexikon. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 april 1958 tillkallades sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om fortsatt statligt stöd åt den personhistoriska forskning och publiceringsverksamhet, som för närvarande representeras av Svenskt biografiskt lexikon. De sakkunniga, som antagit benämningen 1958 års utredning angående Svenskt biografiskt lexikon, har den 20 maj 1960 överlämnat ett betänkande i ämnet. I betänkandet framlägges förslag till riktlinjer för fortsatt utgivning av Svenskt biografiskt lexikon med den riktpunkten att verket slutföres inom en tid av cirka 30 år. Under den angivna förutsättningen finner utredningen en fortsatt verksamhet fordra en förstärkning av personalen vid redaktionen för lexikonet samt av redaktionens resurser i övrigt. Utredningen föreslår en successiv utbyggnad av redaktionen under åren 1961/64. Vid full utbyggnad i enlighet med utredningens förslag beräknas de årliga kostnaderna för utgivningen av lexikonet till i runt tal 260 000 kronor. Detta innebär i förhållande till nuvarande medelsanvisning för ändamålet en kostnadsökning med 180 000 kronor.

Över betänkandet har utlåtanden avgivits av ett betydande antal myndigheter och organisationer.

Samfundet för Svenskt biografiskt lexikons utgivande beräknar — under hänvisning till utredningens förslag — medelsbehovet för lexikonets utgivande till 198 800 kronor för nästa budgetår.

2. Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker i övrigt. Den av 1957 års riksdag beslutade omläggningen av bidragsgivningen till vetenskapliga tidskrifter och arbeten på de teologiska och humanistiska samt medicinska och odontologiska områdena har i enlighet med ett av Kungl. Maj:t i 1958 års statsverksproposition framlagt förslag utsträckt till att avse även sådana samhälls- och rättsvetenskapliga publikationer, till vilkas utgivande bidrag till och med budgetåret 1957/58 utgått från förevarande anslagspost. Anslagsposten är nu uppförd med 70 000 kronor och står till Kungl. Maj:ts förfogande för bidrag till sådan publiceringsverksamhet, som icke kan hänföras till nyss angivna områden.

Musikaliska akademien föreslår i sina petita för nästa budgetår, att under förevarande anslag anvisas ett belopp av 20 000 kronor såsom bidrag till Svenska samfundet för musikforskning för utgivande av en serie äldre svenska musikverk. Monumenta musicae svecicae.

Departementschefen. Jag är inte beredd att utan ytterligare överväganden taga ställning till föreliggande sakkunnigförslag beträffande Svenskt biografiskt lexikon. För nästa budgetår räknar jag med oförändrad medelsanvisning, 80 000 kronor, till uppehållande av den nuvarande verksamheten.

Anslagsposten till understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker i övrigt torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 70 000 kronor.

Då jag inte anser mig kunna tillstyrka förslaget om särskild medelsanvisning till utgivande av Monumenta musicae svecicae, bör hela anslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 150 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

[63] **59. Bidrag till nämnden för svensk språkvård.** I enlighet med en av nämnden gjord framställning torde detta anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 20 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till nämnden för svensk språkvård* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 20 000 kronor.

Frivilligt folkbildningsarbete, ungdomsverksamhet m. m.

[64] 60. Bidrag till folkbibliotek

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	10 797 000	10 777 827
1959/60	7 174 700	6 941 114
1960/61 (statsliggaren s. 821)	7 455 800	
1961/62 (förslag)	7 236 000	

Anslaget var till och med budgetåret 1958/59 rubricerat Bidrag till folk- och skolbibliotek. Från och med budgetåret 1959/60 har anslagsposten till skolbibliotek utbrutits ur förevarande anslag och uppförts såsom ett särskilt anslag i samband med övriga anslag under skolväsendet. Detta har inneburit en minskning av anslaget med 4 091 000 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 340 000 kronor i enlighet med följande sammanställning.

1. Folk-, studiecirkel-, sjukhus-, truppförbands- och sjömansbibliotek (nu 6 573 700):	
a) omläggning av bidragen till studiecirkelbiblioteken ..	+ 18 000
b) minskning på grund av minskad belastning	— 200 000
2. Centralbibliotek (nu 680 000):	
a) höjning av det särskilda centralbiblioteksanslaget	+ 370 000
b) bidrag till lånecentralverksamhet	+ 60 000
3. Vandringsbiblioteksverksamhet m. m. vid landsbiblioteken (nu 52 000)	+ 80 000
4. Bibliotekskurser (nu 83 500)	+ 12 000
Summa ökning kronor	340 000

Av överstyrelsens framställning i ärendet inhämtas bland annat följande rörande de olika förslagen.

1 a. Till riksförbund för studiecirkelverksamhet utgår för närvarande statsbidrag för folkbiblioteksverksamhet i samband med studiecirkelarbete med ett belopp, som står i relation till de lokala utgifterna för varje särskilt till förbundet anslutet bibliotek.

Statsbidragets konstruktion har medfört ett mycket betydande granskningsarbete dels för riksförbunden, dels för skolöverstyrelsen. Eftersom biblioteks- och studieverksamhet ofta försiggår i samma lokaler, har överstyrelsen att avgöra, huruvida de av vederbörande bibliotek angivna kostnaderna verkligen avser biblioteksverksamhet och ej annan, icke statsbidragsberättigad verksamhet. Det gäller vidare att avgöra, huruvida hyreskostnader får medräknas eller ej, huruvida andra lokalkostnader — för uppvärmning, belysning, städning och renhållning — kan godtagas, huruvida revision företagits i föreskriven ordning o. s. v. Till detta kommer, att bidragsbeloppen i många fall är obetydliga. Av 1 480 bibliotek hade föregående år icke mindre än 495 eller 1/3 mindre än 100 kronor i statsbidrag. Bidrag utgår dock inte till bibliotek med lägre lokala utgifter än 25 kronor.

De skäl, som en gång föranledde statsmakterna att detaljreglera statsbidragen till studiecirkelbiblioteken, har enligt överstyrelsens mening numera inte samma tyngd som tidigare. Till studieförbunden utgår mångdubbelt större statsbidrag, vilkas fördelning i princip ankommer på studieförbunden själva. Folkbibliotekssakkunniga var i sitt betänkande 1949 inne på tanken, att studieförbunden själva skulle fördela biblioteksbidragen. Fördelarna skulle ligga i förenklat administrativt förfarande både för skolöverstyrelsens och studieförbundens del. Studieförbunden skulle lämna sedvanliga statistiska uppgifter men endast behöva redovisa utgifter för bokinköp och personal intill det belopp, vartill statsbidraget uppginge. Överstyrelsen, som på denna punkt samrätt med de berörda studieförbunden, föreslår, att statsbidragsbestämmelserna omarbetas i här antydd riktning och att de nya bestämmelserna blir tillämpliga för de bidrag, som belastar förevarande anslag för budgetåret 1961/62, d. v. s. bidrag avseende kalenderåret 1961.

Till biblioteksverksamhet i samband med studiecirkelarbete har under budgetåret 1959/60 utbetalats i runt tal 370 000 kronor. Om bidraget för budgetåret 1961/62 fixeras till 350 000 kronor, minskas alltså anslagsbehovet under denna punkt med 20 000 kronor. Genom att den föreslagna omläggningen nödvändiggör ändring av vissa maximeringsbestämmelser ökas det å andra sidan med 38 000 kronor. Den totala ökningen blir alltså $(38\,000 - 20\,000 =) 18\,000$ kronor.

2 b. Överstyrelsen har vid upprepade tillfällen i anslutning till folkbibliotekssakkunnigas förslag föreslagit, att medel skulle anvisas för inrättande av s. k. lånecentraler med uppgift att komplettera central- och landsbibliotekens verksamhet. De skulle vart och ett inom sitt område tillhandahålla forskare och andra sådan litteratur, som vederbörande central- och landsbibliotek icke för närvarande kan anses ha anledning att inköpa och som icke är av den speciella natur, att endast de vetenskapliga biblioteken bör anskaffa den. Uppgiften skulle vara dubbel: genom lånecentralerna skulle bokförsörjningen förbättras samtidigt som en viss avlastning av de vetenskapliga bibliotekens interurbana låneverksamhet skulle kunna ske.

Redan nu har stadsbiblioteken i Malmö och Umeå i viss utsträckning åtagit sig att fungera som lånecentraler, Malmö för de södra landskapen och Umeå för Norrland. Verksamheten har hittills varit av relativt begränsad omfattning. Ur de medel, som anvisats som tilläggsbidrag till centralbibliotek, för vilka centralbiblioteksverksamheten på grund av geografiska förhållanden eller liknande orsaker medför särskilt betungande kostnader eller som bedriver mer omfattande utlåning utanför det egna länet, har de båda biblioteken för budgetåret 1959/60 erhållit bidrag om 20 000 respektive 10 000 kronor.

Överstyrelsen skulle för sin del finna det angeläget, att lånecentralorganisationen genomfördes för landet i dess helhet. Med hänsyn till kostnaderna finner överstyrelsen sig emellertid böra förorda, att organisationen genomföres etappvis. Liksom tidigare finner överstyrelsen, att den första lånecentralen bör förläggas till Malmö stadsbibliotek med hänsyn till den insats, som biblioteket redan nu gjort på detta område, och de resurser, som biblioteket förfogar över.

Vad kostnaderna för verksamheten angår, har Malmö stads biblioteks-nämnd uppskattat dessa till 60 000 kronor. Överstyrelsen finner ett bidrag av denna storlek skäligt.

4. Delposten till bibliotekskurser har uppräknats med 12 000 kronor med hänsyn till överstyrelsens i annat sammanhang framlagda förslag om en höjning till 20 kronor av traktamentet till kursdeltagare.

Departementschefen. Jag är inte beredd att biträda förslaget om ändrade regler rörande bidragsgivningen till studiecirkelbiblioteken eller de övriga förslag till förbättrade bidragsgrunder, som framlagts av skolöverstyrelsen. Med hänsyn till anslagsbelastningen budgetåret 1959/60 synes anslagsposten 1 kunna nedräknas med 220 000 kronor och anslaget i dess helhet således uppföras med ett till 7 236 000 kronor avrundat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till folkbibliotek* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 7 236 000 kronor.

[65] **61. Bidrag till föreläsningsverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	955 000	862 325
1959/60	955 000	859 307
1960/61 (statsliggaren s. 823)	955 000	
1961/62 (förslag)	885 000	

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår i fråga om föreläsningsverksamheten ett sammanförande av det obetecknade anslaget till Bidrag till föreläsningsverksamhet å 955 000 kronor och förslagsanslaget till Resekostnadsersättning åt föreläsare å 325 000 kronor. Överstyrelsen föreslår vidare att anslaget betecknas såsom förslagsanslag samt att vissa förändringar av bidragskonstruktionen göres. Anslaget höjes i förhållande till nuvarande medelsanvisning med 456 500 kronor och höjningen fördelas på anslagsposter enligt följande sammanställning.

1. Bidrag till föreläsningsförbundens föreläsningsverksamhet (nu 425 000)	—	5 000
2. Bidrag till studieförbundens föreläsningsverksamhet (nu 320 000)	—	110 000
3. Bidrag till folkbildningsförbundens kursverksamhet (nu 130 000)	+	20 000
4. Bidrag till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet (nu 30 000)	+	16 500
5. Bidrag till föreläsnings- och folkbildningsförbundens administrationskostnader (nu 50 000)	+	35 000
6. Bidrag till föreläsares rese- och traktamentskostnader (nu 325 000)	+	490 000
7. Bidrag till resekostnadsersättning åt inspektör för föreläsnings- och folkbildningsförbund (ny anslagspost)	+	10 000
Summa ökning kronor		456 500

För anordnande av föreläsningar utgår för närvarande statsbidrag till centralbyråer, föreläsningsförbund, lokala föreläsningsanstalter, studieförbund och militärförband. För de i längre folkbildningskurser och ämneskurser ingående föreläsningarna utgår bidrag till folkbildningsförbund. I vissa fall utgår endast bidrag till täckande av arvodeskostnader, medan i andra fall bidrag dessutom erhålles för såväl rese- som traktamentskostnader. Beloppen per föreläsningstimme är varierande.

Till lokal föreläsninganstalt utgår sålunda, utöver resekostnadsersättning för högst 30 av anstalten anordnade föreläsningar per budgetår, statsbidrag med högst 35 kronor för varje under ett och samma budgetår anordnad föreläsning upp till ett antal av 10 och med högst 15 kronor för varje under budgetåret därutöver anordnad föreläsning. Föreläsningsförbund erhåller för anordnande av föreläsningar bland annat i kommuner, där föreläsninganstalt ej finnes, bidrag med högst 35 kronor för varje föreläsning samt resekostnadsersättning. Till föreläsningsverksamhet vid truppförband utgår understöd av statsmedel med högst 65 kronor för varje enkel föreläsning och högst 90 kronor för varje dubbelföreläsning samt resekostnadsersättning och traktamente. För längre folkbildningskurs utgör statsbidraget högst 500 kronor för 30 timmars kurs, med tillägg av högst 10 kronor för överskjutande timme upp till 60 timmar, och för ämneskurs, omfattande minst 10 och högst 20 undervisningstimmar, högst 20 kronor för undervisningstimme. Beträffande de av studieförbunden i samband med lokalt eller centralt organiserat studiearbete anordnade föreläsningarna är statsbidragets belopp ej fixerat i de av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut fastställda bestämmelserna.

Skolöverstyrelsen upprepar sina i samband med anslagsäskandena senast för innevarande budgetår framställda förslag till förenkling och förenhetligande av statsbidragsbestämmelserna. Då överstyrelsens förslag såväl i fråga om bidragsgrunderna som kostnadsberäkningen under anslagsposterna 1—3 samt 5 och 6 överensstämmer med det förslag, som i detalj redovisades vid anmälan av förevarande anslag i 1958 års statsverksproposition (s. 688 f.) må här blott hänvisas till den därvid lämnade redogörelsen.

Beträffande anslagsposten 4. Bidrag till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet anför *chefen för försvarsstaben*, att erfarenheterna bestyrker behovet av en höjning av anslagsposten, bland annat som stöd för undervisningen i samhällslära för de värnpliktiga. Anslagsposten föreslås bli upptagen med 40 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* föreslår, att bidrag utgår till högst 900 föreläsningar per år, varav högst 300 enkelföreläsningar, samt beräknar ett belopp av $(300 \times 65 \text{ kronor} + 300 \times 90 \text{ kronor} =)$ 46 500 kronor under denna anslagspost.

Departementschefen. Med anledning av skolöverstyrelsens förslag under förevarande punkt vill jag erinra om att jag, efter vederbörligt bemyndi-

gande, den 17 februari 1960 tillkallat särskilda sakkunniga för översyn av statsbidragsgivningen till folkbildnings- och ungdomsverksamheten — 1960 års folkbildningsutredning. Med hänsyn till det pågående utredningsarbetet bör sådana förslag rörande folkbildningsarbetet, som är av mera genomgripande natur, inte nu upptagas till prövning. Medel för resekostnadsersättning och — såvitt gäller föreläsare vid truppförbanden — traktamente bör liksom hittills beräknas under ett särskilt såsom förslagsanslag betecknat anslag. Vidare bör bidrag till s. k. cirkelföreläsningar allttjämt utgå av de anslagsmedel, som anvisas under posten 2. Föreslagna höjningar under anslagets delposter kan jag inte tillstyrka.

På grund av redovisad belastning av anslaget synes en nedräkning av detta för nästa budgetår kunna ske. Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 885 000 kronor, vilket innebär en minskning med 70 000 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till föreläsningsverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 885 000 kronor.

[66] **62. Resekostnadsersättning åt föreläsare**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	300 000	326 312
1959/60	300 000	301 602
1960/61 (statsliggaren s. 824)	325 000	
1961/62 (förslag)	300 000	

Såsom jag vid anmälan av närmast föregående anslag anfört, torde medel till här ifrågavarande ändamål liksom hittills bära upptagas under ett särskilt förslagsanslag. Med hänsyn till belastningen torde anslaget kunna nedräknas med 25 000 kronor till 300 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resekostnadsersättning åt föreläsare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

[67] **63. Bidrag till föreläsningsförmedling och konsulentverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	204 000	204 000
1959/60	204 000	204 000
1960/61 (statsliggaren s. 824)	204 000	
1961/62 (förslag)	223 000	

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 29 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Bidrag till centralbyråer (nu 135 000) + 10 000
2. Folkbildningsförbundens konsulentverksamhet (nu 69 000) + 19 000

Av skolöverstyrelsens framställning framgår bland annat följande.

1. Bidrag till centralbyråer utgår för innevarande budgetår med 135 000 kronor. De fyra centralbyråerna anholder om ett bidrag för budgetåret 1961/62 med sammanlagt 170 750 kronor. Överstyrelsen föreslår en höjning av anslagsposten Bidrag till centralbyråer med 10 000 kronor, vilken höjning motiveras av de ökningar av utgifter för löner och pensionsavgifter, som inträffat sedan nuvarande bidrag fastställdes.

2. Överstyrelsen vill liksom tidigare år understryka vikten av att kvalificerade krafter anställas som bildningskonsulenter. För närvarande måste bildningsförbunden tillskjuta betydligt mer än det belopp, som utgår i statsbidrag, för att överhuvudtaget kunna få behålla de konsulenter, de har anställda. Med hänsyn härtill och till de senaste årens lönestegringar upprepar överstyrelsen föregående års framställning, att bidraget per heltidsanställd konsulent höjes till 8 000 kronor. Bidragsunderlaget blir då 16 000 kronor.

Överstyrelsen har tidigare föreslagit, att bidrag måtte utgå till samtliga verksamma bildningskonsulenter. Genom inrättandet av de tre kombinerade folkhögskollärartjänster, som överstyrelsen enligt kungl. brev den 18 april 1958 ägt placera, har läget beträffande bildningskonsulenttjänsterna förändrats så, att behovet av ytterligare medel inskränker sig till att gälla endast en heltidsanställd konsulent, nämligen i Jönköpings län. Bildningskonsulenter är för närvarande verksamma i 15 län. Härav är tre konsulenttjänster kombinerade med folkhögskollärartjänst, nämligen i Skaraborgs, Värmlands och Gävleborgs län, halvtidstjänster är inrättade i Gotlands och Västmanlands län och heltidstjänster i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Jönköpings, Blekinge, Älvsborgs, Örebro, Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län. Till samtliga tjänster med undantag av den i Jönköpings län utgår statsbidrag. Överstyrelsen finner skäligt att statsbidrag utgår till avlönande även av den i Jönköpings län sedan 1957 anställda konsulenten.

Medelsbehovet för folkbildningsförbundens konsulentverksamhet skulle vid bifall till skolöverstyrelsens förslag för nästkommande budgetår uppgå till $(11 \times 8\,000 =)$ 88 000 kronor, vilket innebär en höjning av här ifrågasatt anslagspost med 19 000 kronor.

Departementschefen. Jag är inte beredd att förorda någon uppräknings av bidraget till centralbyråer.

Bidragsgivningen till folkbildningsförbundens konsulentverksamhet synes nu böra kompletteras med bidrag till kostnaderna för avlönande av en bildningskonsulent också i Jönköpings län. Antalet konsulentbidrag skulle därigenom komma att uppgå till sammanlagt 11.

Med hänsyn till föreliggande förslag förordar jag, att maximibidraget per heltidskonsulent höjes från 6 900 kronor till 8 000 kronor. Medelsbehovet för konsulentverksamheten skulle härigenom komma att uppgå till $(11 \times 8\,000 =)$ 88 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör detta anslag uppföras med

(135 000 + 88 000 =) 223 000 kronor, vilket innebär en höjning med 19 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till föreläsningsförmedling och konsulentverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 223 000 kronor.

[68] 64. Bidrag till studieförbund

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 245 000	2 245 000
1959/60	2 345 000	2 345 000
1960/61 (statsliggaren s. 825)	2 545 000	
1961/62 (förslag)	2 745 000	

Av anslaget må sammanlagt högst 20 000 kronor beviljas på landsbygden verksamma studieförbund såsom särskilda bidrag för bildningspropaganda på landsbygden. Återstoden skall användas för bidrag till studieförbunden för organisations- och administrationskostnader.

Skolöverstyrelsen föreslår att detta anslag höjes med 1 400 000 kronor. Höjningen avser bidraget till studieförbunden för organisations- och administrationskostnader.

Av överstyrelsens framställning framgår bland annat följande.

Jämfört med föregående år ökade antalet studiecirklar med 5 000 1959/60. Detta medför ofrånkomligen höjda administrationskostnader för studieförbunden. På många håll har verksamheten nu nått en sådan omfattning, att man ej längre enbart kan lita till frivilliga krafter. Arvodes-avlönad personal måste anställas. Antalet instruktörer på distrikts- och lokalplanet måste ökas, för att en effektiv och fortlöpande kontroll av verksamheten skall vara möjlig. Självfallet måste detta anses vara av stort intresse för det allmänna, eftersom det innebär större garantier för att anslagna medel utnyttjas på bästa sätt.

Från studieförbundens sida göres stora ansträngningar att förbättra rapporterings- och redovisningsförfarandet. Arbetarnas bildningsförbund rapporterar sålunda, att det inför studiesäsongen 1960/61 kommer att genomföra en omfattande och kostnadskrävande aktion på detta område, en aktion som berör varje lokalavdelning. Kurser och konferenser i redovisningsteknik kommer att hållas i förbundets samtliga distrikt.

Den påtagliga strävan mot kvalitetsförbättring, som kommit till synes under senare år, kräver också den ständigt ökade insatser från studieförbundens sida. Det studiematerial i form av brevkurser och kursböcker, som studieförbunden utger för studiecirklar har på senare tid rönt ett visst intresse även från det allmänna skolväsendets sida. Även utländska folkbildningsorganisationer visar stegrat intresse för svenskt studiecirkelmateri- al, och några typböcker översattes för närvarande till engelska.

1950-talet har präglats av pedagogiska förnyelsesträvanden i svenskt folkbildningsarbete. Flertalet studiecirkelledare saknar dock ännu pedagogisk utbildning. En strävan mot kvalitetshöjning måste således i stor utsträck-

ning bli en fråga om en utökad handledarutbildning. En sådan aktion hämmas nu av brist på medel till veckoslutskurser och studieledarveckor.

Den av studieförbunden planerade centrala verksamheten under budgetåret 1961/62 beräknas dra en kostnad av 11 270 000 kronor. För denna söker förbunden i enlighet med fastställda principer 50 procent, d. v. s. 5 635 000 kronor. Som jämförelse erinras, att den centrala statsbidragsberättigade verksamheten budgetåret 1959/60 kostade 7 900 000 kronor, och att statsbidraget för detta ändamål uppgick till 2 325 000 kronor. Av dessa siffror från budgetåret 1959/60 kan också utläsas, att knappt 30 procent av dessa kostnader täckts med statsbidrag, trots att staten i princip accepterat ett bidrag med hälften av de totala utgifterna. Ett vidmakthållande av denna regel borde för budgetåret 1961/62 resultera i ett anslag på 5 635 000 kronor, medan däremot ett fasthållande vid nuvarande anslagsbelopp skulle medföra, att den statliga andelen procentuellt sett ytterligare minskar.

Med hänvisning till förut anförda motivering finner överstyrelsen det synnerligen angeläget, att ifrågavarande bidrag höjes så, att studieförbunden får möjlighet att fullfölja sina strävanden att effektivisera sin centrala förvaltning, att genomföra förbättrade redovisnings- och kontrollsystem, att producera fackmässigt och pedagogiskt högtstående studiematerial, att öka antalet instruktörer och att intensifiera handledarutbildningen.

Departementschefen. Med hänsyn till den fortgående ökningen av studieförbundens arbetsuppgifter anser jag mig böra förorda en höjning av bidraget till förbundens organisations- och administrationskostnader med 200 000 kronor. Anslaget skulle vid bifall härtill komma att för nästa budgetår uppgå till (2 545 000 + 200 000 =) 2 745 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till studieförbund* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 2 745 000 kronor.

[69] 65. **Bidrag till studiecirkelverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	9 000 000	10 947 239
1959/60	9 000 000	11 936 952
1960/61 (statsliggaren s. 825)	11 000 000	
1961/62 (förslag)	13 500 000	

Enligt kungörelsen 1947: 508 utgår statsbidrag till studiecirkelverksamhet för närvarande enligt följande grunder, nämligen för *allmän studiecirkel* med högst hälften av kostnaden för handledararvode och studiemateriel, dock med högst 7 kronor 50 öre för studietimme, och för *ungdomscirkel* med högst tre fjärdedelar av kostnaden för handledararvode och studiemateriel, dock med högst 11 kronor för studietimme. Alltsedan budgetåret 1952/53 har statsbidraget dessutom varit begränsat till sammanlagt högst 300 kronor för studiecirkel och budgetår. Som villkor för statsbidrag gäller

— om skolöverstyrelsen ej medgiver undantag — att studietiden skall utgöra minst tjugu studietimmar fördelade på minst tio sammankomster och att antalet deltagare i varje sammankomst skall utgöra minst fem.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 1 000 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Höjning föranledd av verksamhetens ökade omfattning	950 000
2. Överflyttning av kostnaderna för s. k. studiecirkelföreläsningar från anslaget till Bidrag till föreläsningsverksamhet	50 000
Summa ökning kronor	1 000 000

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Studiecirkelverksamheten har under den gångna tioårsperioden trefaldigats till sin omfattning från 23 315 statsbidragsberättigade studiecirklar 1950/51 till omkring 71 000 1959/60. Under den senare delen av perioden har den årliga procentuella ökningen av antalet studiecirklar varierat mellan 15 och 26 procent för att 1958/59 stanna vid 3,2 procent. Som överstyrelsen anförde i sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61 torde de av överstyrelsen den 14 april 1958 utfärdade nya anvisningarna för erhållande av statsbidrag till studiecirklar med inslag av praktiskt övningsarbete ha bidragit till verksamhetens stabilisering.

Under budgetåret 1959/60 har de av Samverkande bildningsförbundens pedagogiska nämnd utarbetade kvalificerade studieplanerna i anförda ämnesgrupper kunnat tagas i mer allmänt bruk. Otvivelaktigt har detta medfört en icke oväsentlig kvalitativ förbättring inom berörda ämnesområden.

Jämfört med närmast föregående år ökade antalet statsbidragsberättigade studiecirklar med omkring 5 000 (9 procent) och medelsåtgången med cirka 1 miljon kronor.

De samhällsbetonade studierna fortfar att öka. Arbetarnas bildningsförbund anför t. ex. att en kampanj på detta område med sikte på den fackligt organiserade ungdomen resulterade i över 3 000 studiecirklar med omkring 35 000 deltagare 1959/60. Samhällsämnen omfattade 28 procent av förbundets totala studiecirkelantal. Liknande tendenser rapporteras från Tjänstemännens bildningsverksamhet och andra studieförbund.

Med ledning av de senare årens erfarenheter beräknar överstyrelsen en fortsatt automatisk årlig stegring av studiecirkelverksamheten med 6—10 procent.

Departementschefen. Med hänsyn till anslagets belastning synes ökningen av anslaget för nästa budgetår böra beräknas till 2 500 000 kronor.

Såsom vid min anmälan av anslaget till bidrag till föreläsningsverksamhet framgått, bör medel till de s. k. cirkelföreläsningarna även i fortsättningen utgå från nämnda anslag.

Med hänvisning till vad jag sålunda anført, föreslår jag en uppräknig av detta anslag med 2 500 000 kronor till 13 500 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till studiecirkelverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 13 500 000 kronor.

[70] 66. Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	226 000	235 503
1959/60	226 000	233 635
1960/61 (statsliggaren s. 825)	227 000	
1961/62 (förslag)	229 000	

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 95 000 kronor i enlighet med följande sammanställning, vari tillika anges medelsanvisningen under de olika delposterna innevarande budgetår.

	Anslag 1960/61	Av överstyrelsen förordad höjning
1. Bidrag till Arbetarnas bildningsförbund för bildningsverksamhet bland sjömän	40 000	20 000
2. Bidrag till Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse för bildningsverksamhet bland sjömän	5 000	—
3. Bidrag till Svenska fiskarens studieförbund för bildningsverksamhet bland fiskare	7 500	7 500
4. Bidrag till kursverksamhet bland samerna ..	5 000	—
5. Bidrag till anordnande av universitetscirkclar	50 000	—
6. Bidrag till utgivande av tidskrifter	25 000	2 000
7. Bidrag till Musikfrämjandet	15 000	—
8. Bidrag till kurs- och konferensverksamhet ..	24 500	10 500
9. Stöd åt försöksverksamhet och undersökningar inom det folkliga bildningsarbetet ...	10 000	40 000
10. Bidrag till folkbildningsorganisationerna för anordnande av allmän sexualhygienisk upplysningsverksamhet	45 000	15 000
Summa ökning kronor		95 000

Av skolöverstyrelsens motivering för de föreslagna ökningarna framgår bland annat följande.

6. Samverkande bildningsförbunden och Folkbildningsförbundet utger från och med andra halvåret 1959 tidskriften Folkbildningsarbetet i stället för de av respektive förbund tidigare utgivna Folklig kultur och Tidskrift för föreläsningsverksamheten. För 1960/61 utgår 11 000 kronor i bidrag till tidskriften Folkbildningsarbetet.

Tidskriftens huvudmän anhåller om ett bidrag på 15 000 kronor för fortsatt utgivande under 1961/62. Den nya tidskriften har goda utsikter att bli ett samlande forum för folkbildningsdebatten och för information om svenskt och internationellt folkbildningsarbete. Därför föreslår överstyrelsen en höjning av bidraget till tidskriften Folkbildningsarbetet med 2 000 kronor till 13 000 kronor.

Till tidskriften Studiekamraten föreslår överstyrelsen oförändrat bidrag med 14 000 kronor.

7. Till Musikfrämjandet, som hemställt om ett bidrag av 25 000 kronor, föreslår skolöverstyrelsen oförändrat bidrag med 15 000 kronor, eftersom

frågan om en höjning av bidraget bör bedömas i anslutning till den pågående utredningen rörande det fria och frivilliga musikkbildningsarbetet.

8. Den kurs- och konferensverksamhet, som bedrivs med hjälp av detta bidrag, måste anses vara av stor betydelse för folkbildningsarbetet i landet. I den period av snabb utveckling, där folkbildningsarbetet för närvarande befinner sig, är det av vikt att kunna samla företrädare för olika organisationer till gemensamma kurser och konferenser för överläggningar om metoder och medel ägnade att höja verksamheten i innehålls- och kvalitets-hänseende.

Den stora ökningen av antalet studiecirklar gör det nödvändigt att ägna ständigt ökad uppmärksamhet åt handledarutbildningen. Överstyrelsens egna studieledarkurser avser att vidareutbilda studieförbundens instruktörer och ett antal folkhögskollärare, så att dessa i sin tur kan ombesörja handledarutbildningen på distrikts- och lokalplanet.

Överstyrelsen finner det synnerligen angeläget, att ifrågavarande anslagspost höjes med 10 500 kronor till 35 000 kronor.

10. Bidraget till allmän sexualhygienisk upplysningsverksamhet utgår med 45 000 kronor. I samband med att arvodena år 1958 höjdes med 10 kronor per föreläsning utan motsvarande höjning av den totala bidragssumman, minskade följaktligen möjliga antalet föreläsningar per år.

Föreläsningsverksamheten på detta område utövas av högt kvalificerade föreläsare, den röner ett stort intresse och synes fylla ett väsentligt behov hos människor i dagens samhälle. Överstyrelsen finner, att verksamheten med det snaraste bör återfå samma omfattning som före 1958. För att så skall kunna ske erfordras en höjning av anslagsposten med 15 000 kronor till 60 000 kronor.

Departementschefen. Bidragsgivningen under detta anslag torde komma att beröras av två nu arbetande utredningar, nämligen 1960 års folkbildningsutredning och musikledarutredningen. Den senare utredningen — efter vederbörligt bemyndigande tillkallad den 29 april 1960 — har enligt sina direktiv att pröva bland annat frågan om det allmännas stöd till Musikfrämjandet. Med hänsyn till det sålunda pågående utredningsarbetet är jag inte beredd att tillstyrka andra förändringar av bidragsgivningen från detta anslag än en höjning av bidraget till tidskriften Folkbildningsarbetet (p. 6) med 2 000 kronor. Förevarande anslag bör således för nästa budgetår uppföras med ett sammanlagt belopp av $(227\,000 + 2\,000 =) 229\,000$ kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 229 000 kronor.

[71] 67. Bidrag till verksamheten vid hemgårdar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	200 000	200 000
1959/60	200 000	200 000
1960/61 (statsliggaren s. 826)	300 000	
1961/62 (förslag)	300 000	

Av detta anslag skall till riksförbundet Sveriges hemgårdar utgå ett belopp av 36 000 kronor såsom bidrag till bestridande av förbundets administrationskostnader under budgetåret.

Riksförbundet Sveriges hemgårdar anholder, att anslaget till verksamheten vid hemgårdar för budgetåret 1961/62 höjes till 375 000 kronor.

Riksförbundet anför, att det vid en beräkning av hemgårdarnas omedelbara behov framgått, att gårdarna för att bedriva sin verksamhet i önskvärd omfattning under budgetåret 1961/62 skulle behöva statsbidrag med 855 500 kronor. Vidare framhålles att gårdarnas ekonomi ytterligare belastats genom tillkomsten av varuskatten och kostnaderna för allmänna tilläggspensionen, som ökat gårdarnas utgifter med cirka 10 procent.

Skolöverstyrelsen anser sig för närvarande, med hänsyn till anslagshöjningen för innevarande budgetår, inte böra föreslå någon ytterligare anslagshöjning. En viss del av statsbidraget, dock högst 36 000 kronor, bör liksom för närvarande få användas för bestridande av kostnaderna för förbundets sekretariat.

Departementschefen. I likhet med skolöverstyrelsen förordar jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 300 000 kronor, och att härav högst 36 000 kronor får användas till bestridande av kostnaderna för riksförbundet Sveriges hemgårdars administrationskostnader.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till verksamheten vid hemgårdar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 300 000 kronor.

[72] 68. Utbildning av ungdomsledare

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	878 000	1 007 758
1959/60	953 000	906 715
1960/61 (statsliggaren s. 826)	1 353 000	
1961/62 (förslag)	1 500 000	

Detta anslag är nu fördelat sålunda:

1. Bidrag till regionala och centrala kurser för ungdomsledare	1 285 000
2. Till skolöverstyrelsens disposition för anordnande av kurser för ungdomsledare	18 000
3. Till skolöverstyrelsens disposition för anordnande av försökskurs för ungdomsledare	50 000
Summa kronor	1 353 000

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 915 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Bidrag till regionala och centrala kurser för ungdomsledare	+ 515 000
2. Bidrag till specialkurser för ungdomsledare (ny anslagspost)	+ 378 000
3. Till skolöverstyrelsens disposition för anordnande av kurser för ungdomsledare	+ 7 000
4. Till skolöverstyrelsens disposition för anordnande av längre ungdomsledarkurs	+ 15 000
Summa ökning kronor	915 000

Beträffande punkterna 1 och 2 i sammanställningen inhämtas av överstyrelsens framställning bland annat följande.

1. De statsunderstödda ungdomsledarkursernas omfattning under budgetåren 1955/60 framgår av följande uppgifter.

	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60
Antalet kurser	237	274	522	673	866
Deltagarantalet	9 325	7 399	14 210	17 908	22 350
Antalet deltagardagar	22 134	24 481	46 553	57 110	71 503

För budgetåret 1961/62 har 53 ungdomssammanslutningar anmält behov av 3 069 340 kronor i statsbidrag för ungdomsledarutbildning. Överstyrelsen har vid prövning av organisationernas anslagsäskanden funnit dessa vara väl motiverade. Med kännedom om den redan bedrivna kursverksamhetens omfattning är överstyrelsen övertygad om att organisationernas bedömning av medelsbehovet för kursverksamhet är realistisk och att sammanslutningarna kraftigt såväl kvantitativt som kvalitativt skulle förmå utveckla sin ledarskolning, därest de äskade medlen ställdes till deras förfogande. Anslagsgivningens konstruktion förutsätter ju att utnyttjandet av ökande statsbidrag ställer växande krav på ekonomiska motprestationer från ungdomsorganisationernas sida, då statsbidraget för närvarande endast synes täcka cirka 30 procent av de verkliga kostnaderna. Med hänsyn till meddelade sparsamhetsdirektiv finner emellertid överstyrelsen det inte vara möjligt att tillmötesgå organisationernas framförda önskemål.

Överstyrelsen föreslår, att den direkta statsbidragsgivningen till ungdomsorganisationernas ledarutbildning enligt i det följande angivna fördelningsprinciper ökas från för budgetåret 1960/61 1 285 000 kronor till för budgetåret 1961/62 2 178 000 kronor. Överstyrelsen föreslår därvid, att under anslagsposten Bidrag till regionala och centrala kurser för ungdomsledare uppföres ett med 515 000 kronor till 1 800 000 kronor ökat belopp.

Vidare föreslås att 378 000 kronor anvisas till organisationernas specialledarutbildning och att detta belopp uppföres under en ny anslagspost, rubricerad Bidrag till specialkurser för ungdomsledare. Överstyrelsen anför i anslutning härtill, att de ungdomar, som tillhör de stora årskullarna från 1940-talet, för närvarande befinner sig i en ålder, då markanta specialintressen utvecklas. Överstyrelsen finner det ytterst angeläget, att ungdomsorganisationerna nu genom att bidrag lämnas till deras specialinriktade ledarutbildning beredes möjlighet att intensifiera sin vidareutbildning. Härigenom skulle ungdomsarbets kvaliteten ytterligare effektivt främjas.

Bidraget till specialledarkurser bör i princip konstrueras efter de grunder, som gäller för de allmänna ungdomsledarkurserna, och alltså utgå med viss summa per deltagare och dag jämte bidrag till resekostnad. Med hänsyn

till att kurserna bör spridas över en längre tid med flera kurssamlingar förelås bidraget utgå till specialkurser för lokalt verksamma ledare omfattande minst 4 och högst 8 dagar fördelade på minst 2 och högst 4 kurssamlingar om vardera minst 2 och högst 4 dagar inom högst 12 veckor. Varje kursdag skall omfatta minst 6 undervisningstimmar. Antalet kursdeltagare må icke överstiga 30. Statsbidrag bör utgå med 10 kronor per deltagare och kursdag. Statsbidrag bör vidare utgå till ersättning för deltagarnas resa till och från kursens förelägningsort för varje kurssamling enligt billigaste färdssätt.

Statsbidrag bör utgå till anordnandet av 150 specialkurser för lokalt verksamma ledare inom riksomfattande ungdomsorganisationer, vilket innebär ungefär 3 kurser per organisation.

För att en effektiv undervisning skall kunna bedrivas vid specialkurserna, krävs föreläsare och övningsledare med god fackutbildning och pedagogisk erfarenhet. Endast handledare, som kompetensförklarats av skolöverstyrelsen, bör godkännas som lärare vid specialkurserna.

Bidrag bör utgå till arvode åt föreläsare och handledare vid specialkurserna, då undervisningen vid dessa enligt erfarenhet är synnerligen kostnadskrävande. Handledarbidrag bör utgå med 10 kronor per undervisningstimme.

Skolöverstyrelsen har slutligen också föreslagit, att överstyrelsens försökskurs för kvalificerad ungdomsledarutbildning nu godtages som ordinär anordning (p. 4).

Statens ungdomsråd tillstyrker skolöverstyrelsens förslag beträffande regionala och centrala kurser, specialkurser samt överstyrelsens försökskurs för kvalificerad ungdomsledarutbildning.

Departementschefen. De nuvarande formerna för stöd åt ungdomens förenings- och fritidsverksamhet — däribland bidraget till utbildning av ungdomsledare — infördes genom beslut av 1954 års riksdag. De olika åtgärderna har inneburit en kraftig stimulans för den ungdomsfostrande verksamheten, inte minst då det gäller ungdomsledarutbildningen. Som framgår av överstyrelsens uppgifter har antalet deltagare i statsunderstödda regionala och centrala kurser ökat från 9 325 budgetåret 1955/56 till 22 350 budgetåret 1959/60. Denna utveckling har möjliggjorts genom ett successivt ökat statligt stöd åt utbildningsverksamheten. För innevarande budgetår har medelsanvisningen för berörda kurser höjts med 400 000 kronor, vilket motsvarar en ökning med 45 procent av närmast föregående budgetårs anslagsbelopp. Uppräkningar av anslaget bör med hänsyn till bidragsbestämmelsernas utformning kunna medföra en motsvarande procentuell ökning av utbildningskapaciteten.

Oaktat den fortgående ökningen av bidragsgivningen har ungdomssammanslutningarnas önskemål om statsbidrag för ungdomsledarutbildningen visat sig väsentligt överstiga de medel som anvisats. Uppenbarligen före-

ligger också ett betydande behov av sådan ledarutbildning som visat sig kunna tillgodoses efter de riktlinjer för kurserna som angivits i statsbidragsbestämmelserna.

Den kraftiga expansionen av anslaget och kursverksamheten efter bidragsbestämmelsernas tillkomst aktualiserar enligt min mening frågan, huruvida de nuvarande bidragsformerna helt tillgodoser det föreliggande utbildningsbehovet. Det nuvarande bidraget avser företrädesvis att främja en grundläggande ledarutbildning av allmän karaktär. Ett starkt behov härav torde alltid komma att föreligga, men i den mån detsamma genom bidragsgivningens tillväxt i stor utsträckning kunnat tillgodoses, kan jämväl andra önskemål komma att göra sig gällande. Skolöverstyrelsen har haft sin uppmärksamhet riktad på denna fråga och i sina anslagsäskanden för såväl innevarande som för nästkommande budgetår föreslagit, att en på olika fritidssysselsättningar specialinriktad ledarutbildning skulle understödjas med statsbidrag i härför särskilt avpassade former.

Jag finner det för egen del sannolikt, att behov föreligger av en viss differentiering av utbildningsverksamheten. Jag är emellertid inte nu beredd att upptaga denna fråga till närmare prövning med hänsyn till det pågående arbetet inom folkbildningsutredningen, vilken även har till uppgift att överse bidragsgivningen till ungdomsverksamheten. Enligt de meddelade direktiven skall utredningen för ungdomsverksamhetens del summera de hittills vunna erfarenheterna för att på grundval därav söka göra en bedömning av befintliga och eventuellt nytillkommande verksamhetsformers framtida omfattning. I direktiven framhålles särskilt betydelsen av en ökad ungdomsledarutbildning.

I avvaktan på resultatet av folkbildningsutredningens arbete anser jag att ungdomsledarutbildningen i huvudsak bör stödjas i hittillsvarande former. Med hänsyn till det av överstyrelsen påvisade behovet av specialledarutbildning bör emellertid enligt min mening statsmedel i begränsad omfattning kunna tagas i anspråk även för detta ändamål. Jag anser det dock inte nödvändigt att härför anvisa medel under en särskild anslagspost, utan det torde få ankomma på överstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med av överstyrelsen angivna normer anordna specialledarutbildning i den utsträckning överstyrelsen med hänsyn till behovet av grundläggande ledarutbildning och tillgängliga totala resurser anser motiverad. Jag vill emellertid framhålla, att bidraget till eventuella specialkurser inte bör vara förmånligare för kursarrangörerna än det som enligt gällande bestämmelser utgår vid anordnande av centrala och regionala kurser.

Under innevarande år har liksom tidigare särskilda anslagsbelopp ställts till överstyrelsens disposition dels för anordnande av kurser för ungdomsledare, dels för anordnande på försök av en längre kurs för ungdomsledare. Överstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit ökade medel till denna kurs-

verksamhet samt beträffande försökskursen förordat, att den godtages som en ordinär anordning för ungdomsledarutbildning.

Med hänsyn till det pågående arbetet inom folkbildningsutredningen anser jag mig inte nu böra ta närmare ställning till omfattningen eller utformningen av sistnämnda kursverksamhet. Inför den summering och bedömning av vunna erfarenheter, som är att vänta från folkbildningsutredningens sida, anser jag inte heller, att särskilda medel nu bör beräknas för av överstyrelsen anordnade kurser enligt hittillsvarande utformning. Huruvida längre ledarutbildning erfordras och huru den i så fall bör utformas, torde böra bedömas först efter det att folkbildningsutredningen avgivit sina förslag.

Om skolöverstyrelsen under nästa budgetår skulle finna behov föreligga av sådana av överstyrelsen anordnade kurser, för vilka medel hittills anvisats under särskilda poster, bör det få ankomma på överstyrelsen att här för ta medel ur förevarande anslag i anspråk till belopp, vilka motsvarar vad som för innevarande budgetår anvisats för dessa ändamål. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår inte uppdelas i olika poster utan i den mån ej annat framgår av vad jag förut anfört tas i anspråk för anordnande av centrala och regionala kurser för ungdomsledare. Förefintlig reservation — vid ingången av budgetåret 1960/61 ett sammanlagt belopp av cirka 150 000 kronor — bör därvid inte längre vara bunden till olika anslagsposter utan kunna tas i anspråk för de med anslaget avsedda ändamålen som helhet.

Bristen på utbildade ungdomsledare motiverar att samhället även för nästa budgetår ökar sina insatser i syfte att motverka denna brist. Vid bedömningen av denna ökning har jag emellertid ansett att hänsyn bör tagas dels till den betydande höjning av detta anslag, som skedde vid förra årets riksdag, dels till att den nu ifrågavarande bidragsgivningen befinner sig under utredning, vilken kan antagas bli slutförd under detta år. Med beaktande av de angivna omständigheterna har jag ansett mig böra förorda en höjning av detta anslag till 1 500 000 kronor, vilket innebär en ökning med 147 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av ungdomsledare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor.

[73] 69. Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 000 000	3 568 991
1959/60	3 000 000	4 241 203
1960/61 (statsliggaren s. 827)	3 400 000	
1961/62 (förslag)	5 400 000	

Enligt kungörelsen 1954:575 utgår statsbidrag för anordnande av fritidsgrupp dels med högst hälften av kostnader för handledning och materiel, dock högst med 4 kronor 50 öre per medlem, dels ock med 2 kronor per medlem för lokalkostnad och därmed jämförlig utgift. Gruppen skall bestå av lägst fem, högst tjugufem medlemmar och dess verksamhet skall omfatta minst tjugu timmar, fördelade på minst tio sammankomster. Statsbidraget utgår till studieförbund eller kommun, som åtagit sig att vara huvudman för fritidsverksamheten.

Utvecklingen av antalet grupper och deltagare under budgetåren 1955/60 framgår av följande sammanställning.

	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60
Fritidsgrupper ..	20 188	31 789	47 926	44 041	53 105
Deltagarantal ...	297 879	489 196	745 591	579 235	863 970

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 100 000 kronor.

Enligt överstyrelsens mening bör åldern för deltagare i fritidsgrupper, för vilka statsbidrag kan utgå, från och med budgetåret 1961/62 sänkas från för närvarande 12 år till 10 år. Överstyrelsen uppskattar det med anledning av den föreslagna ålderssänkningen ökade medelsbehovet till cirka 250 000 kronor.

Överstyrelsen hemställer vidare, att av äskat belopp få använda högst 40 000 kronor för främjande av försöksverksamhet och undersökningar rörande ungdomens fritidsverksamhet.

Med ledning av medelsförbrukningen under budgetåret 1959/60 och med hänsyn tagen till förut nämnda förslag hemställer överstyrelsen, att anslaget till Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet för budgetåret 1961/62 uppföres med 4 500 000 kronor.

Statens ungdomsråd tillstyrker vad skolöverstyrelsen sålunda föreslagit.

Departementschefen. I avvaktan på resultatet av folkbildningsutredningens arbete är jag nu endast beredd att förorda en uppräknig av anslaget, motsvarande vad som synes motiverat med hänsyn till automatiskt verkande faktorer. Jag förordar en anslagshöjning med 2 000 000 kronor till 5 400 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 400 000 kronor.

[74] 70. Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	574 000	427 482
1959/60	574 000	476 936
1960/61 (statsliggaren s. 827)	674 500	
1961/62 (förslag)	771 000	

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 765 500 kronor och anför som motivering härför bland annat följande.

Anslaget för budgetåret 1960/61 är avsett för 47 instruktörsbidrag, vilka uppgår till högst 14 350 kronor vardera. Kungl. Maj:t fördelar bidragen efter förslag av överstyrelsen mellan ungdomsorganisationerna utanför idrottsrörelsen. Budgetåret 1959/60 fördelades 40 instruktörsbidrag. Sex ungdomssammanslutningar eller grupp av sådana erhöll vardera två instruktörer medan 28 organisationer respektive grupper av sammanslutningar tilldelades vardera en instruktör.

För budgetåret 1961/62 har 53 sammanslutningar anmält behov av 101 instruktörsbidrag. Enligt överstyrelsens uppfattning skulle flertalet av dessa bidrag kunna beviljas om erforderliga medel vore tillgängliga.

Med hänsyn till instruktörernas betydelsefulla roll för ledarutbildningen och deras betydelse för aktivitet riktad mot den föreningslösa ungdomen, vore det i och för sig rimligt att organisationernas äskanden helt bifölles. Enligt överstyrelsens mening kan dock en höjning av antalet instruktörsbidrag med 25 från nuvarande 47 till 72 tillgodose de mest näraliggande behoven. Denna ökning skulle leda till en betydande förstärkning av organisationernas resurser i det ungdomsfostrande arbetet, varigenom tillgången på ungdomsinstruktörer bättre än vad nu är fallet skulle komma att motsvara det aktuella behovet av instruktörer.

Skolöverstyrelsen erinrar vidare om, att den senaste höjningen av instruktörsbidraget skedde budgetåret 1957/58 på grundval av överstyrelsens sommaren 1956 upprättade förslag. Med hänsyn till att löne- och resekostnaderna stigit kraftigt under de senaste åren är det enligt överstyrelsens mening nu ytterst angeläget att instruktörsbidragen höjes. Erfarenhetsmässigt synes instruktörslönerna böra ligga på samma nivå som folkskolläraernas löner.

För närvarande utgår bidrag till instruktörerna med högst 10 350 kronor eller med tre fjärdedelar av 13 800 kronor. Överstyrelsen föreslår, att det högsta belopp, varpå statsbidrag får beräknas, höjes till 20 000 kronor och att statsbidraget härigenom maximalt höjes från 10 350 kronor till 15 000 kronor. Till instruktörernas rese- och traktamentskostnader utgår därtill för närvarande bidrag med 4 000 kronor per år och instruktör. Med hänsyn till kostnadsökningarna i samband med reseverksamheten föreslår överstyrelsen, att detta bidrag höjes till 5 000 kronor per år och instruktör eller till 25 kronor (nu 20) per »fältarbetsdag» under högst 200 dagar. Motsvarande bestämmelser föreslår överstyrelsen i annat sammanhang skola tillämpas beträffande statsbidrag till avlöning m. m. till instruktörer inom nykterhetsorganisationer.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställer överstyrelsen, att medel för budgetåret 1961/62 anvisas för 72 instruktörsbidrag vilket innebär ett anslagsbehov av $72 \times (15\,000 + 5\,000 =) 1\,440\,000$ kronor.

Statens ungdomsråd tillstyrker skolöverstyrelsens förslag såväl beträffande antalet instruktörer som beträffande uppräkningsen av bidragen till löner samt rese- och traktamentskostnader.

Departementschefen. Någon ökning av antalet instruktörsbidrag kan jag inte tillstyrka. Jag ansluter mig emellertid till skolöverstyrelsens upp-

fattning att en uppräknings av bidragen nu är påkallad och förordar, att bidragsunderlaget vid bestämmande av bidraget till instruktörsavlöning höjes från nuvarande maximibelopp 13 800 kronor till 16 000 kronor, vilket innebär en höjning av bidragets maximibelopp från 10 350 kronor till 12 000 kronor. Maximibidraget till instruktörs rese- och traktamentskostnader bör likaledes höjas och jag förordar en uppräknings härav från nuvarande 4 000 kronor till 4 400 kronor.

Anslaget torde således böra upptagas med $(47 \times 12\,000 + 47 \times 4\,400 =)$ avrundat 771 000 kronor, vilket innebär en höjning med 96 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 771 000 kronor.

[75] **71. Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	900 000	900 000
1959/60	860 000	860 000
1960/61 (statsliggaren s. 827)	860 000	
1961/62 (förslag)	897 000	

Det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget till centralförbundet är uppdelat på två anslagsposter; av dessa avser den ena å 500 000 kronor bidrag till förbundets verksamhet och den andra å 360 000 kronor bidrag till förbundets organisationskostnader. Den förra anslagsposten har karaktär av särskilt reservationsanslag.

Centralförbundet anholder om höjning av bidraget till verksamheten med 100 000 kronor till 600 000 kronor och om ett bidrag till organisationskostnader med 397 000 kronor, vilket innebär en höjning av innevarande års anslag med 37 000 kronor. Sammanlagt anholder alltså förbundet om ett bidrag med 997 000 kronor.

Av förbundets framställning inhämtas bland annat följande.

Den föreslagna höjningen av verksamhetsbidraget, vilket varit oförändrat sedan budgetåret 1958/59, hänför sig till viss del till föreläsningsverksamheten, vilken under senare år av brist på medel måst inskränkas både till omfattningen och i fråga om bidragsnormerna. Förbundet anser det angeläget, att den återfår sin tidigare omfattning. Därtill kommer att kostnaderna för en oförändrad verksamhet ökats genom höjda traktamentskostnader och genom att föreläsningsarvodena i annan föreläsningsverksamhet höjts, vilket tvingat förbundet att från och med den 1 januari 1959 höja även sina arvoden. En allt större roll inom nykterhetsupplysningen har filmen och bildbandet kommit att spela. Förbundet planerar ett utvidgat inköp av filmkopior, huvudsakligen för distribution genom länsombuden samt inspelning av en undervisningsfilm.

Förbundet planerar en utvidgad kurs- och konferensverksamhet i syfte

att söka nå kretsar, som icke tidigare varit direkt engagerade i upplysningsarbetet på alkoholfrågans område. Därvid anser förbundet det angeläget att söka nå personer i nyckelställning, vilka i sin tur har möjlighet att påverka andra. Kurskostnaderna ökar dessutom automatiskt genom stigande inackorderings- och arvodeskostnader.

Skolöverstyrelsen påpekar, att reglerna för statens stöd åt Centralförbundet för nykterhetsundervisning faststälts så sent som 1954 i samband med de nya principerna för nykterhetslagstiftningen. De förutsättningar, på vilka beslutet grundade sig, har sedan 1954 icke förändrats. Utvecklingen synes ge vid handen att en systematisk, långsiktig verksamhet på detta område är i ännu högre grad påkallad än man kunde förutse 1954.

Beträffande centralförbundets hemställan om bidrag till verksamheten anser överstyrelsen det inte råda något tvivel om att en förstärkning är påkallad. Överstyrelsen vitsordar de ökade kostnaderna för föreläsungsverksamheten och framhåller särskilt betydelsen av att förbundet får tillräckliga resurser för att framställa film, bildband, planscher och annan undervisningsmateriel för skolbruk. Det finns, enligt vad överstyrelsen erfarit, ett stort behov av sådan undervisningsmateriel och förbundets planer i detta hänseende synes utgöra ett minimum i förhållande till detta behov. Överstyrelsen understryker även vikten av de kurser och pedagogdagar för lärare inom olika skolformer, som centralförbundet anordnar.

I fråga om organisationskostnaderna anser överstyrelsen, att de av förbundet beräknade personalkostnaderna är rimliga och nödvändiga för att motverka en nedskärning av förbundets verksamhet. En sådan nedskärning av verksamheten skulle enligt överstyrelsens mening vara synnerligen olycklig. Den begärda ökningen är uteslutande motiverad av den höjda lönenivån. Överstyrelsen tillstyrker därför denna höjning.

Överstyrelsen tillstyrker sålunda en höjning av anslaget till Centralförbundet för nykterhetsundervisning med 137 000 kronor till 997 000 kronor, fördelat med 600 000 kronor till verksamheten och 397 000 kronor till organisationskostnader.

Departementschefen. Jag förordar, att bidraget till centralförbundets organisationskostnader höjes med 37 000 kronor. Anslaget i dess helhet bör som en följd härav uppföras med (860 000 + 37 000 =) 897 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 897 000 kronor.

[76] **72. Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 454 100	1 536 693
1959/60	1 454 100	1 379 873
1960/61 (statsliggaren s. 828)	1 554 000	
1961/62 (förslag)	1 607 000	

Detta reservationsanslag är nu fördelat på följande poster.

1. Grundbidrag till nykterhetsorganisationer m. fl.	400 000	
2. Speciella bidrag:		
A. Samfällid upplysnings- och propagandaverksamhet	90 000	
B. Nykterhetsfrämjande verksamhet för barn och ungdom	350 000	
C. Upplysning i alkoholfrågan på arbetsplatser och för hemmen	145 000	
D. Publiceringsverksamhet i alkoholfrågan	75 000	
E. Upplysningsverksamhet bland speciella befolkningskategorier	90 000	750 000
3. Bidrag till instruktörer för upplysning i alkoholfrågan		369 000
<i>Anm. Härav må utgå såsom bidrag till:</i>		
a) Avlöning	269 000	
b) Resekostnadsersättning och traktamente	100 000	
4. Bidrag till internationella byrån i Lausanne för alkoholis- mens bekämpande		9 000
5. Till Kungl. Maj:ts disposition		25 000
6. Till skolöverstyrelsens disposition för samordning av instruk- törsverksamheten		1 000
Summa kronor		1 554 000

Var och en av anslagsposterna har karaktär av särskilt reservationsanslag.

Grundbidrag utgår nu dels till fyra samarbetsorgan med vissa fixerade belopp, dels till enskilda organisationer med belopp, som står i viss relation till organisationens medlemsantal.

Antalet instruktörsbidrag uppgår till 25. Till avlöning åt instruktör utgår bidrag med belopp, motsvarande tre fjärdedelar av instruktörens årslön, dock högst 10 350 kronor för helt budgetår; till Sveriges lärares nykterhetsförbund och Sveriges studerande ungdoms helynkterhetsförbund utgår emellertid bidrag, motsvarande vederbörande instruktörs hela årslön, dock att bidrag till vartdera förbundet ej får överstiga 13 800 kronor för helt budgetår. Bidraget till resekostnadsersättning och traktamente åt instruktör uppgår till högst 4 000 kronor för helt budgetår.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en ökning av anslaget med 662 100 kronor enligt följande sammanställning.

1. Grundbidrag	+ 200 000
2. Speciella bidrag	+ 250 000
3. Bidrag till instruktörer	+ 210 900
4. Bidrag till internationella byrån i Lausanne	+ 1 000
5. Till överstyrelsens disposition för samordning av instruk- törsverksamheten	+ 200
Summa ökning kronor	662 100

Av överstyrelsens motiveringar för höjningarna inhämtas bland annat följande.

Överstyrelsen erinrar om att alkoholmissbruket starkt tilltagit efter den 1 oktober 1955 och att en stor del av missbruksökningen fallit på ungdomen. Överstyrelsen anser det sannolikt, att olägenheterna härav skall bestå avsevärd tid framåt och att det är ett klart samhällsintresse, att den förebyggande upplysnings- och föreningsverksamheten intensifieras.

1. För budgetåret 1960/61 är upptagen en anslagspost av 400 000 kronor såsom grundbidrag till nykterhetsorganisationer m. fl. vilket belopp överstyrelsen fördelat med iakttagande av de i propositionen 1954: 155 angivna grunderna i viss proportion till organisationernas medlemsantal.

För budgetåret 1961/62 har nykterhetsorganisationerna under olika motiveringar begärt en sammanlagd höjning av grundbidragen med 460 000 kronor till 860 000 kronor, alltså mer än fördubbling. Överstyrelsen har i och för sig ingenting att invända mot att ett belopp av begärd storlek beviljas som grundbidrag. Då emellertid en avvägning av olika behov måste ske, förordar överstyrelsen att höjningen av grundbidraget begränsas till 200 000 kronor.

2. Anslagsposten till speciella bidrag utgår för innevarande budgetår med 750 000 kronor. Den utgick budgetåret 1954/55 med 825 000 kronor, åren 1955/56 och 1956/57 med 525 000 kronor och budgetåren 1957/60 med 650 000 kronor.

Nykterhetsorganisationerna har inkommit med preliminära ansökningar för budgetåret 1961/62 med cirka 1 600 000 kronor. Bidragen under denna rubrik är inte begränsade till nykterhetssällskapen utan utnyttjas även av politiska ungdomsorganisationer, kvinnoorganisationer, länkorganisationer, försvarstabs upplysningsavdelning m. fl. Efterfrågan på dessa bidrag är alltså betydligt större än vad som framgår av nykterhetsrörelsens anslagsäskanden. Under de hittills förflutna åren, sedan denna bidragsform tillkom år 1954, har tillgången inte något år ens tillnärmelsevis motsvarat efterfrågan, detta trots att de bidragssökande organisationerna i regel själva måst tillskjuta minst lika stora belopp som statsbidragen. Ofta har organisationernas egna bidrag varit avsevärt större än statsbidragen.

Då det för närvarande är ytterst angeläget, att det förebyggande nykterhetsarbetet intensifieras, synes den utåtriktade verksamhet, som bedrivs med stöd av de speciella bidragen, i första hand böra understödjas. Överstyrelsen föreslår därför en höjning av anslagsposten från 750 000 kronor till 1 000 000 kronor eller med 250 000 kronor.

3. Överstyrelsen föreslår beträffande anslagsposten 3,
att bidragsunderlaget för instruktörerna för upplysning i alkoholfrågan höjes från högst 13 800 kronor till högst 20 000 kronor,

att bidrag till instruktörernas rese- och traktamentskostnader höjes från 20 kronor till 25 kronor per dag och maximibidraget per instruktör från 4 000 kronor till 5 000 kronor,

att bidraget till instruktören hos Sveriges lärares nykterhetsförbund får för kompetent lärare utgå med tre löneklasser över innehavd lön, dock högst 25 000 kronor samt

att antalet instruktörer ökas från 25 till 28.

Det ökade medelsbehovet för instruktörsverksamheten blir enligt nämnda förslag 210 900 kronor.

Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund, Sveriges godtemplares ungdomsförbund, Godtemplarordens ungdomsverksamhet, Nationaltemplarordens ungdomsförbund, Sveriges blåbandsungdom och Frikyrkliga ungdomsrådet har i gemensam skrivelse anhållit om ökat statligt stöd åt ungdoms- och nykterhetsarbetet.

Departementschefen. I likhet med vad jag föreslagit beträffande ungdomsinstruktörer bör det högsta belopp, på vilket statsbidrag till instruktör för upplysning i alkoholfrågan får beräknas, höjas från 13 800 kronor till 16 000 kronor och statsbidragets maximum från 10 350 kronor till 12 000 kronor — för Sveriges lärares nykterhetsförbund och Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund från 13 800 kronor till 16 000 kronor. Vidare bör bidraget till instruktörernas rese- och traktamentskostnader höjas från 4 000 kronor till 4 400 kronor. Medelsbehovet under anslagsposten till bidrag till instruktörer i alkoholfrågan skulle sålunda uppgå till $(22 \times 12\,000 + 3 \times 16\,000 + 25 \times 4\,400 =)$ 422 000 kronor, vilket innebär en höjning med 53 000 kronor.

Då jag i övrigt ej är beredd att förorda några bidragsökningar, kan medelsbehovet under anslaget beräknas till $(1\,554\,000 + 53\,000 =)$ 1 607 000 kronor, och jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 607 000 kronor.

[77] 73. Bidrag till Svenska nykterhetsfrämjandet

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	15 000	15 000
1959/60	15 000	15 000
1960/61 (statsliggaren s. 830)	15 000	
1961/62 (förslag)	15 000	

Anslaget står till skolöverstyrelsens förfogande, att av överstyrelsen disponeras för utbetalning till Svenska nykterhetsfrämjandet, riksförening för bekämpande av alkoholmissbruk och alkoholsjukdomar, vilken äger använda de utbetalade medlen för bestridande av föreningens organisationskostnader. Bidrag ur anslaget utgår med lika stort belopp, som riksföreningen visar sig ha erhållit från annat håll för bestridande av föreningens organisationskostnader och övriga utgifter under budgetåret, dock att bidraget ej må överstiga 15 000 kronor.

Skolöverstyrelsen tillstyrker i likhet med föregående år en höjning av anslaget med 5 000 kronor till 20 000 kronor.

Departementschefen. Någon höjning av förevarande anslag anser jag mig icke kunna förorda. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska nykterhetsfrämjandet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

[78] 74. Bidrag till framställning av blindskrifter och talböcker för blind

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	70 000	68 309
1959/60	70 000	83 614
1960/61 (statsliggaren s. 782)	140 000	
1961/62 (förslag)	153 000	

Detta reservationsanslag är innevarande budgetår uppdelat på följande poster:

1. Bidrag till framställning av blindskrifter	20 000
2. Bidrag till anskaffande av böcker åt blind	70 000
3. Ersättning åt författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker	50 000
Summa kronor	140 000

Anslagsposten 1 disponeras av direktionen över blindinstitutet å Tomtebodan, medan posten 2 disponeras av skolöverstyrelsen. Från sistnämnda post tilldelar överstyrelsen styrelsen för De Blindas Förening bidrag till dess biblioteks- och tryckeriverksamhet. Rörande dispositionen av posten 3, som i år för första gången uppförts, har Kungl. Maj:t ännu icke fattat beslut.

Skolöverstyrelsen föreslår en uppräknig av anslagsposten 1 med 12 700 kronor och av anslagsposten 2 med 30 000 kronor eller en sammanlagd anslagsökning av 42 700 kronor. Överstyrelsen anför härom följande.

I fråga om posten 1 begär direktionen höjning till 32 700 kronor. Förutom ett medelsbehov budgetåret 1961/62 av 26 000 kronor, vilket utgör 6 000 kronor mer än innevarande år beviljat belopp, äskar direktionen 6 700 kronor till timavlöning åt en ny stereotypör (30 timmar per vecka à 5 kronor per timme under 45 veckor om året). Genom lokalutvidgningar har möjlighet att utöka verksamheten skapats. Direktionen framhåller, att de läroböcker, kurser, populärvetenskapliga arbeten och skönlitterära verk, som utges från institutets bokförlag, är ett mycket magert bokbestånd i jämförelse med vad som bjudes en seende allmänhet. Dessa synpunkter bör enligt överstyrelsens mening beaktas. Den förbättrade anpassningsundervisning, som nu erbjudes vuxna blind och som kommer att ytterligare utökas genom de regionala kurserna, torde också medföra en allt större efterfrågan på blindskriftslitteratur. Överstyrelsen tillstyrker begärt belopp 32 700 kronor.

Överstyrelsen, som har för avsikt att företa utredning samt uppta förhandlingar med De Blindas Förening i syfte att pröva huruvida biblioteks-

verksamheten för blinda lämpligen bör inrymmas inom den allmänna biblioteksverksamheten, föreslår i avvaktan härpå, att bidraget till anskaffande av böcker åt blinda höjes från 70 000 kronor till av föreningen begärda 100 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker den av skolöverstyrelsen föreslagna uppräknigen av anslagsposten 1 med 12 700 kronor. Anslagsposten 2 har för innevarande budgetår höjts med 20 000 kronor. I avvaktan på resultatet av omförmälda utredning och förhandlingar rörande den framtida organisationen av biblioteksverksamheten för blinda är jag inte beredd att förorda någon ytterligare uppräkning av denna anslagspost. I enlighet med överstyrelsens förslag torde också anslagsposten 3 bära upptagas till oförändrat belopp.

Vid bifall till vad jag här förordat bör anslaget för nästa budgetår uppföras med (140 000 + 12 700 =) 152 700 kronor eller avrundat 153 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till framställning av blindskrifter och talböcker för blinda* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 153 000 kronor.

[79] 75. Bidrag till kulturell verksamhet bland döva

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	10 000	9 285
1959/60	10 000	9 500
1960/61 (statsliggaren s. 788)	11 500	
1961/62 (förslag)	12 000	

Ur detta anslag utgår bidrag till föreläsningsverksamhet och korrespondensundervisning för döva samt bidrag till Sveriges dövas riksförbund för utgivande av tidning.

I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen tillstyrker jag, att bidrag för dessa ändamål för nästa budgetår får utgå med oförändrade belopp, eller sammanlagt 11 500 kronor. Anslaget bör emellertid uppföras med ett till 12 000 kronor avrundat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kulturell verksamhet bland döva* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 12 000 kronor.

[80] 76. Bidrag till Hörselfrämjandet

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	62 000	62 000
1959/60	64 000	32 000
1960/61 (statsliggaren s. 789)	64 000	
1961/62 (förslag)	70 000	

Detta obetecknade anslag är uppdelat på två poster, varav en till bidrag till driften av Hörselfrämjandets centralbyrå å 30 000 kronor och en till bidrag till anordnande av pedagogiska kurser för hörselskadade vuxna å 34 000 kronor.

Hörselfrämjandet har för nästa budgetår anhållit om höjda bidrag till pedagogisk terapi för vuxna hörselskadade och till riksförbundets allmänna verksamhet. Härjämte anhåller riksförbundet om bidrag till anordnande av en koncentrerad sommarkurs för hörselskadade skolbarn i åldern 8—14 år, som bor på orter där möjligheter till specialundervisning saknas. Slutligen upprepar *Hörselfrämjandet* sin hemställan om statsbidrag till utgivande av tidskriften *Auris*.

Skolöverstyrelsen anser kursverksamheten för vuxna hörselskadade synnerligen värdefull och finner det angeläget, att det beräknade antalet kurser genomföres. Överstyrelsen finner sig dock böra beräkna ett något lägre timarvode för kurslärarna än vad förbundet räknat med samt anser, att medel till kursdeltagarnas vivre i viss utsträckning bör kunna erhållas från hemkommunerna. Överstyrelsen beräknar en sammanlagd höjning av anslaget för dessa kurser med 10 310 kronor. Beträffande sommarkurserna för skolbarn anser överstyrelsen det vara realistiskt att räkna med ett permanent behov av dylika kurser men finner det rimligt, att hemkommunerna och landstingen bidrar med visst belopp för sina egna elever, varför statsbidrag föreslås utgå endast med belopp motsvarande lärarnas arvoden eller 7 392 kronor. Bidraget till riksförbundets sociala och allmänt upplysande verksamhet föreslås med hänsyn till den allmänna lönehöjningen uppräknas med 10 procent eller 3 000 kronor. Statsbidrag till tidskriften *Auris* avstyrkes. Sammanlagt föreslår överstyrelsen således en uppräkning av anslaget med $(10\,310 + 7\,392 + 3\,000 =)$ 20 702 eller avrundat 21 000 kronor till 85 000 kronor.

Departementschefen. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde anslagsposten till bidrag till driften av Hörselfrämjandets centralbyrå böra höjas med 3 000 kronor med hänsyn till den allmänna lönehöjningen. I övrigt anser jag mig beträffande detta anslag endast kunna tillstyrka en höjning av bidraget till anordnande av pedagogiska kurser för hörselskadade vuxna med i runt tal 3 000 kronor, varför anslaget för nästa budgetår torde uppföras med $(64\,000 + 3\,000 + 3\,000 =)$ 70 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Hörselfrämjandet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 70 000 kronor.

Internationellt-kulturellt samarbete

[81] **77. Främjande av internationellt-kulturellt samarbete.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 415 000 kronor och disponeras på följande sätt.

1. Bidrag till svenska institutet för stipendier m.m.	250 000
2. Bidrag till Sverige-Amerika stiftelsen för stipendier åt tre amerikanska och en kanadensisk studerande för studier vid svenska universitet och högskolor	18 000
3. Bidrag till Tessinsällskapet för Institut Tessin i Paris	25 000
4. Resebidrag vid Uppsala universitet	25 000
5. Resebidrag vid Lunds universitet	25 000
6. Resebidrag vid Göteborgs universitet	15 000
7. Resebidrag vid Stockholms universitet	15 000
8. Resebidrag vid karolinska mediko-kirurgiska institutet ...	17 000
9. Resebidrag vid medicinska högskolan i Umeå	2 000
10. Resebidrag vid tandläkarhögskolan i Stockholm	3 500
11. Resebidrag vid tandläkarhögskolan i Malmö	2 500
12. Resebidrag vid tekniska högskolan i Stockholm	10 000
13. Resebidrag vid Chalmers tekniska högskola	7 000
Summa kronor	415 000

Styrelsen för svenska institutet hemställer för nästa budgetår om en höjning av anslagsposten 1 med 157 000 kronor enligt följande sammanställning.

a) stipendieverksamheten (nu 169 835)	37 000
b) lektorsverksamheten (nu 33 400)	65 000
c) kurs- och konferensverksamhet (nu 0)	15 000
d) föreläsarutbytet (nu 6 450)	5 000
e) kulturutbyte med Sovjetunionen (nu 40 000)	35 000
Summa kronor	157 000

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

Stipendieverksamheten. De för innevarande budgetår till stipendieverksamhet beräknade medlen avses för sammanlagt 38 stipendier, fördelade på 21 länder. Institutets styrelse hemställer nu om medel till sex nya stipendier. Kostnaderna härför beräknas till 27 000 kronor. Vidare äskas 10 000 kronor såsom bidrag till täckande av de fördyrade levnadskostnaderna för vissa stipendiater. Av de föreslagna nya stipendierna avses ett för respektive Grekland, Polen, Västtyskland och Japan samt två icke bundna till viss nation. Såsom skäl för den föreslagna utökningen av stipendieverksamheten åberopas främst önskemål om vidgat stipendiatutbyte från flertalet europeiska länder och förfrågningar icke minst från de s.k. utvecklingsländerna om studie- och stipendiemöjligheter i Sverige.

Lektorsverksamheten. För att kunna tillgodose några av de mest trängande behoven av löneförstärkningar m. m. beträffande lektoraten i ett antal europeiska länder äskas en höjning av medelsanvisningen med 15 000 kronor. Styrelsen framlägger vidare en plan över åtgärder för att förstärka undervisningen i svenska vid amerikanska universitet, vilken skulle draga en ytterligare årskostnad av 121 000 kronor. För genomförande av vissa av dessa projekt, såsom stöd till några universitet, där svenskundervisning bedrivs, stipendier åt lärare vid dessa läroanstalter för vistelse i Sverige samt förstärkning av de svenska bokförråden äskar institutet nu en sammanlagd anslagsökning med 50 000 kronor.

Kurs- och konferensverksamhet. De härför äskade medlen avses för att i större utsträckning än hittills möjliggöra anordnandet av kurser och seminarier för gästande utländska studiegrupper.

Föreläsarutbytet. Sådant utbyte äger för närvarande rum med Frankrike, Nederländerna, Storbritannien och Tyskland. Kostnaderna härför har enligt styrelsen under budgetåret 1959/60 uppgått till 16 677 kronor och institutet har därför måst tillskjuta egna medel för ändamålet.

Kulturutbyte med Sovjetunionen. För den under innevarande budgetår försöksvis inledda kulturella utbytesverksamheten i vad avser Sovjetunionen anholder institutet, att en höjning av anslagsposten till inalles 75 000 kronor måtte ske. Till de fyra första stipendierna för studier i Sovjetunionen anmälde sig 31 välkvalificerade sökande. Resebidragen torde komma att genomgående dra större kostnader än vad eljest sker. Det torde också vara ofrånkomligt att vidga utbytesprogrammet till att omfatta ytterligare ett antal stipendier.

Sverige-Amerika stiftelsen upprepar sin i fjol gjorda framställning om höjning av anslagsposten 2 med 3 600 kronor till 21 600 kronor. Den begärda uppräkningsen avser en höjning av stipendierna, motiverad med de ökade levnadskostnaderna.

Styrelsen för Tessinsällskapet äskar oförändrad medelsanvisning under anslagsposten 3. Beträffande anslagsposterna 4—11, om sammanlagt 105 000 kronor, föreslår *universitetskanslern* en höjning med 25 000 kronor, medan *överstyrelsen för de tekniska högskolorna* ifråga om anslagsposterna 12 och 13, om sammanlagt 17 000 kronor, föreslår en höjning med 13 000 kronor. Till stöd härför återopas den stora betydelsen av att universitetens och högskolornas lärare beredes tillfälle att deltaga i vetenskapliga kongresser och symposier utomlands. Därjämte framhålls, att internationella kontakter med hänsyn till den snabba utveckling, som forskningen inom flertalet vetenskapsgrenar för närvarande genomgår, är nödvändiga för att sätta forskaren i stånd att följa den senaste händelseutvecklingen inom sitt område. I en framställning, som av *universitetskanslern* och *överstyrelsen för de tekniska högskolorna* lämnats utan erinran, anholder *organisationskommittén för teknisk högskola i Lund* om ett anslag å 3 000 kronor för att bereda de nya lärarna vid denna högskola möjlighet att hastigt öka sina internationella kontakter.

Musikaliska akademien hemställer om anvisande av 4 000 kronor för lärar- och elevutbyte med konservatorier i utlandet. Akademien framhåller

därvid, att den hittills med bidrag av statsmedel för varje särskilt fall anordnade utbytesverksamheten givit mycket goda resultat och betraktas som ett normalt led i de internationella relationerna.

Nordisk biennialutredning, som på uppdrag av regeringarna i de fem nordiska länderna haft att utreda frågan om en gemensam nordisk utställningspaviljong för de vartannat år återkommande internationella utställningarna av nutida skulptur, måleri och grafik på Biennalen i Venedig, har i oktober 1959 avgivit betänkande med förslag rörande dels uppförande av en för Finland, Norge och Sverige gemensam paviljonganläggning, dels visst samarbete mellan nämnda länder och Danmark i samband med utställningarna. För sistnämnda ändamål föreslås i betänkandet, att det uppdrages åt en lämpligt sammansatt kommitté inom varje land att planera utställningsverksamheten samt att samråd mellan kommittéerna äger rum inom ramen av ett nordiskt biennalråd, bestående av kommittéordförandena samt de för varje utställningstillfälle särskilt utsedda utställningskommissarierna.

Beträffande kostnaderna för utställningsverksamheten anföres i betänkandet i huvudsak följande.

Varje land, som deltagar i en biennialutställning, skall självt svara för sina utställningskostnader (försäkringar, transport, montering etc.). Utredningen beräknar med stöd av erfarenheter från tidigare utställningstillfällen, att kostnaderna för ett lands deltagande i en biennialutställning — högst vartannat år — uppgår till 10 000—20 000 svenska kronor, men dessa kostnader kan naturligtvis variera rätt avsevärt, främst med hänsyn till arten av utställda konstverk och omfattningen av den reklam man finner nödvändig.

De olika ländernas biennalkommittéer torde vidare böra få till sitt förfogande ett mindre årsanslag för löpande utgifter, som förorsakas av samarbetet inom det nordiska biennalrådet, såsom sammanträdesresor, sekretariat etc.

Kostnaderna för gemensamma arrangemang vid utställningarna, t. ex. gemensamt kommissariat, representation, katalog o. dyl., bör i princip fördelas lika mellan de samverkande länderna men kan givetvis efter omständigheterna tänkas fördelas enligt andra grunder. Detta torde från fall till fall få dryftas i det nordiska biennalrådet.

Utredningen beräknar, att ett årligt belopp av 3 000 kronor bör ställas till biennalkommitténs disposition för biennalrådets sammanträden, gemensamma arrangemang vid utställningar m. m.

Departementschefen. Från lotterimedelsfonden har innevarande år anvisats medel till täckande av drygt hälften av de på Sverige belöpande kostnaderna för uppförande av en för Finland, Norge och Sverige gemensam paviljong för utställningar på Biennalen i Venedig. Återstående belopp avses skola utgå av nästa budgetår tillgängliga lotterimedel. Paviljongen beräknas bli tagen i bruk första gången i samband med 1962 års biennialutställning. Under detta anslag bör nu beräknas medel för den kommitté, som skall förbereda ett svenskt utställningsdeltagande, samt för bestridande

av kostnaderna i samband med 1962 års utställning. På grundval av föreliggande förslag bör för ändamålet beräknas ett sammanlagt belopp av 23 000 kronor.

I övrigt anser jag mig inte kunna tillstyrka någon uppräknings av ifrågasvarande anslag, vilket således för nästa budgetår torde uppföras med $(415\,000 + 23\,000 =) 438\,000$ kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles besluta om den närmare dispositionen av anslaget, varjämte Kungl. Maj:t bör äga besluta angående dispositionen av uppkomna eller uppkommande reservationer å de olika anslagsposterna. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av internationellt-kulturellt samarbete*
för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av
438 000 kronor.

[82] **78. Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.** Detta förslagsanslag är nu uppfört med 1 013 000 kronor och disponeras på följande sätt.

1. Årsbidrag till Unesco, <i>förslagsvis</i>	835 000
2. Kostnader för deltagande i generalkonferensens sammanträde år 1960	30 000
3. Deltagande i sammanträden med Unescos styrelse och svensk medverkan i Unescos Östern-Västern-projekt	30 000
4. Deltagande i konferenser m. m. anordnade av eller i samband med Unesco	20 000
5. Svenska Unescorådets verksamhet, <i>förslagsvis</i>	98 000
Summa kronor	1 013 000

Den för innevarande budgetår fastställda staten för svenska Unescorådet återfinnes å s. 853 i statsliggaren.

Svenska Unescorådet hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 153 000 kronor till 1 166 000 kronor, och beräknar därvid medelsbehovet på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Årsbidrag till Unesco	900 000
2. Kostnader för deltagande i sammanträden med Unescos styrelse	30 000
3. Kostnader för deltagande i konferenser m. m. anordnade av eller i samarbete med Unesco	20 000
4. Kostnader för medverkan i vissa med Unesco samarbetande internationella organisationer och i av dessa anordnade konferenser m. m. (ny anslagspost)	15 000
5. Kostnader för Sveriges medverkan i Unescos Östern-Västern-projekt (ny anslagspost)	78 000
6. Kostnader för svenska Unescorådets verksamhet	123 000
Summa kronor	1 166 000

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

1. Storleken av årsbidraget till Unesco är beroende av FN:s medlemskvot och den av Unescos generalkonferens fastställda årsbudgeten. Vad avser denna för åren 1961 och 1962 kommer beslut härom att fattas först i december 1960. I avvaktan på generalkonferensens beslut upptages posten till 900 000 kronor.

4. För Sveriges medverkan i vissa organisationer med konsultativ status hos Unesco på konstens, musikens och teaterns områden har sedan några år kostnaderna, för bland annat avgifter, de svenska sekretariatet och för deltagande i konferenser, huvudsakligen bestritts från posten till kostnader för deltagande i konferenser m. m. anordnade av eller i samarbete med Unesco. Dessa kostnader uppgår årligen i runt tal till 10 000 kronor. Möjligheterna till direkta svenska kontakter med Unescos verksamhet och deltagande i av Unesco anordnade konferenser m. m. har därigenom under de senare åren kraftigt reducerats. Svenska unescorådet föreslår därför, att till kostnader för Sveriges medverkan i med Unesco samverkande organisationer upptages en särskild post med 15 000 kronor.

6. Den för innevarande budgetår av Kungl. Maj:t fastställda staten slutar på 98 000 kronor. Unescorådet föreslår, att posten ökas med 25 000 kronor enligt följande sammanställning.

Dagarvode och ersättning för mistade löneförmåner åt rådets ordinarie ledamöter och ersättare för dem samt av rådet tillkallade sakkunniga ävensom resekostnadsersättning och traktement (nu 9 000 kronor)	+ 2 000
Kanslipersonal (nu 61 500 kronor)	+ 7 500
Utredningskostnader m. m. (nu 5 000 kronor)	+ 10 000
Upplysningsverksamhet (nu 7 000 kronor)	+ 3 000
Expenser (nu 11 200 kronor)	+ 1 000
Mottagande av utländska studiegrupper och besökare (nu intet)	+ 1 500
	+ 25 000

Förslaget om höjning av den förstnämnda delposten föranledes av höjda rese- och traktementskostnader och av önskemål om ökad representation vid konferenser, kurser m. m. Delposten till kanslipersonal, som varit oförändrad sedan 1957, föreslås nu uppräknad med 10 procent, motsvarande automatiska löneökningar, samt med erforderligt belopp för uppflyttning av sekreteraren från lönegrad 23 (löneklass 25) till lönegrad 26, d. v. s. byrådirektörsgrad. Höjningen av expensposten motiveras av allmänna prisstegringar och den växande verksamheten. Till stöd för övriga förslag åberopas också verksamhetens ökade omfattning och önskemålet att stärka Sveriges medverkan i det internationella samarbetet.

I detta sammanhang bör anmälas, att *svenska unescorådet* i särskild framställning underställt Kungl. Maj:t frågan om Sveriges medverkan i Unescos Nubienprojekt. Av därvid lämnad redogörelse för projektets innebörd framgår bland annat följande.

För bevattningsändamål uppföres nu den stora dammanläggningen vid Assuan i Egypten. Den vattenreservoar, som kommer att bildas, när dammen är färdig, kommer att täcka ett område på cirka 50 mils djup och upp till 2,5 mils bredd i södra Egypten och norra Sudan. I detta område finns

ett stort antal arkeologiska fyndplatser och kulturhistoriska minnesmärken, tempel, fästningar, gravar och kyrkor, som av expertis karakteriserats som oersättliga och som nu hotas av förstörelse. Beträffande den sudanesiska delen av översvämningsområdet tillkommer, att stora delar aldrig blivit föremål för systematiska arkeologiska undersökningar.

I april 1959 vände sig Förenade Arabrepubliken och senare samma år Sudan till Unesco med anhållan om internationell hjälp för utgrävningar och för att rädda de kulturella minnesmärkena etc. i det översvämningshotade området. En sådan hjälpaktion måste utföras inom de närmaste fem åren, d. v. s. före 1966. Som motprestation utlovades 50 procent av gjorda fynd och, vad Egypten beträffar, även möjlighet att erhålla vissa fynd från tidigare utgrävningar.

Unesco har beslutit ställa sig bakom en snabb räddningsaktion och har vänt sig till medlemsstaterna, internationella fonder etc. med en appell om bistånd för den planerade aktionen. Sådant förutsattes kunna lämnas t. ex. i form av penningbidrag, materialbidrag, utsändande av arkeologiska expeditioner eller genom att experter ställes till förfogande.

Såväl i Egypten som i Sudan har arbetet påbörjats, framför allt i form av flygfotograferingar, marksonderingar, mätningar, kostnadsberäkningar och allmän planering. Grävningar synes tills vidare endast förekomma på ett fåtal platser.

I samtliga de nordiska länderna har särskilda s. k. Nubienkommittéer tillsatts och förberedande åtgärder vidtagits för medverkan i projektet.

På inbjudan av svenska unescorådet ägde en nordisk expertkonferens kring projektet rum i Stockholm den 11 juni 1960. Konferensen förordade nordisk samverkan och samtidigt erbjödande om en nordisk insats i Egypten och Sudan.

För Egypten ansågs en arkeologisk insats ej i första hand aktuell utan borde en insats där främst bestå av teknisk hjälp vid dammbyggen och tempelförflyttningar. I Sudan förordades en arkeologisk insats med erbjudande att göra en »Survey» i första hand och i andra hand utgrävningar. För en sådan insats vore nordisk samverkan av primär betydelse. Eventuell expedition bör så vitt möjligt organiseras och arbeta som en nordisk enhet samt finansieras på gemensam basis.

På grundval av uppgifter från erfarna arkeologer beräknades kostnaderna för en expedition av önskvärd storlek och tid till Sudan till cirka 250 000 kronor. Med en motsvarande insats för Egypten kan de årliga kostnaderna för en nordisk insats uppskattas till i runt tal 500 000 kronor årligen under ungefär 4 år.

Sverige har i den av Unesco för ändamålet bildade internationella aktionskommittén företrätts av professor Torgny Säve-Söderberg, som också — med bidrag från humanistiska fonden — besökt Sudan och Egypten för att bilda sig en uppfattning om projektet och lämpliga former för en svensk och ev. nordisk insats. Under hans ordförandeskap har också den av svenska unescorådet tillsatta förberedande Nubienkommittén framlagt bland annat följande rekommendationer och förslag.

Mot bakgrund av Sveriges allmänna intressen och förutsättningar är det synnerligen viktigt och önskvärt, att en svensk insats av någorlunda stor omfattning kan komma till stånd. Bland annat ligger projektet mycket väl

till för aktiva insatser såväl av svensk arkeologisk som av annan teknisk och vetenskaplig expertis.

Nordisk samverkan bör i möjligaste mån eftersträvas.

Projektet bör ses som ett helhetsprojekt och insatser inriktas på såväl de egyptiska som sudanesiska delarna av Nubien.

Direkta penningbidrag bör ej lämnas utan bistånd huvudsakligast lämnas i form av arkeologiska och tekniska insatser och materielbidrag.

För *den egyptiska sidan* föreslås i första hand materielbidrag (t. ex. lyftkranar, transportmedel och byggnadsmaterial) och teknikerhjälp (t. ex. vattenbyggnadsexperter och arkitekter). Förslag beträffande sådana insatser förutsättes senare erhållas från Unesco.

För *den sudanesiska sidan* bör främst förutses materielbidrag och arkeologiska fältarbeten. Det arkeologiska arbetet kan kompletteras med bland annat socialantropologiska och etnografiska fältstudier.

Allmänt bör för svenska insatser främst beaktas deras vetenskapliga syfte.

Effekten av ev. insatser blir större ju förr de kan göras. Man bör därför sträva efter att om möjligt komma igång med arbetet i den sudanesiska delen av Nubien redan under senhösten 1960.

Under förutsättning av föreslaget nordiskt samarbete, i vilket Sverige i princip bör stå för 2/5 av kostnaderna, kan kostnaderna för en rimlig svensk insats preliminärt beräknas till cirka 200 000 kronor årligen under 4—5 år.

I första hand bör bidrag eller garantier lämnas från statsmakterna. Detta torde bland annat vara en förutsättning för enskilda bidrag från fonder, industrier och andra möjliga enskilda bidragsgivare.

Statens humanistiska forskningsråd, som icke ser någon möjlighet att inom ramen för de medel, som står till dess förfogande, inrymma anslag av här ifrågavarande storleksordning, tillstyrker bidrag till projektet och betonar, att det torde ligga i Sveriges intresse att medverka i ett internationellt projekt av denna art, icke minst med tanke på det internationella samarbetet inom arkeologien, samt att det är av största vikt, att Sverige handlar i samverkan med de övriga nordiska länderna.

Departementschefen. I överensstämmelse med Unescorådets förslag bör för nästa budgetår beräknas 900 000 kronor för Sveriges årsbidrag till Unesco, eller 65 000 kronor mer än för innevarande år, medan den för detta budgetår uppförda anslagsposten om 30 000 kronor till kostnader för deltagande i generalkonferensens sammanträde bortfaller. Beträffande övriga för innevarande budgetår uppförda poster under anslaget föreslår jag endast den förändringen, att anslagsposten till svenska Unescorådets verksamhet höjes med i runt tal 2 000 kronor. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, beräknar jag nämligen här medel för uppflyttning av förste byråsekreterartjänsten i lönegrad Ae 23 till byrådirektörstjänst i Ae 24. Liksom hittills bör stat för rådet få fastställas av Kungl. Maj:t.

Det av Unesco understödda s. k. Nubienprojektet tilldrar sig stort intresse i fackkretsar och de nordiska ländernas arkeologiska forskning torde ha förutsättningar att lämna ett värdefullt bidrag till det omfattande internationella lagarbete, som här måste utföras under en mycket begränsad tid. Jag vill därför tillstyrka, att en svensk insats göres på detta område inom ramen för ett nära nordiskt samarbete. För Sveriges del bör staten lämna ett ekonomiskt stöd åt projektet, som möjliggör en fullvärdig vetenskaplig insats, främst inriktad på ett arkeologiskt fältarbete för kartläggning och utgrävningar av hittills obeaktade områden. Jag förordar, att statens medverkan skall avse att bestrida kostnaderna för arkeologiska expeditioner enligt dessa överväganden under en period av tre år. För innevarande budgetår har man räknat med endast en kortare expedition under cirka tre månader i början av år 1961, medan man för de följande åren förutsatt expeditioner under cirka sex månader. Expeditionskostnaderna beräknas för 1960/61 till i runt tal 90 000 kronor och för åren därefter till det dubbla. För första året tillkommer kostnader för utrustning åt expeditionen, beräknade till cirka 80 000 kronor, medan för följande år endast omkring 10 000 kronor beräknas för underhåll och nyanskaffning av utrustning. Av dessa kostnader förutses Sverige svara för två femtedelar. Kostnaderna för arvoden etc. åt experter samt för vetenskapligt efterarbete beräknas för Sveriges del för 1960/61 till 15 000 respektive 3 000 kronor och för efterföljande år till dubbla beloppen. Härtill kommer vissa kommitté- och kanslikostnader, för 1960/61 beräknade till 20 000 kronor och därefter till 10 000 kronor för år. Kostnaden för den avsedda medverkan från Sveriges sida beräknas således för 1960/61 uppgå till $\left[\frac{2}{5} (90\,000 + 80\,000) + 15\,000 + 3\,000 + 20\,000 =\right] 106\,000$ kronor och för budgetåret 1961/62 och följande år till $\left[\frac{2}{5} (180\,000 + 10\,000) + 30\,000 + 6\,000 + 10\,000 =\right] 122\,000$ kronor.

Mot bakgrunden av det sagda anser jag mig böra föreslå, att statens medverkan i Unescos Nubienprojekt lämnas i form av ett årligt bidrag av i runt tal 100 000 kronor till bestridande av kostnaderna för en arkeologisk expedition. För innevarande budgetår erforderligt belopp kan bestridas med medel, som humanistiska forskningsrådet förskottsvis ställt till förfogande. Vid bifall till vad jag här förordat torde för nästa budgetår under förevarande anslag böra anvisas 200 000 kronor för Nubienprojektet, av vilket belopp hälften sålunda skall avse täckande av nämnda förskott.

Anslaget torde med hänsyn till vad jag här anfört böra för nästa budgetår uppföras med sammanlagt $(1\,013\,000 + 65\,000 - 30\,000 + 2\,000 + 200\,000 =)$ 1 250 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 250 000 kronor.

[83] 79. Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	37 000	38 270
1959/60	37 000	40 184
1960/61 (statsliggaren s. 845)	38 000	
1961/62 (förslag)	46 000	

Vetenskapsakademien beräknar i sina anslagsäskanden medel till en ny årsavgift, nämligen 25 dollars i årsavgift till internationella kommissionen för matematikundervisning, samt till höjning av årsavgifterna till internationella unionen för vetenskaplig radio från 250 till 500 dollars, till internationella unionen för ren och tillämpad kemi från 1 300 till 2 600 dollars, till internationella unionen för teoretisk och tillämpad mekanik från 100 till 210 dollars och till internationella mineralogiska associationen från 40 till 60 dollars. Tillika anholder akademien, att i de fall, höjningar av årsavgifter kommer att ske, medel måtte få tagas i anspråk härför ur förevarande anslag. Vidare hemställer akademien, att medel måtte anvisas såsom bidrag till de olika nationalkommittéernas utgifter för expenser med 1 000 kronor för varje kommitté, tillsammans dock högst 12 000 kronor, och såsom bidrag till bestridande av resekostnader för svenska representanter vid deltagande i ifrågavarande sammanslutningars sammanträden med 1 500 kronor.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien äskar medel för höjning av den på Sverige ankommande årsavgiften till Union académique internationale från 10 000 till 15 000 belgiska francs.

Universitetet i Uppsala — med tillstyrkan av *universitetskanslern* — *svenska nationalkommittén för hushållsundervisning* och *riksföreningen mot cancer* hemställer om oförändrad medelsanvisning till årsavgifter till de av dem representerade sammanslutningarna. Detsamma är fallet med *svenska nationella kommittén av The International Council of Museums*, som därjämte anholder om anvisande av 200 kronor för kommitténs expenser, samt *svenska kommittén för internationellt historiskt samarbete*, som tillika hemställer om ett bidrag å 500 kronor till kostnaderna för utarbetande av Sveriges andel i en internationell historisk årsbibliografi.

Departementschefen. Vetenskapsakademiens framställning om medelsanvisning för den svenska årsavgiften till internationella kommissionen för matematikundervisning anser jag mig böra biträda, liksom också förslagen rörande höjning av årsavgifterna till internationella unionen för ren och tillämpad kemi, internationella unionen för teoretisk och tillämpad mekanik samt internationella mineralogiska associationen. Akademiens förnyade förslag om anvisande av medel till de olika nationalkommittéernas utgifter för

expenser och till höjning av årsavgiften till internationella unionen för vetenskaplig radio kan jag däremot inte ansluta mig till.

Jag tillstyrker, att medel beräknas för den höjda årsavgiften till Union académique internationale. Framställningarna om bidrag för nya ändamål ur detta anslag är jag inte beredd att förorda. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle anslaget för nästa budgetår ökas med i runt tal 8 000 kronor till 46 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 46 000 kronor.

[84] **80. Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 250 000 kronor (statsliggaren s. 854). Ur anslaget utgår bidrag till sex kongresser, av vilka fem hållits år 1960 och en skall hållas år 1962.

Bidrag har nu äskats för följande kongresser.

1. Femte internationella symposiet över fria radikaler i Uppsala år 1961	20 000
2. Sjätte nordiska kongressen för växtfysiologi i Lund år 1961..	10 800
3. Första internationella farmakologkongressen i Stockholm år 1961	100 000
4. Barnkirurgisk kongress i Stockholm år 1961	20 000
5. Första internationella biofysikkongressen i Stockholm år 1961	85 000
6. Internationella matematikerkongressen i Stockholm år 1962..	40 000
7. Internationell kongress för koordinationskemi i Stockholm år 1962	50 000
Summa kronor	325 800

Departementschefen. Förevarande anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 250 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i fråga om dispositionen av anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

[85] **81. Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.** Detta anslag är nu uppfört med 135 000 kronor. Därav avses, såsom framgår av statsliggaren (s. 847), 110 000 kronor för svenska institutet i Rom m. m., att disponeras enligt en av Kungl. Maj:t fastställd stat, samt 25 000 kronor för svenska institutet i Athen.

Styrelsen för svenska institutet i Rom anhåller om en ökad medelstillsättning för nästa budgetår med sammanlagt 38 300 kronor till 148 300 kronor. Till grund för äskandet ligger ett förslag till omläggning av den för institutet fastställda staten.

Enligt denna stat utgöres *föreståndarens* avlöning av 17 768 kronor jämte ett ortstillägg av 6 012 kronor eller tillhopa 23 780 kronor. Han föreslås nu i stället erhålla tjänst med placering i lönegrad Ae 24, högsta ortstruppen, vilket innebär en kostnadsökning av 6 148 kronor.

I arvode åt bibliotekarie, tillika sekreterare utgår enligt gällande stat 14 000 kronor. Ifrågavarande befattningshavare, som förenar uppgifterna som bibliotekarie och intendent, föreslås erhålla lön motsvarande lönegrad 17, innebärande en merkostnad av 6 850 kronor.

Vidare föreslås inrättande av en tjänst som *kanslibiträde* i lönegrad Ag 7 vid institutet till en beräknad kostnad av 12 444 kronor.

Vid institutet finnes för närvarande två *vaktmästare*, den ene tillika portvakt, den andre tillika eldare. Deras lönekostnader, sammanlagt 12 650 kronor, har hittills bestritts från expensanslaget. Nu föreslås, att de avlönas från en anslagspost till löner och arvoden samt att med hänsyn till ofrånkomlig lönehöjning och obligatoriska socialförsäkringsavgifter de sammanlagda årskostnaderna för vaktmästarna beräknas till 16 410 kronor eller ett med 3 760 kronor höjt belopp.

Den i staten uppförda omkostnadsposten till *reseersättningar* m. fl. utgifter för *föreståndaren* (nu 1 050 kronor) föreslås uppräknad med 950 kronor.

Ur delposten till *expenser* (nu 34 470 kronor) utgår nämnda avlöningskostnader för vaktmästarna med 12 650 kronor, som nu föreslås bestridas från annan anslagspost. De återstående egentliga expensmedlen utgör sålunda 21 820 kronor, vilket belopp med hänsyn till allmänna kostnadsökningar under tiden 1958—1960 bör uppräknas med 15 procent eller 3 275 kronor till 25 095 kronor. För nyanskaffningar och underhåll av institutets bibliotek föreslås en ytterligare uppräkning av delposten med cirka 5 000 kronor till i runt tal 30 000 kronor, innebärande en sammanlagd kostnadsökning å denna delpost med 8 180 kronor.

Till *stipendier* föreslås utgå oförändrat belopp 36 700 kronor.

Styrelsen för svenska institutet i Athen anhåller om oförändrat anslag för budgetåret 1961/62.

Departementschefen. Någon höjning av bidraget till svenska institutet i Rom anser jag mig icke kunna tillstyrka. Jag förordar att detta anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 135 000 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 135 000 kronor.

[86] **82. Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris.** Detta anslag har från och med budgetåret 1953/54 upptagits med 10 500 kronor.

Styrelsen för svenska studenthemmet i Paris upprepar sin i fjolårets anslagsäskanden gjorda framställning att anslaget måtte uppföras med 25 500 kronor, innebärande en anslagsökning med 15 000 kronor. Den begärda ökningen avses såsom bidrag till det årliga underhållet av hemmets fastighet och inventarier. Styrelsen har därvid uppgivit, att de fondmedel, som avsetts för ändamålet, till följd av en serie omständigheter utanför styrelsens kontroll reducerats så kraftigt, att de ej längre kunde motsvara sitt ursprungliga syfte.

Departementschefen. Någon medelsanvisning till löpande underhåll av studenthemmet är jag ej beredd att förorda. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med ett till 11 000 kronor avrundat belopp, avseende bidrag till avlöning av studenthemmets föreståndare. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 11 000 kronor.

[87] **83. Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris m. m.** Detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 7 000 kronor, disponeras på följande sätt.

1. Bidrag med 350 kronor för månad till avlöning av bibliotekarie vid nordiska avdelningen vid S:te Genevièvebiblioteket i Paris	4 200
2. Anskaffande av svensk litteratur åt omförmälda avdelning	2 800
	Summa kronor 7 000

Riksbibliotekarien hemställer om höjning av anslagsposten 1 med 350 kronor under budgetåret 1961/62, då man är nödsakad att räkna med sedvanlig dubblering å tjänsten under en månad i samband med byte av tjänstinnehavare i maj 1962. Under anslagsposten 2 äskas oförändrat belopp för nästa budgetår.

Departementschefen. Jag förordar, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 7 000 kronor.

[88] **84. Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 375 000 kronor och disponeras på följande sätt.

1. Nordiska docentstipendier	50 100
2. Bidrag till svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete	25 000
3. Bidrag till svenska föreningen Norden för lektoratsverksamhet	80 000
4. Bidrag till svenska föreningen Norden för lärarutbyte inom det allmänna skolväsendet, abnormundervisningsväsendet och folkhögskolorna mellan Sverige, Norge, Danmark och Finland	25 000
5. Anordnande av nordiskt-akademiskt lärarutbyte	1 000
6. Bidrag till Nordens skolresetjänst för främjande av skolresor och skolutbyten mellan de nordiska länderna	5 000
7. Bidrag till gemensam nordisk journalistutbildning	23 000
8. Bidrag till vetenskapsakademien för bestridande av vissa kostnader förenade med det nordiska samarbetet på marinbiologiens område	28 500
9. Bidrag till inköp av svensk litteratur till isländska riksbiblioteket	2 000
10. Bidrag till svenska föreningen Norden för verksamheten inom föreningens historiska och geografiska facknämnder	3 000
11. Bidrag till svenska institutet till avlöning åt en lektor i svenska språket vid universitetet i Reykjavik	7 500
12. Bidrag till svenska landsavdelningen av nordiska sommaruniversitetet för svenskt deltagande i sommaruniversitetets möte	28 000
13. Bidrag till nordiska kulturkommissionens svenska avdelning	60 000
14. Till Kungl. Maj:ts disposition	36 900
Summa kronor	375 000

Universitetskanslern hemställer om en höjning av *anslagsposten 1* med 63 500 kronor dels för en ökning av antalet nordiska docentstipendier från tre till fyra eller ett vid varje universitet, dels för en ökning av stipendiernas belopp från 16 700 kronor till 28 416 kronor, motsvarande lön enligt löneklass 24, löneplan A, i ortsgrupp 3. *Svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete* förordar höjning av *anslagsposten 2* med 20 000 kronor. Den begärda ökningen hänför sig till delposten till bidrag till anordnande av gruppresor för studerande vid svenska universitet och högskolor till de övriga nordiska länderna. *Föreningen Nordens centralstyrelse* äskar oförändrad medelsanvisning under *anslagsposten 10*. Beträffande *anslagsposten 3* anholder centralstyrelsen om en höjning med 21 000 kronor för att vid numera höjd timersättning till lektorerna bibehålla verksamhetens hittillsvarande omfattning. Härjämte hemställer centralstyrelsen om ökning av *anslagsposten 4* med 10 000 kro-

nor för ökat lärarutbyte. Centralstyrelsen anhåller slutligen om ett nytt årligt anslag av statsmedel med 150 000 kronor till föreningens allmänna verksamhet och skötsel. Till stöd för denna anhållan åberopas dels föreningens expanderande verksamhet, dels automatiskt verkande faktorer, såsom lönehöjningar och övergången till ATP, vilka medfört fördyringar av föreningens administration, dels ock det förhållandet att föreningens intäkter av ett årligt varulotteri starkt minskat under de senaste två åren. *Styrelsen för Nordens skolresetjänst* äskar oförändrad medelsanvisning under anslagsposten 6. Enligt skrivelse från *danska statsministeriet* ifrågasättes ingen ändring av anslagsposten 7. Den svenska underkommittén under *Nordiska kollegiet för marinbiologi* anhåller om höjning av anslagsposten 8 med 11 700 kronor, varav 1 200 kronor för ökade kostnader för kollegiets verksamhet på grund av fler sammanträden m. m., 2 000 kronor i merkostnad för en kurs i sandfaunans biologi, som avses ersätta den år 1960 anordnade kursen i jämförande fysiologi, 2 000 kronor för en intensifiering av upprättandet av fauna- och floraförteckningar och 6 500 kronor för svenskt deltagande i biologilärarkurser i Bergen och Helsingör sommaren 1961. *Universitetskanslern* tillstyrker bifall till kollegiets framställning. *Svenska landsavdelningen av nordiska sommaruniversitetet* anhåller om ökning av anslagsposten 12 med 34 700 kronor för svenskt deltagande i sommaruniversitetets möte i Sigtuna sommaren 1961 och för en intensifiering av verksamheten över huvud taget. *Styrelsen för stiftelsen för föreningen Nordens institut på Biskops-Arnö* anhåller om ett statsbidrag av 25 000 kronor för institutets verksamhet, vilken avser kortare kurser, seminarier, symposier, konferenser m. m. *Nordiska kulturkommissionens svenska avdelning* hemställer, att anslagsposten 13 uppföres med 113 000 kronor, vilket innebär en höjning med 53 000 kronor. I syfte att mot bakgrunden av den vidgade nordiska tentamensgiltigheten stimulera svenska studenter till universitetsstudier i annat nordiskt land föreslår avdelningen vidare anvisande av ett anslag av 50 000 kronor, ur vilket skulle bestridas resekostnader samt stipendier å 350 kronor — motsvarande merkostnaderna under en lästermin — för 100 studenter. Härutöver framlägges ifråga om medelstilldelningen till det nordiskt-kulturella samarbetet förslag om vissa ändringar av teknisk art. Slutligen framhålles, att anslagsposten 14 för nästa budgetår icke bör upptagas till lägre belopp än 150 000 kronor. Avdelningen understryker, att det är ett självklart svenskt intresse, att Sverige icke framstår som otillräckligt rustat för de uppgifter på det nordisk-kulturella samarbetets område som tilldelas vårt land. Det erinras om att nordiska rådet i sin rekommendation 22/1959 anbefallt regeringarna att ställa medel till förfogande i ettvart av de nordiska länderna för gemensamma kulturella företag.

Skolöverstyrelsen hemställer, att 22 300 kronor anvisas för anordnande av en kurs i Sverige sommaren 1961 för finskspråkiga lärare i

svenska från olika stadier inom Finlands skolväsen. Vidare äskar överstyrelsen medel för internordiskt samarbete om kursplaner i matematik. Av överstyrelsens motivering för sistnämnda äskande inhämtas bland annat följande.

Samhällsutvecklingen har lett till att matematikämnet i ännu högre grad än tidigare blivit ett av skolans nyckelämnen och detta på alla skolans stadier. Härigenom har ämnesstudiernas inriktning och uppläggning blivit en fråga av allt större vikt. I skolöverstyrelsens kursplanearbete har under de senare åren frågan i hög grad uppmärksamats och en modernisering metodiskt och en ändrad inriktning av studierna har successivt genomförts.

Internationellt har frågan uppmärksamats bland annat inom OEEC och planer på att genomföra undersökningar på området i internationell regi befinner sig under förverkligande.

Det arbete som här förestår åsyftar mera genomgripande förändringar än vad som kan ske inom ramen för den kontinuerliga översyn av kursplaner och metodiska anvisningar som normalt sker. I Norden har det befunnits ändamålsenligt att utföra detta arbete regionalt.

Presidiet för nordiska kulturkommissionen har utsett en gemensam nordisk kommitté för ändamålet. För utarbetande av undervisningsmateriel avses särskilda expertgrupper anlitas.

Skolöverstyrelsen bedömer det som ytterst angeläget, att kommittén ges tillräckliga ekonomiska resurser för att på ett effektivt sätt kunna bedriva arbetet efter angivna riktlinjer och i samarbete med den internationellt bedrivna verksamheten.

Sedan den för ändamålet utsedda kommittén börjat sitt arbete i oktober 1960 har en närmare plan för verksamheten uppgjorts. På grundval av denna kan kostnaderna för Sveriges del under budgetåret 1961/62 beräknas uppgå till i runt tal 80 000 kronor.

Nordiska institutet för folkdiktning äskar för budgetåret 1961/62 till sin verksamhet samt vissa etableringskostnader ett belopp av sammanlagt 17 000 kronor.

Departementschefen. Detta anslag har för innevarande budgetår höjts med 50 000 kronor till 375 000 kronor. Den fortgående utbyggnaden av det nordiska samarbetet på olika områden ställer emellertid alltjämt ökade krav på medel från anslaget, varför jag förordar en höjning för nästa budgetår med 180 000 kronor, varav 80 000 kronor torde få utgå såsom bidrag till föreningen Nordens allmänna verksamhet.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i fråga om dispositionen av anslaget, varjämte Kungl. Maj:t alltjämt bör äga besluta angående dispositionen av uppkomna eller uppkommande reservationer å de olika anslagsposterna. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 555 000 kronor.

[89] **85. Stipendieverksamhet vid svenskhemmet Voksenåsen.** I proposition nr 88 till 1960 års riksdag begärde Kungl. Maj:t riksdagens bemyndigande att såsom svensk statsegendom mottaga den norska nationalgåvan svenskhemmet Voksenåsen. Vidare föreslogs, bland annat, att till stipendieverksamhet vid svenskhemmet skulle för budgetåret 1960/61 anvisas ett reservationsanslag av 40 000 kronor. Propositionen bifölls av riksdagen.

Den norska nationalgåvan har i oktober 1960 överlämnats till Sverige. Ifrågavarande stipendieverksamhet utgör ett komplement till den värdefulla gåva vårt land fått mottaga, och kan bidra till att svenskhemmets resurser effektivare tillvaratages. Anslaget bör uppföras med oförändrat belopp för nästa budgetår.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att
till *Stipendieverksamhet vid svenskhemmet Voksenåsen*
för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av
40 000 kronor.

C. Kyrkliga ändamål

[90] 1. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 028 800	930 470
1959/60	1 040 800	971 633
1960/61 (statsliggaren s. 501)	1 115 300	
1961/62 (förslag)	1 258 000	

Ur detta anslag bestrides kostnaderna för *dels* avlöning åt den vid domkapitlen och stiftsnämnderna anställda personalen *dels* arvoden och andra ersättningar åt ledamöter i domkapitlen och stiftsnämnderna m. fl. *dels* ock avlöning åt kyrkoherdarna för döva. Av kostnaderna faller på statsverket alla utgifter för den vid domkapitlet i Stockholm avlönade personalen ävensom utgifterna för nämnda arvoden och andra ersättningar till den del de avser domkapitlen samt på kyrkofonden alla utgifter för avlönande av den skogligen personalen hos stiftsnämnderna, för arvoden och andra ersättningar avseende stiftsnämnderna och för avlönande av kyrkoherdarna för döva. Kostnaderna för kanslipersonalen vid andra domkapitel än domkapitlet i Stockholm delas lika mellan statsverket och kyrkofonden.

Kyrkofondens bidrag till angivna ändamål upptages som särskilda uppborädsmedel i den för domkapitlen och stiftsnämnderna fastställda avlöningsstaten. Nämnda bidrag utgör för innevarande budgetår 1 737 300 kronor.

Av anslagsäskandena rörande domkapitlen och stiftsnämnderna samt kyrkoherdarna för döva inhämtas huvudsakligen följande.

Flertalet domkapitel föreslår uppflyttning av stiftssekreterartjänsterna från lönegrad Ao 26 till Bo 1. En motsvarande uppflyttning av stiftsjägmästartjänsterna föreslås av *domkapitlet i Västerås* och *stiftsnämnderna i Göteborg och Luleå*.

Domkapitlet i Stockholm, Strängnäs, Västerås och Lund föreslår tillika utbyte av nuvarande tjänster mot högre tjänster och inrättande av nya tjänster på sätt framgår av följande sammanställning.

Domkapitel	Nuvarande tjänst	Föreslagen tjänst
Stockholm	kontorist i Ao 9	kansliskrivare i Ao 10
Strängnäs	förste stiftsnotarie i Ao 21	förste stiftsnotarie i Ao 23
	—————	e. o. kanslibiträde i Ae 7
Västerås	förste stiftsnotarie i Ao 21	förste stiftsnotarie i Ao 24
	kansliskrivare i Ao 10	kanslist i Ao 15
	—————	kontorist i Ao 9
	expeditionsvakt i Ao 7	förste expeditivakt i Ao 8
	—————	kontorsbiträde i reglerad befordringsgång
Lund	två amanuenser (stiftsnotarier) i reglerad befordringsgång	två e. o. förste stiftsnotarier i Ae 21

Domkapitlet i Visby anholder vidare om uppförande å ordinarie stat av en förste stiftsnotarietjänst och en kontoristtjänst.

Domkapitlen har i övrigt huvudsakligen endast räknat med automatiska förändringar av medelsbehovet, delvis till följd av en fortgående anpassning till det av 1960 års riksdag godkända förslaget till personalorganisation för domkapitlen.

Departementschefen. Det nyssnämnda av föregående års riksdag godkända förslaget till personalorganisation vid domkapitlens kanslier skall ses mot bakgrunden av samtidigt av mig förordade förenklingar av handläggningsförfarandet vid domkapitlen och stiftsnämnderna. Vissa dylika förenklingar håller på att genomföras till följd av 1960 års riksdagsbeslut men för att genomföra en del ytterligare reformer, som föreslagits av stiftskansliutredningen, erfordras medverkan av allmänt kyrkomöte, varför de fulla verkningarna av en möjlig rationalisering av domkapitelsverksamheten ännu låter vänta på sig. Innan erfarenhet vunnits av dessa verkningar, bör emellertid utvidgning inte ske av den så nyligen beslutade personalorganisationen vid domkapitlen, vilken hittills är fullt genomförd endast vid domkapitlen i Uppsala, Skara, Strängnäs, Lund och Stockholm. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anført vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag dock medel för uppflyttning av de två å ordinarie stat uppförda förste stiftsnotarietjänsterna i Ao 21 vid domkapitlen i Strängnäs och Västerås till förste stiftsnotarietjänster i Ao 23. I övrigt är jag endast beredd att tillstyrka sådana förändringar av medelsbehovet under anslaget, som är av automatisk natur, och har därvid även beaktat de förändringar på anslagsposterna, som följer av genomförandet av den nya organisationen, allteftersom förutsättningarna härför uppfylles. Sålunda beräknar jag under icke-ordinarieposten bland annat medel för avlönande

av en kanslist i reglerad befordringsgång vid vartdera domkapitlet i Uppsala och Skara och två vid domkapitlet i Lund.

I fråga om de åt domkapitlet anvisade anslagsmedlen till anställande av icke-ordinarie personal bör anpassningen till den nya personalorganisationen ske successivt med hänsyn dels till de svårigheter, som kan uppstå att finna en ny placering för övertalig personal, och dels till det nyssnämnda dröjsmålet med rationaliseringsåtgärdernas genomförande.

För att tillgodose behovet av vikarier samt tillfällig personal, då ökade arbetsuppgifter av olika slag lagts på domkapitlet, t.ex. i samband med pastoratsregleringen, har under en följd av år medel anvisats från ett särskilt av riksdagen anvisat anslag ur kyrkofonden. Likaledes har ett särskilt anslag ur kyrkofonden anvisats till bestridande av kostnader för skrivhjälp åt biskoparna. I propositionen nr 101 till 1960 års riksdag anslöt jag mig i princip till stiftskansliutredningens förslag att framdeles en särskild anslagspost skulle upptagas i avlöningsstaten för att tillgodose uppkommande behov av tillfällig arbetskraft m.m. vid domkapitlet samt tillstyrkte, att ur denna anslagspost medel även skulle få anlitas för avlönande av särskild biträdeshjälp åt biskoparna i Strängnäs, Västerås, Luleå och Stockholms stift, medan biskoparna i övriga stift — ärkebiskopen därvid undantagen — skulle äga anlita domkapitlets personal för erforderligt biträde med skrivgöromål. Under budgetåret 1960/61 skulle dock övergångsvis såsom dittills särskilda anslag utgå ur kyrkofonden med 60 000 kronor för tillfällig personal vid domkapitlet och med 30 000 kronor till skrivhjälp åt biskoparna. Från och med budgetåret 1961/62 bör emellertid dessa anslag ersättas med den av mig förordade särskilda anslagsposten i avlöningsstaten. Denna bör vara betecknad förslagsvis och torde i enlighet med stiftskansliutredningens förslag uppföras med ett belopp av 60 000 kronor. Jag räknar därvid med att eventuella besparingar på de för innevarande budgetår anvisade kyrkofondsanslagen kan få tagas i bruk för här ifrågavarande ändamål även under budgetåret 1961/62.

Jag övergår här efter till beräkningen av medelsbehovet under de olika avdelningarna i avlöningsstaten.

Beträffande det till *domkapitlet i Stockholm* nu utgående avlöningsanslaget räknar jag med en minskning av icke-ordinarieposten med 2 500 kronor med hänsyn till att kostnaderna för ett vaktmästarbiträde, vilka nu bestri- des från denna post, i fortsättningen skall gäldas från den omförmälda särskilda anslagsposten till tillfällig personal. Anslagsposten till rörligt till- lägg bör uppräknas med 8 600 kronor. Den totala medelsanvisningen blir härvid 98 900 kronor för detta domkapitel, vilket belopp utgår helt av statsmedel.

I fråga om anslagsmedlen till *kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m.m.* räknar jag med en minskning av ordinarieposten med 6 800 kronor samt uppräkning av icke-ordinarieposten med 16 900

kronor. Vidare bör höjning ske av anslagsposterna till rörligt tillägg med 203 300 kronor och till kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 200 kronor. Under denna del av avlöningsstaten bör till följd härav uppföras ett sammanlagt belopp av *2 212 600 kronor*. Hithörande anslagsposter fördelas lika mellan statsverket och kyrkofonden.

I enlighet med vad jag i det föregående anført, bör för bestridande av kostnaderna för *tillfällig personal vid domkapitlen m. m.* uppföras en ny särskild anslagspost å *60 000 kronor*. Beloppet torde böra utgå med lika delar från statsverket och kyrkofonden.

I fråga om avlöningskostnaderna för *skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m.* beräknar jag höjning av ordinarieposten med 5 000 kronor, av icke-ordinarieposten med 300 kronor, av posten till rörligt tillägg med 63 700 kronor och av posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 100 kronor. Förändringarna är helt av automatisk natur. Sammanlagt torde under denna avdelning böra uppföras ett belopp av *689 700 kronor*, vilket innebär en höjning med 69 100 kronor, som faller helt på kyrkofonden.

Beträffande *kyrkoherdar för döva* beräknar jag en automatisk ökning av ordinarieposten med 1 800 kronor samt av anslagsposterna till rörligt tillägg och till kompensation för höjda folkpensionsavgifter med respektive 14 600 kronor och 100 kronor. Sammanlagt bör då under denna avdelning anvisas *156 700 kronor*. Kostnaderna berör endast kyrkofonden.

Avlöningsstatens utgiftssida slutar enligt de här gjorda beräkningarna på $(98\,900 + 2\,212\,600 + 60\,000 + 689\,700 + 156\,700 =)$ *3 217 900 kronor*, vilket innebär en höjning med 365 300 kronor. Kyrkofondens bidrag, som nu är uppfört med 1 737 300 kronor, bör enligt dessa beräkningar ökas med $(106\,800 + 30\,000 + 69\,100 + 16\,500 =)$ *222 400 kronor* till *1 959 700 kronor*. Anslaget å riksstaten, som nu uppgår till 1 115 300 kronor, bör således för nästa budgetår uppföras med $(3\,217\,900 - 1\,959\,700 =)$ *1 258 200* eller avrundat *1 258 000 kronor*, vilket innebär en höjning av anslaget med 142 700 kronor.

Den sammanlagda medelsanvisningen, som efter nyssnämnda avrundning av riksstatsanslaget uppgår till 3 217 700 kronor, bör fördelas på olika avdelningar och poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under återopande av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för domkapitlen, som föranledes av vad jag i det föregående anført;

b) godkänna följande avlöningsstat för domkapitlen, stiftsnämnderna och kyrkoherdarna för döva att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

Utgifter

I. Domkapitlet i Stockholm

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	65 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	6 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	22 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 500
Summa kronor	98 900

II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 012 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	46 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	618 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	503 100
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	32 600
Summa kronor	2 212 400

III. Tillfällig personal hos domkapitlen m. m., enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, *förslagsvis*

60 000

IV. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	460 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	39 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	23 700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	156 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	9 700
Summa kronor	689 700

V. Kyrkoherdar för döva

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	118 100
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	600
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	35 600
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 400
Summa kronor	156 700

VI. Sammanfattning

I. Domkapitlet i Stockholm	98 900
II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m.	2 212 400
III. Tillfällig personal hos domkapitlen m. m., enligt Kungl. Maj:ts bestämmande	60 000
IV. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m.	689 700
V. Kyrkoherdar för döva	156 700
Summa kronor	3 217 700

Särskilda uppbördsmedel

Bidrag från kyrkofonden	1 959 700
Nettoutgift kronor	1 258 000

c) till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 258 000 kronor.

[91] 2. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	151 400	145 244
1959/60	158 700	130 637
1960/61 (statsliggaren s. 506)	188 300	
1961/62 (förslag)	166 000	

Ur detta anslag bestrides domkapitlens och stiftsnämndernas kostnader för sjukvård m. m., reseersättningar, expenser, publikationstryck, hyresersättningar och vissa kostnader enligt lagen angående användande i vissa fall av prästlönefond m. m. samt vissa omkostnader för kyrkoherdarna för döva. Innevarande budgetår är under anslaget uppförd en särskild delpost å 50 000 kronor till Kungl. Maj:ts disposition, ur vilken bestrides kostnader av engångsnatur för en upprustning av beståndet av kontorsmaskiner och

inventarier vid stiftskanslierna i samband med den i propositionen 1960: 101 förordade rationaliseringen av domkapitelsverksamheten. Ur kyrkofonden utgår bidrag med belopp motsvarande hälften av de beräknade sjukvårds- och expenskostnaderna för samtliga domkapitel utom Stockholms samt hela den beräknade kostnaden för stiftsnämndernas och kyrkoherdarnas för döva verksamhet. Återstoden av de beräknade kostnaderna bestrides med medel från riksstaten.

Kyrkofondens bidrag till angivna ändamål uppföres som särskilda upp-
bördsmedel i den för domkapitlen, stiftsnämnderna och kyrkoherdarna för döva fastställda omkostnadsstaten. Nämnade bidrag utgör för innevarande budgetår 312 150 kronor.

Om man bortser från den automatiska minskning av anslaget, som är en följd av bortfallet av det för innevarande budgetår anvisade engångsbeloppet å 50 000 kronor, innebär domkapitlens anslagsäskanden för nästa budgetår en sammanlagd höjning av övriga delposter med 23 700 kronor, vilket skulle innebära att medelsbehovet för 1961/62 skulle minska med endast 26 300 kronor. Av äskandena inhämtas i huvudsak följande.

Domkapitlet i Stockholm räknar med oförändrad medelstill-
delning, medan övriga domkapitel anhåller om en sammanlagd höjning av den nuvarande medelstilldelningen för dessa domkapitels behov med 21 100 kronor till 272 100 kronor. Sistnämnda medel föreslås fördelade på de olika anslagsposterna med följande belopp: sjukvård m. m. 3 200 kronor (oförändrat belopp), reseersättningar 47 700 kronor (nu 46 800 kronor), expenser 208 500 kronor (nu 188 500 kronor) — varav för bränsle, lyse och vatten 34 600 kronor och för övriga expenser 173 900 konor — samt publikationstryck 12 700 kronor (nu 12 500 kronor). För stiftsnämndernas del föreslås en ökning av den nuvarande medelsanvisningen med 1 900 kronor, som belöper å delposten till reseersättningar m. m. (nu 135 200 kronor). Beträffande kyrkoherdar för döva föreslås en höjning med 700 kronor under delposten till expenser (nu 2 500 kronor).

Departementschefen. För domkapitlet i Stockholm beräknar jag under förevarande anslag oförändrad medelstilldelning med 8 800 kronor nästa budgetår.

I fråga om anslagsmedlen till övriga domkapitel finner jag mig böra föreslå en höjning av delposten till bränsle, lyse och vatten med 400 kronor med hänsyn till belastningen. Delposten till övriga expenser torde böra uppräknas med 5 000 kronor. Jag beräknar därvid ett engångsanslag å 10 000 kronor till domkapitlet i Luleå för nyinredning av de renoverade kanslilokalerna. Anslagsposten till publikationstryck bör likaså höjas med 200 kronor med hänsyn till belastningen.

Till omkostnader för domkapitlen — utom domkapitlet i Stockholm — bör sålunda för nästa budgetår anvisas ett sammanlagt belopp av $(3\,200 + 46\,800 + 193\,900 + 12\,700 =)$ 256 600 kronor, innebärande en höjning med 5 600 kronor, vilken fördelar sig med 2 900 kronor på statsverket och 2 700 kronor på kyrkofonden.

Beträffande *stiftsnämnderna* föreslår jag en höjning av anslagsposten till *reseersättningar m. m.* med 5 000 kronor. Jag har därvid i viss utsträckning velat tillmötesgå önskemål från stiftsjägmästarna om att inom anslagspostens ram skall kunna täckas vissa kostnader för deltagande i allmänna skogliga sammankomster och exkursioner. Till omkostnader för stiftsnämnderna torde för nästa budgetår anvisas sammanlagt 154 600 kronor, vilket belopp helt belastar kyrkofonden.

Vad beträffar omkostnaderna för *kyrkoherdar för döva*, som nu beräknats uppgå till sammanlagt 41 650 kronor, föreslår jag höjning av anslagsposten till *expenser* med 250 kronor. Höjningen faller helt på kyrkofonden.

Då, såsom förut nämnts, den för innevarande budgetår anvisade anslagsposten *Till Kungl. Maj:ts disposition* bortfaller nästa budgetår minskar anslaget med 50 000 kronor, vilket belopp fördelats lika mellan statsverket och kyrkofonden.

Under omkostnadsanslaget redovisas för närvarande såsom *särskilda uppbördsmedel* dels kyrkofondens bidrag till omkostnaderna, dels hyra för vaktmästarbostad vid domkapitlet i Linköping. Den senare torde för nästa budgetår bära upptagas till oförändrat belopp, 600 kronor. Kyrkofondens bidrag, som innevarande år utgör 312 150 kronor, bör, enligt vad jag i det föregående anförde, upptagas till ett belopp av $(312\,150 + 2\,700 + 5\,000 + 250 - 25\,000 =)$ 295 100 kronor. De sammanlagda uppbördsmedlen uppgår således till $(295\,100 + 600 =)$ 295 700 kronor.

I enlighet med vad jag föreslagit bör för nästa budgetår till domkapitlen, stiftsnämnderna och kyrkoherdarna för döva för omkostnader anvisas $(8\,800 + 256\,600 + 154\,600 + 41\,900 =)$ 461 900 kronor, innebärande en minskning i förhållande till innevarande budgetår med 39 150 kronor. Omkostnadsanslaget å riksstaten bör alltså för nästa budgetår uppföras med $(461\,900 - 295\,700 =)$ 166 200 eller i runt tal 166 000 kronor, vilket innebär en sänkning av anslaget med 22 300 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.*: Omkostnader för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 166 000 kronor.

[92] 3. **Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Kostnader för skogsbiträden.** Detta förslagsanslag uppfördes första gången på riksstaten för budgetåret 1954/55 (se 1954 års statsverksproposition, VIII ht, p. 41). Ur anslaget gäldas kostnader för avlöning m. m. åt sådana skogsbiträden som är anställda för skötsel av de under stiftsnämndernas förvaltning stående ecklesiastika arrendegårdarnas skogar. Ifrågavarande kostnader, som för budgetåret 1958/59 beräknades till 44 200 kronor, för budgetåret 1959/60 till 46 600 kronor och för innevarande budgetår beräknats till 48 300 kronor, skall emellertid helt täckas med uppbördsmedel ur kyrkofonden. Anslaget är därför uppfört med ett nominellt belopp av 1 000 kronor. Att kostnaderna för nämnda skogsbiträden, vilka innehar tjänstemananställning, ansetts böra formellt gäldas ur anslag å riksstaten men slutligt bestridas ur kyrkofonden sammanhänger med att detsamma sedan länge gäller beträffande kostnaderna för stiftsnämndernas övriga skogliga befattningshavare (stiftsjägmästarna m. fl.). Kostnaderna för sistnämnda befattningshavare gäldas nämligen formellt från domkapitlens och stiftsnämndernas gemensamma avlönings- och omkostnadsanslag, men riksstaten tillgodoföres ur kyrkofonden ett beräknat belopp för täckande av dessa kostnader. Anledningen till att ett särskilt anslag uppförts å riksstaten för skogsbiträdenas avlöande m. m. är att anvisande av medel härför å nyssnämnda domkapitels- och stiftsnämndsanslag skulle på grund av föreliggande speciella förhållanden avsevärt inveckla regleringen av dessa två anslag.

Kungl. Maj:t har den 6 september 1957 meddelat föreskrifter angående anställande av skogsbiträde för skötseln av ecklesiastik arrendegårds skog.

Beträffande dispositionen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget till kostnader för skogsbiträden gäller av Kungl. Maj:t den 22 april 1960 meddelade föreskrifter. Enligt dessa får de olika stiftsnämnderna under budgetåret 1960/61 disponera följande belopp:

Stiftsnämnden i Uppsala	9 680
» i Skara	11 300
» i Västerås	2 200
» i Växjö	12 300
» i Göteborg	600
» i Karlstad	12 200
Summa kronor	48 280

För budgetåret 1961/62 begär de berörda stiftsnämnderna uppräknings av de till deras förfogande stående medlen med följande belopp, nämligen stiftsnämnden i Uppsala med 723 kronor, Skara med 2 500 kronor, Västerås med 450 kronor, Växjö med 13 000 kronor, varav 9 800 kronor utgör ett engångsbelopp för täckande av uppkommet samt för budgetåret 1960/61

beräknat underskott till följd av att inträffade lönehöjningar först i efterhand påverkat anslagsberäkningarna för budgetåren 1957/61, samt slutligen Karlstad med 1 000 kronor. Höjningarna är av närmast automatisk natur.

Departementschefen. Jag tillstyrker de av stiftsnämnderna begärda höjningarna av nu utgående anslagsmedel å tillhoppa 17 673 kronor, varav 9 800 kronor skall utgöra engångsanvisning till stiftsnämnden i Växjö för uppkomna underskott.

Vid bifall till vad jag här förordat torde för budgetåret 1961/62 ett sammanlagt belopp av $(48\,280 + 17\,673 =) 65\,953$ eller avrundat 66 000 kronor böra för nästa budgetår ställas till vederbörande stiftsnämnders förfogande för bestridande av kostnaderna för här avsedda skogsbiträden. I enlighet med vad jag förut framhållit i min redogörelse för anslagets konstruktion torde emellertid anslaget även för nästa budgetår böra uppföras med ett nominellt belopp av 1 000 kronor. Vid anvisande av nämnda anslag torde erforderliga medel, beräknade till förslagsvis 66 000 kronor, få disponeras ur kyrkofonden för täckande av de verkliga kostnaderna å riksstatsanslaget.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Domkapitlet och stiftsnämnderna m.m.*: *Kostnader för skogsbiträden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

[93] **4. Domkapitlet och stiftsnämnderna m.m.: Iordningställande av ett arkivrum för domkapitlet och stiftsnämnden i Växjö.** Hos Kungl. Maj:t har *domkapitlet i Växjö* anhållit om anslag för inredande av ett handarkiv i domkapitlets lokaler, som är inrymda i huvudbyggnadens bottenvåning å Östrabo biskopsgård. I skrivelsen anföres, att domkapitlets arkivförhållanden är synnerligen otillfredsställande. De äldre arkivalierna förvaras i en förhyrd arkivdepå ute i staden, medan de aktuella bestånden nu är placerade utan skydd på öppna hyllor i domkapitels-expeditionen. Sedan överläggningar med riksarkivet givit vid handen, att anordnande av ett mindre arkivrum i domkapitlets lokaler ur utrymmessynpunkt skulle vara att föredraga framför anskaffande av arkivskåp, har länsarkitekten Hans Lindén på uppdrag av domkapitlet upprättat förslag till dylikt arkivrum med utrymme för cirka 24 hyllmeter, vilket kostnadsberäknats till 9 500 kronor.

Byggnadsstyrelsen, som i ärendet samrått med riksantikvarieämbetet, har i likhet med ämbetet ej något att erinra mot förslaget men finner, att kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1960 synes böra beräknas till 11 000 kronor.

Kammarkollegiet anser förslaget innebära en avsevärd förbättring av de nuvarande otillfredsställande förhållandena beträffande det på Östrabo förvaltrade handarkivet. Då kostnaden för dess genomförande synes förhållandevis måttlig tillstyrkes förslaget. *Kammarkollegiet* anför vidare.

Enär stiftsnämnden åtminstone till någon del, beräkningsvis till drygt en fjärdedel, bör kunna begagna sig av det föreslagna arkivrummet, torde av kostnaden för detsamma ur kyrkofonden böra bestridas i avrundat tal 3 000 kronor. För den återstående kostnaden, som sålunda belöper på domkapitlet, torde domkyrkan i princip vara skyldig att svara. Med hänsyn till dess svaga ekonomi och den nyligen genomförda restaureringen av domkyrkan har det icke ansetts möjligt att pålägga domkyrkan någon del av kostnaderna för vissa under senare år utförda bättringsarbeten å domkapitelslokalerna. Sedan domkyrkans restaurering nu avslutats uppgår emellertid för närvarande behållningen av domkyrkans reserverade medel till i runt tal 12 500 kronor. *Kammarkollegiet* föreslår med hänsyn härtill, att domkyrkan får svara för 3 000 kronor av den beräknade kostnaden för arkivrummet jämte det belopp varmed den verkliga kostnaden kan komma att överstiga den beräknade. Återstående kostnad eller (11 000 — 3 000 — 3 000 =) 5 000 kronor skulle då enligt vedertagna principer anslås på riksstaten.

Departementschefen. Då någon ändrad förläggning av domkapitlets och stiftsnämndens lokaler i Växjö för närvarande icke är aktuell, bör lämpligen för det på domkapitlets expedition förvarade handarkivet inrättas ett brandsäkert arkivrum i enlighet med föreliggande förslag, som kostnadsberäknats till 11 000 kronor. Beträffande fördelningen av kostnaderna avsluter jag mig till *kammarkollegiets* förslag. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Domkapitlet* och *stiftsnämnderna m. m.*: *Iordningställande av ett arkivrum för domkapitlet och stiftsnämnden i Växjö* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 5 000 kronor;

b) medgiva, att ur kyrkofonden må för samma ändamål utgå ett belopp av 3 000 kronor.

[94] 5. Kleresistaten

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	7 000	7 967
1959/60	7 000	8 398
1960/61 (statsliggaren s. 510)	7 000	
1961/62 (förslag)	8 000	

Ur detta anslag utbetalades tidigare dels ersättningar för vissa friheter från prästutlagor, dels indelningersättningar till pastor primarius samt vissa domkyrkosysselmän, klockare och organister, dels ock s. k. djäkne-

penningersättning till en av domkyrkoorganisterna. Från och med budgetåret 1942/43 utgår ur anslaget endast indelningersättningar till domkyrko-sysslomän. Övriga ersättningar har avförts ur anslaget eller indragits, dock med viss rätt för tjänstinnehavare, som tillträtt sin befattning före den 1 juli 1942, att bibehållas vid indelningersättning, så länge han kvarstår i tjänst. Anslaget, som för innevarande budgetår är uppfört med 7 000 kronor, torde för nästa budgetår med hänsyn till belastningen böra uppräknas till i runt tal 8 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kleresistaten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett
förslagsanslag av 8 000 kronor.

[95] **6. Vissa ersättningar till kyrkofonden.** Enligt lagen om kyrkofond skall från statsverket för varje år till kyrkofonden utgå ersättning med 5 050 737 kronor för prästerskapets till statsverket indragna tionde m. m. Ersättningen bestrides från detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med i avrundat tal 5 050 800 kronor. Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med ett till 5 051 000 kronor avrundat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar till kyrkofonden* för budgetåret
1961/62 anvisa ett anslag av 5 051 000 kronor.

[96] **7. Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	67 000	62 769
1959/60	72 000	68 002
1960/61 (statsliggaren s. 511)	81 600	
1961/62 (förslag)	88 000	

Enligt kyrkomusikerstadgan skall kantorstjänst i regel vara inrättad i kyrkomusikerdistrikt med lägre invånarantal än 5 000. Genom ändring i kyrkomusikerstadgan (1958: 369) har vid sidan av dittillsvarande kantorstjänst, d. v. s. tjänst såsom kyrkomusiker och folk- eller småskollärare, i fortsättningen benämnd skolkantorstjänst, införts en ny typ av självständig kyrkomusikalisk tjänst, benämnd kyrkokantorstjänst.

För utbildningen av skolkantorer anordnas varje år särskilda sommarkurser, vilka är öppna för elever och — i mån av utrymme — förutvarande elever vid folkskoleseminarium ävensom vid lärarhögskolas småskolläro- och mellanskolläro- och linje. I anslutning till kurserna förrättas organist- och kantorsexamen, vilken utgör det kyrkomusikaliska behörighetsvillkoret för anställning som kantor. För varje kurs finnes en av Kungl. Maj:t förordnad

kursledare som uppbär dels resekostnadsersättning och traktamente, dels arvode i form av grundarvode med 150 kronor för varje kurs samt tilläggsarvode med 40 kronor för varje seminarium (lärarhögskola), varifrån elever må uttagas till under hans ledning stående kurs, under förutsättning att han är närvarande under de vid läroanstalten i fråga anordnade inträdesprövingarna för kursen. Undervisningen bestrides vid varje kurs av två till fyra lärare, vilka åtnjuter arvode och resekostnadsersättning.

För behörighet till kyrkokantorstjänst krävs utöver den kyrkomusikaliska behörigheten en särskild pedagogisk examen för kyrkokantorer. För avläggande av sistnämnda examen anordnas särskilda kurser, vilka utgöres av brevkurser i musikhistoria och pedagogik samt sommarkurser i metodik jämte övningsundervisning. Musikaliska akademien fastställer brevkurserna och timplan för sommarkurserna. Undervisningen bestrides vid varje sommarkurs av två till tre lärare, varav en förordnas av akademien att tillika vara kursledare. Lärare åtnjuter arvode och resekostnadsersättning, varjämte kursledaren uppbär särskilt arvode med 150 kronor för varje kurs.

Kurser för avläggande av organist- och kantorsexamen samt pedagogisk examen för kyrkokantorer må under vissa villkor anordnas jämväl vid svenska diakonsällskapets diakonskola å Stora Sköndal.

Censor vid organist- och kantorsexamen eller vid pedagogisk examen för kyrkokantorer erhåller arvode med 60 kronor för examensdag samt resekostnadsersättning och traktamente, varjämte till examinator vid organist- och kantorsexamen utgår resekostnadsersättning.

Under sommaren 1960 har anordnats fem kurser för avläggande av organist- och kantorsexamen, nämligen vid folkskoleseminarierna i Uppsala, Linköping, Lund och Umeå samt vid Annedals folkskoleseminarium i Göteborg, ävensom två kurser för avläggande av pedagogisk examen för kyrkokantorer, förlagda till Stora Sköndal, varav den ena anordnats av direktionen för Svenska diakonsällskapet för medel, som särskilt anvisats ur kyrkofonden för ändamålet. Examina har under den gångna sommaren förrättats på kursorterna.

Musikaliska akademien föreslår, att medel beräknas för fem kurser för utbildning av skolkantorer samt en sommarkurs för avläggande av pedagogisk examen för kyrkokantorer under år 1961.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1961/62 hemställer akademien, att anslaget uppräknas med sammanlagt 11 320 kronor, varav 7 240 kronor avser höjda timarvoden åt kurslärare och utgör en utgiftsökning av närmast automatisk natur.

Akademien föreslår höjning av grundarvodet till kursledare till 250 kronor för varje kurs samt en höjning av dagarvodet åt censorerna till 100 kronor, vilket skulle medföra merkostnader å respektive 520 och 3 920 kronor.

För annonsering av de i kurserna för avläggande av pedagogisk examen för kyrkokantorer ingående brevkurserna äskas 200 kronor.

För innevarande budgetår har till tryckning av en broschyr samt betygsblanketter anvisats engångsbelopp å tillhopa 1 160 kronor, som bortfaller nästa budgetår. Akademien anholder nu i stället om anvisande av 600 kronor såsom tilläggsarvode till kursbrevsförfattare samt om förskottering ur anslaget av högst 16 200 kronor för tryckning av kursbrev. Härom anför akademien följande.

Genom nådigt brev den 8 maj 1959 ställdes 4 000 kronor till förfogande för utarbetande av kursbrev i musikhistoria och pedagogik, vilken summa utbetalats i arvoden till de av akademien anlitade författarna. Då erfarenhet saknades av hur kursbreven i fråga lämpligast borde utformas, har en första upplaga framställts i stencilerat skick. De i maj 1960 avslutade första brevkurserna ha givit vid handen, att breven i stort sett fyller sin uppgift men att vissa partier fått en med hänsyn till kursdeltagarnas allmänna förutsättningar mindre lyckad utformning och disposition. Vissa omarbetningar måste därför göras av så genomgripande art, att respektive författare inte rimligen kan åläggas att verkställa omarbetningen utan erhållande av tilläggsarvode. I de 24 kursbreven (16 i musikhistoria och 12 i pedagogik) torde det sammanlagda omfånget av erforderliga större ändringar motsvara cirka 3 1/2 kursbrev, d. v. s. cirka 15 procent av kursbrevens sammanlagda antal. Tilläggsarvudet till kursbrevsförfattare har i överensstämmelse härmed upptagits till 15 procent av grundarvudet 4 000 kronor eller 600 kronor.

Sedan erforderliga ändringar i den stencilerade upplagan gjorts, bör kursbreven tryckas, vilket lämpligen kan ske i så god tid att deltagarna i brevkurserna läsåret 1961/62 kunna arbeta med tryckta brev, varefter det av akademien föreslagna förskottet successivt återbetalas medelst influtna kursavgifter. Tryckningskostnaderna (inklusive framställning av i brevkursen i musikhistoria ingående notexempel) för en upplaga om 300 ex. uppgår i dagens läge till högst 16 200 kronor.

Departementschefen. Förslagen om höjning av arvodena åt kursledare och censorer anser jag mig inte kunna biträda. Mot vad musikaliska akademien i övrigt föreslagit har jag inte något att erinra. Jag beräknar således medel för annonsering av brevkurser och arvoden till kursbrevsförfattare med äskade 200 respektive 600 kronor.

Med beaktande jämväl av automatiska utgiftsförändringar under anslaget förordar jag, att det för nästa budgetår höjes med i runt tal 6 400 kronor till 88 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 88 000 kronor.

[97] **8. Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapska språken.** Ur detta anslag utgår för närvarande tre stipendier, varav två för utbildande av präster, förtrogna med finska språket, samt ett företrädesvis för utbildande av lapsktalande präster inom Luleå stift. Varje stipendium utgår med ett belopp av 1 600 kronor om året och utdelas för högst tre år i sänder med 800 kronor för varje lästermin, dock att stipendium må utgå med 1 200 kronor för termin, då ej flera än två stipendiater finnes.

Domkapitlet i Luleå föreslår, under åberopande av att prästbristen alltjämt är mycket besvärande inte minst i stiftets tvåspråkiga delar, att stipendiebeloppen höjes till åtminstone 2 000 kronor för att göra stipendierna mera lockande och hemställer sålunda om ett anslag å 6 000 kronor.

Departementschefen. Domkapitlets förslag om höjning av stipendiebeloppen från 1 600 kronor per år till 2 000 kronor anser jag mig böra biträda. Jag beräknar under detta anslag medel för tre stipendier med tillhoppa 6 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapska språken*, för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 6 000 kronor.

[98] **9. Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka.** I skrivelse den 27 april 1960 har *domkapitlet i Uppsala* hemställt, att 37 000 kronor måtte anvisas för utförande av vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka. Av domkapitlets skrivelse framgår i huvudsak följande.

I anslutning till överläggningar, som ägt rum mellan representanter för domkapitlet, byggnadsstyrelsen och riksantikvarien rörande skador på naturstenen i avtäckningen på bröstningar och kontreforter i portalen på Uppsala domkyrkas södra fasad, har domkapitlet låtit utföra en översyn med kostnadsberäkningar angående de mest trängande reparationerna av fasader och fönster. Reparationerna har upptagits under åtta olika punkter och kostnadsberäknats till 50 383 kronor. Med undantag för vissa arbeten å tillhoppa i runt tal 15 000 kronor anser domkapitlet samtliga arbeten vara att betrakta som skyddsarbeten, vilka — liksom tillförene skett — bör gäldas av statsmedel. Domkapitlets egen kassa saknar möjlighet att gälda dessa stora kostnader, varför domkapitlet hemställer om ett anslag å 37 000 kronor varav 2 000 kronor för oförutsedda behov.

Statskontoret vill för sin del icke motsätta sig, att statsmedel i viss utsträckning ställes till domkapitlets förfogande för ifrågavarande arbeten. Enligt ämbetsverkets mening bör dock översyn och lagning av befintliga spröjsar och glas i fönsterpartier samt målning av järnförstärkningar — vilka arbeten kostnadsberäknats till sammanlagt cirka 17 000 kronor — hänföras till reguljära underhållsarbeten. Dessa arbeten, vilka torde kunna

fördelas på ett antal år, bör således — jämte de av domkapitlet nämnda — bekostas av domkyrkans egen kassa. Statskontoret förordar, att Kungl. Maj:t av riksdagen äskar anslag för ändamålet å 19 000 kronor, varav 1 000 kronor för oförutsedda behov.

Kammarkollegiet ansluter sig till vad statskontoret anfört i ärendet.

I skrivelse den 21 september 1960 har *domkapitlet i Uppsala* anhållit att utöver tidigare äskade 37 000 kronor måtte anvisas ytterligare 4 000 kronor samt åberopar till stöd härför följande.

Vid besiktning av domkyrkokortornen efter sommarens ihållande och kraftiga regn har nu konstaterats, att det provisoriska skyddstak av papp på underlag av bräder, vilket pålades ljudfönstrens fyra solbänkar å norra tornet vid utförandet av vissa skyddsarbeten under åren 1944—1945, i så hög grad skadats av väder och vind, att ny papp omedelbart måste påläggas för en beräknad kostnad av 4 020 kronor.

Departementschefen. I likhet med statskontoret finner jag vissa av de underhållsarbeten å Uppsala domkyrka, varom i ärendet är fråga, vara av den art att de — fördelade på ett antal år — bör bestridas av domkyrkans egen kassa. Övriga arbeten avser översyn och reparation av naturstensbäckning på södra tvärskeppets portal och vissa kontreforter, översyn och reparation av solbänkars fogar, fastsättning av lösa granitstenar i sockel samt utbyte av papp å skyddstak. Dessa arbeten, som huvudsakligen berör domkyrkans murverk och av vilka några bedömts vara av så brådskande natur, att domkapitlet funnit sig nödsakat påbörja desamma under hösten 1960 och förskottera kostnaderna av domkyrkokassan, torde vara att anse såsom skyddsarbeten, för vilkas utförande, i likhet med vad som tidigare skett, bidrag bör utgå av statsmedel. Jag förordar, att medel till bestridande av kostnaderna för ifrågavarande skyddsarbeten får anvisas från ett särskilt reservationsanslag, vilket torde uppföras med ett belopp av 25 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

[99] 10. **Ersättningar till kyrkor**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	90 000	95 026
1959/60	90 000	99 998
1960/61 (statsliggaren s. 513)	100 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Ur detta anslag utgick tidigare tillhoppa omkring 1 500 ersättningar till egentliga församlingskyrkor samt vissa domkyrkor och förutvarande dom-

kyrkor. Efter medgivande av 1946 års kyrkomöte (skrivelse 1946:6) och enligt beslut av 1947 års riksdag (skrivelse 1947:168) har ur ifrågavarande anslag utgående ersättningar för vin- och byggnadssäd, för kronotionde-anslag och för avskrivna mjöl- och kvarnräntor samt andra därmed jämförliga ersättningar till församlingskyrkor — domkyrkor samt förutvarande domkyrkorna i Kalmar och Mariestad därvid undantagna — indragits med utgången av budgetåret 1946/47. Möjlighet föreligger emellertid för Kungl. Maj:t att av särskilda skäl låta församling behålla dylik ersättning eller erhålla gottgörelse för densamma. Anslaget belastas sålunda numera med ersättningar till domkyrkor och förutvarande domkyrkor samt med eventuellt kvarstående ersättningar till församlingar eller gottgörelse härför.

Departementschefen. Alltifrån år 1952 har i varje års statsverksproposition vid anmälan av medelsbehovet under förevarande anslag uttalats, att den tidigare aktualiserade frågan om indragning av de från detta anslag till vissa domkyrkor och de från förslagsanslaget till Kleresistaten till vissa domkyrkosyssломän utgående indelningsersättningarna samt dessa gamla statsanslags ersättande med moderna statsbidrag syntes böra prövas först sedan 1951 års kyrkomöteskommitté fullgjort den åt kommittén uppdragna utredningen rörande kyrkomötets grundlagsenliga befogenheter m. m. och ställning kunnat tagas till i vad mån frågan berör prästerskapets privilegier. Kyrkomöteskommittén avlämnade i december 1955 sitt betänkande (SOU 1955:47). I avvaktan på resultatet av fortsatta överväganden inom departementet av denna fråga vill jag förorda, att anslaget med hänsyn till belastningen uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar till kyrkor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[100] **11. Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord.** Detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 1 000 kronor, bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord*, för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

[101] **12. Bidrag till svenska ekumeniska nämnden.** Under denna rubrik har från och med budgetåret 1951/52 anvisats ett anslag till svenska ekumeniska nämnden, avsett såsom bidrag till bestridande av Sveriges års-

avgift till Kyrkornas världsråd. Anslaget var under budgetåren 1951/55 uppfört med 20 000 kronor och har från och med budgetåret 1955/56 höjts till 25 000 kronor.

Svenska ekumeniska nämnden har, under åberopande av att årsavgiften till Kyrkornas världsråd från och med 1960 höjts med 15 procent, anhållit om en motsvarande procentuell höjning av statsbidraget med 3 750 kronor.

Departementschefen. Någon höjning av detta anslag kan jag inte tillstyrka utan föreslår, att det för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska ekumeniska nämnden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 25 000 kronor.

D. Skolväsendet

Centrala och regionala myndigheter m. m.

[102] 1. Skolöverstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	5 480 000	5 324 802
1959/60	5 554 000	5 635 191
1960/61 (statsliggaren s. 657)	5 474 000	
1961/62 (förslag)	6 254 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 1 280 500 kronor. Höjningen betingas, förutom av automatiska utgiftsförändringar, av följande förslag.

1. En överdirektör i Bp 4 jämte ställföreträdararvode.
2. Ändring av tolv undervisningsrådstjänster i Bo 1, tre i Be 1 och en i Bg 1 samt tre byråchefstjänster i Bo 1 till förordnandetjänster i Bp 3.
3. Höjning av befattningsarvoden åt fem avdelningschefer.
4. Utbyte av fyra tjänster som amanuens/byråsekreterare mot kanslisttjänster.

Undervisningsavdelningen

5. Höjning av konsulenttjänstens för specialundervisning lönegradsställning från Ae 21 till Ae 23.
6. En konsulent för handläggning av undervisningsmaterielfrågor i Ae 23.
7. En förste byråsekreterartjänst i Ae 23 (rotel U 5).
8. En konsulent för audivisueella hjälpmedel (arvode).
9. Höjning av lönegradsplaceringen från Ao 24 till Ao 26 för de två byrådirektörer, som förestår sektionerna för fysisk fostran respektive för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet.
10. a) Två konsulenter i Ae 21 (halvtid) i barnavård och vävning.
b) Utbyte av en amanuentjänst mot en tjänst som förste byråsekreterare i Ao 21 vid sektionen för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet.
c) En kansliskrivare i Ao 10 vid samma sektion.

Försöksavdelningen

11. En byrådirektör i Ao 26 som chef för en ny, särskild yrkesvägledningssektion.

140 *Statsverkspropositionen år 1961: Bil. 10: Åttonde huvudtiteln*

12. En konsulent för yrkesvägledning (arvode). Överföring av kostnaderna från försöksanslaget.
13. En kanslisttjänst i Ae 13.
14. Ett kanslibiträde i Ae 7.

Organisationsavdelningen

15. Fortsatt dubblering av en undervisningsrådstjänst.
16. Tre kanslibiträden i Ao 7 och ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Planerings- och byggnadsavdelningen

17. Fortsatt dubblering av en undervisningsrådstjänst.
18. Ändring av en arkitekttjänst i ABp 26 till en sådan tjänst i Bp 3 samt av en arkitekttjänst i Ae 24 till en sådan i Ae 26.
19. Ändring av en förste byråsekreterartjänst i Ao 23 till byrådirektörs-tjänst i Ao 24 (rotel Pb 3).
20. Utbyte av en kansliskrivartjänst i Ae 10 och en kontoristtjänst i Ae 9 mot två kanslisttjänster i Ae 13 (rotel Pb 2 och 3).

Administrativa avdelningen

21. Ändring av en förste byråsekreterartjänst i Ao 23 till byrådirektörs-tjänst i Ao 24.
22. Utbyte av en extra förste kansliskrivartjänst i Ag 12 mot en kanslist-tjänst i Ae 13 (rotel A 3).

Skolsociala roteln

23. Ökade medel till konsulentverksamheten för undervisning av synsvaga och hörselsvaga barn.

Folkbildningsroteln

24. Arvode till avdelningschef i samband med rotelns omvandling till avdelning.
25. Ändring av folkhögskolinspektörens befattning från arvodestjänst till extra ordinarie tjänst i Be 1.
26. Ändring av en byrådirektörs-tjänst i Ao 26 till tjänst som biblioteks-direktör i Bo 1.
27. Utbyte av en tjänst som amanuens/byråsekreterare vid bibliotekssek-tionen mot en tjänst som bibliotekarie i Ae 21.
28. Utbyte av två kansliskrivartjänster i Ao 10 mot kanslisttjänster i Ae 13.
29. Ändring av benämningen för konsulenten för nykterhetsundervisning och nykterhetsupplysning till konsulent för alkoholfrågan samt utök-ning av hans tjänstgöring.

Kanslisektionen m. m.

30. Ordinariesättning av en extra tjänst som tryckeriföreståndare i Ag 10 och höjning av densamma till Ao 12.
31. En extra ordinarie biträdande tryckeriföreståndare i Ae 9.
32. Ändring av tjänsteställningen för verkschefens handsekreterare från kontorist i Ae 9 till extra ordinarie kansliskrivare i Ae 10.
33. En kontorist i Ae 9 (överdirektörens handsekreterare).
34. Ökning med 15 000 kronor av medelsanvisningen under anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal m. m. (nu 80 000).

Inledningsvis torde få erinras om att *kompetensutredningen* den 21 december 1959 till chefen för civildepartementet överlämnat en redogörelse för sin jämlikt nådigt beslut den 6 februari 1959 verkställda undersökning av möjligheterna att hos skolöverstyrelsen införa den nya personalkategorien kanslister. Utredningen anser, att inemot ett tjugotal kanslisttjänster bör, i den mån avgång sker bland den nuvarande akademiskt utbildade personalen, inrättas vid överstyrelsen. Utredningen konstaterar vidare, att ett mindre antal tjänstemän i biträdeskarriären redan fullgör kanslistuppgifter hos överstyrelsen (jfr p. 4, 20, 22 och 28).

Skolöverstyrelsen lämnar i sina anslagsäskanden inledningsvis en översikt över de stora arbetsuppgifter, som de närmaste åren kommer att åvila överstyrelsen, bland annat i samband med genomförandet av den obligatoriska nioåriga skolan. Beträffande de nyss redovisade förslagen för budgetåret 1961/62 inhämtas av överstyrelsens framställning bland annat följande.

1. Under jämförelse med organisationen av en del andra myndigheter, närmast arbetsmarknadsstyrelsen, lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen, föreslog skolöverstyrelsesakkunniga (SOU 1951:29) att en överdirektörstjänst skulle inrättas hos överstyrelsen. Överstyrelsen består nu av fem avdelningar med vardera minst tre rotlar, vidare tre fristående rotlar och en kanslisektion. Ehuru envar av överstyrelsens arbetsenheter är organiserad så att den självständigt bereder de ärenden, som åligger densamma, förutsätter beredningen merendels samråd mellan olika verksamheter. De pedagogiska, organisatoriska och administrativa aspekterna måste i ett mycket stort antal ärenden samordnas för att en helhetsuppfattning skall nås. Verkschefen måste med hänsyn till ärendenas natur i betydande utsträckning inträda vid sådana överläggningar. En betydande del av verkschefens arbetstid på tjänsterummet tages i anspråk för ledning av sammankomster inom verket. Återstoden av arbetstiden skall disponeras för överläggningar med enskilda befattningshavare, för mottagande av besök, för konferenser med andra verk och institutioner samt med fackdepartementen, för granskning av överstyrelsens utlåtanden och expeditioner i den mån verkschefen deltagit i handläggningen, för planläggning och förberedande av verksåtgärder, för tjänsteresor och för övriga tjänsteangelägenheter. Ehuru givetvis också fritid i betydande omfattning får tagas i anspråk för tjänsteåligganden, är den tid som står till förfogande för kontaktverksamhet, för planläggning och resor helt otillräcklig.

Åtskilliga åtgärder har vidtagits för att genom överflyttning av beslutanderätten till avdelningsplena, till avdelningschefer och till rotelchefer samt genom annan decentralisering förenkla verkets arbete och lätta belastningen på verkschefen. Dessa åtgärder har visat sig mycket verksamma men kan likväl inte drivas längre än till en viss gräns, som i det närmaste är uppnådd. Den starka utveckling, som pågår inom skolväsendet, ställer växande krav på skolöverstyrelsen. Inrättandet av en överdirektörstjänst ter sig därför såsom en nödvändig åtgärd. Överstyrelsen förordar att en sådan tjänst inrättas i lönegraden Bp 4. Överdirektören bör vara generaldirektörens ställföreträdare och i den egenskapen erhålla ett särskilt arvode av 3 000 kronor, vilket belopp utgår som ställföreträdararvode till överdirektören hos medicinalstyrelsen.

4, 20, 22 och 28. Inom överstyrelsen har kompetensutredningens förslag studerats och kompletterande undersökningar med hänsyn till möjligheterna att ersätta amanuenser med kanslister har verkställts, varvid hela kåren av amanuenser, byråsekreterare och förste byråsekreterare avgivit arbetsredogörelser, vilka bedömts av vederbörande avdelningschefer och chefer för fristående rotlar. Det har härvid visat sig, att möjligheterna att ersätta akademiskt utbildade amanuenser med kanslister bedömts vara för närvarande mindre än kompetensutredningen räknat med.

Överstyrelsen har tagit fasta på kompetensutredningens uttalande, att införandet av kanslisttjänster vid överstyrelsen sker på sådant sätt att arbetslöshet icke uppkommer för redan anställda amanuenser och byråsekreterare utan att arbetsöverflyttningen får ske successivt alltefter inträffade ledigheter eller omplaceringar inom överstyrelsen. Överstyrelsen anser sig nu icke kunna räkna med att den frivilliga avgången av amanuenser/byråsekreterare fram till utgången av budgetåret 1961/62 kommer att överstiga fyra tjänstemän.

Antalet utbildade kanslister med tjänst hos skolöverstyrelsen torde vid ingången av nämnda budgetår utgöra fem, varjämte ytterligare ett biträde torde få anses besitta motsvarande kompetens.

Överstyrelsen föreslår, att i den mån vakanser uppstår, fyra tjänster som amanuens/byråsekreterare, må utbytas mot kanslisttjänster och räknar därvid med att innehavarna skall kunna tillgodoräkna sig tidigare tjänstgöring i sådan omfattning, att de omedelbart må kunna placeras i lönegraden Ae 13.

Vidare föreslår överstyrelsen, att fem tjänster inom biträdeskarriären, vilka är förenade med sådana arbetsuppgifter som enligt kompetensutredningens bedömande bör anförtras åt kanslister, utbytes mot kanslisttjänster. Av dessa fem tjänster finns två på planerings- och byggnadsavdelningen, nämligen en extra ordinarie kansliskrivartjänst i Ae 10 vid byggnadsroteln och en extra ordinarie kontoristtjänst i Ae 9 vid statsbidragsroteln. Folkbildningsroteln har två tjänster med arbetsuppgifter av kanslistkaraktär, nämligen två kansliskrivarbefattningar i lönegrad Ao 10. Även vid den administrativa avdelningens tredje rotel bör en tjänst ombildas, nämligen en extra förste kansliskrivartjänst i lönegrad Ag 12. Fyra av de ifrågakommande befattningshavarna deltar i den av kompetensutredningen ordnade kanslistkursen. Den ena av de två kansliskrivarna vid folkbildningsroteln har av överstyrelsen föreslagits till deltagande i kanslistkurs men ej antagits på grund av sin ålder.

8. Alltsedan 1953 har överstyrelsen haft en deltidsanställd filmkonsulent.

Dennes arvode är för närvarande 4 800 kronor per år, varjämte utgår ersättning för avstådda löneförmåner under tjänstledighet under högst tre månader. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61 begärde överstyrelsen medel till en arvoderad heltidstjänst som filmkonsulent. Förslaget upptogs ej av departementschefen i statsverkspropositionen 1960. I en motion till 1960 års riksdag (II: 198) förordades inrättande av en sådan heltidstjänst i överstyrelsen. Vid statsutskottets behandling av motionen framhöll utskottet (SU 48), att vissa skäl i och för sig syntes tala för inrättandet av en heltidstjänst som filmkonsulent. Utskottet var emellertid inte berett att tillstyrka att en dylik tjänst kom till stånd från och med 1960/61. Sex av utskottets ledamöter reserverade sig och förordade, att tjänsten inrättades från och med 1960/61. Riksdagen beslöt i enlighet med statsutskottets hemställan (Rskr 157).

Utvecklingen på de audivisueella hjälpmedlens område har skett mycket snabbt. För ett tiotal år sedan var det i stort sett endast fråga om film, bildband och skolradio. I dag har nya hjälpmedel tillkommit såsom filmslingor, diabilder och ljudbildband. Bland de nyaste hjälpmedlen, som börjar användas i skolorna, kan overhead-projektorn nämnas. Under våren 1961 kommer försök med skoltelevisionssändningar att göras. Överstyrelsen redogör vidare för de uppgifter, som bör åligga överstyrelsen vad beträffar de audivisueella hjälpmedlen. Stor oklarhet råder nu över dessa hjälpmedels rätta utformning och riktiga pedagogiska användande. Vidare är lärarutbildningen otillfredsställande på detta område. Överstyrelsen betonar, att det erfordras mycket upplysningsarbete beträffande skolornas utrustning med de nya hjälpmedlen, vartill kommer att vunna erfarenheter beträffande inredning av skollokaler behöver samlas och bearbetas.

Vid en inventering av arbetsuppgifternas omfattning har överstyrelsen funnit, att dessa skulle kunna skötas i önskvärd utsträckning, om tre konsulenter kunde anställas. I nuvarande läge begränsar sig överstyrelsen till att föreslå, att med indragning av den nuvarande arvodesbefattningen som filmkonsulent en ny heltidsbefattning som konsulent för de audivisueella hjälpmedlen inrättas. Denne bör avlönas på sätt som gäller beträffande ämneskonsulent hos överstyrelsen och medel för ändamålet torde böra anvisas från anslagsposten till Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. För fullgörande av övriga till AV-området hörande arbetsuppgifter anser överstyrelsen behov föreligga av särskild expertis och beräknar, att budgetåret 1961/62 för detta ändamål erfordras 12 000 kronor att utgå från anslagsposten till Arvoden till experter och tillfällig personal m. m.

10. I yttrandena över 1953 års lärarinneutbildningskommittés betänkande angående lärarutbildningen på det husliga området har från olika håll påpekats, att, om denna lärarutbildning skall sortera under skolöverstyrelsen, en förstärkning av sektionen för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet behövs. I propositionen 1960: 95 uttalade departementschefen, att uppgiften att utöva tillsynen över den nya utökade seminarieorganisationen kommer att medföra en viss ökning av skolöverstyrelsens arbetsbörda, i första hand för sektionen för husligt arbete och skolmåltidsverksamhet. Frågan huruvida en viss förstärkning av personalen på denna sektion är nödvändig skulle prövas i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1961/62.

Överstyrelsen föreslår, att en extra ordinarie halvtidstjänst i lönegrad

Ae 21 inrättas för en barnavårdskonsulent ävensom en extra ordinarie halvtidstjänst som konsulent i vävning i samma lönegrad.

Kanslipersonalen vid sektionen för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet utgöres av en amanuens, ett kanslibitråde och ett kontorsbiträde. Denna personal skall för närvarande biträda följande till sektionen hörande experter inom olika områden, nämligen byrådirektören, konsulenten för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet, konsulenten för skolmåltidsverksamhet och konsulenten i barnavård samt dessutom konsulenten i kvinnlig slöjd. För att den inom sektionen anställda pedagogiska expertisen — byrådirektören och konsulenterna — skall kunna ägna sig åt konsulentverksamhet i egentlig mening och i enlighet med instruktionen för överstyrelsens konsulenter är det nödvändigt, att sektionen har tillräcklig och väl kvalificerad kanslipersonal. Så har inte varit fallet hittills. På grund av vad sålunda anförts och med särskild hänsyn till de ökade arbetsuppgifterna i samband med omorganisationen av lärarutbildningen föreslår överstyrelsen, att amanuens tjänsten omvandlas till en förste byråsekreterartjänst i lönegrad Ao 21 och att en ny kansliskrivartjänst i lönegrad Ao 10 inrättas vid sektionen.

11—14. För yrkesvägledningsarbetet disponerar skolöverstyrelsen nu en konsulent för enhetsskolans yrkesvägledningsfrågor på försöksavdelningen, och — från och med den 1 juli 1960 — en konsulent för folkskolans yrkesvägledningsfrågor på skolsociala roteln. Dessutom är förste läroverkskonsulenten i arbetsmarknadsstyrelsen föredragande och kontaktman i yrkesvägledningsfrågor rörande högre skolor. De båda hos överstyrelsen anställda befattningshavarna avlönas med arvode.

Yrkesvägledningsärendenas art och omfattning kräver alltjämt minst två konsulenter hos överstyrelsen. En enhetlig planläggning och ledning av de sinsemellan visserligen samhörande men mången gång disparata arbetsuppgifterna är emellertid behövlig, detta även av den anledningen, att yrkesvägledningsärendena i själva verket har intresse för många av överstyrelsens avdelningar och att de föranleder samråd och kontakt med en rad olika myndigheter och organisationer utanför överstyrelsen. Av vikt är därför att dessa ärenden sammanhållas inom en särskild arbetsenhet, som planmässigt kan genomföra det mycket omfattande arbete som förestår inom detta område. I förberedelserna för den nioåriga obligatoriska skolans genomförande ingår dessa uppgifter som ett mycket viktigt led.

Överstyrelsen föreslår därför, att en särskild yrkesvägledningssektion inrättas, vilken tillsvidare bör administrativt vara knuten till försöksavdelningen. Sektionen bör stå under ledning av en byrådirektör i lönegrad Ao 26. Till den bör höras de redan hos överstyrelsen inrättade konsulenttjänsterna, vilka båda bör konstrueras som arvodestjänster enligt samma bestämmelser, som gäller beträffande ämneskonsulent, och bekostas med medel ur avlöningsanslaget. Sektionen bör också utrustas med en kanslist och ett kanslibitråde.

15 och 17. Två undervisningsrådstjänster, den ena vid organisationsavdelningen och den andra vid planerings- och byggnadsavdelningen, uppehålls genom dubblering av respektive avdelningschefers undervisningsrådstjänster. Främst med hänsyn till att frågan om antalet ledamotstjänster inom överstyrelsen torde komma att upptagas till prövning i samband med kommande överväganden rörande handläggningen av de ärenden, som nu åvilar försöksavdelningen, föreslår överstyrelsen en fortsättning av det nuvarande provisoriet med dubblering av de båda undervisningsrådstjänsterna.

23. Överstyrelsen har för budgetåret 1960/61 beviljats 1 200 kronor till arvode åt en konsulent för synsvageundervisning i folkskolan jämte medel till ersättning för mistade löneförmåner under en månads tjänstledighet för uppdragets fullgörande.

Redan vid början av höstterminen 1960 har dock så många förfrågningar från skoldistrikt, lärare och föräldrar inkommit till skolöverstyrelsen rörande de synsvaga elevernas problem att det står klart för överstyrelsen, att konsulentverksamheten måste göras mer omfattande. Genom länsskolnämndernas försorg har numera inhämtats uppgifter om antalet synsvaga barn i obligatoriska skolor, varav framgår att som synsvaga rubricerats 412 barn av vilka endast 39 beretts specialundervisning. Ofta placeras sådana barn i hjälpklass, där de dock inte intelligensmässigt hör hemma.

Skolöverstyrelsens konsulent för dövundervisningen kan på grund av bristande tid ej lämna den medverkan som är nödvändig för en ändamålsenlig organisation av de hörselskadade elevernas undervisning.

Överstyrelsen föreslår, att för budgetåret 1961/62 arvode för en konsulenttjänst, beräknat efter samma grunder som gäller beträffande ämneskonsulent, ställs till överstyrelsens förfogande och att detta får fördelas så, att synsvageundervisningen tillgodoses under viss del av året och hörselsvageundervisningen under resterande tid med den fördelning som överstyrelsen kan finna motiverad.

30—31. Överstyrelsen lät tidigare verkställa tryckning av prov för student- och realexamen hos en tryckerifirma, men av olika skäl, bland annat det behov av särskild vakthållning, som ansågs föreligga i samband med sättning, tryckning och skärning, övergick överstyrelsen år 1948 till att själv utföra arbetet på en för ändamålet anskaffad offsetmaskin.

Personalen på arbetsenheten, som kallas tryckerikontoret, består förutom tryckeriföreståndaren av två expeditionsvakter. Tryckeriföreståndaren skall svara för verkets tryck samt för duplicering av färdigställda stenciler. Han har därvid bland annat att framställa fotografiska plåtar m. m. till multilithtryck, verkställa tryckning och fotostatkopiering samt svara för vård och tillsyn av apparatur och maskinutrustning, bland annat en offsetmaskin och en varitypermaskin, fotoutrustning och stencilapparater.

Statens lönenämnd, från vilken yttrande inhämtats i vad avser vissa frågor om lönegradsplacering, anför följande.

Lönenämnden har ingen erinran mot löneställningen för följande till inrättande äskade tjänster, nämligen en kanslisttjänst i reglerad befordringsgång på den föreslagna yrkesvägledningssektionen (p. 13), en kanslibiträdets-tjänst i Ae 7 på samma sektion (p. 14) samt tre kanslibiträdets-tjänster i Ao 7 och en skriv- och kontorsbiträdets-tjänst i reglerad befordringsgång på organisationsavdelningen (p. 16).

Beträffande de under punkterna 11 och 12 äskade tjänsterna som byrådirektör i Ao 26 och konsulent med arvode enligt de regler, som gäller för s. k. ämneskonsulent, båda på yrkesvägledningssektionen, får nämnden erinra om att närmast jämförliga organisationsenhet inom arbetsmarknadsstyrelsen, nämligen yrkesvägledningsbyråns första sektion (för ungdomsförmedlings- och yrkesvägledningsfrågor) förestås av en byrådirektör i Ao 24, och att konsulenttjänsterna på sistnämnda sektion är placerade i A 19 eller A 21. Nämnden får vidare erinra om att nämnden i utlåtande

angående anslag till skolöverstyrelsen för budgetåret 1960/61 uttalade, att den i detta sammanhang yrkade konsulenttjänsten för yrkesvägledning i A 23 enligt nämndens mening borde placeras i A 21, d. v. s. den högre av de lönegrader, som tillämpas för omförmälda konsulenter hos arbetsmarknadsstyrelsen. Enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut konstruerades emellertid tjänsten som arvodesbefattning enligt samma regler som gäller beträffande ämneskonsulent. Inrättande av en särskild, till försöksavdelningen knuten yrkesvägledningssektion inom skolöverstyrelsen gör enligt lönenämndens mening en jämförelse med tjänsterna på yrkesvägledningsbyråns första sektion inom arbetsmarknadsstyrelsen särskilt naturlig. En sådan jämförelse talar för att byrådirektörstjänsten bör placeras i A 24 och konsulenttjänsterna i A 21.

För de arbetsuppgifter, som avses skola förknippas med den till inrättande föreslagna tjänsten som kansliskrivare i Ao 10 vid sektionen för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet (p. 10 c), torde en kontoristtjänst i A 9 vara tillfyllest. Tjänsterna som tryckeriföreståndare (p. 30) och kontorist i Ae 9 (p. 33, överdirektörens handsekreterare) bör enligt nämndens mening placeras i A 11 respektive A 7 (kanslibiträde).

Nämnden kan ej tillstyrka bifall till yrkandena om uppflyttning av två byrådirektörer från Ao 24 till Ao 26 (p. 9, cheferna för sektionerna för fysisk fostran samt hemkunskap och skolmåltidsverksamhet), två förste byråsekreterare från Ao 23 till byrådirektör i Ao 24 (p. 19 och 21, planerings- och byggnadsavdelningens statsbidragsrotel respektive administrativa avdelningens andra rotel, lönefrågor) samt en kontorist i Ae 9 till kansliskrivare i Ae 10 (p. 32, generaldirektörens handsekreterare).

Departementschefen. Skolöverstyrelsens äskanden för nästa budgetår beträffande verkets egen personal innefattar ett flertal förslag, som berör chefstjänstemän. En förstärkning av verkets ledning föreslås genom inrättande av en överdirektörstjänst och förbättrade löneförmåner yrkas för avdelningschefer, undervisningsråd och byråchefer. Ett par organisatoriska förändringar förordas vidare, nämligen inrättande av en yrkesvägledningssektion och, liksom i tidigare anslagsäskanden, förändring av folkbildningsroteln till avdelning. I åtskilliga fall föreslås uppflyttning av tjänster till högre lönegrad. Förslag om införande av den nya personalkategorien kanslister framlägges. Personalökningar krävs enligt överstyrelsens mening för konsulentverksamhet och för administrativa uppgifter, i flertalet fall för biträdesgöromål.

Jag anser det inte möjligt att tillmötesgå överstyrelsens önskemål annat än i begränsad omfattning och inriktar då givetvis mina förslag om förstärkningar på sådana områden, där av olika skäl ökade insatser ter sig särskilt angelägna.

Förslaget om inrättande av en överdirektörstjänst är jag ej beredd tillstyrka (p. 1).

Någon ändrad löneställning för undervisningsråden och byråcheferna (p. 2) eller arvodeshöjning för avdelningscheferna (p. 3) kan jag inte tillstyrka.

De under en följd av år medgivna dubbleringarna av två undervisningsrådstjänster (p. 15 och 17) torde böra få ske även under nästa budgetår.

Jag tillstyrker förslaget att ett antal amanuens/byråsekreterartjänster, i den mån vakanser uppstår, utbytes mot kanslisttjänster (p. 4). Enligt överstyrelsens bedömning beräknas fyra amanuenser/byråsekreterare avgå under tiden intill utgången av budgetåret 1961/62. Om avgången skulle bli större än väntat, bör frågan om eventuellt utbyte av ytterligare tjänster underställas Kungl. Maj:ts prövning. Överstyrelsen har vidare föreslagit, att fem tjänster inom biträdeskarriären utbytes mot kanslisttjänster. Jag tillstyrker utbyte av tre tjänster med hänsyn bland annat till det förhållandet att eljest, om vakanser skulle uppstå på någon av dessa tjänster, amanuenspersonal torde behöva anställas. De tre tjänster jag avser, är de som enligt vad kompetensutredningen påvisat är förenade med kanslistuppgifter, nämligen på planerings- och byggnadsavdelningen en kansliskrivartjänst i Ae 10 och en kontoristtjänst i Ae 9 (p. 20) samt på folkbildningsroteln en kansliskrivartjänst i Ao 10, vars innehavare skall handlägga vissa folkhögskoleärenden (p. 28). Den sistnämnda ordinarie tjänsten torde vid bifall till mitt förslag få uppföras på övergångsstat. Kanslisttjänsterna torde böra inrättas i reglerad befordringsgång.

Med hänsyn till den vid föregående års riksdag beslutade omorganisationen av lärarutbildningen på det husliga området finner jag en förstärkning av personalen vid sektionen för hemkunskap och skolmåltsverksamhet erforderlig. Jag anser mig ej böra biträda förslagen om två extra ordinarie halvtidstjänster som konsulenter i barnavård och i vävning (p. 10 a) på annat sätt än att jag under expertposten räknar med en ökning om sammanlagt 18 000 kronor för ifrågavarande uppgifter. Det föreslagna utbytet av en tjänst som amanuens/byråsekreterare mot en förste byråsekreterartjänst i Ao 21 (p. 10 b) anser jag inte böra komma till stånd. Om överstyrelsen med sitt förslag bland annat velat tillgodose kravet på mindre utbyte av personal inom sektionen, är det troligt att detta syfte skulle kunna nås genom utbyte av amanuens/byråsekreterartjänsten mot en kanslisttjänst. Vad beträffar förstärkningen av sektionens personal i övrigt förordar jag inrättande av en kontoristtjänst i Ae 9 (p. 10 c).

Särskilt mot bakgrunden av det ökade behovet av yrkesvägledning för elever i högre skolor finner jag det angeläget med en utökning av den personal inom överstyrelsen som är sysselsatt med yrkesvägledningsfrågor. Vid överstyrelsen finns för närvarande två konsulenter för yrkesvägledning, den ene knuten till försöksavdelningen och den andre till skolsociala roteln, var till kommer att förste läroverkskonsulenten i arbetsmarknadsstyrelsen fullgör vissa uppgifter i överstyrelsen. Jag kan ej tillstyrka förslaget om inrättande av en särskild sektion för yrkesvägledningsfrågor med en byrådirektör i spetsen (p. 11). Enligt min mening bör behovet av förstärkning till-

godoses genom att möjligheter beredes överstyrelsen att anställa ytterligare en konsulent för yrkesvägledning. De tre konsulenterna bör lämpligen hänföras till en och samma avdelning inom verket. Även för den nytillkommande konsulenten förordar jag en arvodesbefattning, konstruerad enligt samma regler som gäller beträffande ämneskonsulent. Medel till den av konsulenterna, för vilken nu utgår arvode från försöksanslaget, beräknar jag för nästa budgetår — i likhet med vad som sker med arvodena till de andra två konsulenterna — under förevarande anslag (p. 12).

Med hänsyn till det alltmer framträdande behovet av åtgärder på de audivisuella hjälpmedlens område tillstyrker jag överstyrelsens förslag att en arvodesbefattning som konsulent med heltidstjänstgöring inrättas i stället för nuvarande deltidssyssla (p. 8).

Från och med innevarande budgetår finns inrättad en befattning som konsulent för synsvaga barn i folkskolan med ett arvode av 1 200 kronor jämte ersättning för mistad lön under högst en månad. Då jag finner en utökning av denna verksamhet önskvärd, räknar jag med en sådan höjning av medelsanvisningen att konsulenten kan tjänstgöra tre månader per år (p. 23). Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att senare fastställa storleken av det arvode, som skall utgå till ifrågakvarande konsulent.

Någon utökning av tjänstgöringstiden för konsulenten för nykterhetsundervisning och nykterhetssupplysning anser jag mig ej böra räkna med (p. 29). Lämpligheten av den föreslagna ändrade benämningen torde kunna sättas i fråga. Det bör därför ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera taga ställning till frågan om konsulentens tjänstetitel.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, beräknar jag här medel för uppflyttning av tryckeriföreståndartjänsten från A 10 till A 11, varjämte jag förordar att tjänsten förändras från extra till extra ordinarie (p. 30).

De under olika punkter framförda förslagen om utökning av biträdespersonalen anser jag mig med ett undantag — nämligen vad beträffar den nyss nämnda kontoristtjänsten vid sektionen för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet — ej böra biträda. Det behov av personalförstärkning, som ansetts föreligga för vissa arbetsenheter inom överstyrelsen, torde i möjligaste mån få tillgodoses genom omplacering av inom ämbetsverket nu förefintlig biträdespersonal.

Enligt vad jag nyss förordat bör anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal uppräknas med sammanlagt 18 000 kronor för konsulentverksamhet i barnavård och i vävning. Någon ytterligare uppräkning av posten (p. 34) torde ej böra ske, men jag vill erinra om att genom tillkomsten av en befattning som konsulent för audivisuella hjälpmedel med arvode från annan anslagspost en realökning av medlen till experter sker med samma

belopp som tidigare beräknats för filmkonsulenten under expertposten, nämligen 12 000 kronor.

Utöver vad jag nu förordat, räknar jag inte med några andra förändringar av förevarande anslag än sådana, som är av automatisk natur. Med utgångspunkt härifrån beräknar jag medelsbehovet under förevarande anslag till 6 254 000 kronor, vilket innebär en ökning med 780 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Med hänsyn till ett av de här framlagda förslagen bör gällande personalförteckning ändras.

Under återropande av vad jag här anfört och förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för skolöverstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	1 844 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	668 000
3. Arvoden till experter och tillfällig personal m. m., förslagsvis	98 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 306 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	1 255 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	83 000
Summa kronor	6 254 000

c) till Skolöverstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 6 254 000 kronor.

[103] 2. Skolöverstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	800 000	822 263
1959/60	891 000	879 206
1960/61 (statsliggaren s. 659)	961 000	
1961/62 (förslag)	965 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 59 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Sjukvård m. m. (nu 16 000)	of.
2. Reseersättningar (nu 281 000)	+ 31 000
3. Tjänstgöringstraktamenten åt vikarierande undervisningsråd (nu 50 000)	— 20 000
4. Bränsle, lyse och vatten (nu 43 000)	of.
5. Övriga expenser (nu 486 000)	+ 30 000
6. Publikationstryck (nu 163 000)	+ 18 000
7. Prenumerationsavgifter m. m. avseende tidskriften »Aktuellt från skolöverstyrelsen» (nu 78 000)	of.
Summa ökning kronor	59 000

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas i övrigt bland annat följande.

2. För att tillmötesgå behovet av ökad reseverksamhet för ämneskon-sulenterna har vissa inskränkningar måst ske i reseverksamheten för överstyrelsens fast anställda befattningshavare. Överstyrelsen beräknar att för återställande av bland annat undervisningsrådets möjligheter att företa resor i avsedd omfattning erfordras ett tillskott av 15 000 kronor. Innevarande budgetår får högst 10 000 kronor utgå till kostnader för internordiska tjänsteresor efter överstyrelsens eget bestämmande. Den fortgående ökningen av det internordiska samarbetet på skolans område gör en höjning av anslagsposten, i vad den avser internordiska tjänsteresor, erforderlig med ytterligare 2 000 kronor. För att täcka höjningen av biljettpreiser m. m. beräknar överstyrelsen erforderligt, att anslagsposten höjes med 10 000 kronor. Överstyrelsen beräknar vidare 4 000 kronor till bestridande av kostnaderna för inspektion av sådana ferieskolor i utlandet för svenska barn, som efter särskilda beslut ställes under skolöverstyrelsens inseende. Tillhoppa erfordras en höjning av anslagsposten med 31 000 kronor.

3. Då belastningen under budgetåret 1959/60 understigit den beräknade med 21 000 kronor och ökad belastning ej är att vänta, torde anslagsposten kunna minskas till 30 000 kronor.

5. Delposten till övriga expenser har från innevarande budgetår höjts med 35 000 kronor, varav dock 8 000 kronor avsetts ha karaktär av engångsanvisning till inköp av kontorsmaskiner och mattor. Behovet av en sådan engångsanvisning kvarstår även för budgetåret 1961/62. Trots sträng sparsamhet ökar årligen överstyrelsens kostnader för skrivmateriel och telefon. Från budgetåret 1958/59 steg sålunda kostnaden budgetåret 1959/60 för skrivmateriel med omkring 50 000 kronor och för telefon med 8 000 kronor. De sammanlagda utgifterna sistnämnda budgetår för enbart dessa båda ändamål utgjorde omkring 253 000 kronor. Den fortsatta kostnadsökningen, som är av automatisk karaktär, torde för budgetåret 1961/62 göra en höjning av anslagsposten med 30 000 kronor erforderlig. För övriga utgifter under denna delpost räknar överstyrelsen med oförändrat medelsbehov.

6—7. Anslagsposten till publikationstryck är budgetåret 1960/61 uppförd med 163 000 kronor, varav för tidskriften »Aktuellt från skolöverstyrelsen» beräknats 113 000 kronor och för övrigt publikationstryck 50 000 kronor. Budgetåret 1959/60, då det anvisade beloppet, 138 000 kronor, skolat användas med 95 000 kronor till »Aktuellt från skolöverstyrelsen» och återstående 43 000 kronor till övrigt publikationstryck, har belastningen och kostnadsfördelningen blivit den avsedda. Inkomsterna av prenumera-

tionsavgifter och lösnummerförsäljning av tidskriften har däremot uppgått till 75 000 kronor mot beräknade 60 000. Antalet prenumeranter har 1959 utgjort 3 657, vilket innebär en minskning med omkring 350 sedan föregående år. Det för budgetåret 1960/61 gjorda antagandet, att antalet prenumeranter kommer att utgöra cirka 4 000, vilket med ett prenumerationspris av 18 kronor möjliggör en inkomst av 72 000 kronor, samt att lösnummerförsäljning kommer att inbringa 6 000 kronor, torde få läggas till grund för kostnadsberäkningen även för budgetåret 1961/62. Det är önskvärt att tidskriftens spridning inom lärarkårerna icke motverkas av höjda prenumerationspriser. Ökningen av arbets- och materielkostnader bör därför liksom budgetåret 1960/61 medföra en höjning av delposten, förslagsvis med samma belopp, 18 000 kronor. Beträffande övrigt publikationstryck föreslår överstyrelsen oförändrad medelstilldelning.

Departementschefen. Beträffande anslagsposten till reseersättningar (p. 2) förordar jag en till 3 000 kronor begränsad uppräknig. Jag har därvid ej räknat med några medel till resor för inspektion av ferieskolor i utlandet. Med hänsyn till belastningen under föregående budgetår torde anslagsposten till tjänstgöringstraktamenten åt vikarierande undervisningsråd (p. 3) i enlighet med överstyrelsens förslag kunna nedräknas med 20 000 kronor.

I riksstaten för innevarande budgetår finns uppfört ett särskilt anslag om 3 500 kronor till Bidrag till svenska skolmuseet. Skolöverstyrelsen och styrelsen för federationen Sveriges allmänna folkskollärarförening föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 1 500 kronor till 5 000 kronor. Jag föreslår, att bidrag för detta ändamål ej vidare upptages under ett särskilt anslag utan enligt överstyrelsens närmare bestämmande får utgå ur anslagsposten till expenser under förevarande anslag. För innevarande år har under delposten till övriga expenser beräknats en engångsanvisning om 8 000 kronor till inköp av kontorsmaskiner och mattor. Enligt min mening bör delposten till övriga expenser för nästa budgetår ökas med 11 000 kronor, varav 3 000 kronor bör ha karaktär av engångsanvisning (p. 5). Den på grund av ökade arbets- och materielkostnader erforderliga höjningen av anslagsposten till publikationstryck torde kunna begränsas till 10 000 kronor (p. 6).

Den sammanlagda ökningen under förevarande anslag för nästa budgetår beräknar jag sålunda till 4 000 kronor. Vid bifall till vad jag här föreslagit bör alltså anslaget uppföras med 965 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Skolöverstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 965 000 kronor.

[104] 3. Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 311 000	2 267 207
1959/60	2 559 000	2 850 395
1960/61 (statsliggaren s. 790)	3 716 600	
1961/62 (förslag)	4 534 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 2 032 400 kronor. Förutom av vissa automatiska utgiftsökningar å i runt tal 304 000 kronor betingas höjningen av följande förslag.

1. Uppflyttning av överdirektörstjänsten i Bp 5 till generaldirektörstjänst i Bp 6.
2. Ställföreträdararvode till tjänsteman, som innehar förordnande att vara verkschefens ställföreträdare.
3. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ao 23.
4. Förändring av byråchefstjänsterna å överstyrelsens fem byråer från Bo 1 till Bp 3, därvid tjänsterna å andra—femte byråerna benämnas undervisningsrådstjänster.

Första byrån

5. Inrättande av två förste byråsekreterartjänster i Ae 23.
6. Uppflyttning och ordinariesättning av kamreraretjänsten i Ae 17 till Ao 19.
7. Inrättande av en amanuens tjänst i reglerad befordringsgång (Ae 17).
8. Inrättande av en assistenttjänst i Ae 15.
9. Inrättande av en amanuens tjänst i reglerad befordringsgång (Ae 17).
10. Inrättande av två assistenttjänster i Ae 15.
11. Inrättande av en bokhållartjänst i Ae 13 (kamrerarkontoret).
12. Förändring av en kanslibiträdestjänst i Ae 7 till kontoristtjänst i Ae 9.

Andra byrån

13. Ordinariesättning av en byrådirektörstjänst i Ae 26.
14. Omändring av en förste byråsekreterartjänst i Ao 23 till byrådirektörstjänst i Ao 24.
15. Omändring av en förste byråingenjörstjänst i Ag 23 till en förste konsulenttjänst i Ae 24.
16. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 21.
17. Inrättande av en byråingenjörstjänst i Ae 19.

Tredje byrån

18. Inrättande av en förste konsulenttjänst i Ae 24.
19. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 23.
20. Uppflyttning av en assistenttjänst i Ae 17 till byråassistenttjänst i Ae 19.
21. Inrättande av en amanuens tjänst i reglerad befordringsgång (Ae 17).
22. Inrättande av en kanslisttjänst i reglerad befordringsgång (Af 9).

Fjärde byrån

23. Omändring av en förste konsulenttjänst i Ao 23 till byrådirektörstjänst i Ao 24.
24. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 21.
25. Inrättande av en assistenttjänst i Ae 17.

Femte byrån

26. Inrättande av fyra lektorstjänster, beräknade i Ae 26.
27. Uppflyttning av en konsulenttjänst i Ae 23 till en byrådirektörstjänst i Ae 24.
28. Uppflyttning av en förste byråingenjörstjänst i Ao 21 till Ao 23.
29. Inrättande av en bibliotekarietjänst i Ae 19.
30. Inrättande av två assistenttjänster (Ae 17).

Sjätte byrån (föreslås inrättad genom uppdelning av andra byrån så, att dess verkstadsskolesektion ombildas till en särskild byrå)

31. Omändring av byrådirektörstjänsten i Ao 26 till undervisningsrådstjänst i Bp 3.
32. Uppflyttning av en förste byråingenjörstjänst i Ao 21 till Ao 23.
33. Inrättande av två konsulenttjänster i Ae 23.
34. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 21.
35. Inrättande av en byråingenjörstjänst i Ae 19.
36. Förändring av en kanslibiträdestjänst i Ae 7 till kontoristtjänst i Ae 9.

Sjunde byrån (föreslås inrättad genom ombildning av fristående sektionen till en byrå)

37. Omändring av byrådirektörstjänsten i Ae 26 till byråchefstjänst i Bp 3.
38. Omändring av en förste byråingenjörstjänst i Ae 21 till byrådirektörstjänst i Ae 24.
39. Inrättande av en byrådirektörstjänst i Ae 24.
40. Inrättande av en förste byråingenjörstjänst i Ae 23.
41. Inrättande av två förste byråingenjörstjänster i Ae 21.
42. Inrättande av en amanuens tjänst i reglerad befordringsgång (Ae 17).
43. Inrättande av en kontoristtjänst i Ae 9 (registrator).

Sektionen för arbetsmarknadsärenden och statistik (ingår som en självständig enhet i första byrån)

44. Uppflyttning av en byrådirektörstjänst i Ao 24 till Ao 26.
45. Inrättande av en amanuens tjänst i reglerad befordringsgång (Ae 17).
46. Förändring av en kontoristtjänst i Ae 9 till kansliskrivartjänst i Ae 10.

Sektionen för centralupphandling

- 47. Inrättande av en byråassistenttjänst i Ae 19.
- 48. Inrättande av två assistenttjänster i Ae 15.
- 49. Inrättande av två assistenttjänster i Ae 12.

Sektionen för utbildning inom vissa vårdyrken (upprättad inom överstyrelsen våren 1960)

- 50. Inrättande av en byrådirektörstjänst i Ae 24.
- 51. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 21.
- 52. Inrättande av en byråassistenttjänst i Ae 19.
- 53. Inrättande av en kontoristtjänst i Ae 9.

Personalbehov i övrigt m. m.

- 54. Inrättande av två kontoristtjänster i Ae 9.
- 55. Inrättande av två expeditionsvaktstjänster i Ae 7.
- 56. Ordinariesättning, beräknad efter näst högsta löneklassen, av tre extra ordinarie kanslibiträdestjänster.
- 57. Inrättande av 14 skriv- och kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång.
- 58. Ökning av anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal m. m.

Ur överstyrelsens motivering för de framförda förslagen inhämtas bland annat följande.

3. Av många skäl har åtskilliga frågor inom överstyrelsens område knutits till verkschefen personligen. Det framstår också som nödvändigt att han har en kvalificerad befattningshavare, som ständigt står till hans disposition. Denne befattningshavare skall ha förmåga att självständigt göra de utredningar och förslag, som verkschefen uppdrager åt honom, och således uppfylla mycket höga kvalifikationer.

5. Under budgetåret 1959/60 uppgick antalet av överstyrelsen behandlade studiehjälsärenden till cirka 28 000. Ökningen av antalet stipendieansökningar har de senare åren varit stor och byråchefen har själv måst ägna avsevärd tid åt deras handläggning. Arbetsbördan i övrigt gör det nödvändigt att i görligaste mån avlasta byråchefen hithörande ärenden. Överstyrelsen hemställer därför om inrättande av en tjänst som förste byråsekreterare för studiehjälsärenden. Med hänsyn till arbetsuppgifternas art anser överstyrelsen, att tjänsten bör placeras i lönegrad Ae 23.

15. Som närmaste medarbetare till den under punkt 13 angivna byrådirektören i A 26 föreslog överstyrelsen i föregående års anslagsäskanden inrättande av en förste byråingenjörstjänst i Ae 23 och överstyrelsens hemställen bifölls i så måtto, att en tjänst i Ag 23 inrättades från och med budgetåret 1960/61.

Det har visat sig vara omöjligt att i konkurrens med den enskilda arbetsmarknaden förvärva en tillräckligt kvalificerad tekniker å tjänsten. Det har

icke heller varit möjligt att få någon kvalificerad lärare vid tekniskt läroverk att söka tjänsten. Överstyrelsen ser sig därför nödsakad att redan nu föreslå uppflyttning av tjänsten till förste konsulenttjänst i lönegrad Ae 24.

18. Den del av yrkesutbildningen som tredje byrån har fått på sin lott kallas av tradition handelsutbildning. Denna benämning är ej adekvat. Huvuddelen av de elever som får sin utbildning inom detta område får nämligen inte handelsutbildning i egentlig mening utan kontorsutbildning. Inom heltidsutbildningen vid yrkesskolor med s. k. handelsundervisning är antalet elever på kontorslinjer cirka 4 gånger så stort som antalet elever på detaljhandelslinjer. Utbildningen på heltid för annan handel än detaljhandel är mycket obetydlig och representeras närmast av en 2-årig kurs vid en enskild statsunderstödd yrkesskola. I övrigt finns endast deltidsutbildning eller korta kurser på någon vecka. Även handelsgymnasierna är inriktade på kontorsutbildning och endast i ringa mån på handel i egentlig bemärkelse.

Av utbildningsområdets båda delar — kontorsutbildning och handelsutbildning — är sålunda den senare mycket illa tillgodosedd. Att här ett stort utbildningsbehov finns har framkommit bland annat genom de kontakter, som från olika håll inom näringslivet under de senaste åren tagits med överstyrelsen för att få till stånd en ordnad försäljarutbildning för annan handel än butikshandeln liksom också för att få till stånd en utbildning av inköpare.

För att överstyrelsen skall kunna tillgodose dessa utbildningsbehov krävs en fast anställd kvalificerad befattningshavare på byrån. Denna måste ha högskoleutbildning eller motsvarande utbildning på området. Vidare måste vederbörande ha kvalificerad praktisk erfarenhet av distribution samt lärar-erfarenhet. För att några utsikter att förvärva en sådan befattningshavare skall finnas måste tjänsten vara placerad i lägst lönegrad 24. Med hänsyn härtill föreslår överstyrelsen inrättande av en förste konsulenttjänst för utbildningsfrågor närmast avseende distributionsutbildning.

20. Överstyrelsen hemställde i sina anslagsäskanden för budgetåren 1959/60 och 1960/61, att den nuvarande assistenttjänsten i lönegrad Ae 17 måtte uppflyttas till lönegrad Ae 19. Överstyrelsen anförde härvid bland annat att för innehavaren av tjänsten fordrades kompetens som handelslärare. Med hänsyn till den stora efterfrågan på handelslärare, som för närvarande råder och som i framtiden väntas komma att ytterligare stiga, är det i längden omöjligt att med denna lönesättning hålla tjänsten besatt med kompetent innehavare. Genom det i år ingångna avtalet rörande handelslärarnas löner har den lärarkategori ur vilken assistenttjänsten rekryteras erhållit slutlönklass motsvarande assistenttjänstens. Den nuvarande innehavaren av assistenttjänsten har återgått till handelslärarbanan. Överstyrelsen finner med hänsyn till det anförda ofrånkomligt att assistenttjänsten i lönegrad Ae 17 å tredje byrån uppflyttas till Ae 19.

22. Samordningen mellan enhetsskolans och yrkesskolans handelsundervisning vid utarbetande av undervisningsplaner kräver allt större uppmärksamhet. Det har därför blivit ofrånkomligt att avlasta den pedagogiskt utbildade assistenten (se p. 20) ärendegrupper av mera rutinmässig karaktär. Av denna karaktär är exempelvis vissa behörighetsärenden samt materialärenden. Överstyrelsen föreslår, att för handläggning av dylika ärenden inrättas en kanslisttjänst i reglerad befördringsgång (Af 9) på överstyrelsens tredje byrå.

26. I proposition nr 90 till 1960 års riksdag sidan 80 äskade departementschefen medel till fyra lektorat i psykologi och metodik i Ae 24 eller 26. De avsågs för utbildning av lärare inom yrkesundervisningen. I samband därmed uttalades, att övriga tjänster, som borde inrättas inom detta område, skulle vara adjunkturer. I betänkandet angående utbildning av lärare i yrkesämnen (SOU 1959: 8) hade föreslagits att samtliga tjänster av detta slag borde vara lektorat. Till denna uppfattning anslöt sig överstyrelsen i sitt yttrande.

Överstyrelsen anser det mycket betydelsefullt, att de lärartjänster, som inrättas på detta område, tillsättes med lektorer. Dessa lärare skall i sin undervisning även pröva och introducera nya undervisningsmetoder och reformpedagogiska rön. Överstyrelsen hemställer, att ytterligare fyra lektorstjänster i psykologi och pedagogik i Ae 24 respektive 26 allt efter sökandenas kompetens inrättas.

I kostnadsberäkningarna för anslaget till utbildning av lärare vid yrkesundervisningen har överstyrelsen i konsekvens härmed räknat ner bruttokostnaderna med $4 \times 30\,000 = 120\,000$.

30. Utbildningen av lärare vid yrkesundervisningen har såväl ifråga om antalet kurser som antalet deltagare ökat mycket kraftigt under senare år. 1959 var antalet deltagare dubbelt så stort som 1957. 1959 anordnades 77 kurser. Innevarande år har redan anordnats eller utannonserats 98 kurser. Ytterligare ökning är att emotse. Redan nu är tillgången på mera kvalificerad biträdespersonal för knapp, vilket medfört att högre befattningshavare i alltför stor omfattning måst ägna sig åt arbetsuppgifter, som bort ombesörjas av personal i lägre tjänsteställning. Behovet av en förstärkning av byrån på denna punkt är därför mycket stort. Två assistenttjänster i Ae 17 bör därför inrättas. Den ena bör avses för verksamheten med utbildning av lärare inom industri och hantverk och därför äga kompetens såsom yrkeslärare. Den andre bör avses för lärarutbildningen inom handelns område och därför ha handels- eller kontorsutbildning samt helst någon lärarerfarenhet.

35. Ifrågavarande tjänsteman avses närmast skola biträda med teknisk granskning av ärenden rörande anskaffande av undervisningsmateriel till skolor för industri och hantverk. Den mycket betydande ökning av upphandlingsverksamheten, som ägt rum de senaste åren, avser till väsentlig del materiel för kurser inom verkstadsskolesektionens arbetsområde. En enda tjänsteman kan icke längre på ett tillfredsställande sätt förbereda den mängd av ärenden rörande anskaffning av den första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel, som måste behandlas av denna sektion. Befattningshavaren i fråga avses även skola förbereda byggnadsärenden då det gäller att lämna sakupplysningar beträffande utformningen av lokaler, utrymmesbehov för olika avdelningar m. m. samt därjämte granska ritningar till lokaler för verkstadsskolor. Det torde icke vara möjligt att erhålla en lämplig kraft för ovan nämnda arbetsuppgifter, om tjänsten placeras i lägre lönegrad än Ae 19.

47—49. Inköpsverksamheten genom överstyrelsens centralupphandling har stegrats mycket väsentligt. Ökningen av verksamheten framgår av nedanstående tablå:

	antal order	inköpssumma
1955	5 200	4 850 000
1956	7 860	7 821 224
1957	11 344	14 300 760
1958	16 348	23 683 875
1959	32 658	46 414 050
1960 (1:a halvåret)	24 675	38 985 631

I viss omfattning har ökningen föranletts av anskaffning till kurser för arbetslösa m. fl. En mycket väsentlig ökning har emellertid skett också på grund av det ordinarie yrkesskolväsendets utveckling. Vad beträffar den förra delen av verksamheten har uppkomna personalbehov i någon mån kunnat tillgodoses genom anställning av tillfällig personal, som avlönats från anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal. Den »ordinarie» verksamhetens tillväxt kräver emellertid även den ökade personalresurser. Denna del av verksamheten kan förväntas även fortsättningsvis bli av mycket stor omfattning.

Det må i detta sammanhang framhållas, att den genom centralupphandlingen bedrivna anskaffningsverksamheten med tiden — delvis efter förslag från statens sakrevision — kommit att omfatta andra behovsområden än de från början förutsatta. Sålunda förekommer upphandling för arbets- träningsverkstäder, försöksskolans klass 9 y, universitet och högskolor, mentalsjukhusens och fångvårdens utrustningskommittéer. Härtill kommer strököp för ett flertal olika myndigheter. Sakrevisionen har för överstyrelsen framhållit betydelsen av att avsevärda belopp kunnat sparas genom denna anordning och att en utvidgning av denna anskaffningshjälp måste för statsverket anses önskvärd och ekonomiskt befogad. Centralupphandlingen bör, har sakrevisionen framhållit, ges en kapacitet, som ger den möjlighet att handha den upphandling det är önskvärt att lägga på den. Särskilt betydelsefullt har sakrevisionen ansett det vara, att anskaffningen för klass 9 y kan fortsätta och utvidgas i den takt, utbyggandet av denna skolform gör det erforderligt.

Vid sidan av upphandlingsverksamheten står centralupphandlingen skolorna till tjänst med upplysningar i olika hänseenden. Omfattningen av denna verksamhet, som får anses mycket betydelsefull, har under åren ökat och tar nu en icke oväsentlig tid i anspråk.

Med stöd av vad ovan anförts och under hänvisning till den stora kostnadsbesparing för statsverket som inköpsverksamheten medför — lågt räknat torde det för närvarande röra sig omkring 5 000 000 kronor per år — får överstyrelsen föreslå inrättandet av en byråassistenttjänst i lönegrad Ae 19, två assistenttjänster i lönegrad Ae 15 och två assistenttjänster i lönegrad 12.

50. Vid sektionen för utbildning inom vissa vårddyrken handlägges för närvarande ärenden dels rörande utbildning av personal för sjukvården (sjukvårdsbiträden och undersköterskor), dels ock utbildning av arbetsterapeuter.

Sektionen står tills vidare under ledning av en konsulent, vilken uppbär arvode motsvarande lönegrad A 24 av, för närvarande, medel från anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal m. m. Konsumenten handhar alla frågor rörande yrkesutbildningen för ovannämnda kategorier.

Utbildning för ifrågavarande sjukvårdspersonal har i relativt blygsam omfattning pågått från och med budgetåret 1957/58, men under budgetåret 1959/60 har verksamheten undergått en kraftig utveckling och från och med innevarande år har också en omläggning av undervisningen ägt rum. Antalet kurser för utbildning av sjukvårdsbiträden, som under budgetåret 1959/60 utgjorde omkring 50, beräknas för budgetåret 1961/62 utgöra omkring 250. Undersköterskeutbildningen beräknas öka i motsvarande omfattning. Konsulentens arbete omfattar med hänsyn till den kraftiga utbredningen av kursverksamheten inom enbart angivna yrkesområden utöver normalt till tjänsten hörande administrativa och rådgivande uppgifter även i mycket stor utsträckning utredande och planläggande verksamhet. Detta torde i fortsättningen bli fallet i ökad omfattning, då insikten om behovet av intensifierad utbildning inom berörda vårdyrken stiger. Med hänsyn bland annat till de krav, som måste ställas på chefen för ifrågavarande sektion, bör denna ha byrådirektörs tjänsteställning. Överstyrelsen föreslår därför, att en byrådirektörstjänst med placering i lönegrad Ae 24 inrättas.

53. För närvarande är på sektionen för utbildning inom vissa vårdyrken placerat ett kanslibiträde i lönegrad Ae 7, som för närvarande avlönas med medel från anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal m. m. Med denna tjänst har förenats arbetsuppgifter, som i regel utföres av befattningshavare i väsentligt högre tjänsteställning. Även i fortsättningen måste på denna befattningshavare läggas uppgifter av kvalificerad natur, varför en kontoristtjänst i lönegrad Ae 9 föreslås inrättad.

54. Å överstyrelsens första byrå tjänstgör för närvarande två kontorister, som upprättar jämförande meritöversikter över sökande till lediga tjänster, bland annat lektorstjänster vid högre tekniska läroverk och rektorstjänster vid yrkesskolor. Omfattningen av arbetet har visat sig vara så stor, att överstyrelsen varit nödsakad att tidvis detta år tillsätta extra personal för att icke alltför stor eftersläpning skulle uppstå. Utan förstärkning av personalen kommer arbetet med upprättandet av nämnda meritöversikter ej att kunna skötas tillfredsställande framdeles, då man har att räkna med den ökning som följer av ökat antal såväl yrkesskolor som tekniska läroverk. Överstyrelsen hemställer därför, att för dessa arbetsuppgifter inrättas en ny tjänst som kontorist i Ae 9.

58. Överstyrelsen finner det nödvändigt att tillräckliga medel står till överstyrelsens förfogande för anlitande av sakkunskap i form av fackkonsulenter och övrig expertis inom de olika byråernas verksamhetsområden. Den vidgade pedagogiska och konsulterande verksamhet, som från överstyrelsens sida är nödvändig inom de olika områdena, kräver ett mera kontinuerligt anlitande av experter än vad som blir möjligt inom ramen för nu anvisade medel. För nästkommande budgetår räknar överstyrelsen med ett medelsbehov för detta ändamål av 1 539 000 kronor, vilket innebär en ökning av årets anslag med 402 000 kronor.

Årsarvodet per examensombud utgår från och med budgetåret 1957/58 med högst 450 kronor till ombud vid tekniskt gymnasium och tekniska fackskolan vid högre tekniska läroverket i Stockholm samt med högst 300 kronor till ombud vid övriga fackskolor. Överstyrelsen föreslår en höjning av arvodena till 550 respektive 400 kronor. Merkostnaderna härför, vilka inräknats i ovan angivna ökning med 402 000 kronor, torde kunna beräknas till 8 300 kronor.

Statens lönenämnd har icke haft något att erinra mot bifall till det under punkt 25 framförda förslaget om inrättande av en tjänst som assistent i Ae 17, ej heller mot bifall till inrättande av en av de under punkt 54 föreslagna kontoristtjänsterna. Under punkt 39 föreslagen byrådirektör i Ae 24 bör enligt nämndens mening placeras som förste byråsekreterare i Ae 23, under punkt 40 föreslagen förste byråingenjör i Ae 23 placeras i Ae 21, under punkt 50 föreslagen byrådirektör i Ae 24 placeras som förste byråinspektör i Ae 23, under punkt 52 föreslagen byråassistent i Ae 19 placeras som assistent i Ae 17 samt under punkt 53 föreslagen kontorist i Ae 9 och en av de under punkt 54 föreslagna kontoristerna i Ae 9 placeras som kansli-biträden i Ae 7. I fråga om den under punkt 18 föreslagna tjänsten som förste konsulent i Ae 24 tillstyrker nämnden placering i Ae 23, därest på tredje byrån behov av tjänst för kvalificerad självständig föredragande föreligger. Nämnden kan icke biträda de under punkterna 12, 14, 15, 27, 36 och 46 framförda förslagen om lönegradsuppflyttning.

Departementschefen. Frågan om yrkesutbildningens centrala ledning befinner sig alltjämt under utredning. Med hänsyn till den pågående snabba utbyggnaden av landets yrkesskolväsen finner jag det emellertid för min del nödvändigt att överstyrelsens personalresurser nu väsentligt förstärkes. Det bör ske i enlighet med vad jag i det följande föreslår.

Beträffande överstyrelsens första byrå tillstyrker jag ordinariesättning av den befintliga kamreraretjänsten i Ae 17 (p. 6).

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag här medel för uppflyttning av en byråingenjörstjänst i Ag 23 på andra byrån till en förste konsulenttjänst i Ag 24 (p. 15). Jag tillstyrker vidare en förstärkning av andra byråns verkstadsskolesektion med en kanslisttjänst i reglerad befordringsgång för administrativa arbetsuppgifter (p. 34) och med en byråingenjörstjänst i Ae 19 för biträde med teknisk granskning av ärenden rörande anskaffande av undervisningsmateriel (p. 35).

En förstärkning av tredje byrån synes påkallad inte minst med hänsyn till det förslag om handelsgymnasiereform, som jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att förelägga riksdagen. Jag förordar därför, att på nämnda byrå inrättas dels en konsulenttjänst i Ae 23 (p. 18) och dels en assistenttjänst i Ae 12 för fullgörande av de arbetsuppgifter, för vilka överstyrelsen föreslagit en kanslisttjänst (p. 22).

Med hänsyn till arbetsuppgifternas ökade omfattning på fjärde byrån tillstyrker jag, att en assistenttjänst i Ae 17 inrättas på denna byrå (p. 25).

Under hänvisning till vad jag anfört i proposition 1960: 90 s. 80 föreslår jag, att fyra adjunktstjänster i Ao 23 inrättas för tjänstgöring inom utbild-

ningen av lärare vid yrkesundervisningen (p. 26). Den pågående utbyggnaden av denna utbildningsverksamhet motiverar vidare att femte byrån förstärkes med en assistenttjänst i Ae 17 (p. 30).

Jag anser mig även böra tillstyrka, att sektionen för centralupphandling förstärkes med en assistenttjänst i Ae 17 (p. 47) och två assistenttjänster i Ae 12 (p. 49).

Vid sektionen för utbildning inom vårddyrken bör finnas, som chef för sektionen en konsulent i Ae 23 (p. 50) samt vidare en assistent i Ae 17 (p. 52) och ett kanslibiträde i Ae 7 (p. 53). Jag tillstyrker inrättande av dessa tjänster.

Med anledning av vad överstyrelsen under skilda punkter föreslagit tillstyrker jag vidare inrättande av två amanuens tjänster i reglerad befordringsgång samt en ytterligare ökning av biträdespersonalen genom inrättande av fem nya biträdestjänster i reglerad befordringsgång. Slutligen vill jag i detta sammanhang beträffande förslaget under punkten 3 framhålla, att behovet av arbetskraft av där avsett slag får tillgodoses inom ramen av för överstyrelsen tillgängliga personalresurser.

Anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal m. m. har i staten för innevarande budgetår uppförts med 1 137 000 kronor. Härav har 900 000 kronor beräknats för ersättning till personal för omskolningsverksamheten. I enlighet med överstyrelsens förslag torde för nästa budgetår anslagsmedlen för detta särskilda ändamål böra bibehållas vid detta belopp. Beloppet bör ställas till överstyrelsens disposition först efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t. Beträffande de för övriga ändamål avsedda medlen under denna anslagspost tillstyrker jag en uppräknings med 50 000 kronor.

Av överstyrelsen i övrigt framförda förslag kan jag inte biträda.

Under hänvisning till vad jag sålunda förordat och med beaktande jämväl av utgiftsförändringar av i huvudsak automatisk natur beräknar jag anslagsbehovet för nästa budgetår till 4 534 000 kronor, vilket innebär en höjning med 817 400 kronor.

Anslaget torde böra fördelas på olika poster på sätt som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för överstyrelsen för yrkesutbildning, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för yrkesutbildning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	951 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	12 200
3. Arvoden till experter och tillfällig personal m. m., förslagsvis	1 187 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 561 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	759 800
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	63 000
Summa kronor	4 534 000

c) till *Överstyrelsen för yrkesutbildning*: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 534 000 kronor.

[105] 4. Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	288 200	349 238
1959/60	535 200	530 313
1960/61 (statsliggaren s. 792)	443 200	
1961/62 (förslag)	543 000	

Överstyrelsens för yrkesutbildning äskanden under detta anslag innebär, att anslaget för nästa budgetår höjes med 231 800 kronor enligt följande sammanställning.

1. Sjukvård m. m. (nu 8 000)	of.
2. Reseersättningar (nu 106 000)	+ 39 000
3. Expenser (nu 316 700)	+ 140 800
4. Publikationstryck (nu 12 500)	+ 17 000
5. Särskild anslagspost till anskaffande av automatväxel (nu 0)	+ 35 000
	+ 231 800

Ökningen under anslagsposten till reseersättningar motiveras främst med av överstyrelsen under föregående anslag begärda personalökningar. Även om de föreslagna personalförstärkningarna ej i allt vinner gehör blir en ökad reseverksamhet nödvändig. Sålunda räknar överstyrelsen bland annat med ett belopp av 10 000 kronor för tjänsteresor till de nordiska grannländerna och hemställer, att av anslagsposten högst sagda belopp får användas för tjänsteresor till dessa länder.

Av ökningen under expensposten belöper 6 000 kronor på av överstyrelsen beräknad kostnadsökning för bränsle, lyse och vatten samt 70 000 kro-

nor på inköp av möbler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier, avsedda för den av överstyrelsen under föregående anslagspunkt föreslagna ökade personalen. Med hänsyn till den förväntade fortsatta expansionen av verksamheten räknar överstyrelsen även med ett ökat behov av expensmedel av icke engångsnatur till ett belopp av 64 800 kronor.

Höjningen under punkt 4 motiveras bland annat med behovet att utge en engelsk version av broschyren »Yrkesutbildningen i Sverige».

Kostnaderna för anskaffande av en automatisk telefonväxel beräknar överstyrelsen till 80 000 kronor. Genom nådigt beslut den 4 november 1960 har överstyrelsen bemyndigats beställa en dylik växel. För ändamålet kan av tillgängliga medel disponeras ett belopp av 45 000 kronor. För att täcka resterande kostnader hemställer överstyrelsen nu om anvisande av 35 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till att delposten för reseersättningar icke helt utnyttjats under senare budgetår, kan jag inte tillstyrka någon uppräknings av denna delpost. För bränsle, lyse och vatten tillstyrker jag en uppräknings med begärda 6 000 kronor. Den för övriga expenser begärda anslagshöjningen torde böra begränsas till 22 000 kronor, huvudsakligen för anskaffande av de möbler och den kontorsutrustning m. m., som erfordras till följd av den under föregående anslagspunkt förordade personalökningen. Under ifrågavarande delpost bör, liksom för innevarande budgetår, beräknas ett särskilt belopp av 100 000 kronor att efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t ställas till överstyrelsens förfogande för eventuellt uppkommande behov i samband med överstyrelsens handhavande av omskolningskurser för arbetslösa.

Delposten till publikationstryck har innevarande budgetår höjts med 8 000 kronor för bekostande av en ny upplaga av broschyren »Yrkesutbildningen i Sverige». För budgetåret 1961/62 torde en nedräkning av posten böra ske med samma belopp.

Det för anskaffande av en telefonväxel tillgängliga belopp å 45 000 kronor, som överstyrelsen räknar med, utgöres av icke ianspråktaga medel, som anvisats för kostnader i samband med ämbetsverkets flyttning. Starka skäl talar för att överstyrelsen förses med en automatisk telefonväxel. Här torde emellertid böra beräknas medel för hela den till 80 000 kronor uppgående kostnaden härför.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör anslaget för nästa budgetår uppföras med $(443\,200 + 6\,000 + 22\,000 - 8\,000 + 80\,000 =)$ 543 000 kronor i avrundat tal. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 543 000 kronor.

[106] 5. Länsskolnämnderna: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 859 000	3 618 635
1959/60	3 859 000	3 920 951
1960/61 (statsliggaren s. 664)	4 041 000	
1961/62 (förslag)	4 732 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 1 397 900 kronor till 5 438 900 kronor. Ökningen är delvis av automatisk natur på grund av den allmänna lönehöjningen, löneklassuppflyttningar och ökade kostnader för kompensation för höjda folkpensionsavgifter. I övrigt är ökningen föranledd av följande förslag om inrättande av nya tjänster m. m.

1. Inrättande av en tjänst som skolinspektör i Bo 1 vid länsskolnämnden i Uppsala län.
2. Inrättande av 21 kanslisttjänster i Ae 15.
3. Inrättande av 14 kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång eller, om detta förslag ej bifalles, ökning av delposten till experter samt extra sekreterar- och biträdeshjälp med 40 000 kronor.
4. Anvisande av 48 000 kronor till arvoden åt fortbildningskonsulenter.
5. Anvisande av 24 000 kronor till sekreterar- och biträdeshjälp åt fortbildningskonsulenter.
6. Anvisande under posten till Arvoden och särskilda ersättningar till experter och tillfällig personal m. m. av 40 000 kronor till oförutsedda behov.

Som motivering till förslagen anför skolöverstyrelsen bland annat följande.

1. I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår väckte överstyrelsen förslag om inrättande av en ny skolinspektörstjänst vid länsskolnämnden i Uppsala län. Som överstyrelsen då framhöll, hade redan skolstyrelseutredningen i sitt betänkande angående skolväsendets lokala och regionala ledning (SOU 1955: 31 s. 323) räknat med att en förstärkning av inspektörspersonalen vid denna nämnd inom kort skulle vara erforderlig. Överstyrelsen ansåg, att den arbetsbörda, som åvilade länsskolinspektören, var så mångskiftande och tung, att effektiva åtgärder för en förbättring av förhållandena var oundgängligen erforderliga. Förslaget om inrättande från och med den 1 juli 1960 av en ny ordinarie skolinspektörstjänst vann emellertid icke Kungl. Maj:ts bifall.

De skäl, på vilka överstyrelsen i nästföregående års anslagsäskanden grundade sitt yrkande, har under det gångna budgetåret vunnit i styrka genom ökad erfarenhet av länsskolnämndens svårigheter på grund av underbemanningen på inspektörssidan.

2. Beträffande behovet av personalförstärkning för länsskolnämndernas expeditioner vill överstyrelsen först med skärpa framhålla, att organisationen på denna punkt är alltför knappt tilltagen. Detta förhållande torde nu, sedan större erfarenhet vunnits om nämndernas arbetsförhållanden,

vara så starkt betygat att någon ytterligare dokumentering icke synes erforderlig. Som i nästföregående års anslagsaskanden framhölls, har den egentliga inspektionsverksamheten genomgående måst inskränkas till följd av inspektörernas ökade arbete på kanslierna, och övertidsarbete har i stor utsträckning måst tillgripas.

Överstyrelsen — som med beklagande konstaterat, att förhållandena vid länsskolnämnderna på grund av personalknapphet synes vara på väg att utvecklas i just den riktning, för vilken departementschefen vid bedömningen av personalbehovet i propositionen 1956:182 varnade — vill ånyo understrika vikten av att personalorganisationen får en sådan omfattning och kapacitet, att det pedagogiska och organisatoriska arbete, som i första hand åvilar inspektörerna, icke skall behöva eftersättas för rent administrativa uppgifter, vilka lämpligen bör utföras av andra tjänstemän. Tillika vill överstyrelsen ånyo framhålla, att en rimlig utökning av länsskolnämndernas personal utgör förutsättningen för en delegering av ärendegrupper från överstyrelsen till nämnderna i den utsträckning överstyrelsen förutsatt.

Överstyrelsen föreslår inrättande vid länsskolnämnderna av 21 kanslistjänster, d. v. s. en sådan tjänst vid varje länsskolnämnd utom i Gotlands, Blekinge samt Göteborgs och Bohus län.

Då en länsskolnämnd är ett så relativt litet verk, i viss mening isolerat, och icke kan bjuda samma möjligheter till befordran som de centrala verken eller deras vederlikar finner överstyrelsen det synnerligen angeläget, att kanslistjänsterna vid länsskolnämnderna inrättas som fasta tjänster ovanför den reglerade befordringsgången och som extra ordinarie placeras i lönegrad Ae 15.

3. I och för sig skulle enligt överstyrelsens mening en betydande höjning av delposten till experter samt extra sekreterar- och biträdespersonal vara erforderlig med hänsyn till de successivt stegrade lönekostnaderna samt den ökning i arbetsbelastningen, som för vissa länsskolnämnder kommer att inträda genom s. k. lokala skolinspektörers avgång och överflyttandet på länsskolnämndernas kanslier av deras expeditionsarbete. Därtill kommer att vissa nämnder avstått från att begära inrättande av kanslistjänster eller nyinrättande av kontorsbiträdestjänster och i stället önskat att få detta behov tillfredsställt genom förbättring av tillgången på medel för ersättningar till experter samt för extra sekreterar- och biträdeshjälp. Emellertid måste hänsyn tagas till att överstyrelsen förordar inrättande av fjorton kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång. Bifall till detta yrkande måste innebära, att kraven på nu ifrågavarande delpost minskas. Med hänsyn till den knapphet, med vilken posten utmåtts, vill överstyrelsen emellertid icke föreslå någon nedskärning av de för nu angivna ändamål beräknade medlen utan föreslår, att även för budgetåret 1961/62 för dessa ändamål räknas med ett oförändrat belopp, 235 500 kronor, således under förutsättning att den föreslagna kontorsbiträdespersonalen förverkligas. Skulle så icke bli fallet, föreslår överstyrelsen en uppräknings av detta belopp till 275 000 kronor.

4. Under hänvisning till vad överstyrelsen föreslagit i fråga om anslag till lärares fortbildning m. m. vill överstyrelsen här hemställa, att ur anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar till experter och tillfällig personal medel måtte ställas till förfogande också till arvoden åt fortbildningskonsulenter hos länsskolnämnderna. För detta ändamål räknar överstyrelsen med ett belopp av $(24 \times 2\,000 =)$ 48 000 kronor. Härvid förutsätter emellertid överstyrelsen, att arvodena lämpas efter förhållandena i

de enskilda fallen och att eventuella merkostnader bestrides ur de under posten i övrigt till förfogande stående medlen.

Överstyrelsen föreslår vidare, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal i fortsättningen betecknas förslagsvis och anför som motivering härför bland annat följande.

Ur posten utgår först och främst grundlönerna till ett genom regleringsbrev bestämt antal tjänstemän i reglerad befordringsgång (för närvarande amanuens- och viss biträdespersonal), för vilket ändamål envar av de länskolnämnder, som har sådan personal, fått visst belopp sig tilldelat. Vidare har posten att tillgodose avlöningskostnader för vikarier för skolinspektörer, förste byråsekreterare och kanslibiträden utom i de fall, då till vikarie förordnas en ordinarie statstjänsteman, t. ex. en läroverkslektor eller en övningsskollärare vid ett seminarium. I dessa sistnämnda fall belastar vikariatskostnaderna anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän, som ju har förslagsanslags natur. Det bör observeras, att när icke-ordinarieposten belastas blir kostnaderna mycket betydande. Med hänsyn till att denna anslagspost icke haft förslagsanslags natur utan varit maximerad, borde strängt taget överstyrelsen, då den meddelat vikarieförordnande på inspektörstjänst, och vederbörande länskolnämnd, då den förordnat vikarier på förste byråsekreterartjänst eller kanslibiträdéstjänst, alltid först ha undersökt, i vad mån anslagspostens dagsläge tillåte, att man för vikariatet anlitar den person, som vore den för detsamma lämpligaste, och om så icke vore fallet — något som på grund av postens ringa storlek skulle ha varit det normala — inskränkt sig till ett urval bland statsanställda ordinarie befattningshavare. Att hänsynen till en anslagsposts tekniska natur sålunda skulle bli avgörande eller få spela en betydande roll för rekryteringen av vikarier på ifrågavarande tjänster synes dock orimligt. Men anslagspostens reella belastningssiffror talar, som i det följande närmare kommer att angivas, sitt tydliga språk, och det kan ifrågasättas huruvida icke — om nu gällande förutsättningar kommer att bestå — rekryteringsfrågan då måste helt underordnas hänsynen till anslagspostens art och villkor.

Det ligger i sakens natur, att omfattningen av de vikariat, varom här är fråga, endast delvis kan överblickas och kostnadsberäknas. De vikariat, som föranledes av ifrågavarande tjänstemäns semester, utgör ju en säker faktor för bedömningen. Men tjänstledighet av olika anledningar — sjukdom, förordnanden på andra tjänster, offentliga uppdrag o. s. v. — kan i allmänhet icke förutses, och det är i själva verket ogörligt att med någon större grad av säkerhet beräkna den anslagsbelastning, som blir följden av de så uppkomna vikariaten. Att under alla förhållanden vikariat under vakanser vid länskolnämnderna måste förekomma i full utsträckning finner överstyrelsen självklart. För ett så litet verk med en så knappt tilltagen personalorganisation och en så stor arbetsbelastning som en länskolnämnd är varje frånvaro av en arbetskraft alltför kännbar för att kunna lämnas utan täckning.

Den nu förda argumenteringen, som också stöder sig på överstyrelsens erfarenhet av de betydande olägenheterna av den nuvarande ordningen, leder först och främst fram till ett upprepande av överstyrelsens tidigare framförda yrkande på att denna anslagspost måtte få förslagsanslags natur från och med budgetåret 1961/62.

De nyss återgivna synpunkterna är även avsedda att tjäna som stöd för överstyrelsens förslag om att det belopp under icke-ordinarieposten, som står till skolöverstyrelsens disposition höjes med 202 000 kronor till 300 000 kronor. Här om anför överstyrelsen dessutom bland annat följande.

För budgetåret 1959/60 har för avlöningskostnader till annan här avsedd icke-ordinarie personal än den som är infogad i reglerad beföringsgång disponerats 78 000 kronor, vilket belopp varit ställt till överstyrelsens förfogande. För innevarande budgetår har detta belopp höjts till 98 000 kronor. Även om det är ganska vanskligt att bilda sig en säker föreställning om de verkliga belastningssiffrorna på posten — beroende bland annat där på att länsstyrelsernas bokföringspraxis beträffande den angivna differentieringen av avlöningskostnader för vikarier synes ha varit vacklande — är det uppenbart, att medelsåtgången står i en orimlig proportion till postens tillgångar. Enligt från länskolnämnderna infordrade uppgifter har kostnaderna för avlöningar till vikarier för nämnda budgetår, fränsett rörligt tillägg, uppgått till något över 350 000 kronor. Därav synes på nu ifrågavarande anslagspost belöpa icke mindre än något över 275 000 kronor. Även om dessa siffror icke är fullt säkra, finnes anledning till antagandet, att posten på denna punkt skulle ha haft än högre belastning, därest bokföringskungörelsens föreskrifter strikt följts. Under hänvisning till den förda argumenteringen beträffande denna anslagsposts budgettekniska natur liksom också beträffande nödvändigheten av att vikarierekryteringen säkerställes efter de riktlinjer, som nyss angivits, finner överstyrelsen, med hänsyn också tagen till belastningssiffrorna, en mycket betydande höjning av anslagsposten i detta hänseende oundgängligen nödvändig. Överstyrelsen beräknar för ändamålet 300 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Statskontoret anför beträffande överstyrelsens förslag om förstärkning av den administrativa personalen, att det icke lämnats några mera ingående uppgifter rörande nämndernas arbete under det andra verksamhetsåret, exempelvis beträffande minskningen av inspektionsverksamheten eller om övertidsarbetet. Någon ny utredning, motsvarande den som gjordes av statens skolinspektörsförbund under våren 1959 och som återropades av överstyrelsen i anslagsäskandena för innevarande budgetår, synes för övrigt icke ha företagits. Säkra hållpunkter saknas enligt statskontorets mening för ett bedömande av frågan i vad mån behovet av ökad personal är av bestående art, särskilt som nämnderna varit i verksamhet endast två år. Bland annat mot bakgrunden härav anser statskontoret, att försiktighet bör iakttagas i vad det gäller att tillgodose nämnderna med nya administrativa tjänster. Tillskapandet av sådana bör föregås av noggrann utredning rörande arbetsmängden och arbetsförhållandena i övrigt vid de olika nämnderna. I samband därmed bör jämväl möjligheterna att vinna arbetslättnad genom rationaliseringsåtgärder undersökas. Med hänsyn till kompetensutredningens uttalande att länskolnämndernas kansliuppgifter med fördel kan handläggas av kanslist och då det måste anses värdefullt att vid framtida överväganden om eventuella utökningar av nämndernas personal ha tillgång till erfarenheter av kanslisters arbete på nämndernas kanslier, före-

slår statskontoret, att vid envar av fyra à fem större nämnder — dock icke vid nämnden i Malmöhus län, som förfogar över en amanuens tjänst — från och med budgetåret 1961/62 försöksvis inrättas en extra kanslisttjänst i reglerad befordringsgång. Ämbetsverket förutsätter, att kanslisterna skall genomgå särskild kanslistutbildning. Statskontoret föreslår även, att delposten till ersättningar till experter samt extra sekreterar- och biträdeshjälp för nästkommande budgetår uppräknas med 35 000 kronor, vilket belopp enligt ämbetsverkets mening till större delen utgör kompensation för höjning av löner och arvoden.

Departementschefen. Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår, liksom tidigare, föreslagit en betydande personalförstärkning vid länskolnämnderna genom inrättande av ytterligare en skolinspektörstjänst samt 21 kanslisttjänster och 14 kontorsbiträdestjänster (p. 1—3). Jag finner mig inte heller i år kunna tillstyrka dylika förstärkningar utan förordar i detta sammanhang endast en uppräknings med 30 000 kronor av delposten till ersättningar till experter samt extra sekreterar- och biträdespersonal. Den under punkten 6 föreslagna medelsanvisningen till oförutsedda behov kan jag inte heller förordar.

Under hänvisning till det förslag jag i det följande kommer att framlägga om ökade insatser för lärares fortbildning, förordar jag under detta anslag i enlighet med överstyrelsens förslag en medelsanvisning av sammanlagt 72 000 kronor för att möjliggöra anställandet av arvoderade fortbildningskonsulenter vid länskolnämnderna samt för viss biträdeshjälp åt dessa konsulenter (p. 4 och 5).

Med anledning av vad överstyrelsen anført rörande anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förordar jag att en viss uppräknings av posten för nästa budgetår göres i anslutning till numera vunna erfarenheter om medelsbehovet för vikarier. Därvid bör, likaså med ledning av erfarenheterna om belastningen, en viss justering ske av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Med hänsyn till vad jag här förordat och med beaktande av automatiska utgiftsförändringar, huvudsakligen till följd av beslutade lönehöjningar, beräknar jag medelsbehovet för nästa budgetår till 4 732 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 691 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för länskolnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	2 624 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	323 000

3. Arvoden och särskilda ersättningar till experter och tillfällig personal m. m., <i>förslagsvis</i>	364 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	440 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	920 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	61 000
Summa kronor	4 732 000

b) till *Länsskolnämnderna*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 732 000 kronor.

[107] **6. Länsskolnämnderna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 121 000	761 912
1959/60	1 039 000	853 315
1960/61 (statsliggaren s. 665)	1 024 000	
1961/62 (förslag)	994 000	
<i>Skolöverstyrelsen</i> föreslår, efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med i avrundat tal 88 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.		
1. Sjukvård m. m. (nu 4 000)		+ 4 000
2. Reseersättningar åt länsskolnämndernas ledamöter (nu 150 000)		— 25 000
3. Reseersättningar åt skolinspektörerna och nomadskolinspektören (nu 420 000)		of.
4. Reseersättningar i övrigt (nu 160 000):		
a) vikarier för inspektörer (nu beräknat 100 000)		of.
b) experter (nu högst 30 000)		— 8 000
c) förste byråsekreterare m. fl. (nu högst 17 000)		of.
d) vikarier för andra tjänstemän än skolinspektörer		+ 15 000
e) resor för skolinspektörer i samband med skolstudier		+ 10 000
f) flyttning ersättningar (nu beräknat 13 000)		+ 2 000
g) resor för fortbildningskonsulenter		+ 20 000
5. <i>Expenser</i> (nu 290 000):		
a) ersättning till skolinspektör, som ej är stationerad på länsskolnämnds kansliort, och till nomadskolinspektören för tillhandahållande av tjänstelokal med möbler och annan erforderlig rumsinredning samt för belysning och städning av sådan lokal (nu 10 000)		— 4 250
b) telefon (nu 90 000)		+ 15 000
c) belysning (nu 10 000)		of.
d) övriga <i>expenser</i> (nu 180 000)		+ 58 500
Summa ökning kronor		87 250

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas i övrigt beträffande de olika posterna bland annat följande.

2. Belastningen av delposten för budgetåret 1959/60 visade i avrundat tal 95 000 kronor. För budgetåret 1961/62 har länsskolnämnderna beräknat medelsbehovet till 128 000 kronor. Med hänsyn till att under posten bör beräknas medel till resekostnader för deltagande i ett större länsskolnämndsmöte, anordnat av överstyrelsen, anser sig överstyrelsen emellertid icke böra föreslå en större sänkning än till 125 000 kronor.

4 b. Medelsbehovet under denna post har uppenbarligen varit mindre än vad som tidigare beräknats, och överstyrelsen anser sig med hänsyn därtill nu böra räkna med ett med 8 000 kronor till 22 000 kronor minskat belopp.

4 d. Överstyrelsen beräknar under denna post en medelsökning med 15 000 kronor för sådana rese- och traktamentskostnader, vilka föranledes av en på annan ort än kansliorten stationerad vikaries resor mellan dessa orter i samband med till- eller frånträdandet av sitt vikariat och av hans rätt att under vikariatet åtnjuta traktamente.

5 a. Med hänsyn till att antalet lokala skolinspektörer minskat och beräknas komma att på grund av avgång med pension ytterligare minska torde de för denna grupp av inspektörer anvisade medlen för detta ändamål kunna för budgetåret 1961/62 nedskäras med 4 250 kronor.

5 b. Kostnaderna för telefon beräknas med hänsyn till den föreslagna personalökningen komma att stiga under budgetåret 1961/62. Kostnaderna för av denna ökning föranledda telefonanläggningar och abonnemang beräknar överstyrelsen till omkring 13 000 kronor. För budgetåret 1959/60 har hela det för året anvisade beloppet, 85 000 kronor, förbrukats och visat sig endast nätt och jämnt täcka behovet.

5 d. Delposten till övriga expenser var för budgetåret 1959/60 uppförd med 140 000 kronor. Posten blev helt förbrukad, och i samband med viss omfördelning av de belopp, som av överstyrelsen tidigare tilldelats nämnderna för detta ändamål, kunde ett överskridande på något över 4 400 kronor konstateras.

Posten är nu uppförd med 180 000 kronor. För budgetåret 1961/62 torde för länsskolnämnderna kvarstå ett icke obetydligt behov av utrustning med engångskaraktär. Detta framgår dels av till överstyrelsen ingivna framställningar om nyanskaffning, framförallt av kontorsmaskiner, dels också av det förhållandet att nämndernas yrkanden på denna punkt slutar på ett så högt belopp som 200 000 kronor. Överstyrelsen hemställer därför, att innevarande budgetårs engångsanvisning på 40 000 kronor får kvarstå oförändrad även för budgetåret 1961/62. — Överstyrelsen har vidare föreslagit en personalförstärkning, omfattande en ny skolinspektörstjänst, 21 kanslistjänster och 14 kontorsbiträdestjänster. För utrustning åt dessa nya tjänstemän beräknar överstyrelsen sammanlagt i avrundat tal 48 500 kronor, varav 2 000 kronor för inspektören, 27 300 kronor för kanslisterna och 19 040 kronor för kontorsbiträdena. — Härutöver föreslås delposten bli höjd med 10 000 kronor med hänsyn till prisstegringen och medelsbehovet.

Departementschefen. Jag förordar, att anslagsposten till sjukvård (p. 1) höjes med 3 000 kronor och att anslagsposten till reseersättningar åt ledamöter (p. 2) sänkes med 25 000 kronor. Anslagsposten till reseersättningar

åt inspektörerna (p. 3) torde såsom överstyrelsen föreslagit böra upptagas med oförändrat belopp.

Under anslagsposten till reseersättningar i övrigt ansluter jag mig till överstyrelsens beräkning av oförändrat belopp till vikarier för inspektörer (p. 4 a), en minskning med 8 000 kronor till experter (p. 4 b) och en ökning med 2 000 kronor till flyttningersättningar (p. 4 f). I enlighet med överstyrelsens förslag torde vidare ett oförändrat belopp av högst 17 000 kronor böra upptagas för reseersättningar till förste byråsekreterare m. fl. (p. 4 c) och ett belopp av 15 000 kronor beräknas för vissa resekostnadsersättningar och traktamenten i samband med vikariat (p. 4 d). Förslaget om bidrag till resor för inspektörer i samband med skolstudier (p. 4 e) finner jag ej skäl biträda. I anslutning till vad jag under närmast föregående anslagspunkt förordat beträffande anställande av fortbildningskonsulenter vid länsskolnämnderna beräknar jag slutligen under anslagsposten till reseersättningar i övrigt ett belopp av 20 000 kronor till resor för dessa konsulenter (p. 4 g). Hela anslagsposten torde böra uppföras med i avrundat tal 190 000 kronor, innebärande en sammanlagd ökning med 30 000 kronor.

I vad avser den under anslagsposten till expenser upptagna delposten till vissa ersättningar åt inspektörer, som ej är stationerade på länsskolnämnds kansliort, och åt nomadskolinpektören (p. 5 a) beräknar jag en minskning med i avrundat tal 4 000 kronor till 6 000 kronor. Delposten till telefon (p. 5 b) torde böra upptagas med oförändrat belopp och delposten till övriga expenser (p. 5 d) nedräknas med 34 000 kronor med hänsyn till vissa för innevarande budgetår beräknade utgifter av engångskaraktär.

Vid bifall till vad jag här föreslagit, bör länsskolnämndernas omkostnadsanslag för nästa budgetår minskas med 30 000 kronor till 994 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsskolnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 994 000 kronor.

[108] 7. Läroboksnämnden

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	63 500	72 499
1959/60	67 000	67 000
1960/61 (statsliggaren s. 747)	82 000	
1961/62 (förslag)	92 000	

Genom beslut den 7 juli 1960 har Kungl. Maj:t medgivit, att det åt läroboksnämnden för budgetåret 1959/60 anvisade förslagsanslaget finge överstridas med högst 12 000 kronor.

Läroboksnämnden föreslår för nästa budgetår en höjning av detta anslag med 30 900 kronor, varav 19 200 kronor beräknas för utgivande av en ny läroboksförteckning. I övrigt utgår nämnden vid sina beräkningar av an-

slagsbehovet för budgetåret 1961/62 från medelsåtgången för olika ändamål under förra budgetåret. Förutom av kostnadshöjningar av automatisk natur betingas ökningen av i huvudsak följande omständigheter. Kostnaderna för kanslibiträde och skrivhjälp beräknas till följd av stegrad arbetsbelastning öka med 2 600 kronor. Vidare beräknar nämnden en kostnadsökning med 2 000 kronor för arvoden till granskare. Beträffande expenser föreslås en medelsökning med sammanlagt 2 250 kronor, varvid bland annat medel beräknats för inköp av en ny dupliceringsmaskin samt för ökade städningskostnader.

Till stöd för sin hemställan om medel för utgivande av en ny läroboksförteckning framhåller nämnden bland annat följande.

Den senaste av nämnden utgivna läroboksförteckningen utkom 1955. Beträffande därefter av nämnden godkända läroböcker har meddelanden publicerats efter hand i Aktuellt från skolöverstyrelsen.

På grund av ändrade kursplaner för realskolan och gymnasiet, ny undervisningsplan för folkskolan samt försöksskolans utbyggnad har under de senaste åren ett stort antal nya läroböcker utgivits av bokförlagen och uppförts på förteckningen. I 1955 års utgåva av läroboksförteckningen upptogs sålunda i runt tal 1 600 läroböcker, medan antalet på förteckningen nu uppförda är omkring 2 250. Emellertid har åtskilliga äldre läroböcker under senare tid avförts från förteckningen, varför antalet nya läroböcker i denna utgör omkring 800. Härtill kommer att ett betydande antal av de böcker, som finns upptagna i 1955 års utgåva av förteckningen, sedermera utkommit i nya, väsentligt omarbetade upplagor. Vidare har åtskilliga ändringar skett i fråga om läroböckernas priser.

Utgivandet av en ny förteckning är sålunda i hög grad av behovet påkallat.

I medelsbehovet för utgivandet av en ny läroboksförteckning ingår kostnader för granskning av vissa läroböcker, upptagna i den tidigare förteckningen. Kostnaderna härför beräknas till 10 000 kronor, vilka kostnader icke kan inrymmas i det ordinarie medelsbehovet, avseende granskning av nya läroböcker. Nämnden räknar med att den nya utgåvan av läroboksförteckningen bör omfatta 6 000 exemplar. Kostnaden för tryckning beräknas till 7 400 kronor och för distribution till 1 800 kronor. De totala kostnaderna för utgivandet av en ny läroboksförteckning skulle alltså utgöra 19 200 kronor.

Departementschefen. Läroboksnämndens anhållan om medel till utgivande av en ny läroboksförteckning anser jag mig icke kunna biträda. Jag kan icke heller förorda ökad medelsanvisning för arvoden till granskare. Övriga av nämnden äskade höjningar är i huvudsak av automatisk natur och föranleder ingen erinran från min sida. Jag föreslår således, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med i runt tal 10 000 kronor till 92 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läroboksnämnden* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 92 000 kronor.

[109] 8. Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	9 000	—
1959/60	9 000	—
1960/61 (statsliggaren s. 747)	9 000	
1961/62 (förslag)	1 000	

Skolöverstyrelsen finner det angeläget att centralnämndens verksamhet även i fortsättningen understödjes och föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp.

Till stöd för förslaget anför överstyrelsen, att centralnämnden, som inte behövt taga i anspråk anslaget för budgetåret 1959/60, likväl med hänsyn till en planerad personalförstärkning och till svårigheterna att på förhand överblicka storleken av nämndens inkomster och utgifter hemställt om medelsanvisning även för budgetåret 1961/62.

Departementschefen. Centralnämndens verksamhet skall i huvudsak vara självförsörjande, och detta förslagsanslag är närmast avsett att tagas i anspråk om och i den mån inkomsterna inte är tillräckliga att bestrida nämndens kostnader. Jag avser inte att föreslå någon reell förändring i detta hänseende. Den omständigheten att nämnden inte behövt taga i anspråk anslagen för vare sig budgetåret 1958/59 eller 1959/60 talar dock enligt min mening för att anslaget för nästa budgetår endast bör uppföras med ett nominellt belopp av 1 000 kronor. Liksom tidigare torde böra föreskrivas, att anslaget inte må överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

[110] 9. Bidrag till skolbibliotek

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	4 018 000	4 086 214
1959/60	4 091 000	4 055 807
1960/61 (statsliggaren s. 751)	4 091 000	
1961/62 (förslag)	4 091 000	

I sitt betänkande angående förenklad statsbidragsgivning (SOU 1956: 8) föreslog allmänna statsbidragsutredningen bland annat, att bidragen till skolbibliotek i folkskolan samt till skolbibliotek vid högre kommunala skolor och kommunala anstalter för yrkesundervisning skulle avlösas. I propositionen 1957:112 angående förenklad statsbidragsgivning avseende driftbidragen till primärkommunerna uttalades, att det särskilda statsbidraget

till skolbiblioteksverksamhet tills vidare borde bibehållas — dock ej längre än till den 1 juli 1960.

Med hänsyn till behovet av viss ytterligare utredning föreslog skolöverstyrelsen i samband med anslagsäskandena för innevarande budgetår, att avlösningen av bidraget till skolbiblioteksverksamheten skulle uppskjutas ytterligare ett år, d. v. s. till den 1 juli 1961. På Kungl. Maj:ts förslag beslutade 1960 års riksdag, att då gällande bestämmelser skulle äga fortsatt giltighet under budgetåret 1960/61 (prop. 1960: 1 VIII ht s. 537 ff; SU 8 p. 57; Rskr 8).

Skolöverstyrelsen har i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1961/62 föreslagit, att statsbidragen till skolbibliotek vid obligatoriska skolor och högre kommunala skolor avlöses, dock enligt regler, som delvis avviker från dem som förordats i propositionen 1957: 112. Enligt förslaget skulle således endast cirka hälften av nu utgående bidrag till skolbibliotek kompenseras genom minskning av lärarlönebidragets kommunandel. Återstående bidragsbelopp skulle kompenseras genom att biblioteksarbete i viss omfattning skulle få inräknas i lärares tjänstgöringsskyldighet och således medföra rätt till statsbidrag efter samma grunder som vanlig lärartjänstgöring.

Skolöverstyrelsens förslag har tillstyrkts av *överstyrelsen för yrkesutbildning* men avstyrkts av *Svenska stadsförbundet*, *Svenska landskommunernas förbund* och *de till TCO anslutna lärarförbunden*. I de avstyrkande yttrandena har förordats, att avlösningen av bidraget i sin helhet sker genom minskning av lärarlönebidragets kommunandel. *SACO* har i sitt yttrande föreslagit, att gällande statsbidragsbestämmelser skall äga fortsatt giltighet i avvaktan på prövningen av de nu framlagda resultaten av rationaliseringsundersökningen vid folkbiblioteken.

Departementschefen. Vid prövning av frågan om avlösning av bidragen till skolbibliotek har jag funnit starka skäl föreligga för ytterligare uppskov med avlösning av det nuvarande statsbidraget. Jag vill härvid bland annat erinra om att en kommitté med företrädare för skolöverstyrelsen, Svenska stadsförbundet och Svenska folkbibliotekarieföreningen nyligen avgivit en utredning rörande organisation och arbetsmetoder vid kommunala bibliotek, vilken rimligen bör beaktas vid ställningstagandet till nu förevarande spörsmål. Skolbiblioteksfrågorna är dessutom föremål för bedömning av skolberedningen i samband med beredningens prövning av spörsmålet om skolans hjälpmedel m. m. Förutsättningar föreligger därför enligt min mening inte att i nuvarande läge ta ställning till vilken saklig innebörd som bör ges åt de normerande föreskrifter i ämnet, vilka måste utfärdas vid en bidragsavlösning. Den tekniska avlösningen av förevarande bidrag bör därför ske först från och med budgetåret 1962/63. Bidraget bör under nästa budgetår utgå i hittillsvarande former, och jag beräknar därför

ett oförändrat medelsbehov av 4 091 000 kronor under detta anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till skolbibliotek* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 091 000 kronor.

[111] **10. Bidrag till vissa särskilda skoländamål**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	320 000	192 333
1959/60	350 000	314 101
1960/61 (statsliggaren s. 770)	336 000	
1961/62 (förslag)	323 000	
Summa ökning kronor		183 000

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 183 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Bidrag till arbetsstudier m. m. i syfte att förbilliga skolmål-
tidsverksamheten (nu 10 000) of.
2. Framställning av undervisningsfilm m. m. (nu 100 000) ... + 225 000
3. Kontrollstandardisering samt tryckning av standardprov
(nu 151 000) + 12 000
4. Bidrag till standardisering av skolinventarier och undervis-
ningsmateriel (nu 75 000) — 54 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

2. Den produktion, som pågår eller planeras, beräknas ta i anspråk dels de medel som kvarstår från budgetåret 1959/60, dels de som anvisats för innevarande budgetår.

Nordiska kulturkommissionens andra sektion tillsatte under 1959 ett utskott för samnordisk produktion av lärarutbildningsfilm. Utskottets arbete har hittills resulterat i att man efter hänvändelse till olika nordiska instanser kunnat upprätta ett produktionsförslag, vilket behandlades bland annat vid kulturkommissionens möte i Reykjavik i juli 1960. I enlighet med kommissionens förslag äskar överstyrelsen 150 000 kronor för samnordisk produktion av lärarutbildningsfilm.

De medel, som tidigare anvisats för framställning av undervisningsfilm, har till största delen använts för produktion av metodikfilmer, emedan inget bolag velat påtaga sig de ekonomiska förluster dylik filmframställning innebär. Överstyrelsen har emellertid ansett det ytterst otillfredsställande, att intet stöd kunnat lämnas åt produktionen av filmer även för annan undervisning än den som främst avser lärares utbildning och fortbildning.

Såväl 1940 års skolutredning som 1946 års skolkommission framhöll det stora behovet av ett dylikt stöd. 1957 utfördes inom skolöverstyrelsen en utredning, vilken påpekade den stora brist på god undervisningsfilm som förelåg.

Medelsanvisningen för hithörande ändamål bör enligt överstyrelsens mening avse framställning av film, filmslingor, bildband, ljudbildband, ljudband, grammofonskivor och i den mån utvecklingen så kräver även andra

uttrycksmedel. För dessa ändamål beräknar överstyrelsen för budgetåret 1961/62 ett medelsbehov av 175 000 kronor utöver det belopp, som enligt vad som förut nämnts beräknats för framställning av lärarutbildningsfilmer.

Av ifrågavarande medel torde även böra bestridas kostnader för granskning av audivisueella uttrycksmedel. Det stora omgranskningsarbete, som omnämndes i föregående års petita, är nu slutfört och under hösten 1960 kommer resultatet att publiceras i form av överstyrelsens katalog över rekommenderade filmer och bildband. Överstyrelsen avser att för framtida granskningsarbete tillsätta en särskild nämnd med uppgift att granska audivisueella uttrycksmedel; denna skall upprätthålla intim kontakt med kommersiella producenter och med överstyrelsen för yrkesutbildning. Nämnden skall dessutom genom att delge producenter och lärare sina erfarenheter bidra till kännedomen om hur de audivisueella hjälpmedlen bör utformas för att bäst tjäna undervisningen.

Vidare förutsätter skolöverstyrelsen att sådana kostnader för ledning av förevarande filmproduktion, vilka bör ankomma på överstyrelsen, självfallet bestrides från dessa anslagsmedel.

Sammanlagt äskar överstyrelsen ett belopp av (150 000 + 175 000 =) 325 000 kronor till framställning av undervisningsfilm m. m.

3. Under 1958/59 anvisades 16 000 kronor för *översyn av standardproven i folkskolan*. Av dessa medel förbrukades 15 973 kronor. Ett belopp av 15 000 kronor har för år 1959/60 utanordnats till lärarhögskolan i Stockholm för detta ändamål.

Översynen har hittills gällt proven i modersmålet och matematik. Sedan proven i engelska nu kommit till allmän användning har det visat sig, att en motsvarande översyn av dessa prov är erforderlig. Överstyrelsen äskar därför höjning av berörda medel med 2 000 kronor till 18 000 kronor för 1961/62.

Till *kostnaderna för tryckning, distribution och viss kontrollstandardisering* av standardprov för årskurs 4 och 6 anvisades för budgetåret 1958/59 115 000 kronor. De verkliga kostnaderna uppgick detta år till 111 060 kronor.

För budgetåret 1959/60 har för kostnader i samband med standardproven sammanlagt anvisats 165 000 kronor. Anslag och förbrukning framgår av följande sammanställning.

	Anslag	Förbrukning
a) För översyn av standardproven i folkskolan . .	15 000	15 000
b) För tryckning och distribution av standardprov i modersmålet och matematik för årskurs 4 och 6 i folkskolan	130 000	128 970
c) För tryckning och distribution av standardprov i engelska för årskurs 6 i folkskolan . . .	20 000	15 058
	165 000	159 028

I summan 128 970 kronor ingår också vissa kostnader för tryckning och distribution av standardprov i engelska eftersom anvisningarna för dessa prov från och med 1959/60 inarbetats i övriga anvisningar, och eftersom distributionen av samtliga prov från och med detta år sker gemensamt. Överstyrelsen kommer därför att i fortsättningen i sina äskanden sammanföra samtliga kostnader för tryckning och distribution av standardprov i

årskurs 4 och 6. Med hänsyn till förut redovisade faktiska kostnader äskar överstyrelsen 145 000 kronor till detta ändamål för budgetåret 1961/62.

Då standardproven allmänt användes i både sådana kommuner, som har vanlig folkskola, och i de kommuner, där försöksverksamhet med nioårig enhetsskola bedrivs, synes det lämpligt att benämna proven »standardprov i obligatoriska skolor».

Under hänvisning till vad som anförts i det föregående hemställer överstyrelsen, att under här ifrågavarande anslag för budgetåret 1961/62 för i det följande angivna ändamål anvisas 163 000 kronor:

A. Översyn av standardprov i obligatoriska skolor	18 000
B. Tryckning och distribution av standardprov i modersmålet och matematik för årskurs 4 och 6 och i engelska för årskurs 6 i obligatoriska skolor	145 000
	163 000

4. Överstyrelsen föreslår, att en tjänst som konsulent för handläggning av undervisningsmaterielfrågor med placering i Ae 23 inrättas från och med budgetåret 1961/62. Medel för ändamålet beräknas under anslaget Skolöverstyrelsen: Avlöningar.

Då det beträffande posten Utexperimenterande av ny undervisningsmateriel föreligger reservationer från tidigare år som uppgår till belopp som beräknas täcka planerad verksamhet även för budgetåret 1961/62, har överstyrelsen icke räknat med någon ytterligare medelstilleldning för ifrågavarande verksamhet, varför delposten minskats med 25 000 kronor.

Det totala medelsbehovet — bortsett från överstyrelsens i annat sammanhang framförda förslag angående konsulenttjänst — för standardiseringsverksamheten beräknar överstyrelsen till 21 000 kronor, varav 3 000 kronor beräknats för expertarvoden och återstoden för experiment, provtillverkningar m. m.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att beloppet till tryckning av standardprov ökas med 12 000 kronor. I övrigt synes anslaget inte böra undergå annan förändring än att det minskas med 25 000 kronor på grund av att någon medelsanvisning inte är erforderlig för utexperimenterande av ny undervisningsmateriel. Anslaget bör således för nästa budgetår uppföras med $(336\,000 + 12\,000 - 25\,000 =)$ 323 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa särskilda skoländamål* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 323 000 kronor.

Försöksverksamhet m. m.

[112] 11. Försöksverksamhet inom det allmänna skolväsendet

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	1 000 000	694 828
1957/58	1 250 000	1 490 616
1958/59	1 500 000	1 831 465
1959/60	1 400 000	1 398 844
1960/61 (statsliggaren s. 660)	2 000 000	
1961/62 (förslag)	2 040 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att det här ifrågavarande reservationsanslaget, som nu är rubricerat *Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m.*, för nästa budgetår uppräknas med 830 000 kronor till 2 830 000 kronor.

Vid utgången av budgetåret 1959/60 förelåg en anslagsreservation av 1 186 kronor. Med hänsyn tagen till vissa återstående kostnader från nämnda budgetår, vissa förskottsregleringar och vissa tilläggsanvisningar till följd av genomförda allmänna lönehöjningar beräknar *överstyrelsen* emellertid att vid budgetårsskiftet den 1 juli 1960 förelåg ett reellt underskott på i avrundat tal 90 000 kronor. *Överstyrelsen* räknar med ett lika stort underskott vid utgången av innevarande budgetår, då det, trots stora ansträngningar, visat sig svårt att undvika en viss överskjutning av kostnaderna till ett följande budgetår.

Medelstillgången på försöksanslaget under budgetåret 1960/61 skulle alltså motsvara det beviljade anslaget 2 000 000 kronor. Då *överstyrelsen* äskat 2 260 000 kronor och då vissa kostnader, som ej inräknats i denna summa, enligt föredragande departementschefen (1960 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln s. 399) skall belasta anslaget, har ny plan för verksamheten under nämnda budgetår uppgjorts inom *överstyrelsen*.

Det av *överstyrelsen* för nästa budgetår föreslagna anslaget av 2 830 000 kronor beräknas bli disponerat på sätt framgår av följande sammanställning. Siffrorna inom parentes avser jämförelse med den nyss nämnda, förnyade planen för användningen av det för innevarande budgetår anvisade försöksanslaget på 2 000 000 kronor.

I. Försöksverksamhet inom enhetsskolan	1 398 700	(+ 781 490)
1. Kurser för enhetsskolans lärare m. fl. ..	335 300	(+ 205 550)
2. Länsskolnämndernas konsulent- och fortbildningsverksamhet	300 000	(+ 150 000)
3. Konferenser med ledamöterna i länsskolnämnderna m. fl.	72 900	(+ 46 900)
4. Studieresor för enhetsskolans lärare och skolledare	60 000	(+ 40 000)

5. Utarbetande och tryckning av metodiska anvisningar m. m.	95 000	(+ 83 190)
6. Undersökningar och prov	125 000	(+ 25 000)
7. Språkassistentverksamhet	240 500	(+ 135 850)
8. Övergång till annan studieriktning	170 000	(+ 95 000)
II. <i>Försöksgymnasier</i>	59 300	(+ 24 030)
III. <i>Skolor med särskild försöksverksamhet</i>	226 200	(+ 30 465)
IV. <i>Försöksverksamhet med korrespondensundervisning</i>	244 100	(— 331 555)
1. Korrespondensgymnasier	—	(— 392 014)
2. Kostnader för korrespondensundervisning i vissa kommuner	213 900	(+ 56 450)
3. Övrig korrespondensundervisning	30 200	(+ 4 009)
V. <i>Annan försöksverksamhet</i>	580 800	(+ 142 800)
1. Fri försöksverksamhet	74 800	(+ 29 800)
2. Fortsatt utgivande av en för försöksverksamheten gemensam publikation ..	50 000	(+ 20 000)
3. Resekostnadsersättningar och traktamenten m. m. för vissa befattningshavare i samband med planering och tillsyn av försöksverksamheten	40 000	(+ 5 000)
4. Resekostnadsersättningar och traktamenten m. m. till ledamöter och suppleanter i lekmananämnden	6 000	(+ 3 000)
5. Övrig försöksverksamhet	410 000	(+ 85 000)
VI. <i>Regional skolpsykologverksamhet</i>	318 000	(+ 178 388)
Summa summarum	2 827 100	(+ 825 618)

Liksom tidigare förutsätter skolöverstyrelsen, som i sin framställning redovisar även den närmare fördelningen av medlen på olika underposter, att möjlighet skall föreligga att vidtaga de jämkningar mellan de beräknade posterna, som vid det fortsatta planläggningsarbetet kan visa sig erforderliga.

I sin allmänna motivering för det begärda anslaget framhåller överstyrelsen, att vid programmets uppläggning ännu större vikt än tidigare lagts vid den rent pedagogiska instruktionsverksamheten (delposterna I: 1, I: 2, I: 5). Likaså har i högre grad än tidigare uppmärksammats yrkesvägledningen för eleverna (delposterna I: 1, I: 6 och V: 1). Överstyrelsen understryker, att ökningen på ett stort antal poster helt eller till stor del sammanhänger med den snabba ökningen av antalet försökskommuner. Detta gäller t. ex. för kurser, konferenser, konsulentverksamhet, språkassistent-

verksamhet och övergång till annan studieriktning, där åtgärderna ej kan förbehållas vissa kommuner eller vissa landsdelar utan måste tillförsäkras alla i verksamheten inbegripna kommuner. Beträffande omfattningen av försöksverksamheten med nioårig enhetsskola anför överstyrelsen följande.

Försöksverksamhet med nioårig enhetsskola pågick budgetåret 1959/60 i 217 kommuner samt omfattade cirka 11 200 klasser och 266 000 elever. Budgetåret 1960/61 tillkommer 78 kommuner samt utökad försöksverksamhet i en kommun. Sammanlagt kommer försöksverksamheten då att omfatta 295 kommuner med cirka 12 500 klasser och 313 000 elever.

Överstyrelsen räknar med att utbyggnad av försöksverksamheten med nioårig enhetsskola kommer att ske i ungefär samma omfattning budgetåret 1961/62 som budgetåret 1960/61 under förutsättning att för byggnader anvisas medel i den utsträckning som överstyrelsen anger i sina petita. Försöksverksamheten skulle då komma att omfatta cirka 370 kommuner, 17 800 klasser och 445 000 elever.

Beträffande innehållet i överstyrelsens framställning i övrigt torde redovisningen här — under hänvisning till handlingarna i ärendet — få inskränkas till följande i korthet relaterade punkter, som upptager bland annat vissa nyheter i det framlagda programmet.

I: 1. Under posten till *kurser för enhetsskolans lärare m. fl.* upptages bland annat ett belopp av 40 000 kronor såsom bidrag till kurser anordnade av lärarorganisationer m. fl. och ett belopp av 50 000 kronor såsom bidrag till kurser anordnade av andra arbetsenheter inom verket än försöksavdelningen. Därest den av överstyrelsen i annat sammanhang förordade omorganisationen av fortbildningsverksamheten för lärare kommer till stånd från och med nästa budgetår, bör enligt överstyrelsens mening dessa två poster överföras till det föreslagna särskilda fortbildningsanslaget.

I: 6. Under rubriken *föresökningar och prov* beräknas medel huvudsakligen för fortsättande och fullföljande av tidigare påbörjade undersökningar. Delposter upptages för följdundersökning av vissa elever i Stockholm, undersökning av enhetsskolelevernas utbildning efter avslutad nioårig skolgång, undersökning av effekterna av försöken med undervisning i engelska i årskurserna 1—4, undersökningar i samband med försöken vid högre skolor med särskild försöksverksamhet respektive inom fri försöksverksamhet, utprovning av olika praktiska tillämpningsformer för begåvnings- och intressedifferentierande metoder, utprovning av olika metoder för elevbedömning m. m. samt utprovning av olika metoder för överföring av vissa elever till specialundervisning.

I: 8. I fråga om medelsanvisning till *stödundervisning vid övergång till annan studieriktning* redovisar överstyrelsen vissa nya riktlinjer. På grundval av de erfarenheter, som överstyrelsen erhållit av den under läsåren 1957/60 medgivna stödundervisningen, har överstyrelsen utfärdat kompletterande anvisningar för verksamheten, varigenom viss stödundervisning generellt skall kunna medges utan ansökan i varje särskilt fall. Stödundervisning skulle inte längre påbörjas vid godtycklig tidpunkt under läsåret utan endast vid terminsskiftena, varigenom samordningen av denna undervisning såväl inom ett rektorsområde (en kommun) som mellan olika rektorsområden skulle underlättas och den utgiftsökning, som ett generellt

medgivande av stödundervisningstimmar kan medföra, komma att motverkas.

Varje kommun skulle få disponera en undervisningstimme för var 20:e elev, dock minst 40 undervisningstimmar. Ett antal undervisningstimmar skulle därutöver finnas tillgängliga för att efter ansökan och på särskilda skäl tilldelas kommuner, som anmälde ytterligare behov av stödundervisning.

Medelsramen för denna stödundervisning, vilken för läsåren 1957/60 belöpt sig till 7 981, 15 476 respektive 45 000 kronor, skulle med utgångspunkt i den hittillsvarande medelsåtgången och med hänsyn tagen till det ökade elevantalet på högstadiet uppgå till 102 000 kronor för läsåret 1960/61 och till 170 000 kronor för läsåret 1961/62. Av sistnämnda belopp skulle, efter den generella tilldelningen till varje kommun med högstadium, återstå ett belopp av 55 600 kronor för ytterligare tilldelning i vissa fall.

II. Under posten till *försöksgymnasier* beräknar överstyrelsen medel till konferens med rektorer och lärare vid sådana gymnasier och till obligatorisk studievägledning, omfattande handledning i studieteknik och studieorientering, på tid utom timplanen. Under posten I: 1 har upptagits medel för en särskild kurs för lärare på försöksgymnasierna, avsedd att göra dessa bättre skickade att handha det för dem nya moment i undervisningen, som berörda studievägledning utgör.

III. I fråga om *skolor med särskild försöksverksamhet* föreslår överstyrelsen, att verksamheten under läsåret 1961/62 bedrivs vid samma skolor och i samma omfattning som tidigare. Först sedan försöken pågått även under läsåret 1961/62 har nämligen — beroende på den försenade starten höstterminen 1958 — fyra av de sju deltagande skolorna fullbordat den från början avsedda minimitiden om minst tre hela läsår. Övriga skolor har vid den nämnda tidpunkten deltagit blott 4—5 terminer. Då försöksverksamheten icke bedrivs isolerad vid varje skola, utan planläggningen i viss utsträckning är gemensam, vore det också fördelaktigt, om försöksperioden avslutades samtidigt vid alla skolor.

Utöver kostnader för nedsättning av undervisningsskyldigheten m. m. enligt vissa för verksamheten hittills tillämpade normer och för en konferens med lärare från dessa skolor, beräknar överstyrelsen medel motsvarande ungefär sju veckotimmar för planläggning, auskultationer m. m. i samband med introducerandet av ny metodik. Hur en viss metodik snabbt skall kunna överflyttas till en annan skola är ett specialproblem, som måste lösas, om försöksverksamhetens resultat på effektivaste sätt skall kunna tillföras de högre skolorna över lag. Självva distributionen blir en fristående försöksuppgift av stor betydelse.

IV. Under posten till försöksverksamhet med *korrespondensundervisning* beräknas för nästa budgetår inga kostnader för korrespondensgymnasier. Överstyrelsen föreslår nämligen i annat sammanhang, att korrespondensgymnasier i fortsättningen skall förekomma som en reguljär anordning och att de statliga kostnaderna för sådana gymnasier skall överföras till det anslag, varur statsbidrag till kommunala gymnasier nu utgår.

Under posten beräknas däremot, liksom tidigare, medel för korrespondensundervisning på försöksskolans högstadium i Finnskoga-Dalby och Norra Ny kommuner (delposten 2).

Den anordning, som tillämpas i Finnskoga-Dalby, innebär bland annat, att i ämnen, till vilka det vid planeringen för stundande läsår visar sig att

kompetenta lärare ej går att skaffa, användes korrespondensundervisning. Kostnaderna för nyttjande av korrespondenskurser förutsättes helt ersatta av statsmedel. Under budgetåren 1958/60 har de särskilda kostnaderna för korrespondensundervisning i Finnskoga-Dalby — i runt tal 470 kronor per elev — blivit betydligt större än som beräknats på grund av att kompetenta lärare kunnat erhållas endast i begränsad omfattning och korrespondensundervisning därför bedrivits i flertalet ämnen. Högstadiet är fullt utbyggt fr. o. m. läsåret 1960/61 och elevantalet torde sammanlagt uppgå till cirka 305 elever. Beräknas korrespondensundervisningen pågå i ungefär samma omfattning i samtliga årskurser budgetåret 1961/62 som i årskurserna 7 och 8 budgetåret 1959/60 skulle kostnaderna i Finnskoga-Dalby för korrespondensundervisningen uppgå till 143 350 kronor.

Fr. o. m. läsåret 1960/61 pågår i Norra Ny försöksverksamhet med s. k. enkelt högstadium enligt medgivande av Kungl. Maj:t den 30 juni 1958. Budgetåret 1961/62 omfattar detta försök enligt Kungl. Maj:ts beslut även glesbygdskommunerna Fredrika, Hallen, Ramsjö och Rätan. Då Kungl. Maj:t för Norra Ny föreskrivit att kostnaderna för korrespondensundervisning skall utgå ur försöksanslaget, har överstyrelsen under detta anslag också ansett sig böra beräkna kostnaderna för övriga glesbygdshögstader. I vilken utsträckning korrespondensundervisning kommer att tillgripas på dessa högstadier är beroende av tillgången på kompetenta lärare. Under uppbyggnaden torde man under alla omständigheter få lita till korrespondensundervisning i ungefär samma utsträckning som i Finnskoga-Dalby. Då erfarenhetsmässigt underlag för beräkning av kostnaderna saknas, utgår överstyrelsen därför från förhållandena i Finnskoga-Dalby. Kostnaderna för korrespondensundervisningen skulle för de här avsedda kommunerna då uppgå till sammanlagt 70 500 kronor.

Under delposten 3 inräknar överstyrelsen kostnader för dels vissa korrespondenskurser för lärares utbildning och fortbildning, avseende yrkesvägledning och yrkesämnen, dels korrespondenskurser, som användes vid den förberedande yrkesutbildningen och vid individualiserad undervisning inom klassens ram.

V: 1. Under delposten till *fri försöksverksamhet* beräknar överstyrelsen medel för fortsatta försök med studiegång ledande till särskild normalskolekompetens och med intensifierad undervisning i muntlig framställning, framför allt dramatisk framställning. Vidare upptages ett belopp av 10 000 kronor för att tillgodose de behov, som följer av den intensifiering av den rent pedagogiskt inriktade försöksverksamhet, som nu är aktuell för enhetsskolans högstadium.

Efter förslag av studieförbundet Folkuniversitetet planerar överstyrelsen också att för en kostnad av omkring 12 000 kronor, såsom ett komplement till den yrkesvägledning arbetsmarknadsstyrelsen anordnar, vid ett begränsat antal skolor försöksvis anordna särskild orientering för gymnasister rörande de akademiska studiernas innebörd. I verksamheten skulle huvudsakligen engageras assistenter och amanuenser vid olika vetenskapliga institutioner för att, efter genomgången instruktionskurs, såsom studieupplysare vid besök på gymnasierna lämna eleverna information om de akademiska studierna. För gymnasister i universitetsstäder skulle också kunna förekomma demonstration av arbetet på en vetenskaplig institution m. m.

V: 5. Av medlen till *övrig försöksverksamhet* är de största posterna av

sedda till ersättningar åt experter och sakkunniga samt viss annan till försöksavdelningen knuten arbetskraft. Till kostnader för särskilda försök och publikationstryck vid statens försöksskola i Linköping har upptagits 63 000 kronor. Vidare har här, bland annat, i anslutning till ett av glesbygdsutredningen i betänkandet »Undantagsformer av allmänbildande gymnasier» framlagt förslag beräknats ett belopp av 15 000 kronor, avsett att såsom försök i vissa fall ställas till rektorsers förfogande för anordnande av tillsyn av gymnasieelever under deras väntetider, håltimmar och fritid.

VI. I fråga om den *regionala skolpsykologverksamheten* föreslår överstyrelsen, att två nya skolpsykologtjänster inrättas från och med nästa budgetår med den placering och det verksamhetsområde, som överstyrelsen kan finna lämplig. Medel beräknas därvid även till utrustning, biträdeshjälp m. m. åt dessa skolpsykologer. Vidare föreslås, att de tre befintliga tjänsterna (Ag 24) förändras till extra ordinarie tjänster och att de föreslagna nya tjänsterna redan från början blir extra ordinarie. För tjänsterna kräves sådana såväl teoretiska som praktiska kvalifikationer (filosofie licentiatexamen med praktik jämte lärarerfarenhet), som enligt överstyrelsens mening väl motiverar en sådan förändring; den nuvarande anställningsformen har utan tvivel medverkat till svårigheterna att få kompetenta sökande till tjänsterna. Därest av formella skäl ifrågavarande tjänster icke kan omändras till extra ordinarie så länge medel för deras avlöningar utgår ur förevarande anslag, hemställer överstyrelsen, att de överföres till förslagsanslaget till Skolöverstyrelsen: Avlöningar och inplaceras såsom extra ordinarie tjänstemän å personalförteckningen.

Bland kostnaderna under förevarande post inräknar överstyrelsen även medel till kurser för utbildning av lärare till medhjälpare på det lokala planet åt de regionala psykologerna i det skolpsykologiska arbetet.

Departementschefen. Vid omgruppering av riksstatsanslagen under åttonde huvudtiteln enligt framlagt förslag bör reservationsanslaget till Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m. i fortsättningen benämnas Försöksverksamhet inom det allmänna skolväsendet. Eventuellt förefintlig reservation vid utgången av innevarande budgetår bör givetvis tillgodoföras det omrubricerade anslaget.

Här ifrågavarande anslag är nu uppfört med 2 000 000 kronor. Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 830 000 kronor till 2 830 000 kronor. Med hänsyn till att överstyrelsen därjämte räknat med att medelsanvisning till korrespondensgymnasier från och med nästa budgetår skall upptagas under annat anslag och vidare under överstyrelsens avlöningsanslag upptagit vissa kostnader för bland annat en yrkesvägledningskonsulent, som nu belastar försöksanslaget, så innebär den äskade medelsanvisningen en reell ökning av medelstillgången för övriga ändamål under anslaget med i runt tal 1 260 000 kronor.

Trots den höga angelägenhetsgrad, som jag tillmäter dessa anslagsändamål, finner jag det inte möjligt att ge utrymme för en sådan högst betydande uppräknings, som överstyrelsen föreslagit.

Förslaget att kostnader för korrespondensgymnasierna nu överflyttas till det anslag, varur bidrag till kommunala gymnasier utgår, biträder jag och återkommer till frågan om korrespondensgymnasierna längre fram. Om vid en sådan överflyttning försöksanslaget ändå bibehålles vid sitt nuvarande belopp, skulle medelstilldelningen reellt ökas med i det närmaste 400 000 kronor. Jag vill emellertid inte stanna härvid utan förordar en realökning med drygt 500 000 kronor, vilket skulle innebära att anslaget uppfördes med 2 100 000 kronor. I enlighet med överstyrelsens rekommendation (se I: 1) hänför jag emellertid viss del av medlen till kursverksamhet för enhetsskolans lärare, nämligen sådana medel som utgår såsom bidrag till kurser anordnade av andra arbetsenheter inom överstyrelsen än försöksavdelningen och till kurser anordnade av lärarorganisationer m. fl., till det anslag till lärares fortbildning m. m., som längre fram behandlas. Då jag, i nära anslutning till vad som för innevarande budgetår av överstyrelsen avdelats för dessa ändamål, beräknar denna medelsöverföring till 60 000 kronor, förordar jag att försöksanslaget för nästa budgetår upptages med 2 040 000 kronor. Att jag därvid också räknar med att anslaget befrias från kostnaderna för en yrkesvägledningskonsulent, har framgått av vad jag anfört vid min behandling av skolöverstyrelsens avlöningsanslag.

Överstyrelsens ånyo framförda förslag att de regionala skolpsykologerna ges extra ordinarie anställning kan jag inte biträda. Någon ökning av antalet regionala skolpsykologer bör enligt min mening inte heller komma till stånd nu. Den begränsade medelstilldelning jag för nästa budgetår förordat medför givetvis att beskrifningar i det framlagda programmet får göras även på åtskilliga andra punkter. I samband med övervägandena om anslagets närmare disposition torde överstyrelsen få anledning att i särskild ordning underställa Kungl. Maj:t vissa i anslagsäskandena berörda större frågor, främst sådana åtgärder av organisatorisk art, som sträcker sig över längre tid än det löpande budgetåret och förutsätter fortsatt medelsanvisning.

Med åberopande av vad jag här anfört och förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försöksverksamhet inom det allmänna skolväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 040 000 kronor.

[113] **12. Statens försöksskola i Linköping: Avlöningar.** Under denna rubrik, som är ny för innevarande budgetår, är nu uppfört ett förslagsanslag av 1 211 000 kronor (statsliggaren s. 662).

I riksstaten för budgetåret 1959/60 fanns upptagna ett förslagsanslag på 1 186 000 kronor till Statens försöksskola i Linköping: Driftkostnader och ett reservationsanslag på 34 000 kronor till Statens försöksskola i Linkö-

ping: Utrustning. Det förstnämnda av dessa båda anslag disponerades enligt en av riksdagen fastställd stat, som omfattade både avlöningar och omkostnader. Från och med innevarande budgetår har en uppdelning skett på ett avlöningsanslag och ett omkostnadsanslag. Något utrustningsanslag har efter budgetåret 1959/60 ej upptagits.

På grundval av förslag från skolans försöksledare föreslår *skolöverstyrelsen*, att anslaget till avlöningar för nästa budgetår höjes med 84 100 kronor. Om skolans omfattning anför överstyrelsen följande.

Statens försöksskola är från och med budgetåret 1959/60 fullt utbyggd. Antalet elever under budgetåret 1961/62 beräknas uppgå till cirka 900, varav cirka 300 på högstadiet, samt antalet klasser till 32 normalklasser och 3 specialklasser. Överstyrelsen förutsätter därvid, att årskurserna 8 och 9 utan hinder av meddelade riktlinjer får omfatta vardera 4 klasser (jfr Kungl. Maj:ts beslut den 6 augusti 1959 och den 3 juni 1960).

Utöver beräknade automatiska utgiftsförändringar till följd av skolans elevomslutning, den generella lönehöjningen m. m. — en ökning med i runt tal 72 000 kronor — föreslår skolöverstyrelsen de förändringar under anslaget, som anges i följande sammanställning.

1. Uppflyttning av försöksledartjänsten från ABp 26 till Bp 1. Särskilt arvode om 3 600 kronor till försöksledaren.
2. Ordinariesättning av skolpsykologtjänsten (nu Ae 24).
3. Uppflyttning av kanslibiträdestjänsten i Ae 7 till kontoristtjänst i Ae 9.
4. Arvode om 1 200 kronor åt lärare, som avses biträda försöksledaren vid utförandet av vissa kamerala och administrativa göromål.
5. Undervisning i frivillig musik; 7 veckotimmar.
6. Ersättning enligt kommittékungörelsen till vissa ledamöter av försöksnämnden; 1 800 kronor.
7. Ökning med 1 000 kronor av anslagsmedlen till extra biträdeshjälp (nu 11 000).
8. Minskning med 2 000 kronor av anslagsmedlen till ersättningar åt lärare i externa försöksklasser (nu 22 000).
9. Minskning med 2 000 kronor av anslagsmedlen till ersättningar åt lärare för utförande av individualtestningar (nu 8 000).

Till grund för överstyrelsens förslag under punkten 6 ligger en framställning i ämnet av de rektorer vid lärarutbildningsanstalter i Linköping, som enligt gällande föreskrifter skall vara ledamöter av försöksnämnden. Om överstyrelsens yrkanden i övrigt inhämtas av handlingarna bland annat följande.

4. Försöken vid skolan torde budgetåret 1961/62 ha framförts så långt, att ett omfattande arbete med författandet av försöksrapporter är att vänta. Det av försöksledaren framförda förslaget, att en lärare vid skolan mot ett arvode av 1 200 kronor skall tjänstgöra som biträde åt honom vid

utförandet av vissa kamerala och administrativa göromål, finner överstyrelsen motiverat.

5. För att möjliggöra en önskvärd utbyggnad av sång- och musikundervisningen vid skolan föreslår försöksledaren, att skolan tilldelas 9 veckotimmar utöver dem, som enligt stadgan tillkommer ämnet musik. I anslutning till vad överstyrelsen anfört om undervisning i frivillig musik på försöksskolans högstadium under folkskoleanslaget tillstyrker ämbetsverket 7 veckotimmars undervisning på detta stadium vid statens försöksskola i Linköping (6 timmar för instrumentalmusik och solosång samt en timme för körsång). Beträffande de återstående två veckotimmarna anser sig överstyrelsen ej kunna tillstyrka försöksledarens förslag.

7. Såsom en ny post har försöksledaren upptagit 5 200 kronor till extra vaktmästare. Överstyrelsen finner ej skäl tillstyrka detta förslag men anser, att beloppet för extra biträdeshjälp m. m. bör höjas med 1 000 kronor på grund av den allmänna löneökningen.

8. Försöksledaren har upptagit 22 000 kronor till ersättningar åt lärare i externa försöksklasser. Överstyrelsen, som ej är övertygad om nödvändigheten av att för närvarande använda externa försöksklasser i föreslagen omfattning, anser, att beloppet för ändamålet bör nedskäras från 22 000 kronor till 20 000 kronor.

9. Individuella testningar i årskurs 6 synes enligt överstyrelsens mening i viss utsträckning kunna ersättas med grupptest. På grund härav föreslås 6 000 kronor för ändamålet i stället för det belopp av 8 000 kronor, som anvisats för innevarande budgetår.

Departementschefen. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, beräknar jag här medel för uppflyttning av en kanslibitrådestjänst i Ae 7 till kontoristtjänst i Ae 9 (p. 3).

Jag förordar en ökning med 1 000 kronor av anslagsmedlen till extra biträdeshjälp vid skolans forsknings- och försöksverksamhet (p. 7) samt att medel anvisas till arvode åt en lärare med uppdrag att biträda försöksledaren med vissa kamerala och administrativa göromål (p. 4); arvodesbeloppet torde få fastställas av Kungl. Maj:t. Vad beträffar medlen till ersättningar åt lärare i externa försöksklasser (p. 8) och till ersättningar åt lärare för utförande av individualtestningar (p. 9) ansluter jag mig till skolöverstyrelsens beräkningar.

Jag räknar i övrigt icke med några förändringar under förevarande anslag med undantag av sådana automatiska kostnadsökningar, som är föranledda av antalet klasser på skolans olika stadier, den generella lönehöjningen m. m.

Med hänsyn till mina här redovisade ställningstaganden beräknar jag medelsbehovet under förevarande avlöningsanslag för nästa budgetår till 1 281 000 kronor, vilket innebär en höjning med 70 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens försöksskola i Linköping, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	740 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	5 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	269 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	246 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	20 000
Summa kronor	1 281 000

b) till *Statens försöksskola i Linköping: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 281 000 kronor.

[114] **13. Statens försöksskola i Linköping: Omkostnader.** Under denna rubrik, som är ny för innevarande budgetår, är nu uppfört ett förslagsanslag av 44 800 kronor (statsliggaren s. 663). Anslaget är fördelat på följande sätt.

1. Sjukvård	5 000
2. Reseersättningar	16 000
3. Expenser	23 800
Summa kronor	44 800

Skolans försöksledare anholder, att expensposten nästa budgetår höjes med 6 200 kronor och att därutöver anslås 6 100 kronor till inköp av facklitteratur och till prenumeration på tidningar och tidskrifter. *Skolöverstyrelsen* anser sig dock böra tillstyrka endast en av den allmänna omsättningsskatten betingad höjning av anslagsposten till expenser med 700 kronor. Av anslagsposten bör enligt överstyrelsens mening liksom under innevarande budgetår beräknas ett belopp av 2 000 kronor till bestridande av kostnader för facklitteratur för lärarbiblioteket och ett belopp av 800 kronor till bestridande av kostnader för prenumeration på tidningar och tidskrifter.

Departementschefen. Jag förordar, att detta anslag för nästa budgetår uppföres med ett till 45 000 kronor avrundat belopp, innebärande en höjning med 200 kronor. Inom detta anslagsbelopp bör en viss omfördelning ske på så sätt att posten till reseersättningar sänkes till 15 000 kronor och posten till expenser höjes till 25 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens försöksskola i Linköping: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 45 000 kronor.

[115] 14. Yrkespedagogisk reformverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	140 000	153 952
1959/60	140 000	107 957
1960/61 (statsliggaren s. 793)	200 000	
1961/62 (förslag)	250 000	

Detta anslag — som nu har rubriken Överstyrelsen för yrkesutbildning: Yrkespedagogisk reformverksamhet — utgör för yrkesundervisningens del en motsvarighet till det för det allmänna skolväsendet avsedda reservationsanslaget till Försöksverksamhet inom det allmänna skolväsendet m. m. Reformverksamheten syftar till en effektivisering av såväl lärarutbildningen som yrkesundervisningen i allmänhet (propositionerna 1949: 167 och 1955: 139).

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 250 000 kronor och framhåller, att denna höjning är nödvändig, om överstyrelsen under nästa budgetår skall kunna genomföra de projekt som redan nu är planerade. Som ett väsentligt skäl för att ökade resurser ställes till överstyrelsens förfogande åberopar överstyrelsen den utökning av lärarutbildningen för yrkesundervisningen, som beslutats av riksdagen i anledning av propositionen 1960: 90. Överstyrelsen föreslår i annat sammanhang en ytterligare utökning av denna lärarutbildning.

Departementschefen. Detta anslag bör i fortsättningen benämnas Yrkespedagogisk reformverksamhet. Eventuell reservation vid utgången av innevarande budgetår bör tillföras det omrubricerade anslaget. För innevarande budgetår har anslaget höjts med 60 000 kronor. En ytterligare höjning synes nödvändig bland annat med hänsyn till den av överstyrelsen åberopade utbyggnaden av lärarutbildningen för yrkesundervisningen. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 50 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Yrkespedagogisk reformverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

Det obligatoriska skolväsendet

[116] 15. Folkskolor m. m.: Bidrag till driften av folkskolor m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	540 550 000	602 008 314
1958/59	646 000 000	653 863 120
1959/60	700 000 000	771 792 883
1960/61 (statsliggaren s. 752)	720 000 000	
1961/62 (förslag)	833 000 000	

Enligt beslut av 1957 års riksdag (prop. 1957: 112, SU 91, Rskr 239) har en omläggning genomförts av statsbidragsgivningen till primärkommunernas driftutgifter. Omläggningen innebär bland annat, att ett antal olika bidrag sammanslagits och nu utgår i form av statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet. Enligt kungörelsen 1958:665 utgår allmänt driftbidrag till kommunernas kostnader för dels obligatoriska skolor, dels högre kommunala skolor. Kungörelsen reglerar därjämte statsbidragen till kostnaderna för avlöning och pensionering av skoldirektör. Den innehåller slutligen bestämmelser om särskilda bidrag för försöksskolor (försöksskostnadsbidrag).

Bidragsunderlaget för de allmänna driftbidragen och för statsbidraget till kostnaderna för avlöning av skoldirektör beräknas enligt vissa schematiska regler samt utgöres i huvudsak av årslönebeloppen enligt löneklass för i föreskriven ordning inrättade tjänster. Ur bidragsunderlaget erhålles det allmänna driftbidraget för *obligatoriska skolor* efter avdrag av en mindre kommunandel. Det allmänna driftbidraget för *högre kommunala skolor* samt statsbidrag för *avlöning av skoldirektör* utgår med 79 procent av bidragsunderlaget. Statsbidraget till kostnaderna för *pensionering av skoldirektör* utgår med 58 procent av årsbeloppet för fortlöpande avgifter till statens pensionsanstalt. *Försöksskostnadsbidrag* utgår med 80 kronor per år och elev på försöksskolans högstadium.

Ur förevarande anslag bestrides i första hand kostnaderna för allmänt driftbidrag till obligatoriska skolor samt för statsbidrag för avlöning och pensionering av skoldirektör. De för inbyggd realskollinje i folkskolan och inbyggd korrespondensrealskollinje utgående statsbidragen, vilka i huvudsak beräknas enligt de för driftbidrag för högre kommunal skola gällande grunderna, bestrides därjämte ur detta anslag. Anslaget belastas vidare med vissa kostnader för statsbidrag till dels avgiftskompensation enligt lagen om folkpensionering, dels avgifter för allmän tilläggspension. Slutligen utgår ur anslaget vissa bidrag till enskilda skolor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget ökas med 113 000 000 kronor till 833 000 000 kronor enligt följande sammanställning.

	Anvisat för 1960/61	Förslag för 1961/62	Ökning
1. Lärarlönebidrag m. m., <i>förslagsvis</i>	718 871 400	831 000 000	112 128 600
2. Bidrag till korrespondensrealskolor, <i>förslagsvis</i>	500 000	723 000	223 000
3. Ersättning för sjukvårdskostnad, <i>förslagsvis</i> ...	200 000	700 000	500 000
4. Ersättning för flyttningskostnad och resor, <i>förslagsvis</i>	110 000	110 000	—
5. Bidrag för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet, lärarlöner, <i>förslagsvis</i>	183 600	308 000	124 400
6. Bidrag för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet, undervisningsmateriel, <i>förslagsvis</i> ..	5 000	5 000	—
7. Bidrag till estniska folkskolan i Stockholm ...	100 000	116 000	16 000
8. Bidrag till estnisk skola i Göteborg	10 000	24 500	14 500
9. Bidrag till Kristofferskolan i Stockholm	20 000	40 000	20 000
Summa kronor	720 000 000	833 026 500	+ 113 026 500
Avrundat till kronor		833 000 000	+ 113 000 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1. Anslagsposten 1 kommer under budgetåret 1961/62 att belastas med dels slutreglering av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1960/61, dels under budgetåret 1961/62 utgående förskott, motsvarande 90 procent av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1960/61. Kostnaderna för slutregleringen för 1960/61 är lika med skillnaden mellan det faktiska bidraget för det året och det för samma år utbetalade förskottet, vilket sistnämnda i sin tur motsvarar 90 procent av lärarlönebidraget för år 1959/60. För beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 måste därför en uppskattning göras av lärarlönebidraget avseende redovisningsåren 1959/60 och 1960/61.

Sedan rekvisitionerna för redovisningsåret 1958/59 nu slutgranskats, har överstyrelsen införskaffat uppgifter från länsskolnämnderna. Enligt dessa uppgifter utgör *lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1958/59*, inklusive bidrag till inbyggda realskollinjer och bidrag till avlöning åt och pensionering av skoldirektörer 672,32 miljoner kronor, varav för inbyggda realskollinjerna 4,54 miljoner kronor och för skoldirektörer 1,88 miljoner kronor.

I avsaknad av motsvarande uppgifter för redovisningsåret 1959/60 måste kostnaderna för 1959/60 och 1960/61, vilka som förut sagts bestämmer anslagsbehovet för budgetåret 1961/62, framräknas med utgångspunkt i nämnda belopp för 1958/59.

Hänsyn måste därvid först tagas till de generella lönehöjningarna den 1 januari 1959 med 2 procent och den 1 januari 1960 med 5 procent. Kostnaden för lönehöjningarna stannar helt på statsverket utom vad gäller de bidrag, som utgår med viss procent av bidragsunderlaget, d. v. s. bidrag till i folkskolan inbyggda realskollinjer och bidrag till avlöning och pensionering av skoldirektörer. Kostnadsökningen för statsverket skall därför beräknas på årslönebeloppet och, i fråga om bidraget till inbyggda linjer och till skoldirektörer, på statsbidraget. Årslönebeloppet för 1958/59 utgör avrundat 701 miljoner kronor, medan statsbidraget till inbyggda linjer och skoldirektörer uppgår till $(1,88 + 4,54 =) 6,42$ miljoner kronor, sammanlagt 707,42 miljoner kronor. I detta belopp är den 2-procentiga lönehöjningen redan inkluderad för ett halvt år. Efter tillägg av 2 procent för ytterligare ett halvt år erhålles ett belopp av 714 miljoner kronor. Detta belopp skall i sin tur uppräknas med 5 procent för ett halvt år, varvid erhålles 731,85 miljoner kronor. Härifrån avgår summa kommunandelar, som

för 1958/59 enligt länsskolnämndernas uppgifter utgör 35,25 miljoner kronor. *Lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1959/60, beräknat enligt för respektive hälft av redovisningsåret gällande löneläge men hänsyn ej tagen till förändringarna i antalet tjänster m. m. från 1958/59 till 1959/60, skulle alltså utgöra* $(731,85 - 35,25 =) 696,6$ miljoner kronor.

Beräkningen av kostnadsförändringen på grund av ändrat antal tjänster m. m. torde kunna ske på följande sätt.

Vad först *folkskolan* beträffar har från 1958/59 till 1959/60 enligt från länsskolnämnderna införskaffade uppgifter antalet folkskollärartjänster minskat med 416 och antalet småskollärartjänster ökat med 17. Statsbidraget för 416 folkskollärartjänster kan beräknas till 7,43 miljoner kronor och för 17 småskollärartjänster till 0,22 miljoner kronor. Detta innebär en nettominskning av kostnaderna med 7,21 miljoner kronor.

I föregående års *petita* beräknades kostnaderna för ökningen av antalet tjänster för lärare i läroämnen på *försöksskolans högstadium* från 1958/59 till 1959/60 till 11 miljoner kronor, motsvarande kostnaden för omkring 540 heltidstjänster. Enligt nu föreliggande uppgifter torde denna beräkning ha varit för låg; man torde ha att räkna med en ökning av ytterligare omkring 80 heltidstjänster för en sammanlagd kostnad av 1,6 miljoner kronor. Däremot torde den föregående år beräknade nettoökningen av kostnaderna för yrkeslärare, övningslärare, lärare vid inbyggda realskollinjer och vid fortsättningsskolan samt för lönegradsuppflyttningen av vidareutbildade folkskollärare, 2,1 miljoner kronor, kunna godtagas. Den nu angivna sammanlagda kostnadsökningen uppgår till $(11,0 + 1,6 + 2,1 =) 14,7$ miljoner kronor. Då den är beräknad enligt 1959 års löneläge, torde den med hänsyn till lönehöjningen den 1 januari 1960 böra uppräknas till 15,1 miljoner kronor.

Överstyrelsen uppskattar sålunda *lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1959/60* till $(696,6 - 7,21 + 15,1 =) 704,49$ miljoner kronor, avrundat 704,5 miljoner kronor.

Vid uppskattningen av *lärarlönebidraget för redovisningsåret 1960/61* skall i första hand uppräkning ske med hänsyn till lönehöjningarna dels den 1 januari 1960 med 5 procent, dels den 1 januari 1961 med ytterligare 5 procent. Kostnaden för lönehöjningen den 1 januari 1960 kan för ett halvt år beräknas till 18,05 miljoner kronor och kostnaden för lönehöjningen den 1 januari 1961 för likaledes ett halvt år till 18,5 miljoner kronor.

Vid oförändrat antal lärartjänster och under även i övrigt *oförändrade förhållanden* skulle sålunda *lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1960/61*, beräknat enligt det för vartdera halvåret gällande löneläget, uppgå till $(704,5 + 18,05 + 18,5 =) 741,05$ miljoner kronor, avrundat 741 miljoner kronor. Beloppet måste korrigeras med hänsyn till faktorer, som innebär kostnadsförändringar för redovisningsåret 1960/61.

a) Enligt kungörelsen 1960: 302 har de i 13 § kungörelsen 1958: 665 angivna *kommunandelarna* för bidragsgrundande tjänst minskats med 110 kronor (sammanhängande med avlösningen från och med den 1 juli 1960 av bidraget till avlönande av hemvårdarinnor). Den kostnadsökning för statsverket, som detta innebär, kan enligt från länsskolnämnderna införskaffade uppgifter om antalet bidragsgrundande tjänster redovisningsåret 1958/59, 44 450, beräknas till omkring 4,9 miljoner kronor. Förändringen av antalet tjänster från 1958/59 till 1960/61 påverkar ej nämnvärt detta belopp.

b) Vad beträffar förändringen av antal *lärartjänster* kan i fråga om *folk-*

skolan enligt från länsskolnämnderna införskaffade uppgifter antalet folkskollärartjänster förutses minska med 890 och antalet småskollärartjänster öka med 95 från läsåret 1959/60 till läsåret 1960/61. Det har därvid förutsetts, att läsåret 1960/61 ytterligare 200 småskollärare kommer att övertaga undervisningen i årskurs 3. Statsbidraget för 890 folkskollärartjänster kan beräknas till 16,8 miljoner kronor, och statsbidraget till 95 småskollärartjänster till 1,3 miljoner kronor. Detta innebär en nettominskning av kostnaderna för folk- och småskollärare med $(16,8 - 1,3 =)$ 15,5 miljoner kronor.

Minskningen av kostnaderna för folkskolan motväges av ökning för försöksskolans högstadium. Enligt den av överstyrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 8 april 1960 angående det antal tjänster i läroämnena, som högst må vara inrättade på försöksskolans högstadium redovisningsåret 1960/61, gjorda fördelningen av tjänster under redovisningsåret kan antalet ordinarie tjänster beräknas öka med 627, varav 185 i Ao 23 (21), 187 i Ao 21 (19) och 255 i Ao 19 (folkskollärare med särskild ämnesutbildning). Vidare kan beräknas tillkomma 15 tjänster för läroverksingenjörer (Ae 19). Statsbidraget för dessa nytillkommande 642 tjänster kan uppskattas till 14,3 miljoner kronor. Kostnadsökningen för icke-ordinarie lärare i övrigt beräknas till 10 procent av nyssnämnda belopp eller 1,4 miljoner kronor, alltså sammanlagt 15,7 miljoner kronor för lärare i läroämnena på högstadiet.

För lärare i övningsämnena och yrkesämnena beräknas kostnadsökningar med respektive 1,7 och 0,9 miljoner kronor.

Vad beträffar i folkskolan inbyggda realskollinjer sker en successiv minskning på grund av övergången till försöksverksamhet. För 1960/61 beräknas en minskning med 33 tjänster, motsvarande ett statsbidrag på 0,7 miljoner kronor. Kostnadsminskning kan även antagas för fortsättningskolan, uppskattningsvis med 0,3 miljoner kronor.

c) Slutligen måste beaktas kostnaderna för den från och med den 1 juli 1960 genomförda reglerade befordringsgången för folk- och småskollärare. Med ledning av inom civildepartementet gjorda beräkningar, vilka under hand delgivits överstyrelsen, uppskattas kostnadsökningen för den reglerade befordringsgången, inklusive uppflyttningarna till Ae 16 respektive Ae 10, till sammanlagt 5,8 miljoner kronor.

Med beaktande av de nu redovisade antagbara kostnadsförändringarna skulle sålunda lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1960/61 uppgå till $(741,0 + 4,9 - 15,5 + 15,7 + 1,7 + 0,9 - 0,7 - 0,3 + 5,8 =)$ 753,5 miljoner kronor, avrundat 754 miljoner kronor.

Då lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1959/60 förut uppskattats till 704,5 miljoner kronor, kan det under 1960/61 utgående förskottet beräknas till $(0,9 \times 704,5 =)$ 634,05 miljoner kronor, avrundat 634 miljoner kronor.

Belastningen på anslagspost 1 budgetåret 1961/62 för lärarlönebidraget erhålles då på följande sätt:

Slutreglering av bidraget för budgetåret 1960/61	
$(754,0 - 634,0 =)$	120,0 miljoner kronor
Under budgetåret 1961/62 utgående förskott	
$(0,9 \times 754 =)$	678,6 miljoner kronor
Summa	798,6 miljoner kronor

Från anslagspost 1 torde från och med budgetåret 1961/62 böra bestridas även kostnaderna för statsbidraget till *skolor vid vissa sjukvårdsanstalter och barnhem*, för vilket statsbidrag hittills funnits ett särskilt riksstatsanslag. Från och med den 1 juli 1960 har genomförts en omläggning av detta bidrag innebärande att bestämmelserna i driftbidragskungörelsen 1958: 665 skall i tillämpliga delar gälla jämväl för dessa skolor. I 1960 års statsverksproposition uttalas att medel för detta ändamål från och med budgetåret 1961/62 torde böra beräknas under förevarande anslag. Anslaget till detta bidrag är för innevarande budgetår uppfört med 635 000 kronor. Med hänsyn till lönehöjningarna torde kostnaderna för 1961/62 kunna beräknas till 700 000 kronor.

Under denna anslagspost är för budgetåret 1960/61 medel beräknade för *statsbidrag till kostnaderna för ATP-avgifter och kompensation för höjda folkpensionsavgifter* med sammanlagt 20 miljoner kronor. Bestämmelser om bidrag för dessa ändamål har numera utfärdats, nämligen kungörelsen 1960: 498 om statsbidrag till avgifter för år 1960 för allmän tilläggspension för rektorer och vissa lärare inom det obligatoriska skolväsendet och kungörelsen 1960: 95 om statsbidrag till avgiftskompensation till vissa tjänstemän inom det allmänna skolväsendet. Överstyrelsen beräknar, att statsbidragskostnaderna för dessa ändamål under 1961/62 kommer att uppgå till sammanlagt 31,0 miljoner kronor.

Från anslagsposten bestrides även kostnad för *fortlöpande avgifter till statens pensionsanstalt* för lärare i läroämnena på försöksskolans högstadium samt bidrag till vissa engångsavgifter för övningslärare. Enligt pensionsanstaltens rekvisition uppgår de fortlöpande avgifterna avseende redovisningsåret 1958/59 till 462 000 kronor. Kostnaden för 1960/61 uppskattas till 600 000 kronor. Bidrag till engångsavgifter för övningslärare har av överstyrelsen enligt rekvisitioner från statens pensionsanstalt utanordnats med 209 000 kronor under tiden 1 juli 1959—30 juni 1960. För pensionsavgifter beräknas sålunda sammanlagt, avrundat, 0,8 miljoner kronor.

Överstyrelsen föreslår att *anslagspost 1* uppföres med $(798,6 + 0,7 + 31,0 + 0,8 =)$ avrundat 831 miljoner kronor.

2. Bidraget till *korrespondensrealskolorna* har beräknats i enlighet med de av 1959 års riksdag fastställda grunderna. Antalet skolor har ökat med fyra, nämligen skolorna i Björna, Föllinge, Östervåla och Offerdal. De tre förstnämnda är inrättade genom skilda beslut av Kungl. Maj:t den 10 september 1959 och den sistnämnda genom beslut den 11 augusti 1960. Under läsåret 1960/61 kommer skolorna i Finnskoga-Dalby och Oviken att helt avvecklas. Eleverna i de sista klasserna vid dessa skolor kommer att under höstterminen 1960 genomgå preparandkurs förlagd till vederbörande korrespondensinstitut.

Vid beräkningen av medelsbehovet för samtliga skolor med undantag för korrespondensrealskolan i Björkvik har överstyrelsen utgått från att antalet avdelningar kommer att uppgå till 21. Statsbidraget till kostnaderna för avlönning åt lärarna beräknas uppgå till 350 459 kronor. Därvid har ej räknats med några lärartjänster vid skolorna i Finnskoga-Dalby och Oviken.

Vid beräkningen av bidraget till kostnaderna för korrespondens- och preparandkurserna har överstyrelsen i likhet med föregående år utgått från en genomsnittskostnad av 250 kronor per elev och termin och ett elevantal av 24 i varje avdelning, varvid den sammanlagda kostnaden utgör 252 000 kronor.

För de besök korrespondensinstitutets representanter har rätt att göra på skolorten beräknas enligt samma beräkningsnorm som tidigare 3 072 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för de ovan nämnda skolorna utgör således $(350\,459 + 252\,000 + 3\,072 =)$ 605 531 kronor.

Till korrespondensrealskolan i Björkviks kommun utgår statsbidrag med ett för varje år fastställt belopp på grund av de speciella betingelser varunder skolan arbetar. För budgetåret 1960/61 har detta belopp fastställts till 60 000 kronor. Styrelsen för skolan hemställer om en höjning av nämnda belopp till 80 000 kronor. Om statsbidrag skulle utgå efter samma normer som gäller för övriga skolor men med hänsyn tagen till det lägre antalet veckotimmar vid skolan i Björkvik, synes det, om skolan beräknas omfatta 5 avdelningar, enligt för övriga skolor tillämpade normer kunna beräknas till 117 460 kronor eller 23 492 kronor per avdelning. Skolöverstyrelsen föreslår, att statsbidrag till denna skola får utgå med 117 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under denna anslagspost uppgår alltså till $(605\,531 + 117\,000 =)$ 722 531 kronor eller avrundat 723 000 kronor.

3. Posten till *ersättning för sjukvårdskostnad* är för innevarande budgetår uppförd med 200 000 kronor. Detta torde emellertid ej svara mot de verkliga kostnaderna. Under budgetåret 1959/60 har nämligen överstyrelsen och länsstyrelserna, från vilka överstyrelsen infordrat uppgifter, utanordnat sammanlagt 695 000 kronor från posten. Med hänsyn härtill torde posten böra uppräknas till 700 000 kronor.

5. Statsbidraget till svenska *utlandsskolor* är budgetåret 1960/61 beräknat för tre lärare vid skolan i Addis Abeba, för två lärare vid envar av skolorna i Paris, Madrid, London, Kodaikanal, Debre Zeit, Asmara, Pointe Noire och Nzega, samt för en lärare vid var och en av skolorna i Berlin, Hamburg, Mussoorie, Lemera och Bukoba. Det bidragsbelopp, som beräknats för varje lärare är av mycket skiftande storlek. Sålunda utgår statsbidrag till avlönande av en lärare vid skolan i Berlin med 9 100 kronor och till motsvarande ändamål vid skolan i Lemera med 4 200 kronor. Genomgående är dock bidragen mycket låga, och då huvudmännen för skolorna endast i ringa omfattning har möjlighet att bidraga till lärarnas avlönande, har lönerna kommit att ligga på en betydligt lägre nivå för dessa lärare än för lärare vid folkskolor i Sverige. Denna omständighet har i en del fall visat sig försvåra lärarrekruteringen och medfört täta lärarbyten, vilka annars kunnat undvikas.

Överstyrelsen finner det ej skäligt, att bidragsbeloppen varierar vid de olika skolorna på sätt nu sker utan finner det mest ändamålsenligt att ett visst belopp fastställas att utgå till avlönande av lärare vid utlandssvensk skola, oavsett var denna är placerad.

Överstyrelsen föreslår, att för varje folkskollärare utgår ett bidrag med 11 000 kronor och för varje småskollärare ett bidrag med 7 500 kronor. Beloppen har framräknats på följande sätt. Lärarna har tänkts vara placerade i lägsta tillämpliga löneklass, d. v. s. A 12 för folkskollärare och A 7 för småskollärare. Från årslönebeloppen i dessa löneklasser (ortsgrupp 3, 1961 års löner) 14 388 respektive 11 076 kronor har dragits dels belopp motsvarande kommunandelen (980 kronor, hyresgrupp 3), dels ett belopp på 2 400 kronor, motsvarande värdet av den bostad, som huvudmännen är skyldiga att tillhandahålla lärarna.

För korrespondensrealskolan i Paris bör bidrag utgå med 32 000 kronor.

Överstyrelsen har därvid räknat med två heltidsanställda lärare med en förutsatt placering i löneklass A 15. Från årslönebeloppen, sammanlagt 34 152 kronor, har dragits endast belopp, motsvarande kommunandelen. Huvudmannen är ej skyldig att hålla dessa lärare med bostad, varför avdrag för bostadskostnader ej gjorts.

Överstyrelsen förutsätter, att uppräknig av respektive belopp sker i förhållande till lönehöjningar för lärare i Sverige.

Överstyrelsen föreslår vidare, att överstyrelsen erhåller bemyndigande att — enligt vissa normer — fastställa antalet statsbidragsberättigade lärare vid varje skola. Det synes skäligt, att statsbidrag kan utgå till två lärare, om elevantalet kan beräknas uppgå till minst 21 och till tre lärare, om elevantalet kan beräknas överstiga 30. Möjlighet att avvika från dessa normer bör dock finnas, om så befinnes motiverat, exempelvis på grund av elevernas fördelning på klasser.

Därest de av överstyrelsen föreslagna principerna för beräkning av antalet statsbidragsberättigade lärare tillämpades, skulle — med de uppgifter som nu finns tillgängliga — statsbidrag utgå till 17 folkskollärare och 6 småskollärare vid skolor, som redan åtnjuter statsbidrag. Emellertid föreligger ansökningar om statsbidrag från ytterligare fyra skolor, nämligen Kidugala (Tanganyika), Numazu (Japan), Nimba och Lower Buchanan (Liberia). Då överstyrelsen finner dessa skolor vara väl behövliga, tillstyrker överstyrelsen att statsbidrag utgår även till dem. Med hänsyn till det beräknade elevantalets storlek skulle statsbidrag böra utgå till en folkskollärare vid var och en av skolorna. Det sammanlagda antalet lärare, för vilka statsbidrag bör utgå, uppgår således till 21 folkskollärare och 6 småskollärare. Därtill kommer bidraget till korrespondensrealskolan i Paris. Med ett bidragsbelopp av 11 000 kronor för varje folkskollärare och 7 500 kronor för varje småskollärare, synes anslagsposten för 1961/62 böra uppföras med $(21 \times 11\,000 + 6 \times 7\,500 + 32\,000 =)$ 308 000 kronor.

Riksräkenskapsverket har intet att erinra mot anslagsberäkningarna i vad avser anslagsposterna 1—4 och 6—9.

Beträffande anslagsposten 5: Bidrag för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet, lärarlöner, har riksräkenskapsverket ansett, att vid en omläggning enligt överstyrelsens förslag bidraget till lärarlönerna bör utgå enligt något lägre belopp än vad skolöverstyrelsen föreslagit nämligen med 10 000 kronor för varje folkskollärare och till 7 500 kronor för varje småskollärare. Till korrespondensrealskolan i Paris föreslås bidraget utgå med 31 000 kronor.

I detta sammanhang torde få anmälas vissa av skolöverstyrelsen framlagda förslag, vilka dock icke påverkar anslagsberäkningarna för budgetåret 1961/62.

Skolöverstyrelsen framlägger bland annat förslag om vissa *vidgade möjligheter att dela klass vid undervisning i yrkeskunskap i folkskolan*.

För att möjliggöra placering av halv klass vid yrkespraktik i näringslivet i vissa fall, hemställer överstyrelsen om bemyndigande att medgiva skola med endast en klass av årskurs, vars timplan innehåller yrkeskun-

skap, att vidtaga sådan anordning, att läraren må undervisa halv klass även i ämne, där delning eljest ej kan förekomma, under förutsättning att varje elev erhåller det antal veckotimmar i andra ämnen än yrkeskunskap, som ingår i timplanen, och att yrkespraktiken är förlagd till näringslivet.

Den begärda anordningen beräknas ej behöva medföra ökade kostnader, då den i de skolor, som här avses ifrågakomma, ej kommer att kosta något utöver vad det i respektive skola skulle ha kostat att tillämpa timplansalternativ *utan* yrkeskunskap.

Anordningen bör kunna medgivas vid ett elevantal i klassen av lägst 24 elever. Den behöver för den enskilda skolan endast avse tid intill det fullständiga genomförandet av enhetsskolan.

Överstyrelsen erinrar vidare om sitt i anslagsäskandena för innevarande budgetår framlagda förslag om *frivillig undervisning i instrumentalmusik och solosång samt körsång*. Enligt detta förslag bör samma bestämmelser, som i detta avseende gäller vid allmänna läroverk och högre kommunala skolor, bli tillämpliga även på högstadiet. Överstyrelsen erinrar i sin motivering för förslaget bland annat om att på orter, där realskolan successivt avvecklats och ersatts med enhetsskola, staten genom bortfallet av den frivilliga musikundervisningen gjort vissa besparingar, medan musikaliska ungdomar gått miste om för dem värdefull undervisning. I kommuner, som jämsides har både real- och enhetsskollinjer, måste vissa barn förvägras en musikalisk-social förmån, som tillkommer andra.

Överstyrelsen beräknar, att antalet veckotimmar skulle bli 1 000 i instrumentalmusik och solosång och 150 i körsång. Statsbidraget för redovisningsår beräknas till 654 000 kronor.

Departementschefen. I enlighet med vad jag förordade i föregående års statsverksproposition bör anslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare m. m. vid vissa sjukvårdsanstalter och barnhem inte vidare uppföras i riksstaten utan medel för de ändamål, vilka nu tillgodoses genom detta anslag, i fortsättningen beräknas under förevarande anslag.

Under *anslagsposten 1* har skolöverstyrelsen beräknat ett medelsbehov av 831 000 000 kronor, vilket innebär en ökning med 112 128 600 kronor. Med beaktande av bland annat återverkningarna på bidragsbehovet genom höjningen av löner, ATP-avgifter och folkpensionsavgifter samt minskning av kommunandelen som kompensation för indragningen av bidraget till avlönande av hemvårdarinnor, enhetsskolans framväxt m. m. torde intet vara att erinra mot den gjorda beräkningen.

Skolöverstyrelsens tidigare redovisade förslag om vissa *vidgade möjligheter att dela klass vid undervisning i yrkeskunskap i folkskolan* avser närmast att underlätta att vid mindre skolor tillämpa timplansalternativ med yrkeskunskap i årskurs 8. Jag förordar, att medgivande till anordningen lämnas i enlighet med förslaget.

Skolöverstyrelsens förslag om statsbidrag för *frivillig undervisning i in-*

strumentalmusik och solosång samt körsång på försöksskolans högstadium anser jag mig inte heller i år kunna tillstyrka.

Under *anslagsposten 2* har skolöverstyrelsen förordat en avsevärd uppräknings av bidraget till den under särskilda betingelser arbetande korrespondensrealskolan i Björkvik. Med hänsyn till den höjning av bidraget, som skett för innevarande budgetår, kan jag inte tillstyrka någon ytterligare uppräknings utan förordar att bidraget upptages med ett oförändrat belopp av 60 000 kronor. För övriga korrespondensrealskolor räknar jag liksom skolöverstyrelsen med en automatisk ökning av bidragsbehovet med 166 000 kronor till 606 000 kronor. Anslagsposten bör således uppföras med sammanlagt $(606\,000 + 60\,000 =)$ 666 000 kronor.

Anslagsposten 3 till ersättning för sjukvårdskostnad torde med hänsyn till skolöverstyrelsens uppgifter om belastningen för budgetåret 1959/60 böra uppräknas med 500 000 kronor till 700 000 kronor. *Anslagsposten 4* till ersättning för flyttningskostnad och resor torde böra uppföras med oförändrat belopp, 110 000 kronor.

I anslutning till medelsberäkningen under *anslagsposten 5* har skolöverstyrelsen framlagt förslag om en närmare reglering av bidragsgivningen till utlandsskolorna.

Överstyrelsens förslag går i första hand ut på att de nuvarande varierande bidragen till avlönande av lärare skall ersättas med enhetliga belopp, oavsett skolans belägenhet. Överstyrelsen skulle vidare enligt i förslaget närmare angivna grunder erhålla bemyndigande att fastställa antalet statsbidragsberättigande tjänster vid varje skola.

Jag finner skolöverstyrelsens förslag ändamålsenligt och vill förordna, att detsamma genomföres med vissa i det följande angivna ändringar och kompletteringar.

Beträffande storleken av de bidrag, som bör utgå för varje bidragsberättigad lärartjänst, vill jag förordna något lägre belopp än vad skolöverstyrelsen föreslagit, nämligen 6 500 kronor för varje småskollärartjänst och 10 000 kronor för varje folkskollärartjänst. Det lägre av beloppen bör därvid utgå för lärartjänst, som avser undervisning enbart på småskolstadiet och det högre beloppet i övriga fall. För lärartjänster vid korrespondensrealskolan i Paris bör utgå ett belopp av 13 500 kronor.

Det bör ankomma på överstyrelsen att i enlighet med fastställda normer fatta beslut om det antal bidrag som bör utgå till i utlandet anordnade skolor för svenska barn i skolpliktig ålder. Statsbidrag för en lärare bör därvid i allmänhet kunna utgå, då elevantalet under läsåret kan beräknas uppgå till minst 7. Om elevantalet nedgår till 5 anser jag att bidrag bör upphöra att utgå. I övrigt bör överstyrelsens förslag om regler för bidrag för flera än en lärare bli tillämpligt. De förordade bestämmelserna torde genomgående medföra något förbättrade bidragsförhållanden för de skolor, som för närvarande åtnjuter statsbidrag. För det fall de här angivna reglerna likväl skulle medföra ett bortfall av helt bidrag för någon lärar-

tjänst, bör dock som en övergångsanordning fortsatt bidrag kunna utgå med högst här föreslagna belopp.

De av skolöverstyrelsen föreslagna reglerna innebär, att bidragen till nu statsunderstödda skolor icke längre skulle behöva bli föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning. I fråga om statsbidrag till nya skolor torde det från och med nästa budgetår böra ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut.

Vid bifall till vad jag förordat torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen utfärda närmare bestämmelser rörande svensk undervisning åt svenska barn i utlandet i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder jag här angivit.

Enligt dessa grunder kan det sammanlagda antal lärare, för vilka bidrag nästa budgetår bör utgå, beräknas till 21 folkskollärare och 6 småskollärare, vartill kommer bidrag för två lärare vid korrespondensrealskolan i Paris. Med ett bidragsbelopp av 6 500 kronor för varje småskollärare, 10 000 kronor för varje folkskollärare samt 13 500 kronor för lärare vid korrespondensrealskolan i Paris synes anslagsposten 5 för budgetåret 1961/62 böra uppföras med 276 000 kronor, vilket innebär en höjning med 92 400 kronor.

Anslagsposten 6, som avser bidrag till undervisningsmateriel vid utlandsskolorna, synes kunna utgå i samband med omläggningen i övrigt av bidragsgivningen till skolorna. Åtgärden, som innebär viss administrativ förenkling, medför en anslagsminskning av 5 000 kronor.

För bidragen under *anslagsposterna 7 och 8* till estniska folkskolan i Stockholm och till estnisk skola i Göteborg föreslår jag en uppräknings med respektive 15 000 och 10 000 kronor. Bidragen synes i fortsättningen kunna sammanföras till en gemensam anslagspost, vilken således bör uppföras med 135 000 kronor.

Anslagsposten 9, som avser bidrag till Kristofferskolan i Stockholm, torde böra uppföras med ett oförändrat belopp av 20 000 kronor.

Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit skulle det av mig beräknade medelsbehovet under anslagsposterna 2—9 uppgå till (666 000 + 700 000 + 110 000 + 276 000 + 135 000 + 20 000 =) 1 907 000 kronor, vilket innebär en sammanlagd ökning med 778 400 kronor.

Totalt bör således förevarande anslag uppföras med (831 000 000 + 1 907 000 =) 832 907 000 kronor, vilket belopp genom ökning av anslagsposten 1 bör avrundas till 833 000 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 113 000 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade grunder för statsbidrag till svensk undervisning åt svenska barn i utlandet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62;

b) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till driften av folkskolor m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 833 000 000 kronor.

[117] 16. Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 600 000	1 295 866
1959/60	2 000 000	1 851 723
1960/61 (statsliggaren s. 767)	1 700 000	
1961/62 (förslag)	1 900 000	

Till kostnaderna för inackordering för sådana elever i folkskolor, fortsättningsskolor och försöksskolor, som har lång eller besvärlig skolväg, utgår statsbidrag enligt kungörelsen 1958: 380 per elev och dag med 3 kronor 25 öre vid inackordering i enskilt hem och med 3 kronor vid inackordering i elevhem.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 200 000 kronor. Överstyrelsen utgår därvid från de av länskolnämnderna till 1 870 000 kronor beräknade statsbidragen till inackorderingsverksamheten under innevarande budgetår.

Departementschefen. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med det av skolöverstyrelsen beräknade beloppet, 200 000 kronor, till 1 900 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 900 000 kronor.

[118] 17. Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	41 000 000	43 010 184
1959/60	45 000 000	45 641 654
1960/61 (statsliggaren s. 767)	48 000 000	
1961/62 (förslag)	52 000 000	

Enligt kungörelsen 1958: 380 utgår statsbidrag till kommun för anordnande av skolskjutsar för sådana elever i folkskolor, fortsättningsskolor och försöksskolor, som har lång eller besvärlig skolväg. Efter beslut av 1959 års riksdag om bidrag även för elever i folkskolans högre avdelning och för elever, som efter skolpliktens upphörande genomgår i kommunen anordnad obligatorisk årskurs, har genom kungörelsen 1959: 311 begränsningen av bidragsrätten till skolpliktiga elever upphävts.

Bidraget utgår med 80 procent av kommunens verkliga kostnad för skolskjutsar, under förutsättning att skolvägen är i fråga om elever i årskurserna 1—3 minst 3 kilometer och i fråga om övriga elever minst 4 kilometer. För självskjuts, d. v. s. skjuts med fordon, som framföres av eleven själv, utgår statsbidrag med 80 procent av en kostnad, vilken för varje dag, som

eleven besökt skolan, må utgöra högst 50 öre, om skolvägen är längre än 7 kilometer, och eljest högst 40 öre.

Skolöverstyrelsen föreslår, med stöd av från länsskolnämnderna inhämtade uppgifter rörande de beräknade statsbidragen till skolskjutsar under redovisningsåret 1960/61, att anslaget höjes med 4 000 000 kronor.

Under hänvisning till ett uttalande av statsutskottet vid 1960 års riksdag (SU 1960: 8, p. 68) har överstyrelsen även tagit upp frågan, huruvida bidraget till självskjutsar för närvarande är lämpligt avvägt. Överstyrelsen har funnit att så inte kan sägas vara fallet och föreslår, att maximibeloppen för bidrag till självskjuts höjes från 50 och 40 öre till respektive 90 och 75 öre för varje dag, som elev besökt skolan. Højningen skulle medföra ökade statsbidragskostnader med 95 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Departementschefen. Den av skolöverstyrelsen föreslagna bidragshøjningen för självskjutsar har jag inte funnit mig böra förorda. I enlighet med överstyrelsens beräkningar i övrigt torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med 4 000 000 kronor till 52 000 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 52 000 000 kronor.

[119] 18. **Folkskolor m. m.: Försökskostnadsbidrag**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 540 000	2 464 323
1959/60	3 540 000	3 734 125
1960/61 (statsliggaren s. 764)	4 900 000	
1961/62 (förslag)	8 075 000	

Ur detta anslag, som uppförts på riksstaten från och med budgetåret 1953/54, utgår särskilda bidrag — *försökskostnadsbidrag* och *extra försökskostnadsbidrag* — till försöksverksamheten med nioårig enhetsskola (prop. 1953: 126, SU 139, Rskr 276; prop. 1955: 120, SU 122, Rskr 285).

I samband med omläggningen av bidragsgivningen till bland annat lärarlönekostnaderna på enhetsskolans högstadium enligt beslut av 1957 års riksdag (prop. 122; SU 104; Rskr 274) omreglerades även försökskostnadsbidraget. Enligt kungörelsen 1958: 665 utgår numera bidraget med 80 kronor för varje elev, som vid läsårets början finns på försöksskolans högstadium. För statens försöksskola i Linköping utgår jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1959 statsbidrag till Linköpings stad med 75 kronor för varje elev, som vid läsårets början finns på skolans högstadium.

Försökskostnadsbidraget är avsett att utgöra compensation till försöksdistrikten för de merkostnader som föranledes av försöksverksamheten.

Det extra försökskostnadsbidraget är avsett som ett stimulansbidrag till försöksdistrikt, för vilka högstadieverksamheten av olika skäl medför särskilt betungande ekonomiska konsekvenser. Kungl. Maj:t har att inom ramen för det sammanlagda belopp, som riksdagen årligen bestämmer, besluta rörande extra försökskostnadsbidrag.

Av anslaget för innevarande budgetår har det erforderliga beloppet till försökskostnadsbidrag beräknats till 4 850 000 kronor, medan ramen för extra försökskostnadsbidrag bestämts till 50 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har på grundval huvudsakligen av uppgifter rörande elevantalet under läsåret 1959/60 uppskattat medelsbehovet för det regelmässiga försökskostnadsbidraget under nästa budgetår till 8 000 000 kronor.

Till extra försökskostnadsbidrag föreslår överstyrelsen för budgetåret 1961/62 oförändrat belopp eller 50 000 kronor. Statsbidraget till Linköpings stad avseende högstadiet vid statens försöksskola beräknar överstyrelsen till 25 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet enligt överstyrelsens beräkning uppgår alltså till $(8\,000\,000 + 50\,000 + 25\,000 =) 8\,075\,000$ kronor.

Departementschefen. Den av skolöverstyrelsen föreslagna uppräknningen av anslaget med 3 175 000 kronor är helt beroende av automatiskt verkande faktorer. Då jag inte har någon invändning mot beräkningen, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m.m.: Försökskostnadsbidrag* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 8 075 000 kronor.

[120] 19. Folkskolor m.m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	50 000	34 043
1959/60	40 000	29 954
1960/61 (statsliggaren s. 765)	40 000	
1961/62 (förslag)	30 000	

Skolöverstyrelsen föreslår oförändrat anslagsbelopp för nästa budgetår.

Departementschefen. Med hänsyn till föreliggande uppgifter om belastningen av anslaget synes detta kunna minskas med 10 000 kronor till 30 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m.m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

[121] 20. Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	690 000	590 476
1959/60	540 000	620 703
1960/61 (statsliggaren s. 769)	500 000	
1961/62 (förslag)	630 000	

Ifrågavarande undervisning ombesörjes av skolradioavdelningen vid Sveriges Radio AB i samråd med och under överinseende av skolöverstyrelsen. Ur förevarande reservationsanslag bestrides dels Sveriges Radio AB:s utgifter för själva undervisningen och dels televerkets kostnader för radioutsändningarna. Statsbidraget till avlönande av handledare i skolorna för undervisningen skall avföras från förslagsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till driften av folkskolor m. m.

Under budgetåret 1960/61 beräknas den verksamhet, för vilken anslaget är avsett, omfatta första studieåret (årskurs 5) omkring 17 380 elever, andra studieåret (årskurs 6) omkring 15 645 och tredje studieåret (årskurs 7) omkring 6 050 elever. Därjämte avser anslaget dels särskilda stödkurser för lärare med behörighet i anknytning till nybörjarkursen (årskurs 5) och i anknytning till undervisningen i årskurs 6, dels sommarkurser för handledare utan behörighet. Den sålunda redovisade verksamheten har beräknats kosta sammanlagt 655 500 kronor. Med hänsyn till förefintlig reservation har emellertid anslaget för innevarande budgetår uppförts med 500 000 kronor.

Skolöverstyrelsen beräknar för nästa budgetår, efter samråd med skolradiochefen, att undervisningen i engelska kommer att omfatta 17 400 elever i femte, 16 500 elever i sjätte och 6 700 elever i sjunde årskursen. Kostnaderna för de tre årskurserna beräknas för Sveriges Radios del belöpa sig till 173 000 kronor, för stödkurser till 36 000 kronor samt för sommarkurser för handledare utan behörighet till 18 000 kronor.

Sammanlagt erfordras sålunda enligt skolöverstyrelsens beräkning för anordnande av ovannämnda kurser 227 000 kronor för Sveriges Radio, var- till kommer televerkets kostnader med 432 000 kronor, eller tillsammans 659 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår vidare, att försök göres med en stödkurs i tyska för lärare med behörighet. Kursen skulle avse årskurs 7 i försöksskolan samt motsvarande stadium i andra skolformer och anordnas under en tvåårsperiod med nybörjarkurs båda åren. Kostnaderna för denna kurs beräknas till 79 500 kronor.

Den sammanlagda medelsåtgången för budgetåret 1961/62 beräknas av skolöverstyrelsen till 738 500 kronor. Med hänsyn till en beräknad reservation av cirka 30 000 kronor från budgetåret 1960/61 bör enligt skolöverstyrelsens mening anslaget ökas med 210 000 kronor och således uppföras med 710 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Departementschefen. Jag är icke beredd tillstyrka anordnande av den föreslagna stödkursen i tyska. Mot överstyrelsens medelsberäkning i övrigt har jag intet att erinra. Med hänsyn till den förefintliga reservationen föreslår jag att anslaget för nästa budgetår uppföres med 630 000 kronor, vilket innebär en höjning med 130 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 630 000 kronor.

[122] 21. Folkskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	290 000	246 548
1959/60	220 000	239 264
1960/61 (statsliggaren s. 766)	290 000	
1961/62 (förslag)	240 000	

Genom beslut årligen eller i varje särskilt fall anvisar Kungl. Maj:t medel från detta reservationsanslag till de ändamål för vilka anslaget är avsett. Endast en mindre del av anslaget utgår med stöd av generella föreskrifter. De ändamål till vilka bidrag regelmässigt utgår återfinnes i en sammanställning å s. 505 i 1955 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln. Därjämte skall enligt beslut av 1959 års riksdag från detta anslag bestridas kostnader för särskilda undervisningsgrupper för undervisning i finska som valfritt ämne i årskurserna 8 och 9.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 26 000 kronor. Höjningen motiveras bland annat med behovet av att räkna upp beloppen för de s. k. finnbygdstipendierna från 800 till 1 200 kronor för läsår.

Departementschefen. Förslaget att uppräknat beloppet för de s. k. finnbygdstipendierna kan jag inte biträda. Med hänsyn till förefintliga reservationer torde anslaget för nästa budgetår kunna minskas med 50 000 kronor till 240 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 240 000 kronor.

[123] 22. Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna. Under denna rubrik är för innevarande budgetår upptaget ett förslagsanslag av 52 400 kronor. Den föregående år vid anmälan av detta anslag (1960 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, s. 578) omnämnda utredningen rörande statens ekonomiska ansvar för Skytteanska skolan i Tärna är nu slutförd, och jag torde därför här få anmäla därav föranledda förslag.

Inledning

I 1952 års statsverksproposition (åttonde huvudtiteln, s. 345) uttalade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, att han ville fästa uppmärksamheten på den oklarhet som rådde rörande statens ekonomiska ansvar för Skytteanska skolan. Då det kunde ifrågasättas, om de skäl, som föranlett att staten till huvudsaklig del bekostade skolans upprätthållande, ägde samma styrka som tidigare, förutsatte departementschefen, att skolöverstyrelsen till behandling upptog frågan, om och i vad mån staten alltså alltjämt borde ekonomiskt ansvara för skolan.

Skolöverstyrelsen har med skrivelse den 7 september 1955 avgivit utredning angående statens ekonomiska ansvar för Skytteanska skolan i Tärna.

Över utredningen har utlåtanden avgivits av kammarkollegiet, statskontoret, justitiekanslersämbetet och skolstyrelsen i Tärna.

Historik

Skytteanska skolan leder sitt ursprung till en i Piteå år 1619 inrättad undervisningsanstalt för lappgossar. År 1631 utfärdade konung Gustaf II Adolf stiftelsebrev för skolan, som i samband därmed förlades till Lycksele. Direktionen över skolan uppdrogs åt riksrådet Johan Skytte, efter vilken skolan sedermera benämnts Skytteanska lappskolan.

Den ekonomiska grunden för skolans verksamhet utgjordes ursprungligen av dels vissa kyrkotionden, dels ett genom riksrådet Johan Skyttes försorg insamlat kapital å 5 000 daler silvermynt. Detta kapital utlånades till kronan, som till säkerhet härför pantförskrev räntorna från hemman med tillhopa 32 7/32 mantal i Umeå socken.

Genom reduktionen år 1686 återgick de hemman, som förpantats till skolan, till kronan och skolans fordran skulle anses återbetald. Följande år utfärdades emellertid ett kungl. brev, som innebar att räntorna från de tidigare pantsatta godsens anslogs till skolans fortsatta understöd.

I samband med en omorganisation av skolväsendet i lappmarken ställdes lappskolan i Lycksele år 1739 under direktion av lappmarks ecklesiastikverk. Även under denna förvaltning synes Skytteanska skolan till en början ha erhållit hela inkomsten av hemmanen. Genom kungl. beslut år 1773 anslogs dock en del av inkomsten till andra ändamål.

Genom beslut av 1834 års riksdag bragtes den särskilda förvaltning av inkomster och utgifter, som ecklesiastikverket för lappmarken utgjorde, att upphöra. Utgifterna täcktes i stället genom särskilda anslag å dåvarande tionde huvudtitelns stat. Statsverkets andel i kostnaderna för den årliga driften av läroanstalten kom härigenom att utgå ur anslaget till lappmarks ecklesiastikverk. Genom beslut av 1919 års riksdag utbröts kostnaderna för skolans uppehållande från detta anslag, och för ändamålet uppfördes i rikstaten ett särskilt förslagsanslag å 7 000 kronor. Detta anslag har därefter

vid olika tillfällen höjts och är i riksstaten för budgetåret 1960/61 upptaget med 52 400 kronor.

Lycksele skola förflyttades jämlikt nådigt beslut år 1865 till Tärnafors i Tärna kapellförsamling. Enligt beslut av 1895 års riksdag skedde ytterligare en förflyttning av skolan, denna gång till en plats strax väster om Tärna kyrka, där ett skolhus och senare bland annat elevhem uppfördes. Av denna anläggning användes numera endast elevhemmet för skolväsendets behov. Skolanläggningen i övrigt förflyttades år 1948 till sin nuvarande plats öster om kyrkan.

Skytteanska skolan var fram till år 1895 i huvudsak avsedd endast för lappbefolkningens barn. I samband med beslutet nämnda år om anvisande av statsmedel för uppförande av en ny skola skedde en förändring i detta hänseende. Som villkor för statsbidraget föreskrevs nämligen, att skolan skulle mottaga som lärjungar dels i främsta rummet barn av lapska föräldrar, dels ock församlingens övriga barn till det antal, som där lämpligen kunde undervisas jämte lappbefolkningens barn. Skolan kom sedermera att närmast motsvara en mindre folkskola. Enligt kungl. brev den 27 juni 1927 skulle skolan från den 1 juli samma år vara anordnad enligt första B-formen samt mottaga sådana Tärna skoldistrikt tillhörande barn, som skolrådet dit hänvisade. I samband därmed ändrades den tidigare benämningen Skytteanska lappfolkskolan till Skytteanska skolan. Skolan har sedermera organiserats enligt Aa-formen och är att betrakta som centralskola för Tärna kommun.

Nuvarande förhållanden

a) *Fastigheter.* Skolan omfattar tre olika fastigheter, nämligen Skytteanska skolan nr 1, Laxnäs 1²⁶ och Laxnäs 1²⁷.

Den förstnämnda fastigheten avsattes för skoländamål genom beslut av statsmakterna år 1895 och omfattar cirka 160 hektar. På området uppfördes med bidrag av statsmedel ett folkskolehus och ett barnhem jämte vissa uthusbyggnader. Staten åtog sig i samband med 1895 års beslut om byggnadsbidrag till skolan att svara för underhållskostnaderna.

Med hänsyn till de bristfälliga skolförhållandena i Tärna beslöt 1926 års riksdag att anvisa ett belopp av sammanlagt 140 000 kronor för nybyggnad av skolhem, ombyggnad av barnhem till skolhus samt ombyggnad av skolhus till lärarbostad.

Skolhuset användes för sitt ändamål fram till år 1948, då en ny skola togs i bruk. Det gamla skolhuset är för närvarande genom byggnadsstyrelsens försorg uthyrt till Tärna kommun, som inrättat kommunalkontor därstädes.

Skolhemmet i anslutning till det äldre skolhuset utgör förläggning för ett 25-tal barn. Den på området uppförda lärarbostadsbyggnaden brann ned år 1948.

Då frågan om en ny skolbyggnad aktualiserades i början av 1940-talet befanns de lokala förhållandena motivera en förflyttning av skolan. Genom statsmakternas försorg förvärvades en ny tomtplats, Laxnäs 1²⁷. Den nya skolanläggningen bekostades helt av statsmedel, som anvisades genom investeringsanslag och uppfördes i riksstaten för budgetåret 1945/46 och på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48. För en tillbyggnad för barnbespisningslokaler m. m. anvisades för budgetåret 1956/57 ytterligare ett investeringsanslag. Huvudbyggnaden, som färdigställdes år 1948, omfattar i huvudsak 8 klassrum, slöjdsal, skolkök och bibliotek. I den år 1959 uppförda fristående tillbyggnaden inrymmer, förutom barnbespisningslokaler, även två klassrum samt naturkunnighetsrum. De sammanlagda kostnaderna för de båda byggnadsföretagen har uppgått till 870 000 kronor.

Sedan lärarbostadsbyggnaden vid gamla Skytteanska skolan nedbrunnit år 1948, beslöt samma års riksdag att anslå medel till uppförande av en lärarbostadsbyggnad med tre lägenheter. Byggnaden uppfördes på ett intill den nya skolan beläget område, Laxnäs 1²⁶, som staten erhöll i gåva av Tärna kommun. Byggnadskostnaderna uppgick till sammanlagt 255 000 kronor.

Underhållet av Skytteanska skolan bekostas av statsmedel och ombesörjes av byggnadsstyrelsen. Underhållskostnaderna i vad avser gårdsrenhållning, sotning, snöskottning och liknande regelbundet återkommande arbeten kan beräknas uppgå till 4 000 à 5 000 kronor årligen. Härtill kommer kostnaderna för större underhållsarbeten. Som exempel härpå kan nämnas, att en in- och utvändig målning av den år 1948 uppförda skolbyggnaden dragit en kostnad av 52 000 kronor.

b) *Det särskilda statsbidraget.* Det särskilda bidraget till Skytteanska skolan utgår från det i riksstaten uppförda anslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna. För budgetåret 1960/61 har anvisats 52 400 kronor och följande stat fastställts.

Utgifter

A. S k o l a n

1. Undervisning i slöjd	700	
2. Undervisningsmateriel, <i>förslagsvis</i>	400	1 100

B. S k o l h e m m e t

a) Avlöningar

1. Bidrag till avlöning åt föreståndarinna och biträddande föreståndarinna intill författningsenligt belopp, <i>förslagsvis</i>	1 100
2. En vaktmästare, <i>förslagsvis</i>	5 900
3. Två ekonomibiträden, <i>förslagsvis</i>	18 800

b) Egentliga driftkostnader

1. Underhåll m. m. för i skolhemmet intagna barn	15 000	
2. Uppvärmning, belysning, renhållning, inventariers underhåll m. m., <i>förslagsvis</i>	13 500	54 300
	Summa kronor	55 400

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning för bostad, kost och tvätt åt ekonomibiträden	3 000
	Nettoutgift kronor 52 400

Enligt i anslutning till medelsanvisningarna meddelade bestämmelser (kungl. br. 22/6 1951; ändr. 30/6 1952 och 28/5 1959) skall Skytteanska skolan tillhöra Tärna kommuns skolväsen. Vid skolan jämte skolhemmet skall mottagas sådana kommunen tillhörande barn, som av skolstyrelsen dit hänvisas. Skolan skall vara anordnad enligt den skolform, som i vederbörlig ordning bestämmes. För skolhemmet skall i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i gällande stadga för statsunderstödda skolhem.

Beträffande tillsättning av lärare skall bestämmelserna i allmänna skolstadgan äga motsvarande tillämpning.

Statsverkets kostnader för avlöning åt lärare skall, i den mån ej annat framgår av staten för skolan, bestridas i samma ordning som motsvarande kostnader för avlöning åt lärare vid folk- och småskolor.

De kostnader för avlöning åt föreståndarinna och biträdande föreståndarinna vid skolhemmet samt åt vikarie för sådan befattningshavare, vilka enligt gällande författningar bestrides av statsmedel, skall gäldas i samma ordning som motsvarande kostnader vid skoldistrikt tillhörigt skolhem.

Beträffande avlöning åt ekonomibiträden vid skolhemmet skall vad som föreskrives rörande avlöning åt dylika biträden vid nomadskolhemmen äga motsvarande tillämpning.

c) *Skolförhållanden m. m.* Tärna kommun, som är belägen i Västerbottens län vid gränsen mot Norge, är en utpräglad glesbygd. Ytvidden motsvarar ungefär Gotlands medan invånarantalet den 1 januari 1960 uppgick till 1 952.

Det obligatoriska skolväsendet omfattade läsåret 1959/60 179 elever, varav 122 fullgjorde sin skolgång i Skytteanska skolan i Tärnaby. Skolan är organiserad enligt Aa-formen med en klass av varje årskurs. En stor del av eleverna är inackorderade, dels i Skytteanska skolans skolhem, dels i ett kommunalt skolhem.

Den påbörjade försöksverksamheten med enhetsskola nådde läsåret 1960/61 högstadiet, vilket förlagts till Skytteanska skolan.

Införande av högstadium medför ökat lokalbehov, och skolöverstyrelsen har vid prövning härav funnit behov föreligga av ytterligare lokaler med en sammanlagd nettogolvyta av 781 kvadratmeter.

Under de närmaste åren kommer elevantalet vid skolorna att påverkas av befolkningstillväxten i samband med den påbörjade vattenkraftsutbyggnaden. I ett för denna byggnadsverksamhet anordnat centralsamhälle i Ajaure har från och med höstterminen 1960 inrättats en skola för låg- och mellanstadiet. Ytterligare ett antal elever kommer härigenom att tillföras högstadiet vid Skytteanska skolan.

Skolöverstyrelsens förslag jämte remissyttranden

I den av *skolöverstyrelsen* den 7 september 1955 framlagda utredningen rörande statens ekonomiska ansvar för Skytteanska skolan i Tärna uttalas, att överstyrelsen från sina utgångspunkter och med beaktande av de inom skolväsendet rådande förhållandena icke kunnat finna tillräckligt starka skäl föreligga, att Tärna kommun erhåller större bidrag till kostnaderna för folkskoleväsendet än andra likartade kommuner. Överstyrelsen anser därför, att statens särskilda åtaganden gent emot kommunen borde kunna avvecklas. Någon rätt för Tärna kommun till vissa tillgångar eller viss avkastning på grund av Skytteanska donationen anser överstyrelsen inte föreligga. Om Tärna kommun bör få äganderätt till Skytteanska skolans byggnader jämte erforderlig tomt för skolanläggningen, bör tagas under övervägande.

Skolöverstyrelsen uttalar vidare, att för Skytteanska skolan och det därmed förbundna skolhemmet bör — från och med viss av Kungl. Maj:t bestämd tidpunkt — med upphävande av häremot stridande föreskrifter gälla samma bestämmelser som för övriga folkskolor och skolhem i anslutning till folkskolor.

Beträffande avvecklingen av det särskilda statliga anslaget till skolan framhåller skolöverstyrelsen följande.

För att minska de svårigheter i ekonomiskt hänseende, som kan uppkomma för kommunen, kan ifrågasättas huruvida icke anslaget bör utgå under en övergångstid med successivt minskade belopp. Emellertid har inhämtats, att Tärna kommun brukar erhålla statsbidrag ur det under VII huvudtiteln uppförda anslaget Bidrag till skattetyngda kommuner m.m. samt att bortfallet av nu ifrågavarande särskilda understöd av statsmedel torde komma att medföra en höjning av statsbidraget till Tärna kommun ur nämnda anslag. Skälen för en successiv avveckling försvagas av denna anledning. Det oaktat finner sig överstyrelsen, med beaktande av att det särskilda statsbidraget utgått under avsevärd tid och med hänsyn till kommunens ringa ekonomiska bärkraft, böra föreslå, att nu ifrågavarande särskilda anslag avvecklas under en femårsperiod med en femtedel varje i perioden ingående budgetår.

Folkskolestyrelsen i Tärna hade i en till skolöverstyrelsen ingiven skrivelse i samband med den utredning, som företagits av överstyrelsen, hävdat, att skrivsättet i 1687 års kungl. brev innebär, att en verklig donation av vissa hemman då ägde rum. Genom brevet tillförsäkrades skolan enligt

styrelsens mening för framtiden besittningsrätten till 32 7/32 mantal i Umeå socken som ett vederlag för den ursprungliga donationssumman av 5 000 riksdaler, varjämte statliga myndigheter ålades att bevaka skolans rätt.

Styrelsen uttalade vidare bland annat följande.

På vilket sätt skolan under 1800-talet fränkänts rätten till donationsgodsen är inte utrett, men då donationen förvaltats av staten, synes förlusten av donationsgodsen, lika litet som förlusten av räntor och kontanta medel kunna åberopas som motivering för att staten nu skulle undandraga sig ansvaret för Skytteanska skolans framtida underhåll.

Skolstyrelsen hävdade vidare, att skolan var att betrakta som en från kommunen fristående stiftelse med kommunens skolstyrelse som fungerande styrelse för skolan.

Skolöverstyrelsen erinrar i sin förut berörda skrivelse om att reduktionen under Karl XI kom att drabba även de till Skytteanska lappskolan förpantade hemmanen och därmed också den institution, till vars förmån de pantsatts.

I fortsättningen uttalar överstyrelsen följande.

1686 års riksdags beslut må vara i hög grad stridande mot nu gällande rättsuppfattning. I den mån konung och riksdag beslutat på angivet sätt, utgjorde beslutet dock ett uttryck för vad som var rätt eller i varje fall för vad som kunde föreskrivas vid tiden för åstadkommandet av nämnda förordnanden. Att på grund av nu gällande grundsatser riva upp åtgöranden med stöd av statsmakternas beslut 1686 torde icke vara möjligt.

En given följd av de år 1686 tillkomna stadgandena blev också, att lappskolans hemman återföll till kronan.

Genom kungl. brev den 18 april 1687 fick emellertid lappskolan viss rätt till hemmanen. Uttryckssättet i brevet är: »Ty hafve wij — — skiänkia, unna och efterlåta welat, som wi jämvähl härmed och i kraft af detta vårt öppna bref, skiänka, gifva ock efterlåta Lapp-Scholan i Uhmå och till dess underhållande ofvanbem:te pantegods, till at alt framgient både nu och i tillkommande tijder niuta, bruka och besitta desamma, samt den deraf gående räntan upbära. — — —».

Visserligen tyder ordalagen på att här är fråga om överlåtelse med äganderätt, men mot att någon sådan överlåtelse i själva verket förekommit talar den omständigheten, att ifrågavarande hemman utgjorde skattehemman, således var i enskilda personers ägo. Innebörden av det kungl. brevet 1687 är, att Kungl. Maj:t anslagit vissa hemmansräntor till skolans verksamhet, vilka räntor sedermera vid grundskatternas avskrivande utbytts mot riksstatsanslag.

I enlighet härmed skulle sålunda Kungl. Maj:t och riksdagen numera vara oförhindrade att helt eller delvis indraga nu utgående anslag till Skytteanska skolan utan att i stället sätta annan förmån, vare sig till Skytteanska skolans verksamhet eller till annat ändamål.

Kammarkollegiet framhåller bland annat, att lappskolan alltsedan 1687, ehuru benämnd Skytteanska skolan, utgjort — såvitt kan bedömas av

tillgängligt material — en helt med publika medel underhållen undervisningsanstalt. Kollegiet bygger sin uppfattning på att en utredning visat att det ursprungligen insamlade kapitalet pantsattes mot hemman, som var av skattenatur. Kollegiet uttalar vidare bland annat följande.

Pantsättningen år 1634 och anslaget år 1687 kunde endast avse kronans rätt till hemmanen, d. v. s. rätten till de från hemmanen utgående skatterna eller vissa av dem. Detta kan synas strida mot ordalagen i exempelvis 1687 års brev, vari Kungl. Maj:t förklarar sig »skänka, giva och efterlåta lappskolan i Umeå och till dess underhållande ovanbemälte pantegods till att allt framgent, både nu och i tillkommande tider, njuta, bruka och besitta desamma samt den därav gående räntan uppbära.» Den återgivna formuleringen lärers få förklaras med hänvisning till då gängse schabloner i kungliga anslagsbeslut. Intet antyder, att kronan i någon form sökt förvärva skatterätten d. v. s. äganderätten till hemmanen för att ställa denna till skolans förfogande. Innebörden av detta kronoanslag framstår klart vid en jämförelse med konung Gustaf II Adolfs stora jorrdonation den 31 augusti 1624 till Uppsala universitet. I sistnämnda fall var fråga om s. k. arv och egna gods, vilka brukades av landbönder och som donatarien sålunda kunde framdeles upplåta under arrende.

Av det sagda följer att det knappast är fullt riktigt att, såsom folkskolestyrelsen i Tärna gör, påstå att donationsgodsen under 1800-talet på outrett sätt fränhånts skolan. Brukningsrätt till ifrågavarande gods har över huvud aldrig tillkommit skolinrättningen.

Intet av vad som förekommit kan enligt kammarkollegiets mening givas den innebörden att staten förbundit sig gentemot den Skytteanska skolan såsom ett från densamma fristående rättssubjekt att oberoende av statens övriga åtgärder för undervisningsväsendet inom lappmarken uppehålla en skolinrättning av den art som den Skytteanska skolan utgör. Skulle ett sådant åtagande anses ligga i 1687 års anslagsbeslut, må anmärkas att det ursprungliga donationskapitalet 5 000 daler silvermynt motsvarar 2 500 kronor, de enligt räntearrende år 1775 utgående hemmansräntorna om 3 608 daler kopparmynt 601 kronor samt skolans ränteinkomster år 1832 — enligt statsutskottets utlåtande nr 88 vid 1834 års riksdag (punkt 12 s. 25) 1 053 riksdaler 36 skillingar 11 runstycken banco — 1 580 kronor.

Gentemot Tärna folkskolestyrelses uppfattning, att skolans nuvarande fastigheter äges av den stiftelse, som skolan utgör, erinrar kammarkollegiet, att inkomsten, motsvarande räntorna enligt 1687 års upplåtelse, icke tillnärmelsevis skulle ha förslagit till att utrusta och driva skolan på sätt som skett. Skolans nuvarande jord och byggnader bör därför enligt kammarkollegiets mening betraktas som statsegendom och icke som stiftelsetillhörighet.

Av statskontorets yttrande framgår, att myndigheten betraktar Skytteanska skolan i Tärna som en uteslutande med allmänna medel upprätthållen undervisningsanstalt samt att de i Tärna kommun rådande förhållandena icke utgör tillräckliga skäl för ett bibehållande av de speciella statliga åtagandena med avseende på sagda skola. Det särskilda förslagsanslaget bör därvid bringas att upphöra. Statskontoret framhåller vidare,

att detta anslag kan anses ha en begränsad ekonomisk betydelse. Ett bortfall av bidraget skulle väsentligen komma att kompenseras genom bidrag över anslaget till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem. För den resterande bidragsminskningen kan kommunen beräkna erhålla viss gottgörelse genom förhöjt skattelindringsbidrag. Med hänsyn till dessa förhållanden anser statskontoret, att hinder icke bör möta för att avveckla bidraget i ett sammanhang utan övergångstid.

Beträffande byggnaderna vid skolan framhåller statskontoret, att en avveckling av bidraget till skolan aktualiserar frågan om ett överförande av skolfastigheterna i kommunens ägo. De därmed sammanhängande problemen bör klarläggas genom särskilda undersökningar.

Justitiekanslersämbetet uttalar i sitt utlåtande bland annat följande.

Att taga bestämd ställning till spörsmålet om skolans rättsliga ställning och statens skyldigheter gentemot skolan är i viss mån vanskligt. Ämbetet har dock, i anslutning till vad kammarkollegiet anfört, kommit till den uppfattningen, att skolan är att betrakta som en med allmänna medel underhållen undervisningsanstalt och ej som ett självständigt rättssubjekt samt att någon juridisk skyldighet icke föreligger för statsverket att — utöver vad eljest åligger staten i fråga om det allmänna undervisningsväsendet — uppehålla skolinrättningen. Därest statsmakterna underlåter att besluta, att anslaget till skolan skall utgå, är visserligen därmed frågan om statens skyldighet att uppehålla skolan icke rättsligen avgjord, men det lär för sådant fall ankomma å den, som anser sig därtill befogad och som ej vill finna sig i statsmakternas ställningstagande, att genom stämning å kronan till domstol hävda sin rätt.

Ämbetet ansluter sig till uppfattningen, att egendomen är att betrakta som statens, samt understryker avslutningsvis vad statskontoret anfört beträffande den framtida dispositionen av egendomen och vad därmed sammanhänger. Enligt ämbetets mening vore det måhända möjligt att vid sådana förhandlingar, som kan komma till stånd rörande dessa spörsmål, jämväl ernå överenskommelse i frågan om fortsatta anslag till skolan.

Skolstyrelsen i Tärna framhåller i yttrande över det framlagda utredningsmaterialet som sin mening, att 1687 års kungl. brev var av sådan innebörd, att Johan Skyttes donation alltjämt existerar, och att Skytteanska skolan i Tärna alltjämt är en donationsskola, vars tillgångar förvaltas av statsverket. Till stöd för denna uppfattning åberopar skolstyrelsen bland annat ett uttalande av statsutskottet vid riksdagen 1850/51 (utlåtande nr 220).

Styrelsen hemställer, att staten även framdeles i ekonomiskt hänseende ansvarar för skolan.

Sedan ifrågavarande yttrande avgavs har överläggningar ägt rum mellan företrädare för ecklesiastikdepartementet och Tärna kommun, varvid preliminär överenskommelse träffats av det innehåll som framgår av följande förslag.

Förslag till överenskommelse mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Tärna kommun, å andra sidan, angående Skytteanska skolan.

Mellan företrädare för Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt företrädare för Tärna kommun, å andra sidan, har — under förutsättning av Kungl. Maj:ts respektive kommunalfullmäktiges godkännande före den 1 juli 1961 — träffats följande överenskommelse angående Skytteanska skolan.

1. Staten överlåter utan vederlag till Tärna kommun följande i Tärna socken belägen fast egendom, nämligen fastigheterna Laxnäs 1²⁶ och 1²⁷ samt det område av fastigheten Skytteanska skolan nr 1, som jämlikt nådigt brev den 12 juni 1931 är avsett för Skytteanska skolans och skolhemmets bruk.

Tillträde avses äga rum den 1 juli 1961.

Kommunen åtager sig att svara för den fasta egendomen åvilande avgifter och onera, som belöpa på tiden efter tillträdesdagen.

Kommunen svarar för kostnaderna för lagfart och avstyckning.

Med det överlåtna området av fastigheten Skytteanska skolan nr 1 skall ej följa rätt till delaktighet i område, som vid lantmåteriförrättning avsatts för gemensamt ändamål, i äga som eljest är samfälld för stamfastigheten och annan fastighet eller i särskilda rättigheter och förmåner, som tillkomma stamfastigheten.

Staten fritager sig från hemulsskyldighet beträffande det överlåtna området.

Stamfastigheten skall vid blivande utbrytningsförrättning beträffande det överlåtna området tillförsäkras nödig väg enligt jorddelningslagens bestämmelser.

Det överlåtna områdets ägare skall, om stamfastighetens ägare så påfordrar, utan stamfastighetens betungande hålla laggillt stängsel i gränsen mot stamfastigheten.

2. Den nuvarande särskilda bidragsgivningen enligt fastställd stat under förslagsanslaget Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna upphör med utgången av budgetåret 1960/61 och ersättes med ett under en femårsperiod successivt minskande avvecklingsbidrag enligt följande uppställning:

Budgetår	Bidrag
1961/62	50 000
1962/63	40 000
1963/64	30 000
1964/65	20 000
1965/66	10 000

Av fastigheten Skytteanska skolan nr 1 härflytande arrendeavgifter och eventuella skogsförsäljningsmedel skola icke tillgodoföras anslaget efter ingången av budgetåret 1961/62.

3. Av Kungl. Maj:t meddelade särskilda bestämmelser för Skytteanska skolan skola upphöra att gälla med utgången av juni 1961.

4. Därest kommunen låter uppföra de nu aktuella ytterligare skollokalerna för försöksskolans högstadium vid Skytteanska skolan, som i vederbörlig ordning prövas erforderliga, äger kommunen uppbära byggnadsbidrag härför med belopp motsvarande 75 procent av det bidragsunderlag, Kungl. Maj:t på grundval av eljest gällande regler fastställer.

Departementschefen

Såsom framgår av den tidigare lämnade historiken var de särskilda statliga åtagandena för Skytteanska skolan ursprungligen ett led i åtgärderna för nomadundervisningen. Med förflyttningen av skolan från Lycksele till Tärna under slutet av 1800-talet inleddes en utveckling, som nu resulterat i att skolan tillgodoser det obligatoriska skolväsendets behov av centralskola i Tärna kommun. Till skolan har under senare år en allt större del av kommunens skolväsende koncentrerats.

Det statliga stödet åt skolan, som således från början avsåg undervisning av nomadbarn, har fortsatt, oavsett att skolan helt inordnats i Tärna kommuns skolväsende. Stödet har i första hand haft formen av ett årligt driftbidrag, som under tiden från 1919 till 1960 stigit från 7 000 kronor till 52 400 kronor. Bidraget har till huvudsaklig del utgått som komplement till andra statsbidrag men till den del bidraget avsett kostnader för skolhemmet har det också ersatt statsbidrag till inackordering enligt gällande bestämmelser. Det extra stödet till Skytteanska skolan kan på grund härav i realiteten anses ha varit cirka 16 000 kronor lägre än det belopp, varmed anslaget är uppfört.

De särskilda åtagandena med avseende på byggnaderna vid skolan har under efterkrigstiden medfört statliga investeringskostnader på något över 1,1 miljon kronor. Därest det statliga stödet i stället lämnats genom statsbidrag i vanlig ordning, skulle en betydande del av denna kostnad stannat på kommunen. Värdet av statens underhåll av skolanläggningen torde kunna uppskattas till 10 000 à 15 000 kronor per år.

Av den gjorda sammanfattningen torde framgå, att de särskilda statliga åtagandena för Skytteanska skolan varit av avsevärd ekonomisk betydelse för Tärna kommun. Detta förhållande har i första hand historiska orsaker. Staten har ansetts ha speciella skyldigheter som en följd av de dispositioner för skolans underhåll, som vidtogs vid skolans grundande och i samband med Karl XI:s reduktion. Statens skyldigheter med hänsyn härtill har emellertid länge ansetts oklara. Den nu föreliggande utredningen synes ge vid handen, att några statliga skyldigheter inte föreligger med hänsyn till de ursprungliga åtgärderna för skolans underhåll. Jag ansluter mig i detta hänseende till den av skolöverstyrelsen uttalade och av kammarkollegiet och justitiekanslern stödda uppfattningen, att någon rätt inte synes föreligga för Tärna kommun till vissa tillgångar eller viss avkastning på grund av Skytteanska donationen.

Även om några rättsliga skyldigheter för staten således inte torde föreligga, kan skäl anföras för det särskilda statliga stödet. Ett väsentligt sådant är, att de ekonomiska resurserna i Tärna är sämre än i flertalet andra kommuner. Genom avsides läge, ringa befolkningsnumerär och svagt skatteunderlag har kommunen synnerligen begränsade möjligheter att tillgodose olika allmänna behov, varav skolväsendet utgör en dominerande del. Men

inte heller skäl av detta slag kan tillmätas sådan betydelse, att ett bibehållande av det särskilda stöd till kommunens skolväsen, varom nu är fråga, framstår som motiverat, eftersom Tärna kommun inte kan anses inta någon unik ställning bland landets kommuner. En granskning av senaste uppgifter om antalet skattekronor i Norrlandskommunerna ger vid handen, att ett 20-tal kommuner har lägre eller ett med Tärna kommun likartat antal skattekronor per invånare. Härtill kommer, att skatteunderlaget inom kommunen torde komma att förbättras genom den påbörjade vattenkraftsutbyggnaden.

Hur de för Tärna liksom andra kommuner av utpräglad glesbygds-karaktär uppkommande problemen av organisatorisk och ekonomisk art skall lösas för att dessa kommuner skall tillförsäkras ett skolväsen av tillfredsställande standard, är för närvarande föremål för utredning.

De nu anförda omständigheterna gör enligt min mening klart, att de särskilda statliga åtagandena för Skytteanska skolan nu kan börja avvecklas. I princip bör detta ske från och med den 1 juli 1961, från vilken tidpunkt för skolan meddelade särskilda föreskrifter bör upphöra att gälla. Från samma tidpunkt bör även de skolfastigheter, som är i statens ägo, utan vederlag överlämnas till Tärna kommun.

Då det gällt att närmare fastställa formerna för avvecklingen av statens åtaganden, har jag funnit det angeläget att ta stor hänsyn till de speciella förhållandena. Kommunen har hittills kunnat bygga upp sitt skolväsende med utgångspunkt i ett särskilt statligt stöd och således anpassat sin ekonomi härtill. Avvecklingen av detta stöd bör därför ske successivt och med beaktande av behovet av vissa särskilda statliga åtgärder i ett övergångsskede. Vid överläggningar med Tärna kommun har det framkommit, att kostnaderna för att i form av kommunalt skolbygge tillgodose ytterligare lokalbehov i samband med enhetsskolans genomförande vållar avsevärda svårigheter. Jag anser det därför skäligt, att kommunen erhåller statsbidrag till detta skolbygge med högre belopp än vad som skulle bli fallet med tillämpning av gällande allmänna bestämmelser. Efter ingående prövning av relevanta omständigheter har jag funnit mig böra förorda, att statsbidrag får utgå med 75 procent av i vederbörlig ordning fastställt bidragsunderlag. För att mildra verkningarna av bortfallet av det särskilda driftbidraget bör dessutom under en femårsperiod utgå ett särskilt successivt minskande avvecklingsbidrag. För budgetåret 1961/62 bör detta bidrag fastställas till 50 000 kronor. Bidraget bör därefter minska med 10 000 kronor för varje budgetår. Avvecklingen av statens särskilda åtaganden för Skytteanska skolan har i övrigt närmare preciserats i det förut redovisade förslaget till överenskommelse. Jag förordar att en överenskommelse i enlighet med detta förslag kommer till stånd.

Beträffande överlåtelsen av en del av fastigheten Skytteanska skolan nr 1 vill jag framhålla, att om det vid avstyckningen visar sig lämpligt att

företa jämkningar i den avgränsning av skolområdet, som fastställts jämlikt nådigt brev den 12 juni 1931, det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut därom.

Under återopande av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade grunder för avveckling av statens särskilda åtaganden för Skytteanska skolan i Tärna;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa avtal med Tärna kommun enligt upprättat förslag samt vidtaga i samband med avvecklingen i övrigt erforderliga åtgärder;

c) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 50 000 kronor.

[124] 23. Nomadskolor: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 214 000	1 105 764
1959/60	1 223 000	1 237 980
1960/61 (statsliggaren s. 771)	1 276 000	
1961/62 (förslag)	1 400 000	

Skolöverstyrelsen räknar för nästkommande budgetår med en höjning av anslaget med 123 500 kronor. Den övervägande delen av höjningen eller 123 100 kronor är av automatisk natur och förorsakas av de allmänna lönehöjningarna samt kostnadsökningar för extra eldningspersonal samt biträdespersonal till följd av arbetstidsförkortningen.

Överstyrelsen har vidare på nomadskolinspektörens förslag beräknat 400 kronor för undervisning i slakthygien m. m. Överstyrelsen finner sådan undervisning vara av stor betydelse för de blivande renskötarna och för renskötselns fortsatta utveckling samt för kvalitetsförbättringen av renköttet. Undervisningen bör meddelas i de fyra nomadskolor till vilka sjunde årskurserna är förlagda. Överstyrelsen föreslår att nämnda undervisning måtte få meddelas under 5 timmar vid vardera av ovan nämnda skolor mot ett som skäligt beräknat arvode av 20 kronor per undervisningstimme. Den föreslagna timersättningen är beräknad med hänsyn till nödvändigheten att erhålla kvalificerad person (t. ex. renveterinären) för denna speciella undervisning.

Liksom under budgetåret 1960/61 har överstyrelsen under icke-ordinarieposten beräknat 4 000 kronor för försök med särskild specialundervisning och 1 700 kronor för undervisning i skogsvård och renskötsel m. m.

Departementschefen. Nomadskolväsendets organisation och därmed sammanhängande spörsmål har behandlats av 1957 års nomadskolutredning.

Vid tiden för beredningen av förevarande anslag förelåg inte resultatet av utredningens arbete. Med hänsyn till erforderlig tid för remissbehandling och beredning räknar jag därför inte med att ytterligare förslag rörande nomadundervisningen skall föreläggas 1961 års riksdag.

Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag om medelsanvisning för undervisning i slakthygien. Överstyrelsens medelsberäkning i övrigt föranleder ingen erinran från min sida.

Hela anslaget torde för nästa budgetår — med den fördelning på olika poster som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan — böra uppföras med ett till 1 400 000 kronor avrundat belopp, vilket innebär en höjning med 124 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	537 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	10 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	590 900
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	250 700
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	27 900
Summa kronor	1 417 000

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning från byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond	17 000
Nettoutgift kronor	1 400 000

- b) till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kronor.

[125] 24. Nomadskolor: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	548 000	549 878
1959/60	638 400	485 848
1960/61 (statsliggaren s. 773)	620 400	
1961/62 (förslag)	607 000	

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår beräknat, att anslaget kommer att minska med 13 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Ersättning åt lärare och föreståndarinnor för resor i tjänsten	+ 1 000
2. Resekostnad för vissa instruktörer	+ 800
3. Övriga expenser	— 6 000
4. Kostnader för lärjungars inackordering i skola	— 10 000
5. Kostnader för lärjungars resor till simundervisning från Karesuando, Lannavaara och Jukkasjärvi	+ 1 000
6. Bidrag till anordnande av exkursioner	+ 500
7. Skolbiblioteksverksamhet	— 300
Summa minskning kronor	13 000

Av skolöverstyrelsens framställning i övrigt inhämtas bland annat följande.

1. Överstyrelsen föreslår att nomadskolans lärare försöksvis vid början av läsåret 1961/62 samlas till konferensdagar på tre platser för planläggning av skolarbetet, information och instruktion samt att överstyrelsen erhåller bemyndigande att för dessa konferensdagar medgiva, att undervisningen vid nomadskolorna inställes under högst två dagar. Ersättning för resor till och från konferenserna bör få utgå till lärarna.

Enär konferenserna är avsedda att förläggas till respektive nomadskolhem torde dagtraktamenten icke vara erforderliga annat än i undantagsfall och därvid endast för de lärare, som tjänstgör så långt bort ifrån konferensorten, att traktamente erfordras för resdagen. Traktamenten om högst 10 kronor per resdag bör få utbetalas efter nomadskolinspektörens bedömande.

Överstyrelsen har uppskattat kostnaderna för lärarnas resor och traktamenten i samband med konferensdagarna till i runt tal 700 kronor. I övrigt betingas höjningen med sammanlagt 1 000 kronor, främst av kostnader för lärares resor med lärjungar till simundervisning i Kiruna enligt punkt 5.

2. De verkliga kostnaderna för instruktörer i renskötsel och skogsbruk har enligt nomadskolinspektören betydligt överskridit tidigare anvisade 700 kronor. Med anledning härav och i anslutning till under avlöningsanslaget föreslages undervisning i slakthygien m. m. föreslår överstyrelsen att posten höjes med 800 kronor varav 500 kronor torde vara erforderliga för reseersättningar och traktamenten till den som skall undervisa i slakthygien m. m.

3. Sänkningen med 6 000 kronor motsvarar det belopp som för budgetåret 1960/61 anvisades för utarbetande av slöjdserier.

4. Minskningen med 10 000 kronor sammanhänger med minskat barnantal i nomadskolorna.

5. Överstyrelsen tillstyrker nomadskolinspektörens förslag om simundervisning för vissa nomadskolbarn. För barnen i Karesuando, Lannavaara och Jukkasjärvi nomadskolor har möjligheter till simundervisning uppkommit i det att Kiruna stad erbjudit sig att kostnadsfritt ställa simhall till förfogande, under förutsättning att nomadskolan kan bekosta resorna för barnen. Överstyrelsen har beräknat kostnaderna för ifrågakvarande resor till 1 000 kronor. Kostnader för medresande lärare har inräknats under punkten 1.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att medel anvisas till kostnaderna för anordnande av konferensdagar för nomadskolans lärare samt för resor i samband med simundervisning i Kiruna för vissa nomadskolbarn. Då jag även i övrigt kan godtaga överstyrelsens medelsberäkning, bör anslaget för nästa budgetår uppföras med ett till 607 000 kronor avrundat belopp, vilket innebär en minskning med 13 400 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 607 000 kronor.

[126] **25. Nomadskolor: Försättningsskolundervisning för nomad-
barn**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	65 000	55 465
1959/60	70 700	105 929
1960/61 (statsliggaren s. 774)	98 000	
1961/62 (förslag)	81 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget minskas med 16 600 kronor.

Det minskade medelsbehovet sammanhänger i första hand med att den sista tvååriga fortsättningsskolkursen upphör i samband med att samtliga kurser kommer att utgöras av ettåriga s. k. fältstudiekurser. Anslagsminskningar uppkommer även genom att medelsanvisningar av engångskaraktär under innevarande budgetår bortfaller. Sammanlagt räknar överstyrelsen med att de ifrågavarande automatiska anslagsminskningarna kommer att uppgå till 21 000 kronor. Anslaget kan emellertid inte nedräknas med hela detta belopp på grund av vissa ökningar i kostnaderna för lärarlöner och inackordering med sammanlagt 4 400 kronor.

Överstyrelsens medelsberäkning innefattar bland annat ett belopp av 2 000 kronor, som avser uppförande av ytterligare en torvkåta, förlagd till Kårtjevuolle och avsedd att användas av fältstudiekursen i Gällivare-området. Överstyrelsen erinrar i detta sammanhang om att erfarenheterna från kalla och regniga somrar visar, att det är nödvändigt att övergå från tälttill torvkåtor i vad avser hushållskåtor. Tältkåtorerna ger ett dåligt skydd, särskilt i de fall då de måste användas till förlägningsplats för sjuka barn.

För budgetåret 1960/61 beräknades medel för anordnande av en fortbildningskurs för i första hand sådana, som avgått från sexårig nomadskola under de senaste åren. Kursen är planerad att äga rum under vårterminen 1961 och beräknas kunna mottaga cirka 30 elever. Överstyrelsen framhåller, att denna kurs emotses med stort intresse bland sameungdomarna och deras målsmän men att den icke torde kunna helt tillgodose det behov av fortbildning, som förefinnes inom den berörda ungdomskategorin. Överstyrelsen föreslår därför, att kursen får upprepas under budgetåret 1961/62 och har vid sina anslagsberäkningar för ändamålet inräknat samma belopp som innevarande år, d. v. s. 7 900 kronor.

Departementschefen. Sedan undervisningen genomgående blivit sjuårig inom nomadskolväsendet, bortfaller behovet av tvååriga fortsättningsskolkurser. Undervisningen kommer framdeles att helt anordnas i form av ettåriga s. k. fältstudiekurser. Genom denna omläggning uppkommer vissa kostnadsminskningar.

I likhet med skolöverstyrelsen anser jag, att den pågående förbättringen av förläggningsförhållandena genom ersättande av tältkåtor för hushållsändamål med torvkåtor bör fortsätta och beräknar för uppförande av en torvkåta i Kårtjevuolle ett belopp av 2 000 kronor.

Då jag anser det angeläget, att alla ungdomar som så önskar beredes tillfälle att komplettera sin tidigare skolgång i sexårig nomadskola, tillstyrker jag, att medel för en fortbildningskurs anvisas även för budgetåret 1961/62.

Då jag inte heller i övrigt har någon erinran mot skolöverstyrelsens medelsberäkning, förordar jag, att anslaget uppföres med (98 000 — 16 600 =) 81 400 kronor, avrundat till 81 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 81 000 kronor.

[127] 26. Statens blindskolor m. m.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 406 700	2 364 289
1959/60	2 560 800	2 575 983
1960/61 (statsliggaren s. 778)	2 823 000	
1961/62 (förslag)	3 153 000	

Kungl. Maj:t har den 13 maj 1960 utfärdat ny stadga för statens blindskolor (SFS 1960: 508). I anslutning till dess terminologi bör anslaget, som tidigare rubricerats Skolor för blinda: Avlöningar, nu erhålla här angivna rubrik.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 367 000 kronor. I den mån anslagshöjningen icke hänför sig till automatiska utgiftsförändringar uppgår den till 133 100 kronor och grundar sig på följande förslag.

1. Inrättande av ytterligare en tjänst som lärare i läroämne i Ag 17, en förskollärartjänst i Ag 12, en skötartjänst i Ag 6 och en ekonomibiträdstjänst i Ag 2 vid vårdanstalten i Lund.
2. Inrättande av en lärartjänst i diktafonskrivning i Ae 14 vid skolan i Växjö.
3. Uppflyttning av en maskinisttjänst i Ao 9 till Ao 10 (Tomteboda).
4. Inrättande av 4 nya vårdartjänster i Ae 8 (Tomteboda).
5. Ökat antal timlärartimmar i musik vid Tomteboda.

6. Ytterligare timlärartimmar vid anpassningsskolorna.
7. Ökade kostnader för arvoden till läkare.
8. Höjning av arvode till skriv- och bokföringshjälp (Växjö).
9. Arvode till fritidssysselsättning (Kristinehamn).

Av överstyrelsens motivering för anslagsäskandena inhämtas bland annat följande.

1. Platsbristen vid vårdanstaltens skolhem har under senare år varit kännbar. Frågan om tillbyggnad har därför under lång tid varit aktuell men uppskjutits av olika skäl. En av överstyrelsen tillsatt kommitté för utredning av behovet av utbyggnad vid vårdanstalten har föreslagit att skolavdelningen skiljes från vårdanstalten och förläggs till någon stad i mellersta Sverige.

Enligt vad överstyrelsen erfarit beräknar byggnadsstyrelsen att inom kort lägga fram lokalprogram beträffande en ny skolanläggning. Någon nybyggnad med utökat platsantal torde dock icke kunna vara klar att tagas i bruk förrän tidigast budgetåret 1963/64.

Vårdanstaltens rektor har meddelat, att 19 barn för vilka plats icke tidigare beräknats, anmälts för intagning på skolan hösten 1961. Även om några av dessa kan erhålla något års skoluppskov återstår minst 15 barn, som är i trängande behov av plats vid skolan från och med nämnda tidpunkt. Rektor har föreslagit viss provisorisk omdisponering av befintliga lokaler, varigenom nämnda antal elever skulle kunna beredas plats. Enär situationen i såväl skola som internat på grund av lokalförhållandena redan är svårbemästrad kommer vid en ytterligare överbeläggning påfrestningarna för såväl klientel som lärare och övrig personal att avsevärt öka. Trots detta tillstyrker överstyrelsen den av rektor föreslagna anordningen med hänsyn till vikten av att ifrågavarande barns skolgång och vård icke uppskjutes ytterligare. Kostnaderna för erforderlig personalökning med de i sammanfattningen nyss angivna 4 extra tjänsterna beräknar överstyrelsen till sammanlagt 52 700 kronor.

2. Vid skolan i Växjö bedrivs i stor utsträckning undervisning i diktafonskrivning. Under ett 10-tal år har utbildats cirka 60 elever, vilka erhållit platser vid hovrätter, domsagor, rådhusrätter, statliga verk, sjukhus, affärsföretag m. m. Enligt inhämtade uppgifter sköter de flesta av dessa sitt arbete till full belåtenhet, och det är endast ett fåtal, som går utan arbete. Undervisningen ombesörjes av en timlärare, som senast förflutna arbetsår haft 29 veckotimmar och som innevarande arbetsår förordnats för 35 veckotimmar. I undervisningen ingår modersmål, blankettskrivning m. m. På grund av tjänstens omfattning och betydelse föreslås, att en heltidstjänst inrättas.

3. Innehavaren av maskinisttjänsten å Tomteboda handhar även tillsyn och reparation av blindskriftmaskiner, av vilka cirka 150 är i användning, samt stereotyperingsmaskiner för tryckning av blindskrift. Överstyrelsen hävdar nödvändigheten av att lönesättningen av maskinisttjänsten blir sådan, att kvalificerad innehavare kan bibehållas på densamma, och tillstyrker förslaget om uppflyttning av tjänsten till Ao 10. Skulle detta icke låta sig göra, är enligt överstyrelsens mening ett personligt lönetillägg av motsvarande storlek ofrånkomligt, då undervisningen praktiskt taget skulle omöjliggöras, därest punktskriftmaskinerna ej kan hållas funktionsdugliga.

8. Styrelsen för skolan i Växjö anhåller om höjning av arvodet från

2 500 till 3 500 kronor. Det nu utgående beloppet räcker endast till ersättning för cirka 10 timmars arbete per vecka. På grund av skolans art skulle överstyrelsen anse berättigat inrätta en heltidstjänst för skriv- och bokföringsarbetet. Överstyrelsen tillstyrker nu begärd höjning av arvudet.

9. Styrelsen för skolan i Kristinehamn begär 3 000 kronor till elevernas fritidssysselsättningar. Dylik verksamhet har hittills varit anordnad för medel, som tillskjutits av privatpersoner eller influtit vid skolans julmässor o. dyl. Verksamheten betraktas som ett led av anpassningen och har visat sig synnerligen betydelsefull. Överstyrelsen ansluter sig till styrelsens synpunkter att skolan bör förfoga över egna medel härtill, så att verksamheten kan planeras på längre sikt.

I underdånig skrivelse den 1 augusti 1960 har skolöverstyrelsen behandlat frågan om skyldighet för lärare i läroämne vid blind- och dövskolorna att biträda med tillsyn av eleverna och anfört i huvudsak följande.

För närvarande gäller, att lärare i läroämne vid statens blindskolor har att meddela undervisning 27—30 veckotimmar samt att biträda med tillsynen av eleverna högst 7 veckotimmar, dock sammanlagt högst 34 veckotimmar, medan motsvarande lärare vid vårdanstalten i Lund har en undervisningsskyldighet av 28—30 veckotimmar samt därutöver skyldighet att efter rektors bestämmande deltaga i tillsynen över lärjungarnas uppförande. Lärare i läroämne och biträdande lärare vid dövskola skall meddela undervisning 30 veckotimmar och biträda med tillsyn av eleverna högst 3 veckotimmar.

Lärarnas skyldighet att utöva tillsyn har föranlett erinringar från såväl lärare som rektorer. Vad blindskolan å Tomtebodas beträffar, där utövande av tillsyn utgör mer än en femtedel av hela tjänstgöringen för lärare i läroämnena, anser skolöverstyrelsen, att man kan tala om ren misshushållning med kvalificerade lärarkrafter. Om lärarnas undervisningsskyldighet ökades till 30 veckotimmar och tillsynsskyldigheten slopades, skulle man kunna spara in en hel lärartjänst, som eljest behöver inrättas vid denna skola. Vid dövskolorna uppgår lärarnas tillsyn till ett obetydligt timantal per vecka för varje lärare, men det ideliga ombytet av jourhavande är icke nyttigt för barnen.

Med hänsyn härtill finner överstyrelsen, att tillsynen över barnen på fritid bör, utom när det gäller rasterna, överflyttas från lärare i läroämne till annan lämplig personal. Överstyrelsen hemställer att undervisningsskyldigheten för lärarna i läroämne vid blindskolorna fastställas till 30 veckotimmar, varvid tillsynsskyldigheten utom vid raster bör utgå, samt att lärarna i läroämne vid dövskolorna befrias från tillsynsskyldigheten utom vid raster.

Departementschefen. Med hänsyn till angelägenheten av att nästa läsår öka intagningen vid vårdanstalten i Lund av barn i skolåldern tillstyrker jag, att medel beräknas för den extra personal vid skolan, som föreslagits av skolöverstyrelsen (p. 1). Det torde få bero av Kungl. Maj:ts prövning, i vilken utsträckning medlen skall tagas i anspråk för ändamålet.

Jag biträder också förslaget om inrättande av en lärartjänst i diktafonskrivning vid skolan i Växjö (p. 2). På Kungl. Maj:t torde få ankomma att framdeles besluta om lönegradsplacering för ifrågavarande tjänst och om den

tjänstgöringsskyldighet som skall gälla för tjänstens innehavare. Jag beräknar tills vidare medel för tjänsten enligt löneklass 14. Med hänsyn till bortfallet av timlärtimmar vid inrättandet av den nya tjänsten uppgår merkostnaderna för denna endast till i runt tal 2 200 kronor.

Förslaget om ändrad lönesättning för maskinisttjänsten vid Tomtebodas (p. 3) kan jag inte tillstyrka. För den kontinuerliga översynen av blindskriftmaskiner m. m. vid skolan förordar jag i stället, att ett särskilt reparatörsarvode å 800 kronor beräknas under anslaget. Jag finner det även angeläget att inrätta ytterligare vårdartjänster vid denna skola och beräknar i det följande medel för två nya sådana tjänster (p. 4). Jag biträder vidare skolöverstyrelsens förslag under punkterna 5—8 och beräknar sålunda medel för ökat antal timlärtimmar vid Tomteboda och anpassningsskolorna med tillhopa 6 665 kronor, ökade arvoden till skolläkare med 350 kronor samt höjning av arvode till skriv- och bokföringshjälp vid skolan i Växjö med 1 000 kronor. Förslaget om särskilt arvode till fritidssysselsättning (p. 9) anser jag mig däremot inte kunna biträda.

Med beaktande jämväl av automatiska kostnadsökningar beräknar jag avlöningsanslaget för nästa budgetår till 3 153 000 kronor, vilket innebär en uppräkning med 330 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Skolöverstyrelsens förslag rörande lärarnas befrielse från tillsynsskyldighet vid blind- och dövskolorna är jag inte beredd att i detta sammanhang taga ställning till.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för statens blindskolor m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	828 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	26 800
3. Avlöningar till personal vid tillfälliga anpassningskurser för nyblinda, <i>förslagsvis</i> ..	154 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 497 800
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	599 200
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	46 500

Summa kronor 3 153 000

- b) till Statens blindskolor m. m.: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 153 000 kronor.

[128] **27. Statens blindskolor m. m.: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	663 800	436 234
1959/60	805 400	854 495
1960/61 (statsliggaren s. 781)	715 700	
1961/62 (förslag)	831 000	

Beträffande anslagets rubricering hänvisas till vad som anförts under föregående anslagspunkt.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 152 000 kronor enligt följande sammanställning.

	Ökning
1. Sjukvård åt personal (nu 4 600)	600
2. Övriga expenser (nu 34 000)	19 500
3. Undervisnings- och arbetsmateriel (nu 54 000)	3 000
4. Inventarier och maskiner (nu 54 000)	60 300
5. Tvätt och renhållning (nu 26 800)	1 400
6. Kosthåll (nu 277 900)	21 600
7. Beklädnad för elever (nu 73 500)	3 000
8. Utrustningsbidrag åt avgående elever (nu 72 400)	12 300
9. Sjukvård åt elever (nu 26 200)	14 800
10. Tandvård åt elever (nu 22 500)	7 500
11. Utgifter för dimitterade elever (nu 17 200)	5 000
12. Vissa kostnader för tillfälliga anpassningskurser (nu 58 000)	3 000
Summa ökning	152 000

Av överstyrelsens motivering framgår bland annat följande.

2. Överstyrelsen tillstyrker av skolstyrelserna begärda höjningar med sammanlagt 4 500 kronor med hänsyn till belastningen samt beräknar vidare medel till lokalhyror för regionala anpassningskurser med 15 000 kronor.

3. Utgifterna å delposten har budgetåret 1959/60 varit höga. Å andra sidan har även inkomsterna ökat. En höjning av nu utgående belopp med 4 procent motsvarar ungefär av styrelserna begärda belopp.

4. Skolstyrelserna begär sammanlagt 109 900 kronor. Däri ingår större engångsbelopp: till institutet å Tomtebodas 23 900 kronor till inredning av ny bad- och gymnastikbyggnad, till skolan i Kristinehamn 31 300 kronor till komplettering av all-roundverkstaden och till diverse annan utrustning, till skolan i Växjö 12 700 kronor till möbler i elevernas sovrum och till vårdanstalten i Lund 5 000 kronor till klassrums- och sovrumsinredning vid skolavdelningen. Från rektor vid Tomteboda har vidare inkommit framställning om ett belopp av 6 338 kronor för utrustning av tandklinik.

De framställda kraven på engångsmedel till institutet å *Tomteboda* är av sådan natur, att de måste tillgodoses i huvudsak. Den till framställningen fogade förteckningen över föreslagen gymnastikmateriel har granskats av förste gymnastikkonsulenten i överstyrelsen, som funnit den begärda materielen erforderlig med undantag för fyra lejdare och en fyrradig lodstege.

Kostnaden för sistnämnda materiel uppgår till 1 932 kronor, vilket belopp alltså kan frånräknas. — Större delen av de medel, som begärts av styrelsen för skolan i *Kristinehamn* hänför sig till komplettering av all-roundverkstaden, vilken tillstyrkes. Överstyrelsen ansluter sig vidare till förslag om inköp av kylskåp, servis m. m. för elevernas dagrum. Anordningen med lunch på skolan, tillhandahållen och serverad av privat företag, är med tanke på skolans klientel mycket fördelaktig. Självfallet bör skolan kunna ställa matservis m. m. till förfogande. Den ytterligare utrustning, som begäres, skrivmaskiner, akustikplattor, persienner till expeditionerna, fotostatkopieringsmaskin, projektionsapparat och dammsugare, är av behovet påkallad. — Möbleringen i elevrummen vid skolan i *Växjö* är omodern och tråkig. Styrelsen påpekar, att sängarna, som inköpts år 1935, är gammalmodiga och obekväma. Vidare behövs skrivbord med god belysning — skolan mottar nu fler elever med synrester än förr — och vissa nya textilier. Överstyrelsen tillstyrker begärt belopp. — För vårdanstalten i *Lund* begäres ett engångsbelopp av 5 000 kronor till klassrums- och sovrumsinredning för att möta behovet av ökad elevintagning hösten 1961. Överstyrelsen tillstyrker den begärda medelsanvisningen. — Skolstyrelsernas krav i vad avser löpande kostnader är enligt överstyrelsens mening befogade. En höjning på grund av den allmänna prishöjningen är ofrånkomlig. På grund härav och med hänsyn till vad anförts beträffande engångsanskaffningar tillstyrker överstyrelsen av skolstyrelserna äskat belopp, reducerat med 2 000 kronor för ej tillstyrkt gymnastikmateriel samt uppräknat med 6 400 kronor till Tomtebodas tandklinik eller $(109\,900 - 2\,000 + 6\,400 =)$ 114 300 kronor, d. v. s. höjning av nu utgående belopp med 60 300 kronor.

7. Höjningen motiveras av den beräknade ökade elevintagningen vid vårdanstalten i *Lund*.

8. Under delposten, nu 72 400 kronor, upptas från och med innevarande budgetår även medel till skrivmaskiner åt avgående elever. För nästkommande budgetår begäres för dylika maskiner sammanlagt 68 700 kronor. Överstyrelsen har intet att erinra mot skolstyrelsernas beräkningar härvidlag. Det anses numera självfallet, att en anpassningselev, som lärt sig använda skrivmaskiner, för blindskrift och för vanlig skrift, erhåller sådana vid avgången från kursen. Till annan utrustning begär skolstyrelserna i *Kristinehamn* och *Växjö* sammanlagt 16 000 kronor eller 2 000 kronor mindre än som innevarande budgetår avsetts för ändamålet.

11. Delposten användes till böcker, kartor, tekniska hjälpmedel, dikta-men, resor, avgifter m. m. för blinda elever, som fullgör sin skolgång vid skolor och kurser för seende elever (realskolor, folkhögskolor, yrkesskolor, jordbrukspraktik o. dyl.). Antalet elever, som budgetåret 1959/60 erhållit bidrag ur delposten utgör 20. Utgifterna för dessa uppgick till 21 757 kronor. Direktionen räknar med högre elevantal budgetåren 1960/61 och 1961/62. Det är glädjande att kunna konstatera, att blinda i allt större utsträckning mottages vid skolor för seende. Överstyrelsen räknar med ytterligare utvidgning av verksamheten, sedan medel nu beviljats för en ambulerande blindlärare, som får till uppgift att bistå de blinda eleverna ävensom lärarna vid de besökta skolorna. Begärd höjning med 5 000 kronor tillstyrkes.

12. Ur anslagsposten bestrides kostnaderna för expenser, undervisnings- och arbetsmateriel samt skrivmaskiner åt avgående elever vid de tillfälliga anpassningskurserna för nyblinda. Överstyrelsen beräknar en höjning av nu utgående belopp med 5 procent eller avrundat 3 000 kronor.

Departementschefen. De av skolöverstyrelsen beräknade kostnadsökningarna är i flertalet fall huvudsakligen av automatisk natur och föranleder inte någon erinran från min sida. Av den föreslagna höjningen av delposten till övriga expenser avser ett belopp av 15 000 kronor lokalhyror för de regionala anpassningskurserna. Förhyrande av lokal för dessa kurser bör emellertid alltså ske genom byggnadsstyrelsens försorg, varför medel för ändamålet inte skall beräknas under detta anslag. Delposten bör följaktligen endast höjas med 4 500 kronor. Beträffande delposten till inventarier och maskiner begränsar jag mig till att förordna en uppräknings med 46 000 kronor, bland annat med hänsyn till att medel redan innevarande budgetår blivit anvisade till utrustning för tandkliniken å Tomtebodan.

De såsom särskilda uppbördsmedel i omkostnadsstaten beräknade inkomsterna av försäljning av slöjdalster m. m. torde vidare böra uppföras med i runt tal 50 000 kronor i stället för nu 43 000 kronor, varigenom den totala anslagsökningen blir 7 000 kronor mindre än överstyrelsen beräknat.

Med de av mig nu förordade avvikelserna från överstyrelsens beräkningar, vilka i övriga delar bör godtagas, skulle förevarande anslag behöva uppräknas med 115 700 kronor till 831 400 kronor. Jag föreslår, att anslaget för nästa år uppföres med ett till 831 000 kronor avrundat belopp, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens blindskolor m. m.*: *Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 831 000 kronor.

[129] **28. Statens dövskolor m. m.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	4 841 500	4 820 456
1959/60	4 819 000	4 898 572
1960/61 (statsliggaren s. 783)	5 020 000	
1961/62 (förslag)	5 629 000	

Kungl. Maj:t har den 13 maj 1960 utfärdat ny stadga för statens dövskolor (SFS 1960: 509). I anslutning till dess terminologi bör anslaget, som tidigare rubricerats Skolor för döva: Avlöningar, erhålla här angivna rubrik.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 366 500 kronor. Överstyrelsen räknar därvid med automatiska utgiftsökningar å tillhoppa 358 300 kronor. Bland mera omfattande förslag, som därutöver påverkar medelsbehovet, märkes förslag om förstatligande av den teoretiska fortsättningsskolan för döv ungdom å Blockhusudden i Stockholm samt förslag om överflyttande av skolhemsdelen från anstalten å Mogård till Charlottendals skolhem i Gnesta, vilket för detta ändamål skulle övertagas av staten. Arbetshemmet å Mogård skulle i samband därmed upphöra att belasta detta anslag, vilket beräknas medföra en kostnadsminskning å anslaget med i runt tal 252 000 kronor.

De förändringar, som påverkar anslagsberäkningen och icke är av automatisk natur, framgår av följande sammanställning.

1. Förändring av en rektorstjänst i lönegrad Bp 1 till rektorstjänst i ABp 24 (Manilla).
2. Inrättande av en rektorstjänst i lönegrad ABp 22 (Charlottendal).
3. Inrättande av en icke-ordinarie lärartjänst i läroämnena i Ae 21 (Blockhusudden).
4. Inrättande av tre icke-ordinarie lärartjänster i läroämnena i Ag 14 (Örebro och Blockhusudden).
5. Inrättande av en e. o. teckningslärartjänst i Ae 16 och samtidig indragning av en ordinarie slöjdlärartjänst i Ao 12 (Örebro).
6. Inrättande av en förskollärartjänst med halvtidstjänstgöring i Ae 12 vid Eugeniahemmet.
7. Inrättande av en biträdande husmoderstjänst i Ae 9 (Härnösand).
8. Inrättande av en vårdartjänst i Ae 8 (Lund).
9. Uppflyttning av en ordinarie vaktmästartjänst i Ao 7 till Ao 8 (Örebro).
10. Inrättande av en vaktmästartjänst i Ae 7 (Charlottendal).
11. Inrättande av en ekonomibiträdestjänst med halvtidstjänstgöring i Ae 2 (Lund).
12. Inrättande av en kontorsbiträdestjänst i Ag 1 (Vänersborg).
13. Arvode till praktikant vid förskolan i Boden.
14. Timlärartimmar för skolan å Blockhusudden.
15. Ytterligare timlärartimmar i musik och rytmik (Örebro).
16. Arvode åt studierektor (Blockhusudden).
17. Minskade kostnader för arvoden åt läkare.
18. Arvode åt skolsköterska (Charlottendal).
19. Höjning av arvoden till bibliotekarier.
20. Arvode för skriv- och bokföringshjälp (Charlottendal).
21. Arvode för vissa kurser för elever vid skolan å Blockhusudden.
22. Ökade kostnader för arvoden vid dövlararseminariet.
23. Arvoden till viss personal vid fritidsverksamhet.
24. Minskning på grund av arbetshemmets å Mogård avförande från anslaget.
25. Arvoden till viss utökad personal vid skolan i Örebro.

Innan jag går närmare in på förslagen i denna sammanställning torde en redogörelse böra lämnas för de båda inledningsvis nämnda förslagen. Beträffande förslaget om *förstatligande av skolan å Blockhusudden* anför överstyrelsen bland annat följande.

Sedan budgetåret 1955/56 har skolan drivits av Sveriges scoutförbunds stiftelse för döva och hörselskadade barn såsom en teoretisk fortsättningskola för döv ungdom.

Sedan stiftelsen ansökt om statsbidrag till skolan för budgetåret 1958/59, anvisades 48 000 kronor eller 4 000 kronor per undervisad elev av lotterimedel. Från och med budgetåret 1959/60 har statsbidrag utgått med 4 000 kronor per elev ifrån riksstatsanslaget till Bidrag till vissa skolor och skolor för döva barn.

Verksamheten har skötts på ett synnerligen förtjänstfullt sätt och givit värdefulla erfarenheter rörande teoretiskt begåvade och studieintresserade döva ungdomars möjligheter att tillägna sig högre undervisning. Överstyrelsen tillstyrker därför scoutstiftelsens nu gjorda hemställan om skolans förstatligande. Den bör organisatoriskt knytas till skolan å Manilla.

För den pedagogiska ledningen av skolan bör en studierektor anställas efter samma princip som gäller för i folkskolan inbyggd realskollinje eller för enhetsskolan, där studierektor anställs för högstadiet, därest skolans rektor har utbildning och erfarenhet av i första hand låg- och mellanstadiet. Studierektorstjänsten bör enligt skolöverstyrelsens mening förenas med föreståndarskapet för dövlärareseminariet, då det för båda uppdragen är angeläget att ha tillgång till en lärare med kvalificerad akademisk utbildning inom för dövundervisningen viktiga områden. På grund av skolans särkaraktär föreslår överstyrelsen att undervisningsskyldigheten för studierektorn i denna hans egenskap nedsättes med 3 veckotimmar för 3 klasser. Därjämte bör vederbörande åtnjuta nedsättning i undervisningsskyldigheten med ytterligare 10 veckotimmar för uppdraget som seminarieföreståndare.

Arvode till studierektor, som skall vara lärare i läroämnena, bör utgå som till studierektor vid i folkskolan inbyggd realskollinje, där årsarvode vid sådan realskola med 1—9 klasser från och med den 1 juli 1960 utgår med 1 920 kronor (p. 16). För seminarieföreståndarskapet föreslår överstyrelsen dessutom ett särskilt arvode av 5 604 kronor (p. 22). Föreståndaren bör åläggas skyldighet att inom ramen för detta arvode hålla två föreläsningar i veckan vid seminariet.

Skolöverstyrelsen förutsätter, att de lärare som skall undervisa vid den teoretiska fortsättningsskolelinjen, beredes tillfälle till vidareutbildning på samma villkor som folkskollärare. För budgetåret 1961/62 beräknas 3 heltidsanställda lärare behövas (p. 3 och 4). Av dessa beräknas en (eventuellt två) ha förskaffat sig kompetens för högre tjänst varför de bör placeras i lönegrad 21 (p. 3). Utöver heltidstjänsterna beräknar skolöverstyrelsen behov av timlärare för i runt tal 30 veckotimmars undervisning (p. 14). Vilket timlärararvode, som skall utgå, torde få bestämmas efter prövning av skolöverstyrelsen i varje särskilt fall med utgångspunkt från kompetens och innehavd tjänst.

Medel bör vidare stå till förfogande för vissa kursavgifter för elever under tredje respektive fjärde utbildningsåret. Stiftelsen har i sin stat beräknat 3 000 kronor för ändamålet, vilket torde vara skäligt (p. 21).

Scoutstiftelsen överlämnar som gåva till staten samtliga inventarier och undervisningsmateriel inklusive teknisk apparatur samt förbinder sig att mot skälig hyra ställa lokalerna till förfogande, så länge stiftelsens kontrakt med Djurgårdsförvaltningen gäller.

Den faktiska merkostnaden för statsverket vid övertagande av skolan belöper sig till omkring 75 000 kronor. På grund av bidragssystemets utformning kommer dock merkostnaden under det första året efter förstatligandet att bli omkring 170 000 kronor. Häri ingår kostnader, avsedda att bestridas från såväl detta som efterföljande anslag.

I fråga om överflyttning av skolhemsdelen vid Mogårdshemmet till Charlottendals skolhem anför skolöverstyrelsen bland annat följande.

På Mogård undervisas och vårdas döva barn, vilka inte kan följa undervisningen vid distriktsskolorna, tillsammans med äldre personer med komplicerade lyten. Denna anordning är från flera synpunkter högst otillfredsställande. Då möjlighet nu finnes att utnyttja lokalerna vid Charlottendals skolhem, tillhörigt föreningen Sävstaholmsskolorna, föreslår överstyrelsen därför att skolhemsdelen av Mogårdsanstalten från och med budgetåret 1961/62 överflyttas till Charlottendals skolhem.

Antalet elever vid skolhemmet å Mogård har under de senaste fem läsåren varierat mellan 22 och 27 med ett medeltal av 24,4. En anläggning för ifrågavarande elever bör således omfatta minst 25 platser.

I anledning av hemställan från föreningen Sävstaholmsskolorna om statens övertagande av Charlottendals skolhem har skolöverstyrelsen verkställt utredning av frågan om den fortsatta verksamheten vid detta skolhem. Av utredningen framgår, att Charlottendals skolhem är avsett för psykiskt efterblivna skolelever (särskoleelever) med svåra talfel. Platsantalet var avsett att utgöra 28. Särskild specialundervisning för elever med talfel är emellertid behövlig för cirka 5 procent av särskolans elever, d. v. s. för närvarande omkring 200. Verksamheten bör därför enligt överstyrelsens mening huvudsakligen organiseras regionalt i landstingens regi. Charlottendalshemmets uppgift som undersökningscentral torde likaledes i nuvarande läge med fördel kunna övertagas av något eller några särskoleinternat i närheten av Stockholm eller annan ort med tillgång till erforderlig medicinsk och annan expertis. Vid sådant förhållande bör Charlottendalshemmet upptagas för annat ändamål och överstyrelsen har funnit det möjligt att efter en tillbyggnad av anläggningens skollokaler dit överföra skoleleverna från Mogård. Överstyrelsen föreslår således, att staten för detta ändamål förvärvar ifrågavarande fastigheter med samtliga inventarier från och med den 1 juli 1961 samt uppför en paviljong med erforderligt antal undervisningslokaler.

I det följande kommer, i anslutning till gjorda framställningar, att anmälas dels under anslagspunkten Statens dövskolor: Engångsanskaffning av utrustning m. m. överstyrelsens framställning om medel för övertagande av skolhemmets inventarier, dels under kapitalbudgeten byggnadsstyrelsens äskande av investeringsanslag för ändamålet.

Efter föreslagen utbyggnad av Charlottendal, vilken borde kunna vara färdigställd till höstterminens början 1962, skulle skolhemmet kunna mota högst 28 elever. Läsåret 1961/62 beräknas antalet elever kunna begränsas till högst 20.

Följande tjänster bör enligt överstyrelsens mening överflyttas till Charlottendal från Mogård, respektive nyinrättas:

- 1 rektor (ny) ABp 22
- 1 lärare i läroämnena Ao 19
- 3 lärare vid skolhem Ao 13 och Ae 13
- 1 lärare i kvinnlig slöjd Ao 12
- 1 husmor Ao 12
- 4 vårdare Ae 8
- 1 vaktmästare (ny) Ae 7
- 3 ekonomibiträden Ae 4, 3

Övriga heltidstjänster vid Mogård föreslås i fortsättningen belasta elfte huvudtiteln, eftersom Mogård efter skolhjemmets bortflyttning till sin verksamhet närmast kommer att överensstämja med arbetshem för allmänt psykiskt efterblivna. Av nämnda skäl har överstyrelsen också efter samråd med medicinalstyrelsen beslutat föreslå, att arbetshemmet Mogård ställs under medicinalstyrelsens tillsyn.

Vid Charlottendal erfordras också särskilda arvoden till skolläkare, skol-sköterska, skrivbiträde och lärare i manlig slöjd.

Under läsåret 1961/62, då antalet elever kan beräknas uppgå till högst 20, räknar överstyrelsen med att en överflyttad icke-ordinarie lärartjänst hålles vakant.

Mogårdselevernas överflyttning till Charlottendalshemmet beräknas av skolöverstyrelsen medföra en total merkostnad på driftbudgeten för 1961/62 av 118 000 kronor, varav 65 000 kronor utgör engångskostnad för övertagande av inventarier vid skolhemmet.

I fråga om de punkter i den tidigare redovisade sammanställningen av skolöverstyrelsens förslag, som icke berörts av de organisatoriska förändringar, för vilka nu redogjorts, kan ur överstyrelsens motiveringar återgivas följande.

1. Rektorstjänsten vid distriktsskolan å Manilla har varit kombinerad med föreståndarskapet för dövlärarseminariet. Tjänsten har med hänsyn härtill varit placerad i lönegrad Bp 1. Sedan innehavaren avlidit under vårterminen 1960, har de med tjänsten förenade uppgifterna med Kungl. Maj:ts medgivande uppdelats på två personer, av vilka den ene mot lön enligt lönegrad ABp 24 tjänstgjort som rektor vid distriktsskolan. Överstyrelsen anser att en dylik uppdelning bör bli bestående och föreslår, att rektorstjänsten i lönegrad Bp 1 omvandlas till en rektorstjänst i lönegrad ABp 24.

3—4. Skolan i Örebro, som nu har 15 läraravdelningar, varav en uppehålls av biträdande lärare, räknar med ett behov av minst 16 läraravdelningar efter nyintagningen höstterminen 1961. Skolöverstyrelsen ansluter sig till förslaget om 16 tjänster för Örebroskolans räkning, vilket innebär ökning av det nuvarande antalet icke-ordinarie tjänster med 1. Läggas här till de 3 tidigare föreslagna tjänsterna vid skolan på Blockhusudden blir antalet behövliga nya icke-ordinarie lärartjänster i läroämnena 4, därav minst en i 21 lönegraden.

5. Överstyrelsen föreslog i petita till 1957 års riksdag, att slöjdlärartjänsterna i skrädderi och skomakeri vid dövskolorna skulle successivt avvecklas. Sedan dess har en slöjdlärartjänst av förstnämnda slag vid skolan i Örebro indragits och ersatts med en slöjdlärartjänst i snickeri. I överstyrelsens ovannämnda förslag förutsattes, att barndomsskolorna skulle ha tillgång till — förutom slöjdlärartjänst i kvinnlig slöjd — två andra slöjdlärartjänster, därav en i snickeri. Den tredje tjänsten skulle förenas med undervisning i andra för dövskolan lämpliga arbetsuppgifter. Det nu av skolan i Örebro väckta förslaget att i stället inrätta teckningslärartjänster har varit föremål för diskussion bland dövskolornas rektorer och vunnit

allmän anslutning. Det framhölls bland annat, att teckning för det döva klientelet spelar samma roll som musiken för de blinda. Vid blindinstitutet är sedan lång tid tillbaka kvalificerad musiklärare anställd. Teckningsundervisningen bör innesluta andra närliggande ämnen såsom modellering, keramik- och mosaikarbeten, linoleumtryck m. m. Överstyrelsen anser, att teckningslärartjänster snarast bör inrättas vid samtliga dövskolor och ansluter sig nu till styrelsens för skolan i Örebro förslag om inrättande budgetåret 1961/62 av en extra ordinarie tjänst, vilken bör placeras i lönegrad 16. Även Härnösandsskolan har begärt att få inrätta en teckningslärartjänst. För denna skolas del torde frågan böra upptas först då vakans å nuvarande tjänster i skrädderi och skomakeri uppstår.

6. Under läsåret 1959/60 har en grupp förskolebarn varierande mellan 4—6 elever erhållit vård och undervisning vid Eugeniahemmets sjukavdelning. Eleverna har intagits för medicinsk, pedagogisk och psykologisk undersökning och observation. På grund av elevernas svårbedömlarhet samt behovet av tidig tal-, språk- och hörselträning har vistelsen vid hemmet måst utsträckas över minst en termin. Då medel saknas för en fortsatt verksamhet beträffande den pedagogiska delen av observationerna föreslås, att en befattning som förskollärare med halvtidstjänst inrättas från och med läsåret 1961/62. Befattningen avses bli kombinerad med en halvtidstjänst, som Karolinska sjukhuset begärt för budgetåret 1961/62.

7—11. Sedan 1960 års riksdag beviljat en andra biträdande husmoderstjänst, har nu två av skolorna (Vänersborg och Manilla) kunnat förse med dylika befattningshavare. En avsevärd förbättring av den personliga omvårdnaden om barnen kommer att vinnas. Även de övriga skolinternaten för döva barn har behov av biträdande husmödrar. Mest angeläget är behovet vid den stora skolan i Härnösand, där närmare hundratalet barn mottages. — Den föreslagna nya vårdartjänsten är avsedd för den nyinrättade sovavdelningen för stora flickor vid skolan i Lund. Genom tillkomsten av denna samt en ny utvidgad avdelning för sömnad och kvinnlig slöjd vid skolan har städerskornas arbete avsevärt utökats, varför en halvtidstjänst som ekonomibiträde bör inrättas vid skolan i Lund. — I Örebro kommer vaktmästarens arbetsuppgifter att utökas i samband med tillkomsten av den nya skolbyggnaden.

12. Vid skolan i Vänersborg är för kontorsarbetet anställd en kontorskrivare. Med hänsyn till skolans storlek och den affärsverksamhet som drives vid fortsättningsskolan är kontorsarbetet synnerligen omfattande. Styrelsens krav att få anställa ett kontorsbiträde i den reglerade befordringsgången synes överstyrelsen vara berättigat.

13. Den egentliga undervisningen vid förskolan i Boden bedrivs med små grupper, högst 4 elever per grupp. Då antalet lärare är endast 3 — eller 4 när även föreståndaren undervisar — måste en lärare ta hand om en större grupp, 12 eller 16 elever. Barnen sysselsättes då med barnträdgårdsarbete. Den effektiva undervisningen av varje barn blir härigenom relativt ringa. En betydande förbättring skulle vinnas och lärarnas specialutbildning bättre utnyttjas, om särskild lärare anställdes för barnträdgårdsarbetet. Överstyrelsen tillstyrker, att för detta ändamål tills vidare anställes en praktikant mot ett arvode av 200 kronor per månad.

19. Flera skolstyrelser begär höjda arvoden till bibliotekarierna. En höjning av dessa överlag synes överstyrelsen vara berättigad. Samtliga arvo-

den föreslås höjda från 360 till 400 kronor med undantag av skolan i Örebro, där arvudet liksom hittills bör upptas till 500 kronor. Förslaget innebär en ökning med sammanlagt 290 kronor.

Vid anmälan av avlöningsanslaget till blindskolorna har redogjorts för skolöverstyrelsens förslag att lärarna i läroämne vid dövskolorna skall befrias från skyldighet att utöva tillsyn över eleverna under dessas fritid. I gengäld bör enligt överstyrelsens mening fritidsverksamhet för eleverna, ledd av därför anställd särskild personal anordnas från och med budgetåret 1961/62.

23. Överstyrelsen anför i sina äskanden följande. Styrelsen för skolan i Härnösand har med stark motivering begärt 5 000 kronor för detta ändamål. Överstyrelsen instämmer i denna motivering men anser sig ej för närvarande kunna tillstyrka ett så stort belopp för var och en av skolorna. Då slöjdlärares tjänstgöringsskyldighet utöver den schemabundna undervisningen i största möjliga utsträckning bör utnyttjas för ledande av hobbyverksamhet och eleverna i större utsträckning än tidigare bör kunna lämnas att sysselsätta sig på egen hand utan direkt övervakning i samma mån som elevhemmen göres mer ändamålsenliga och trivsamma, föreslår överstyrelsen att 15 000 kronor ställes till förfogande för verksamheten ifråga. Det bör därvid ankomma på överstyrelsen att fördela beloppet mellan skolorna med hänsyn till respektive skolors storlek och lokala förhållanden.

25. För den nya skolbyggnaden i Örebro, som beräknas komma att tas i bruk från och med budgetåret 1961/62, upptar styrelsen för 5 nya städerskor arvoden med 17 940 kronor, en kokerska mot arvode av 7 400 kronor, 2 köksbiträden mot en ersättning av tillhoppa 7 700 kronor samt en gårdskarl med halvtidstjänstgöring mot ett arvode av 5 400 kronor. Överstyrelsen föreslår, att ett belopp av 38 500 kronor ställes till förfogande ur anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för anställning av ny personal vid skolan i Örebro i den omfattning som kan finnas påkallat.

Statens lönenämnd har ingen erinran mot vad skolöverstyrelsen föreslagit under punkterna 1 och 2.

Skolöverstyrelsen har efter samråd med *medicinalstyrelsen* äskat medel för budgetåret 1961/62 från elfte huvudtiteln till arbetshemmet för döva å Mogård. I det föregående har redogjorts för den personal, som enligt överstyrelsens förslag bör överflyttas från Mogård till Charlottendalshemmet. Beträffande personalen vid arbetshemmet innebär överstyrelsens äskande i huvudsak följande förändringar.

1. För arbetshemmets ledning bör inrättas en tjänst som föreståndare i lönegrad 23.

2. Två sömmersketjänster i Ae 6, vilkas innehavare tjänstgör som arbetsledare i vävning respektive sömnad för arbetshemseleverna, föreslås omändrade till arbetsledaretjänster i Ae 9.

3. Antalet vårdare vid arbetshemmet bör vara sex, vilket innebär inrättande av en ny vårdartjänst i Ae 8 för arbetshemmet.

4. För Mogård beräknas ett behov av fem ekonomibiträdestjänster. Då antalet tjänster för närvarande är fem, varav tre föreslås överflyttas till Charlottendal, erfordras inrättande av tre nya ekonomibiträdestjänster för arbetshemmet. De fem ekonomibiträdestjänsterna föreslås placerade i lönegrad Ae 4 i stället för nuvarande lönegrad Ae 2/3.

Skolöverstyrelsen föreslår, att ett avlöningsanslag för arbetshemmet å Mogård uppföres med 356 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Statskontoret finner den föreslagna lönegradsplaceringen för föreståndaren vid arbetshemmet hög. Under förutsättning att antalet vid arbetshemmet intagna skyddslingar — såsom rektor förutsatt — kommer att öka, vill ämbetsverket icke göra erinran mot det åskade antalet vårdare och ekonomibiträden.

Statens lönenämnd föreslår, att föreståndartjänsten placeras i lönegrad A 21, att de föreslagna arbetsledartjänsterna placeras i lönegrad A 6 med tjänstebenenämningen sömmerska eller väverska samt att de i lönegrad Ae 4 föreslagna ekonomibiträdestjänsterna hänföres till den för budgetåret 1960/61 vid Mogård tillämpade lönegraden för motsvarande tjänster.

Departementschefen. Vid anmälan i 1959 års statsverksproposition av anslaget till Bidrag till vissa skolor och skolhem för döva barn uttalade jag, att det var rimligt att staten påtog sig huvudparten av det ekonomiska ansvaret för skolan å Blockhusudden med hänsyn till värdet av den där bedrivna försöksverksamheten med teoretisk fortsättningsskollinje för döva barn. Skolan borde dock under budgetåren 1959/61 alltjämt drivas i enskild regi. När ansökan nu föreligger om förstатligande av skolan vid utgången av nämnda tid, anser jag mig böra tillstyrka, att skolan införlivas med det statliga dövskolväsendet såsom en teoretisk fortsättningsskollinje inom detta. Den hittills bedrivna verksamheten vid skolan å Blockhusudden har givit goda resultat och jag finner det därför angeläget, att möjlighet nu beredes därtill lämpad döv ungdom att erhålla fortsatt teoretisk skolutbildning såsom ett led i den reguljära dövundervisningen. I organisatoriskt avseende bör skolan knytas till den allmänna dövskolan å Manilla. Vad skolöverstyrelsen i övrigt i detta sammanhang föreslagit återkommer jag till i samband med anslagsberäkningen under detta och följande anslag. Jag vill dock redan i detta sammanhang erinra om att anslaget till Bidrag till vissa skolor och skolhem för döva barn även nästa budgetår kommer att belastas med kostnader för statsbidrag till skolan å Blockhusudden, eftersom det nuvarande statsbidraget utbetalas i efterskott för budgetår.

Vad överstyrelsen föreslagit i fråga om överflyttande av skolhemsdelen av Mogårdsanstalten till Charlottendals skolhem kan jag i princip ansluta mig till. Jag beräknar sålunda erforderliga medel för förslagets genomförande under detta och närmast följande båda anslag samt under ett anslag å kapitalbudgeten. Till enskildheterna i förslaget återkommer jag i samband med anslagsberäkningarna under respektive anslag. Till överstyrelsens förslag i fråga om arbetshemmets å Mogård framtida ställning i organisatoriskt avseende är jag inte beredd att utan en närmare utredning taga slutlig

ståndpunkt. Kungl. Maj:t har numera uppdragit åt medicinalstyrelsen att i samråd med skolöverstyrelsen verkställa utredning i frågan. I avvaktan på resultatet därav, torde medel för arbetshemsdelen av Mogårdsanstalten även för nästa budgetår böra beräknas under åttonde huvudtiteln.

Jag övergår härefter till beräkningarna av detta avlöningsanslag.

Överstyrelsens förslag rörande rektorstjänsten vid Manilla (p. 1) och en ny rektorstjänst vid Charlottendals skolhem (p. 2) föranleder ingen erinran från min sida. Tjänsterna bör uppföras i lönegrad ABp 24 respektive ABp 22. För skolan å Blockhusudden bör inrättas tre icke-ordinarie lärartjänster i läroämne, varav den ena i enlighet med överstyrelsens förslag torde placeras i lönegrad Ae 21 (p. 3), medan de båda övriga bör inrättas i reglerad befordringsgång. Även vid skolan i Örebro bör inrättas en dylik lärartjänst i reglerad befordringsgång (p. 4). Jag tillstyrker också förslaget om indragning av en slöjdlärartjänst vid sistnämnda skola och inrättande av en teckningslärartjänst i Ae 16 vid skolan. Denna tjänst bör vara en övningslärartjänst, på vilken övningslärarstadgan skall äga tillämpning (p. 5). För tal- och hörselträning av döva barn i förskolåldern med cerebral pares, vilka vistas för observation vid Eugeniahemmet, förordar jag, att en halvtidstjänst som förskollärare i Ae 12 inrättas (p. 6). Denna torde förenas med en motsvarande halvtidstjänst vid Karolinska sjukhuset, varom chefen för inrikesdepartementet senare denna dag kommer att framlägga förslag.

Förslagen om inrättande av en tjänst som biträdande husmoder vid skolan i Härnösand (p. 7), och ytterligare en vårdartjänst vid skolan i Lund (p. 8) är jag inte beredd att tillstyrka och ej heller de under punkterna 11 och 12 föreslagna biträdestjänsterna.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anført vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag här medel för uppflyttning av vaktmästartjänsten vid skolan i Örebro från lönegrad Ao 7 till Ao 8 (p. 9). För skolhemmet Charlottendal föreslår jag inrättande av en vaktmästartjänst med placering i lönegrad Ae 8 (p. 10).

För att bereda lärarna vid förskolan i Boden bättre möjligheter att ägna sig åt undervisning i smågrupper finner jag det lämpligt att en praktikant anställs för att under tiden leda barnträdgårdsarbetet med övriga barn. För detta ändamål beräknar jag ett arvode av 200 kronor i månaden (p. 13).

I enlighet med överstyrelsens förslag beräknar jag vidare medel för timlärartimmar vid skolorna å Blockhusudden och i Örebro med tillhopa 22 521 kronor (p. 14 och 15).

Under arvodesposten beräknar jag i likhet med överstyrelsen ett arvode å 1 920 kronor åt den lärare, som tjänstgör såsom studierektor vid skolan å Blockhusudden (p. 16). Jag kan däremot inte biträda förslaget om nedsättning av undervisningsskyldigheten för detta uppdrag. Vidare beräknar jag arvoden för skolsköterska (p. 18) och skrivhjälp (p. 20) vid Charlottendals-hemmet med 1 200 kronor respektive 1 500 kronor. Någon uppräknig av

bibliotekariearvodena kan jag inte tillstyrka (p. 19). Däremot bör ett belopp av 3 000 kronor beräknas till arvoden för vissa kurser för elever vid skolan å Blockhusudden (p. 21). Då jag har för avsikt att i senare sammanhang föreslå, att medel beräknas för utbildningsarvoden åt sammanlagt 25 blivande dövskollärare under nästa budgetår, bör vidare upptagas ett belopp av 30 000 kronor till handledararvoden vid dövläraarseminariet (p. 22), vilket innebär en höjning med 9 600 kronor i förhållande till innevarande år.

Föreståndarskapet för dövläraarseminariet har tidigare varit förenat med rektorstjänsten vid Manilla. Skolöverstyrelsen föreslår nu, att studierektorn vid skolan å Blockhusudden tillika skall vara föreståndare för nämnda seminarium. Mot detta förslag har jag ingen erinran. Föreståndaren för seminariet bör i denna egenskap åtnjuta nedsättning i sin undervisningsskyldighet med tio veckotimmar. Vidare förordar jag, att till föreståndaren skall utgå ett särskilt arvode av 2 400 kronor mot skyldighet för honom att hålla två föreläsningar per vecka vid seminariet (p. 22).

För anordnande av särskild fritidsverksamhet för eleverna vid dövskolorna föreslår jag, att ett belopp av 6 000 kronor ställes till skolornas förfogande (p. 23).

Vid skolan i Örebro torde en viss ökning av personalen bli erforderlig i samband med att den nya skolbyggnaden tages i bruk nästa läsår. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag bör för detta ändamål beräknas ett belopp av 38 500 kronor (p. 25). Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare prövning av personalbehovet anvisa erforderliga medel åt skolan.

I det föregående har redovisats skolöverstyrelsens förslag i fråga om de tjänster, som bör överflyttas från Mogård till det nya skolhemmet Charlottendal eller nyinrättas för dettas behov. Jag har redan uttalat mig rörande rektorstjänsten och viss annan personal samt i frågan om inrättande av en vaktmästartjänst vid skolan. Överstyrelsen har också föreslagit överflyttande till Charlottendal av tre ekonomibiträdestjänster vid Mogård. Jag anser mig endast böra tillstyrka, att två sådana tjänster överflyttas. Dessa bör liksom hittills vara placerade i lönegrad Ae 2/3. Vad överstyrelsen eljest i denna del föreslagit, föranleder ingen erinran från min sida. Således bör en lärartjänst, som överflyttas till Charlottendal, hållas vakant nästa budgetår.

För den kvarvarande arbetshemsdelen å Mogård bör, som jag förut anført, medel allttjämt beräknas under åttonde huvudtiteln. Kostnaderna bör lämpligen belasta detta anslag. Jag anser mig efter skolhemsdelens bortflyttning böra räkna med ett behov av sex vårdartjänster och fyra ekonomibiträdestjänster vid arbetshemmet, vilket innebär att i stället för överflyttade tjänster en vårdartjänst i Ag 8 och en ekonomibiträdestjänst bör inrättas vid Mogård. Ekonomibiträdestjänsterna vid hemmet bör såsom hittills vara placerade i lönegrad Ae 2/3. Jag föreslår vidare, att en föreståndartjänst i lönegrad Ag 21 inrättas vid arbetshemmet. I övrigt finner

jag mig inte böra föreslå någon förändring beträffande den vid arbetshemmet kvarvarande personalen. Någon minskning av de från detta anslag utgående läkararvodena anser jag mig således inte böra räkna med (p. 17).

Med beaktande jämväl av automatiska utgiftsförändringar torde hela anslaget — med den fördelning på poster, som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan — böra uppföras med 5 629 000 kronor, vilket innebär en höjning med 609 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) besluta, att en teoretisk fortsättningsskollinje för döva barn från och med budgetåret 1961/62 skall vara organisatoriskt knuten till skolan å Manilla;

b) besluta, att skolhemmet å Mogård skall från och med budgetåret 1961/62 överflyttas till Charlottendals skolhem i Gnesta;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens dövskolor m. m., som föranledes av vad jag i det föregående anför;

d) godkänna följande avlöningsstat för statens dövskolor m. m. att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 007 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	106 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 315 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 114 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	86 100
Summa kronor	5 629 000

e) till *Statens dövskolor m. m.*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 629 000 kronor.

[130] 29. Statens dövskolor m. m.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 614 100	1 457 229
1959/60	1 684 200	1 580 304
1960/61 (statsliggaren s. 786)	1 652 300	
1961/62 (förslag)	1 909 000	

Beträffande anslagets rubricering hänvisas till vad som inledningsvis anförts under föregående anslag.

Skolöverstyrelsen har med hänsyn till sina under föregående anslag redovisade förslag inte beräknat medel för arbetshemmet å Mogård under detta anslag. Överstyrelsen föreslår likväl, att anslaget höjes med 115 500 kronor enligt följande sammanställning.

	Ökning
1. Sjukvård åt personal (nu förslagsvis 10 000)	5 000
2. Övriga expenser (nu 34 000)	7 000
3. Undervisnings- och arbetsmateriel (nu förslagsvis 90 000) ..	12 000
4. Tvätt och renhållning (nu förslagsvis 47 000)	9 000
5. Tandvård åt elever (nu förslagsvis 37 700)	7 300
6. Bad åt elever (nu förslagsvis 12 100)	1 900
7. Utackordering av elever (nu förslagsvis 375 000)	60 000
8. Fickpengar åt elever (nu förslagsvis 45 800)	4 200
9. Parkers underhåll (nu 4 400)	4 050
10. Underhåll av hörselapparat (nu 19 000)	5 000
Summa ökning	115 450

Kostnadsökningarna är till stor del av automatisk natur och hänför sig till den allmänna prisstegringen. Eljest förorsakas ökningen huvudsakligen dels av Örebro skolans utvidgning i samband med att dess nya lokaler från och med nästa läsår kan tagas i bruk, dels av de organisatoriska förändringar, som föreslagits av skolöverstyrelsen och som redovisats under föregående anslag. Sålunda beror kostnadsökningen under punkten 7 på att utackorderingskostnaderna för eleverna vid skolan å Blockhusudden beräknas belasta detta anslag. Under punkten 2 har inräknats ett belopp av 2 000 kronor för flyttning av vissa inventarier från anstalten å Mogård till Charlottendalshemmet.

I fråga om anslagsposten till Reseersättningar, vilken förutsättes uppförd med oförändrat belopp eller 5 000 kronor, föreslår skolöverstyrelsen att ur anslagsposten måtte få disponeras förslagsvis 500 kronor till resor för föreståndare och lärare vid förskolan i Boden för hembesök.

Skolöverstyrelsen har efter samråd med *medicinalstyrelsen* äskat medel från elfte huvudtiteln till omkostnader för arbetshemmet för döva å Mogård. De sammanlagda utgifterna för arbetshemmet beräknas därvid till 183 200 kronor, från vilket belopp dock avgår särskilda uppbördsmedel vid anstalten, beräknade till 20 500 kronor. Den beräknade nettoutgiften för nästa budgetår skulle således bli 162 700 kronor. Under anslagsposten till övriga utgifter har överstyrelsen uppfört en delpost till resor för patienter å 12 000 kronor. Överstyrelsen anför härom följande.

Skyddslingarna i arbetshemmet åtnjuter nu fria resor till hemorten och åter. Medel härtill utgår ur det särskilda förslagsanslaget till Resor för blind- och dövskolelever jämte ledsagare. Skyddslingarna bör även i fort-

sättningen åtnjuta denna förmån. För 80 personer jämte 40 ledsagare med en genomsnittlig resekostnad av 100 kronor beräknar överstyrelsen förslagsvis 12 000 kronor. Medel härtill torde påföras omkostnadsstaten.

Departementschefen. Skolöverstyrelsens beräkningar rörande omkostnaderna för dövskolorna — däri inräknat skolan å Blockhusudden och det nya skolhemmet Charlottendal men ej arbetshemmet å Mogård — ger inte anledning till någon annan erinran från min sida än att inkomsterna av försålda arbeten och produkter bör beräknas till i runt tal 100 000 kronor eller 9 500 kronor högre än i överstyrelsens förslag. Anslagsökningen för dövskolorna skulle då kunna begränsas till $(115\,450 - 9\,500 =) 105\,950$ kronor. Jag biträder överstyrelsens förslag, att ett belopp av 500 kronor skall få disponeras för hembesök utav lärarna vid förskolan i Boden.

Av skäl, som jag i det föregående redovisat, torde medel för arbetshemmet å Mogård även för nästa budgetår få anvisas från åttonde huvudtitelns anslag. Omkostnaderna för anstalten bör därvid, liksom hittills, belasta förevarande anslag, medan resor för skyddslingar vid arbetshemmet alltjämt bör bestridas från det särskilda anslaget till Resor för blind- och dövskolelever jämte ledsagare. Såsom kommer att framgå vid min anmälan i det följande av sistnämnda anslag, har skolöverstyrelsen inte heller räknat med någon minskning därav, svarande mot arbetshemmets bortfall. Jag anser mig kunna godtaga överstyrelsens anslagsberäkningar rörande omkostnaderna för arbetshemmet å Mogård, bortsett från den föreslagna delposten å 12 000 kronor till resor. För anstalten bör då beräknas ett belopp av $(162\,700 - 12\,000 =) 150\,700$ kronor.

Förevarande anslag torde med hänsyn till det anförda böra höjas med $(105\,950 + 150\,700 =) 256\,650$ kronor till 1 908 950 kronor eller i runt tal 1 909 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Statens dövskolor m. m.*: *Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 909 000 kronor.

[131] **30. Statens dövskolor m. m.: Engångsanskaffning av utrustning m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	70 000	96 741
1959/60	170 000	129 789
1960/61 (statsliggaren s. 788)	190 000	
1961/62 (förslag)	410 000	

Beträffande anslagets rubricering hänvisas till vad som anförts under avlöningsanslaget för dövskolorna.

För här ifrågavarande ändamål har ett reservationsanslag varit uppfört på riksstaten sedan budgetåret 1949/50. Av de anvisade anslagen har

Kungl. Maj:t i vissa fall reserverat bestämda belopp för särskilda ändamål, medan under anslaget tillgängliga medel i övrigt disponerats av skolöverstyrelsen på sätt överstyrelsen prövat lämpligt. De huvudsakliga utgiftsändamålen under de olika budgetåren har varit följande: inredningsarbeten, nyanskaffning av inventarier av olika slag, apparatur för prövning och träning av hörselrester, hörapparater, böcker, film och filmapparater samt lek- och idrottsmateriel.

Å anslaget fanns den 1 juli 1960 en reservation av 44 689 kronor, vilken dock till allra största delen var bunden.

Skolöverstyrelsen hemställer, att anslag för nästa budgetår beviljas till följande ändamål.

1. Teknisk apparatur vid skolorna	17 900
2. Viss utrustning för seminariet	7 000
3. Filmer och filmband	10 000
4. Maskiner, skolbuss, m. m.	35 375
5. Utrustning för restaurerade lokaler i Vänersborg	52 800
6. Utrustning av tandklinik vid skolan i Härnösand	3 900
7. Utrustning för nybyggnader i Örebro	275 000
8. Övertagande av befintliga inventarier vid skolhemmet Charlottendal, Gnesta	65 000
Summa kronor	466 975
eller avrundat	465 000

Förslaget innebär en uppräknig av anslaget med i runt tal 275 000 kronor. Av överstyrelsens motivering inhämtas följande.

1. År 1958 erhöi första klasserna vid skolorna för döva specialkonstruerade vibratorer, en för varje elev, monterade i hörträningsborden. Vibratorerna användes så, att när läraren eller barnen talar i mikrofonerna förmedlas ett tydligt känselintryck till barnens fingertoppar samtidigt som barnen efter graden av hörselnedsättning uppfattar en del av talet genom hörtelefonerna. Genom vibratorerna erhåller barnen huvudsakligen en klar uppfattning av rytmen i talet. Tiden kan nu anses vara mogen för en utvidgad användning av vibratorer till att omfatta också tredje klassen vid skolorna, vid Manilla tredje och femte klasserna. En utveckling i riktning mot att använda vibratorer under alla åtta skolåren kan tänkas vara rationell. Den klass vid Manilla, där de första försöken med vibratorer gjordes läsåret 1956/57, har alltsedan dess haft tillgång till detta hjälpmedel. Barnen har nu avslutat sitt femte skolar. Lärarinnan är angelägen om att barnen också under sin fortsatta skolgång beredes tillfälle att utnyttja vibratorer. Prov med anslutning av vibratorer till flygel har visat, att resultatet är betydligt överlägset den hittills tillämpade metoden, som innebär att barnen får känna på flygellocket. En sådan anläggning bör utföras. 120 vibratorer till ett pris av 100 kronor per styck beräknas. Dessutom erfordras 18 stycken volymkontroller à 20 kronor och monteringsmaterial beräknat till 200 kronor. Skolöverstyrelsen beräknar för ändamålet ($120 \times 100 + 18 \times 20 + 200$) 12 560 kronor.

Tekniken att använda bandspelare anslutna till gruppförstärkare för att reproducera särskilt tillrättalagda rytmiska tonföljder och enkla visor har vunnit mer och mer terräng vid undervisningen på lågstadiet vid Manilla. År 1958 erhöll varje klassavdelning i intagningsklassen en bandspelare. Dylika portabla bandspelare à 577 kronor bör nu anskaffas till var och en av skolorna i Lund, Vänersborg och Härnösand, ytterligare en till Manilla samt tre bandspelare tilldelas förskolan i Boden, en för varje grupp, varjämte sju väskor à 59 kronor till dessa bör anskaffas. Dessutom erfordras 4 stycken mikrofoner à 205 kronor och 4 stycken bordstativ à 18 kronor eller sammanlagt $(7 \times 577 + 7 \times 59 + 4 \times 205 + 4 \times 18)$ 5 344 kronor.

2. I föregående års *petita* begärdes 14 000 kronor för viss apparatur vid dövsläroarseminariet. Beträffande bland annat detta äskande uttalade departementschefen i statsverkspropositionen att lägre belopp beräknats då den önskvärda upprustningen kan fördelas på ett par år. Skolöverstyrelsen beräknar att halva beloppet skall kunna utgå under innevarande budgetår och äskar nu resterande 7 000 kronor.

3. Det förråd av filmer och filmband som skolorna genom anslag de två senaste åren erhållit bör utökas. För ändamålet föreslår skolöverstyrelsen 10 000 kronor.

4. Bland äskanden, som skolornas styrelser framställt under omkostnadsanslaget, anser skolöverstyrelsen att vissa större poster av engångsnatur bör tas upp i detta sammanhang. Detta gäller främst maskinuppsättningar och möbler m. m. Sålunda tillstyrker överstyrelsen anvisande av 5 000 kronor för fortsatt förnyelse av utrustningen för elevmatsal och träslöjd vid Manilla, vidare för samma skola 2 000 kronor till skåp och förvaringsboxar för undervisningsmateriel, 1 500 kronor till anordnande av en teaterscen och anskaffning av vissa dagrumsinventarier samt 13 500 kronor för inköp av en skolbuss. För skolorna i Vänersborg beräknas 7 500 kronor till maskinutrustning för köket och 4 000 kronor för utbyte av skolbänkar i fortsättningskolan. För skolan i Härnösand tillstyrkes 1 875 kronor till nödvändig armatur.

5. Vid distriktsskolan i Vänersborg pågår en serie av ny- och ombyggnader. Två nya elevhem står nu färdiga att tagas i bruk och under innevarande höst väntas den s.k. externatbyggnaden, inrymmande flertalet skollokaler, bli klar. Framställning om medel för erforderlig nyanskaffning till denna byggnad göres nu, samtidigt som medel äskas för den s.k. internatbyggnaden, där bland annat ytterligare skollokaler skall inredas. Arbena kommer att påbörjas i höst och beräknas vara slutförda i början av budgetåret 1961/62. De beräknade kostnaderna för båda byggnaderna uppgår till i runt tal 52 800 kronor.

6. Rektor vid skolan i Härnösand anhåller om 3 900 kronor till utrustning av skolans tandklinik. Kliniken har inspekterats av tandvårdsinspektören i Västernorrlands län, som föreslår nyanskaffning av materielen ifråga. Överstyrelsen tillstyrker framställningen.

7. Från Örebro har inkommit förteckning över erforderlig inventarieanskaffning för nybyggnaden vid specialskolan för tal- och hörselskadade. Den sammanlagda kostnaden beräknas till 425 220 kronor. Då för innevarande budgetår beviljats 150 000 kronor, återstår 275 220 eller avrundat 275 000 kronor att uppföra för budgetåret 1961/62.

8. Under avlöningsanslaget för dövskolorna föreslår överstyrelsen, att staten förvärvar Charlottendals skolhem i Gnesta, till vilket skulle över-

flyttas verksamheten vid skolhemmet å Mogård. Byggnadsstyrelsen äskar investeringsanslag för övertagande av hemmet från och med budgetåret 1961/62. Avsikten är att statens förvärv skall omfatta jämväl samtliga inventarier på skolhemmet. För detta erfordras ett belopp av högst 65 000 kronor. Överstyrelsen förutsätter därvid att kostnaderna beträffande vissa fasta inventarier belastar det av byggnadsstyrelsen äskade investeringsanslaget.

Departementschefen. För utrustning av de ombyggda lokalerna i Vänersborg och den nya skolbyggnaden i Örebro samt för övertagande av inventarier vid Charlottendals skolhem bör för nästa budgetår beräknas medel under detta anslag med av överstyrelsen äskade belopp eller med sammanlagt 392 800 kronor, vilket innebär en anslagsökning med 202 800 kronor. För att därutöver några av de mest angelägna anskaffningsbehoven vid dövskolorna skall kunna tillgodoses, anser jag, att anslaget bör uppföras med totalt 410 000 kronor, vilket skulle innebära en sammanlagd höjning för nästa budgetår med 220 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens dövskolor m. m.: Engångsanskaffning av utrustning m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 410 000 kronor.

[132] 31. Bidrag till vissa skolor och skolhem för döva barn

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	380 000	297 328
1959/60	529 000	356 348
1960/61 (statsliggaren s. 788)	517 000	
1961/62 (förslag)	477 000	

Enligt kungörelsen 1956: 252 (ändrad 1960: 201) utgår till kommun eller landstingskommun ävensom till enskild, förening eller stiftelse statsbidrag till driften av sådana förskolor och skolhem för döva och hörselskadade barn i förskolåldern, som godkänts av Kungl. Maj:t. Statsbidraget utgår i efterskott med 2 000 kronor för varje barn, som erhållit undervisning vid förskolan, samt därutöver med 1 000 kronor för varje barn, som tillika varit intaget i skolhem eller eljest genom huvudmannens försorg och på dennes bekostnad åtnjutit vård och underhåll. Från och med innevarande år utgår också statsbidrag med 1 000 kronor för varje barn, som — utan att ha varit inskrivet vid förskola — under redovisningsåret erhållit regelbunden hemundervisning av förskolans lärare. Såsom statsbidragsvillkor gäller bland annat, att undervisningen är avgiftsfri och att huvudmannen i den utsträckning så kan ske mottager barn från annat område än det, för vilket förskolan eller skolhemmet i första hand avsetts, samt att, där huvudmannen är enskild, förening eller stiftelse, skäligt bidrag till verksamheten lämnas av landstingskommun eller stad, som ej tillhör landstingskommun.

Ur detta anslag utgår för närvarande även bidrag till verksamheten vid skolan å Blockhusudden, vars driftkostnader bestrides av Sveriges scoutförbunds stiftelse för döva och hörselskadade barn. Enligt av Kungl. Maj:t den 28 maj 1959 utfärdade bestämmelser utgår statsbidrag till kostnaderna för skolan med 4 000 kronor per elev och läsår.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår sänkes med 40 000 kronor på grund av minskat elevantal vid förskolorna, sammanhängande med att intagning vid upptagningsskolorna äger rum höstterminen 1961.

Departementschefen. Såsom jag i tidigare sammanhang antytt, kommer detta anslag att under nästa budgetår belastas med kostnader för bidrag till skolan å Blockhusudden, avseende verksamheten vid skolan läsåret 1960/61 och beräknade till oförändrat belopp, 96 000 kronor.

Mot överstyrelsens anslagsberäkning har jag icke någon erinran utan föreslår att anslaget för nästa budgetår minskas med 40 000 kronor till 477 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till vissa skolor och skolhem för döva barn* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 477 000 kronor.

[133] **32. Resor för blind- och dövskolelever jämte ledsagare**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	160 000	149 804
1959/60	160 000	153 066
1960/61 (statsliggaren s. 789)	160 000	
1961/62 (förslag)	213 000	

Ur förevarande anslag bestrides *dels* för elev, som vistas i skolinternat eller är inackorderad genom skolans försorg, ersättning för kostnader för resor till och från skolorten vid läsårets (arbetsårets) början och slut samt vid påsk- och julferierna, alltså för varje sådan elev sex enkla resor om året, *dels ock* för elev, som under skoltiden är bosatt i sitt hem eller i inackorderingshem, kostnaderna för dagliga resor mellan skolan och hemmet.

Skolöverstyrelsen hänvisar till att den rabatt av 25 procent å gällande biljettpreiser, som tidigare gällt för dessa resor, upphört att gälla med utgången av juni 1960 och hemställer om en uppräkningsanslag i motsvarande mån eller med 53 000 kronor.

Departementschefen. På den grund som anförts av skolöverstyrelsen tillstyrker jag, att anslaget höjes med 53 000 kronor till 213 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resor för blind- och dövskolelever jämte ledsagare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 213 000 kronor.

Realskolor och gymnasier m. m.

[134] 33. Allmänna läroverken: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	195 000 000	175 134 254
1959/60	204 638 000	197 562 210
1960/61 (statsliggaren s. 701)	216 442 000	
1961/62 (förslag)	239 275 000	

Elevantalet i de allmänna läroverken har under en följd av år varit i snabb tillväxt, vilket medfört att medelsbehovet under förevarande anslag ökat starkt. Utvecklingen åskådliggöres av följande sifferuppgifter.

Budgetår	Elevantal			Anvisat anslag kronor	Förbrukat belopp kronor
	Realskolan	Gymnasiet	Summa		
1948/49	59 816	13 909	73 725	55 882 000	52 807 743
1949/50	66 828	14 271	81 099	59 105 000	55 988 232
1950/51	74 170	14 833	89 003	64 200 000	67 183 809
1951/52	79 445	15 618	95 063	64 714 000	80 880 886
1952/53	83 713	16 654	100 367	79 000 000	96 307 133
1953/54	87 087	18 906	105 993	110 353 000	105 989 007
1954/55	89 690	21 475	111 165	117 500 000	114 960 059
1955/56	94 221	23 876	118 097	121 800 000	128 992 360
1956/57	101 058	26 391	127 449	136 000 000	146 654 809
1957/58	104 065	29 174	133 239	165 200 000	164 145 717
1958/59	104 940	32 737	137 677	195 000 000	175 134 254
1959/60	105 152	38 030	143 182	204 638 000	197 562 210

För innevarande läsår föreligger inga definitiva sifferuppgifter, men preliminära beräkningar tyder på att den punkt nu är nådd, där det totala elevantalet visserligen alltså ökar något men där denna ökning faller helt på gymnasiet, medan realskolans elevantal börjar sjunka.

Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar *skolöverstyrelsen* i sina anslagsäskanden, under förutsättning att inkomsterna av särskilda uppbördsmedel upptages med ett oförändrat belopp av 37 600 kronor, till omkring 241 021 000 kronor, vilket innebär en höjning med omkring 24 579 000 kronor.

Skolöverstyrelsen framlägger för budgetåret 1961/62 följande förslag i fråga om organisationsförändringar, inrättande av nya tjänster m. m.

A. Förstatligande av kommunala gymnasier

1. Ombildning av samrealskolorna i Mora och Älmhult till högre allmänna läroverk genom successivt förstatligande av de till dessa skolor anknutna kommunala gymnasier.

2. Ombildning av rektorstjänsterna vid de under p. 1 angivna läroverken.
3. Inrättande av 5 ordinarie lektorstjänster vid de under p. 1 angivna läroverken.
4. Inrättande av 21 ordinarie lektorstjänster vid gymnasier under förstatligande (inklusive till S:t Petri högre allmänna läroverk i Malmö hörande försöksgymnasielinjer).

B. Försöksgymnasierna

5. Inrättande av nya försöksgymnasier i Huskvarna och Skön. (Skolöverstyrelsen avstyrker framställning om inrättande av nytt försöksgymnasium i Timrå.)
6. Inrättande av två rektorstjänster i Bp 1 vid försöksgymnasierna i Huskvarna och Skön.
7. Inrättande av 21 nya ordinarie lektorstjänster vid försöksgymnasierna, varav två i Göteborg, fem i Huddinge, två i Linköping, tre i Nacka, en i Kärrtorp, tre i Sundbyberg, tre i Huskvarna och två i Skön, samt indragning av fyra lektorstjänster vid försöksgymnasiet i Lund.
8. Inrättande av 9 nya adjunktstjänster i Ao 23 vid försöksgymnasierna.

C. Kompletteringsgymnasiet i Stockholm

9. Ombildning av befintlig kanslibiträdestjänst till kontoristtjänst samt inrättande av en kanslibiträdestjänst.
10. Anvisande av 6 000 kronor (nu 12 000) för anställande av tillfällig biträdespersonal, däri inräknat 3 000 kronor för assistent åt rektor.
11. Lärararvoden vid egna kurser 20 000 kronor (nu 10 000).

D. Lärare i läroämnena i övrigt

12. Upphävande av gällande besparingsföreskrifter i vad avser uppdelning av klassavdelning vid nybörjarundervisning i modersmålet.
13. Inrättande av 115 ordinarie lektorstjänster.
14. Ökning av det totala antalet lärare i teoretiska och praktiska läroämnena.
15. Inrättande av 77 adjunktstjänster i Ao 23.
16. Indragning av 204 adjunks- eller ämneslärarinnetjänster i Ao 21 respektive Ao 19.
17. Indragning av återstående 2 övningsskollärartjänster i Ao 20 vid statens normalskola.
18. Inrättande av 2 extra ordinarie lektorstjänster och 2 adjunktstjänster i Ae 23 vid läroverket för vuxna.
19. Ökning av antalet extra ordinarie lektorstjänster i Ae 24 (utbytestjänster) från 30 till 40.

E. Övningslärare

20. Oförändrat antal ordinarie tjänster.
21. Automatisk minskning av antalet veckotimmar i övningsämnena på grund av ändringar i elevantalet.
22. Införande av frivillig teckning jämväl å realskolestadiet.

F. Skolsköterskor

23. Uppflyttning av 11 skolskötersketjänster i Ao 9 till Ao 12.
24. Inrättande av 7 skolskötersketjänster i Ao 12.
25. Sänkning av elevantalet per heltidsanställd sköterska till högst 1 300 för samtliga skolformer.

G. Vaktmästare

26. Oförändrat antal ordinarie tjänster. (Skolöverstyrelsen avstyrker inrättandet av en andra tjänst vid högre allmänna läroverket i Filipstad och ordinariesättning av en tjänst vid samrealskolan i Båstad.)
27. Inrättande av 10 vaktmästartjänster i Ae 8.
28. Inrättande av 2 halvtidstjänster såsom vaktmästare i Ae 8.
29. Ombildning av en halvtidstjänst såsom vaktmästare i Ae 8 till heltidstjänst.
30. Anvisande av medel till tillfällig och extra vaktmästarpersonal.

H. Biträdande rektorer m. m.

31. Tillämpning av nu gällande föreskrifter om inrättande av befattning som biträdande rektor även beträffande allmänt läroverk, i vilket avdelningar av försöksskolan ingår som en kommunal sektor.
32. Inrättande av befattningar som biträdande rektor vid allmänna läroverk (och högre kommunala skolor), där elevantalet överstiger 1 000.
33. Inrättande av tillsynsläraryrkebefattningar vid allmänna läroverk (och högre kommunala skolor) med mer än 150 lärjungar i sådana fall, då rektor innehar skolchefsbefattning men befattning som biträdande rektor ej kan komma i fråga.

I. Skolkuratorer

34. Inrättande av 5 skolkuratorstjänster i Ae 12 med heltidstjänstgöring.
35. Ökning av antalet halvtidstjänstgörande skolkuratorer m. m.

J. Övriga förslag

36. Ökad medelsanvisning till biträdeshjälp på rektorsexpeditionerna och justering av gällande beräkningsgrunder m. m.
37. Inrättande av praktisk lärarkurs vid ytterligare två läroverk.
38. Vissa anordningar i samband med praktisk lärarkurs.
39. Arvode åt föreståndare vid fortbildningsinstitut.
40. Höjning av medelsanvisningen till vissa institutionsarbeten från 13 000 kronor till 16 000 kronor.

Utöver här uppräknade förslag förordar överstyrelsen justeringar av vissa anslagsposter med hänsyn till automatiskt verkande omständigheter.

Av handlingarna i ärendet inhämtas beträffande de olika förslagen bland annat följande.

1—3. I enlighet med vissa av 1952 års riksdag uppdragna riktlinjer angående det fortsatta utbyggandet av den statliga gymnasieorganisationen genom *förstatligande av kommunala gymnasier* har årligen från och med budgetåret 1952/53 ett antal kommunala gymnasier förstatligats, hittills sammanlagt 40 gymnasier.

Vid innevarande budgetårs ingång var 26 gymnasier, däri inräknade fyra, vilka inrättats från och med budgetåret 1960/61, alltså helt kommunala. De ännu helt kommunala gymnasierna startade 1956, nämligen vid samrealskolorna i Mora, Spånga och Älmhult, eller senare. Av de nämnda gymnasierna är det i Spånga 4-årigt.

Skolöverstyrelsen föreslår, att gymnasierna i Mora och Älmhult förstatligas med början av budgetåret 1961/62. Tillkomstår, lärjungeantal m. m. för dessa gymnasier framgår av följande sammanställning.

Läroverksort	Tillkomst- år	Bildnings- linjer 1960/61	För läsåret 1960/61 beräknat antal lärjungar i		Avstånd i km till närmaste högre allmän- na läroverk	Statsbidrag läsåret 1960/61
			första ringen	hela gym- nasiet		
Mora	1956	L ³ R ³	90	218	89	45 000
Älmhult	1956	L ³ R ³	60	144	51	30 000

Överstyrelsen räknar med att ombildningen första året kommer att medföra en merkostnad för statsverket av i medeltal 100 000 kronor per läroverk. Merkostnaden per läroverk sedan omorganisationen helt genomförts beräknas till i medeltal 350 000 kronor. De angivna kostnaderna uppväges i viss utsträckning av minskad belastning på anslaget till Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m.

Rektorstjänsterna vid de statliga realskolorna i Mora och Älmhult är placerade i avlöningsgrupp III respektive IV. Vid skolornas ombildning till högre allmänna läroverk kommer rektorstjänsterna att placeras i lönegrad Bp 1. För båda rektorstjänsterna föreslår överstyrelsen avlöningsgrupp III. Överstyrelsen föreslår vidare inrättande av fem ordinarie lektorstjänster, varav tre vid gymnasiet i Mora och två vid gymnasiet i Älmhult.

4. De av *överstyrelsen* föreslagna 21 ordinarie *lektorstjänsterna vid gymnasier under förstatligande* är avsedda för de tre grupper av gymnasier, vilkas ombildning till statliga läroverk beslutits vid de tre sistlidna årens riksdagar.

5. När det gäller frågan om *upprättande av nya försöksgymnasier* tillstyrker *skolöverstyrelsen* en av stadsfullmäktige i Huskvarna gjord ansökan om upprättande av ett försöksgymnasium i staden. Med hänsyn till den betydelse ett dylikt skulle få för försöksskolan i Jönköping och Huskvarna samt under hänvisning till riksdagens ställningstagande till frågan om inrättande av försöksgymnasium i Sundbyberg föreslås, att det nya gymnasiet i Huskvarna inrättas som försöksgymnasium redan från och med läsåret 1961/62.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1961/62 uttalar skolöverstyrelsen, att den finner inrättandet av ytterligare ett allmänbildande gymnasium i Sundsvallsregionen erforderligt från och med budgetåret 1961/62. Gymnasiet synes böra inrättas som försöksgymnasium.

Överstyrelsen har sedermera med skrivelse den 15 november 1960 överlämnat ansökningar från Timrå och Sköns köpingar angående upprättande av försöksgymnasium inom respektive kommun.

Länsskolnämnden i Västernorrlands län, som den 1 juni 1959 tillstyrkt upprättande av gymnasium i Timrå, har den 10 oktober 1960, sedan ansökning inkommit även från Sköns köping, enhälligt tillstyrkt gymnasiets förläggande till Skön.

Skolöverstyrelsen anför i lokaliseringsfrågan följande.

I såväl Skön som Timrå kan erforderliga lokaler ställas till förfogande från och med höstterminen 1961. Olika alternativ för avgränsningen av det nya gymnasiets elevupptagningsområde är tänkbara, om gymnasiet lokaliseras till Timrå. Med hänsyn till kommunala önskemål och elevernas restid synes Timrå vara den naturliga platsen för ett gymnasium med den egna köpingen samt Hässjö kommun och en mindre del av Sköns köping som upptagningsområde. Ett dylikt upptagningsområde skulle emellertid vara helt otillräckligt. En förutsättning för att ett gymnasium i Timrå skall erhålla ett tillräckligt stort elevunderlag och dessutom medföra en tillräcklig avlastning av gymnasiet i Sundsvall synes vara, att elever från hela Sköns köping jämte Alnö kommun hänvisas till Timrå. En sådan anordning skulle emellertid innebära, att flertalet elever från dessa båda kommuner finge en längre restid än om gymnasiet förlägges till Skön. Bland annat skulle ett betydande antal elever i Skön, som bor på gångavstånd till gymnasiet i Sundsvall tvingas resa till Timrå. Sundsvall/Skön är hela regionens naturliga centralpunkt och samhörigheten har bland annat lett till att bildandet av en administrativ enhet av Sundsvall, Skön, Alnö och Njurunda är föremål för utredning.

Med hänsyn till såväl elevernas restid som de kommunala önskemålen synes det större Timrå-alternativet ej böra komma i fråga.

Det mindre Timrå-alternativet skulle visserligen innebära, att antalet gymnasister, som är bosatta på gångavstånd till gymnasium, ökar något samtidigt som 1—2 elever i varje årskull från nuvarande inackorderingsområde beredes dagliga resmöjligheter, men gymnasiet skulle ej i tillräcklig omfattning avlasta Sundsvall.

Ett gymnasium i Skön kan förutsättas få ett med Sundsvall gemensamt upptagningsområde. Härigenom kan en med hänsyn till elevernas bostad, tillgång på lärare och lokaler lämplig och ekonomisk fördelning av eleverna ske.

Överstyrelsen hemställer, att gymnasiet förlägges till Skön.

9—10. Skolöverstyrelsen anser sig böra tillstyrka en ökning av det be-
lopp, som utgår till expeditionspersonal vid *statens kompletteringsgymnasium*. Överstyrelsen utgår från att anslagsbeloppet blir bättre utnyttjat, om fasta biträdestjänster inrättas. Då arbetsuppgifterna är av skiftande art, bör en lämplig fördelning av dessa kunna göras på en kontorist, ett kanslibitråde och ett kontorsbiträde. Med hänsyn till svårig-

heterna att bedöma behovet av ytterligare expeditionspersonal vid detta gymnasium, som till organisation och arbetssätt skiljer sig betydligt från övriga skolor, har överstyrelsen hos statens organisationsnämnd anhållit om dess medverkan beträffande organisationen av gymnasiets expedition. I avvaktan på nämndens utlåtande anser sig överstyrelsen icke kunna tillstyrka, att anslag till tillfällig biträdeshjälp utgår med högre belopp än 6 000 kronor, i vilket belopp inkluderas 3 000 kronor för assistent åt rektor.

Kostnaderna för biträdespersonal enligt detta förslag kan beräknas till 39 700 kronor, vilket innebär en ökning i förhållande till för innevarande budgetår beviljad medel med cirka 7 000 kronor.

11. Rektor vid kompletteringsgymnasiet har föreslagit, att kostnaderna för *egna kurser* skall uppföras som förslagsanslag, detta för att ge rektor större rörelsefrihet att anordna egna kurser, när så blir nödvändigt. *Skolöverstyrelsen* anser sig icke kunna tillstyrka detta förslag. Däremot anser överstyrelsen, att rektor bör beredas större möjligheter än för närvarande att vid behov anordna egna kurser, och tillstyrker rektors alternativa hemställan, att anslaget för löner åt lärare vid egna kurser höjes från nuvarande 10 000 kronor till 20 000 kronor.

12. I punkt 1 av tilläggsbestämmelserna till gällande timplaner för realskolan medges bland annat viss rätt till *uppdelning av klass eller klassavdelning vid undervisning i modersmålet* under en veckotimme i de klasser, i vilka undervisningen i ämnet börjar. Samtidigt har emellertid Kungl. Maj:t meddelat den besparingsföreskriften, att här avsedd uppdelning, om särskilda kostnader för statsverket därav föranledes, icke må tillämpas, förrän Kungl. Maj:t gett tillstånd därtill. *Skolöverstyrelsen* anför, att bristen på modersmållärare nu icke längre behöver stå hindrande i vägen för en uppdelning. En av modersmållärarnas förening verkställd utredning visar nämligen, att den allra största delen av landets modersmållärare uttryckt sin villighet att åtaga sig erforderliga övertimmar för att uppdelningen skall kunna komma till stånd. Överstyrelsen föreslår, att inom första klassen av den treåriga realskolan och försöksskolans klass 7 klassavdelning vid undervisning i modersmålet får uppdelas under en veckotimme, om antalet elever i klassen uppgår till lägst 21. Kostnaden för reformen kan för de allmänna läroverkens del beräknas till 276 300 kronor för budgetåret 1961/62.

13—15 och 18. *Skolöverstyrelsen* beräknar *totala antalet lärartjänster i teoretiska och praktiska läroämnena* vid de allmänna läroverken (utom läroverket för vuxna, försöksgymnasierna och kompletteringsgymnasiet) budgetåret 1961/62 till 6 435, varav 5 687 ordinarie tjänster och 748 icke-ordinarie tjänster. Härutöver beräknas 13 tjänster för försöksgymnasierna, 11 tjänster vid statens aftonskola, 12 tjänster vid läroverket för vuxna, 2 tjänster vid de till förstatligande föreslagna kommunala gymnasierna, 5 tjänster vid försöksskollinjen vid statens normalskola samt 1 tjänst för stödundervisning i engelska i klass 1⁴. Sammanlagda antalet erforderliga icke-ordinarie heltidstjänster beräknas således till $(748 + 13 + 11 + 12 + 2 + 5 + 1 =) 792$. Antalet vikarier för tjänstlediga ordinarie lärare eller på vakanta tjänster uppskattas till 1 200. Totalbehovet heltidsanställda icke-ordinarie lärare i teoretiska och praktiska läroämnena beräknas alltså till $(792 + 1\,200 =) 1\,992$.

Enligt överstyrelsens beräkningar bör — utöver de lektorstjänster, som föreslagits i samband med förstatligande av kommunala gymnasier och för

försöksgymnasierna — inrättas 115 *ordinarie lektorstjänster*. Överstyrelsen understryker vikten av att lektorsrepresentationen fyller de anspråk, som ur undervisningens synpunkt bör ställas på densamma och anser det därför angeläget, att samtliga dessa tjänster inrättas. Överstyrelsen är vidare angelägen framhålla, att man genom att ersätta lektorstjänster med adjunktstjänster i Ao 23 kan komma att lägga hinder i vägen för senare inrättande av lektorstjänster i önskad omfattning.

Vid bifall till förslaget om inrättande av lektorstjänster uppskattar överstyrelsen behovet av nya befordringstjänster till 86, däri inräknat 9 adjunktstjänster i Ao 23 vid försöksgymnasierna. Överstyrelsen, som föreslår oförändrat antal ämneslärarinnestjänster i lönegrad Ao 21, hemställer, att dessa 86 befordringstjänster inrättas som *adjunktstjänster i Ao 23*. I den mån av överstyrelsen föreslagna lektorstjänster eventuellt icke inrättas, bör antalet befordringstjänster i motsvarande grad ökas.

Med hänsyn till den stora omfattning som undervisningen vid *läroverket för vuxna* fått, tillstyrker skolöverstyrelsen rektors förslag om utökning av antalet extra ordinarie lektorstjänster från 2 till 4 och inrättande av 2 extra ordinarie adjunktstjänster vid skolan.

19. Då de ordinarie lektorstjänsternas antal för varje år växer och då för ett smidigt utnyttjande av *utbytestjänsterna* kräves en ej alltför snäv marginal disponibla dylika tjänster, hemställer *skolöverstyrelsen*, att antalet extra ordinarie lektorstjänster i Ae 24 (utbytestjänster) ökas från 30 till 40 från och med budgetåret 1961/62.

20—22. *Skolöverstyrelsen* föreslår inga nya ordinarie *övningslärartjänster* för nästa budgetår. Antalet icke-ordinarie övningslärartjänster beräknas av överstyrelsen minska med 165.

I fråga om *frivillig teckning* har tilldelningen hittills varit maximerad till en veckotimme vid varje fullt utbyggt högre allmänt läroverk och väl närmast varit motiverad av att teckning ej förekommer på timplanen för högsta ringen. Överstyrelsen föreslår nu, att frivillig teckning införes även å realskolestadiet. Överstyrelsen hemställer, att varje läroverk tilldelas en veckotimme i frivillig teckning, dock att läroverk med såväl gymnasium som realskola tilldelas två veckotimmar. Förslaget kan beräknas medföra en kostnadsökning av cirka 152 000 kronor för de allmänna läroverkens del.

26—30. *Skolöverstyrelsen* föreslår beträffande inrättande av *nya vaktmästartjänster*, att en fjärde tjänst inrättas vid vart och ett av de högre allmänna läroverken i Karlstad, Solna, Västerås och Växjö samt vid statens normalskola i Stockholm, varvid dock beträffande sistnämnda skola förutsättes, att den redan inrättade halvtidstjänsten vid läroverket indrages. Vidare föreslås en tredje vaktmästartjänst inrättad vid högre allmänna läroverket i Trollhättan samt en andra vaktmästartjänst vid vardera av de högre allmänna läroverken i Hedemora och Tranås. Vid samrealskolan i Falkenberg föreslås inrättande av en halvtidstjänst och vid Mörby läroverk i Danderyd av en heltids- och en halvtidstjänst. Slutligen bör en vaktmästartjänst beräknas för vardera av de båda föreslagna nya försöksgymnasierna. Överstyrelsens förslag innebär en utökning av vaktmästartjänsterna med sammanlagt elva och en halv tjänst. Samtliga tjänster föreslås inrättade såsom extra ordinarie i lönegrad Ae 8.

Kostnaderna för extra vaktmästar- och värmeskötarhjälp beräknar överstyrelsen därvid till oförändrat belopp, eller 500 000 kronor.

31—33 och 36. *Skolöverstyrelsen* framhåller att rekryteringen av rektorstjänsterna alltmer försvåras. På grund av den betungande arbetsbördan ter sig dessa mindre eftersträfvansvärda än tidigare. Antalet rektorer, som icke önskar förlängning av sina rektorsförordnanden utan begär att få återgå till sina ordinarie lärartjänster, tenderar att öka. Möjligheterna att besätta lediga rektorstjänster har ytterligare försämrats. En undersökning av antalet sökande till ledigförklarade rektorstjänster vid de högre allmänna läroverken avseende kalenderåren 1946—1959 visar tydligt denna utveckling. Tjänster, som icke lockat någon behörig sökande eller till vilka endast en behörig sökande anmält sig, uppgår enligt undersökningen under treårsperioderna 1946—48, 1949—51, 1952—54, 1955—57 och under åren 1958—59 till respektive 33, 28, 26, 58 och 63 procent. Tjänster, som lockat mer än tre behöriga sökande uppgår under samma perioder till respektive 47, 44, 48, 21 och 0 procent. En liknande tendens gör sig gällande vid realskolorna och de högre kommunala skolorna.

Mot bakgrunden härav har *överstyrelsen* ansett sig böra ånyo föra fram *förslag om förstärkning av hjälpen åt rektorerna*, i fråga om såväl pedagogiska som administrativa och sociala arbetsuppgifter. *Överstyrelsens* förslag innefattar dels utvidgning av möjligheterna att inrätta befattningar som biträdande rektor, dels införande av tillsynsläraryrkesbefattningar, dels ökad medelsanvisning till biträdeshjäp på rektorsexpeditionerna, dels utökning av skolkuratorsverksamheten.

Vad först angår hjälpen åt sådan rektor, som är förordnad som förste rektor i kommunen, föreslår *överstyrelsen*, att de nu gällande bestämmelserna om inrättande av befattningar som biträdande rektorer utsträcker att gälla även högre allmänt läroverk (allmänt läroverk, förenat med kommunalt gymnasium), i vilket avdelningar av försöksskolan ingår som en kommunal sektor. Kostnaderna för biträdande rektor vid skola, som består av en statlig och en kommunal del, torde böra fördelas på stat och kommun i proportion till antalet lärjungar vid läroanstaltens statliga och vid dess kommunala del. *Överstyrelsen* föreslår vidare i likhet med föregående år en utvidgning av tillsynsläraryrkesinstitutionen att gälla de allmänna läroverken i de fall, då rektor är förordnad som förste rektor och då befattning som biträdande rektor icke enligt bestämmelserna kan inrättas. Enligt förslaget skall tillsynslärare — därest rektor innehar skolchefsbefattning — finnas vid skola med mer än 150 lärjungar. Vad åter angår frågan om beredande av hjälp med pedagogiska arbetsuppgifter åt rektorer vid stora läroverk — oberoende av om de innehar skolchefsbefattning — föreslår *överstyrelsen* liksom i fjol, att befattningar som biträdande rektor inrättas vid allmänna läroverk och högre kommunala skolor, där lärjungeantalet överstiger 1 000. Det sammanlagda behovet av befattningar som biträdande rektor i dylika fall torde för budgetåret 1961/62 kunna beräknas till 39 vid de högre allmänna läroverken, 1 vid samrealskolorna, 1 vid de kommunala flickskolorna och 4 vid de praktiska kommunala realskolorna. Beträffande arvode för biträdande rektor vid skolor av denna typ föreslår *överstyrelsen* samma bestämmelser, som gäller för de nu inrättade befattningarna som biträdande rektor, och förutsätter alltså, att arvode utgår med 1 200 kronor. I fråga om nedsättning i undervisningsskyldigheten föreslår *överstyrelsen*, att denna i princip beräknas på det sätt, som angivits i läroverksstadgan.

Beträffande biträdeshjälpen på rektorsexpeditionerna upprepar skolöverstyrelsen sina i fjolårets petita framförda förslag om ändrade grunder för beräkning av anslagsmedel till rektorsexpeditionerna.

Rektorernas riksförening har i en underdånig skrivelse den 25 november 1960 uttalat, att de av skolöverstyrelsen i detta sammanhang föreslagna åtgärderna inte torde vara tillräckliga. Förslaget om inrättande av biträdande rektorstjänster avser sålunda endast läroverk med mera än 1 000 elever, medan det enligt riksföreningen är de större landsortsläroverken med 600—1 000 elever, som är svårast utsatta för lärar- och rektorskrisen.

Rektorsföreningen betonar vidare, att det måste ställas så kvalificerad administrativ hjälp till förfogande, att den brännande frågan om en relativ trygghet för rektorernas semester kan lösas och att samtliga rektorer bör ha en ställföreträdare, som kan fungera i rektors frånvaro. Det torde fordras inte endast höjda anslag utan även organisatoriska förändringar av läroverksledningen, om verksam rättelse skall kunna ske. En skyndsam höjning av kanslianslagen skulle dock säkerligen vara en betydelsefull provisorisk åtgärd.

34—35. Innevarande budgetår finns fyra heltidstjänster som *skolkuratorer* inrättade, nämligen två i lönegrad Ae 14, placerade vid högre allmänna läroverket för gossar å Norrmalm och högre allmänna läroverket för flickor å Södermalm i Stockholm, och två i lönegrad Ae 12, placerade vid högre allmänna läroverket å Kungsholmen i Stockholm och högre allmänna läroverket i Östersund. Därför har till arvodesanställda skolkuratorer och kuratorspraktikanter beviljats ett belopp av i runt tal 121 000 kronor för innevarande budgetår.

Skolöverstyrelsen, som anser att en kraftig förstärkning av skolkuratorsverksamheten skulle vara ett effektivt medel i den förebyggande ungdomsvården, föreslår inrättande av fem nya heltidstjänster som skolkuratorer vid högre allmänna läroverken i Enskede i Stockholm, Solna, Linköping, Västerås och Skara. Vidare föreslår överstyrelsen, att i utbyte mot nuvarande arvodesbefattningar medel beräknas till 29 extra ordinarie halvtidstjänster samt till praktikantarvoden med tillhopa i runt tal 230 000 kronor.

37. *Skolöverstyrelsen* betonar vikten av att *den praktiska lärarutbildningen* får en sådan kapacitet, att någon provårsko inte behöver förekomma utöver den som betingas av att lärarkandidaterna före hänvisningen måste ha viss tjänstgöring. För närvarande är utbildningskapaciteten vid de läroverk och folkskoleseminarier, vid vilka egentlig lärarkurs är anordnad, cirka 230 lärarkandidater per termin. Till den egentliga lärarkursen höstterminen 1960 hade 301 sökande anmält sig. Antalet disponibla platser uppgick till 231. Höstterminen 1959 och vårterminen 1960 var antalet sökande 313 respektive 205 och antalet disponibla platser 216 respektive 215. Till vårterminens lärarkurser är i regel ansökningarna färre, bland annat beroende på att många lärare ogärna vill avbryta sin tjänstgöring under pågående läsår och på att rektorerna ofta har svårt att finna någon vikarie. Överstyrelsen räknar med en ökning av antalet sökande, vilken inte kan utjämnas genom tillkomsten av en ny lärarhögskola.

Då utbildningskapaciteten vid de nuvarande lärarkursanstalterna inte kan väsentligt ökas, anser överstyrelsen det ytterst angeläget att från och med budgetåret 1961/62 egentlig lärarkurs inrättas vid ytterligare två läroanstalter. Härigenom skulle utbildningskapaciteten öka med 20 kandidater per termin.

38. *Skolöverstyrelsen* finner det med hänsyn till det ökade deltagarantalet i de förberedande lärarkurserna motiverat, att *föreståndararvodet vid förberedande lärarkurs* i Stockholm höjes till 1 500 kronor och i Göteborg och Lund till 1 000 respektive 1 100 kronor. Den härav föranledda ökningen utgör 1 800 kronor.

Med anledning av en av skolöverstyrelsen gjord framställning medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 7 juli 1960, att *auskultation och undervisningsövningar* för lärarkandidat, som genomgick praktisk lärarkurs vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, finge under budgetåret 1960/61 i vissa fall förläggas till försöksskola. Föreskrifter har även meddelats rörande bestridande av resekostnader m. m. för kursföreståndare, handledare eller medbedömare samt vissa lärarkandidater även som handledararvode åt lärare vid försöksskolas högstadium i dylika fall. Överstyrelsen hemställer nu, att den för innevarande budgetår medgivna anordningen får bestå tills vidare.

Överstyrelsen hemställer också om anvisande av 1 500 kronor till resekostnadsersättning och traktamenten för att bereda lärare, som anlitas såsom *föreläsare* under förberedande lärarkurs, tillfälle att besöka någon försöksskola för att taga närmare kännedom om arbetet där.

39. Överstyrelsen har framlagt förslag om i viss utsträckning ändrade anordningar för lärares fortbildning, innebärande bland annat att ett *fortbildningsinstitut* skulle anknytas till något läroverk med praktisk lärarkurs. Överstyrelsen beräknar ett arvode åt föreståndaren för ett dylikt institut till 2 900 kronor.

40. Då genom skolväsendets utbyggnad frekvensen av mera omfattande arbeten beträffande *institutionsinredningar* m. m. kraftigt ökar, finner överstyrelsen en höjning av denna post till det även för innevarande budgetår äskade beloppet, 16 000 kronor, motiverad.

I detta sammanhang torde få erinras om att *skolöverstyrelsen* i underdånig skrivelse den 9 februari 1960 — på grundval av ett betänkande, som avgivits av den av överstyrelsen tillsatta kommittén för utredning angående glesbygdernas skolorågor — framlagt vissa förslag angående *undantagsformer av allmänbildande gymnasier*. I skrivelsen föreslås, att där möjligheter för eleverna att dagligen resa till befintligt gymnasium ej kan åstadkommas eller där restiden för flertalet elever skulle komma att överstiga en timme i vardera riktningen, bör korrespondensgymnasium eller gymnasium med muntlig undervisning kunna inrättas under förutsättning, dels att största delen av det blivande gymnasiets elever har sina hem på den tilltänkta gymnasieorten eller på sådant avstånd från denna, att de kan resa dagligen, dels att det nya gymnasiets tillkomst ej kan befaras ogynnsamt påverka något redan befintligt gymnasiums organisation. Vidare bör fordras en beräknad årlig tillströmning av minst tolv inträdesberättigade elever för upprättande av korrespondensgymnasium och

minst 20 för upprättande av gymnasium med muntlig undervisning. Överstyrelsen hemställer, att bestämmelser angående särskilda anordningar vid mindre gymnasier av i skrivelsen närmare angiven innebörd utfärdas.

Slutligen torde här också få anmälas, att *skolöverstyrelsen* i underdånig skrivelse den 9 november 1960 lämnat en redogörelse för erfarenheterna under läsåret 1959/60 av den av 1959 års riksdag beslutade timtalsförstärkningen i ämnet matematik i vissa klasser.

Departementschefen. Utbyggnaden av den statliga gymnasieorganisationen genom förstatligande av kommunala gymnasier har hittills omfattat 40 gymnasier. Vid innevarande budgetårs ingång befintliga, helt kommunala gymnasier — treåriga, där ej annat anges — och dessas tillkomstår framgår av följande sammanställning.

Mora	1956	Falkenberg	1959
Stockholm: Spånga*	1956	Norrtälje	1959
Älmhult	1956	Ulricehamn	1959
Ånge	1957	Mjölby	1959
Hallsberg	1957	Finspång	1959
Hultsfred	1957	Lindesberg	1959
Vetlanda	1957	Stockholm: Bandhagen*	1959
Kramfors	1958	Stockholm: musikgymnasiet	
Göteborg: Östra realskolan* ..	1958	(Adolf Fredriks skola*) ..	1959
Klippan	1958	Sollentuna	1960
Ljungby	1958	Täby	1960
Malmö: Johannes samreal-		Göteborg: Burgårdens sam-	
skola*	1958	realskola*	1960
Nybro	1958	Stockholm: Vällingby	
Ronneby	1958	(Vasa realskola*)	1960

* Fyraårigt.

Av dessa kommunala gymnasier har skolöverstyrelsen föreslagit, att gymnasierna i Mora och Älmhult förstatligas från och med nästa budgetår. Häremot har jag ingen erinran (p. 1). I samband med förstatligandet bör rektorstjänsterna vid dessa läroanstalter ombildas till rektorstjänster i lönegrad Bp 1 (p. 2). Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om tjänsternas inplacering i avlöningsgrupper. Vidare bör vid bifall till förslaget om förstatligande av ifrågavarande läroanstalter inrättas tillhopa 5 ordinarie lektorstjänster, nämligen 3 vid det nya högre allmänna läroverket i Mora och 2 vid läroverket i Älmhult (p. 3).

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att 21 ordinarie lektorstjänster inrättas vid läroverk, vilka på grund av tidigare beslut är under ombildning till högre allmänna läroverk (p. 4). Antalet dylika läroverk är sju. Beträffande två sker förstatligandet från och med den 1 juli 1958, beträffande tre från

och med den 1 juli 1959 och beträffande två från och med den 1 juli 1960. Jag har ingen erinran mot överstyrelsens förslag.

Skolöverstyrelsen har framlagt förslag om inrättande från och med nästa budgetår av två nya försöksgymnasier (p. 5), varav det ena i Huskvarna. Beträffande det andra har överstyrelsen övervägt frågan om dess förläggande till Timrå eller Skön och har därvid förordat den senare kommunen som förläggningsort. Jag tillstyrker, att från och med nästa budgetår ett försöksgymnasium inrättas i Huskvarna. Jag föreslår vidare, att från och med samma tidpunkt inrättas ett försöksgymnasium i Sundsvallsregionen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles taga ställning till frågan om dess förläggning till endera Timrå eller Skön. I enlighet med överstyrelsens förslag bör rektorstjänster i Bp 1 inrättas vid de båda nya försöksgymnasierna (p. 6). Beträffande skyldigheter för innehavarna av dessa tjänster i vad avser ledningen av lägre stadium, förlagt till samma skolenhet som gymnasiet, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut. På Kungl. Maj:t torde även få ankomma att besluta om rektorstjänsternas inplacering i avlöningsgrupper.

Jag tillstyrker överstyrelsens förslag om inrättande av 21 nya ordinarie lektorstjänster vid försöksgymnasierna, därav två för det nya gymnasiet i Sundsvallsregionen, samt om indragning av fyra lektorstjänster vid försöksgymnasiet i Lund (p. 7). Vidare ansluter jag mig till förslaget om inrättande av 9 nya ordinarie adjunktstjänster i 23 lönegraden vid försöksgymnasierna från och med nästa budgetår (p. 8).

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för ombildning av en kanslibiträdestjänst i Ae 7 vid kompletteringsgymnasiet till kontoristtjänst i Ae 9. I avvaktan på den av överstyrelsen hos statens organisationsnämnd begärda översynen av organisationen av gymnasiets expedition är jag däremot inte beredd att tillstyrka inrättande av en ny kanslibiträdestjänst där utan förordar i stället, att medelsanvisningen för tillfällig biträdespersonal höjes från 12 000 till 19 000 kronor (p. 9 och 10). Jag tillstyrker vidare, att kompletteringsgymnasiets anslag till löner åt lärare vid egna kurser höjes från 10 000 till 20 000 kronor (p. 11).

Jag är med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna inte beredd att föreslå någon ändring för nästa budgetår i gällande besparingsföreskrifter (p. 12).

Överstyrelsen har föreslagit inrättande av 115 ordinarie lektorstjänster vid de allmänna läroverken för nästa budgetår (p. 13). Jag tillstyrker, att 100 nya tjänster inrättas utöver dem jag här tidigare tillstyrkt. Överstyrelsens beräkning i övrigt av det totala lärarbehovet föranleder i stort sett ingen erinran från min sida (p. 14). Överstyrelsen har räknat med inrättande av 77 adjunktstjänster från och med nästa budgetår (p. 15) utöver de 9 tidigare av mig förordade tjänsterna vid försöksgymnasierna. Mot över-

styrelsens beräkning har jag ingen erinran. Med hänsyn till att jag föreslagit ett mindre antal lektorstjänster än överstyrelsen räknat med, bör emellertid antalet adjunktstjänster i Ao 23 i motsvarande mån ökas. Jag räknar således med inrättande av $77 + 15 = 92$ dylika tjänster.

Överstyrelsens förslag under punkterna 16—19 föranleder ingen erinran från min sida.

I detta sammanhang torde emellertid böra omnämnas, att Kungl. Maj:t genom beslut den 30 september 1960 medgivit, att vid läroverket för vuxna arbetsveckan i gymnasiet, såvitt avser obligatoriska ämnen, under läsåret 1960/61 får omfatta högst 37 lektioner. Enligt min mening bör denna anordning, som torde få anses nödvändig från pedagogisk synpunkt och som innebär en ökning från författningsenligt högst 32 lektioner per arbetsvecka i gymnasiet, erhålla permanent karaktär. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga härför erforderliga ändringar i gällande kungörelse.

Vidare torde böra anmälas för riksdagen, att Kungl. Maj:t genom beslut den 9 december 1960 låtit bero vid att av misstag under budgetåren 1958/60 tagits i anspråk 21 utbytestjänster i Ae 24 för lektorer vid högre allmänna läroverk och försöksgymnasier i stället för medgivna 20.

Överstyrelsens beräkningar beträffande antalet lärartjänster och veckotimmar i övningsämnena ger mig inte anledning till erinran (p. 20 och 21). Förslaget om införande av frivillig teckning jämväl å realskolestadiet (p. 22) är jag däremot inte beredd tillstyrka.

De ånyo framförda förslagen rörande skolsköterskor kan jag inte biträda (p. 23—25).

I fråga om vaktmästarorganisationen vid läroverken (p. 26—29) anser jag mig, i enlighet med hittills tillämpade riktlinjer för inrättande av nya tjänster, böra förorda, att fyra nya tjänster inrättas, varav två vid de föreslagna nya försöksgymnasierna och de båda övriga vid högre allmänna läroverket i Trollhättan respektive Mörby läroverk. Samtliga tjänster torde såsom överstyrelsen föreslagit böra inrättas i lönegrad Ae 8. Till bestridande av kostnaderna för tillfällig och extra vaktmästarpersonal (p. 30) beräknar jag för nästa budgetår ett oförändrat belopp av högst 500 000 kronor. Det torde få ankomma på skolöverstyrelsen att meddela erforderliga föreskrifter rörande användningen av de medel som anvisas för detta ändamål.

För fjolårets riksdag redovisades i samband med anmälan av detta anslag en av skolöverstyrelsen verkställd undersökning av arbetssituationen för de högre skolornas rektorer och av överstyrelsen på grundval därav framlagda förslag om förstärkning av hjälpen åt rektorerna. Överstyrelsen upprepar i årets anslagsäskanden i huvudsak samma förslag (p. 31—33). Av dessa är jag nu endast beredd tillstyrka förslaget att utvidga hjälpen åt sådana rektorer, som är förordnade som förste rektorer i kommuner, till att gälla även allmänt läroverk, i vilket avdelningar av försöksskolan ingår som en kommunal sektor (p. 31). Jag har emellertid övertygats om att åtgärder med

det snaraste erfordras för att avlasta läroverksrektorerna en del av deras växande arbetsbörda. Med hänsyn till att olika uppfattningar synes råda om vilka åtgärder som är lämpligast att vidtaga och om vilka kategorier rektorer, som i första hand bör avlastas, är jag inte beredd att ta ställning till nu föreliggande förslag. Jag avser emellertid att skyndsamt föranstalta om en organisationsundersökning beträffande läroverkens rektorsexpeditioner i syfte att nå full klarhet om förhållandena och om möjligheterna att genom rationaliseringar av detta områdes administration och på annat sätt ändra på de arbetsförhållanden, som nu råder för åtskilliga av de högre skolornas rektorer. Resultatet av denna undersökning skall kunna läggas till grund för förslag i samband med skolöverstyrelsens anslagsäskanden hösten 1961.

I detta sammanhang anhåller jag att få beröra en fråga om rektorstjänst vid kommunalt gymnasium. I regel är kommunalt gymnasium förenat med en realskola och dennas rektor är rektor också för gymnasiet. Därvid behåller han sin rektorstjänst vid realskolan och sin ordinarie lärartjänst samt uppbär särskild ersättning för rektorsgöromålen vid gymnasiet. I en del fall finnes emellertid ingen realskola att knyta gymnasiet till, utan detta förenas med en i folkskolan inbyggd realskollinje eller med enhetsskolans högstadium. För dylika gymnasier är det vanligen lämpligast att en särskild rektorstjänst inrättas. Enligt gällande avlöningsbestämmelser torde innehavare av en dylik rektorstjänst — i motsats till rektor vid statligt gymnasium — icke utan riksdagens samtycke kunna samtidigt inneha ordinarie lärartjänst vid läroverk eller därmed jämförlig läroanstalt. Detta förhållande kan befaras ytterligare försvåra möjligheterna att få rektorstjänst besatt med lämplig person. Om riksdagen icke framställer erinran häremot, torde fördenskill böra medgivas, att ordinarie lärartjänst vid läroverk m. fl. läroanstalter, som avses i 6 § statens allmänna avlöningsreglemente, må förenas med särskild rektorstjänst vid kommunalt gymnasium, under förutsättning att tjänstemannen frånträder utövningen av lärartjänsten.

Beträffande skolkuratorsverksamheten beräknar jag — förutom automatiska utgiftsökningar — endast en begränsad höjning av medelsanvisningen med 34 000 kronor för ökat antal tjänster och arvoden (p. 34 och 35).

Vad beträffar överstyrelsens förslag om inrättande av två nya lärarkursanstalter (p. 37), anser jag mig endast kunna tillstyrka, att egentlig lärarkurs inrättas vid ytterligare en läroanstalt från och med nästa budgetår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta rörande förläggningen av kursen.

Under hänvisning till vad jag i det följande kommer att närmare anföra vid anmälan av anslaget till Lärarhögskolan i Malmö: Avlöningar, beräknar jag här medel för vissa kostnader i samband med att Johannes samrealskola i Malmö och det med denna förenade kommunala gymnasiet från och med nästa budgetår föreslås bli med lärarhögskolan samverkande läroverk.

Jag tillstyrker, att den för innevarande budgetår medgivna anordningen,

som medger förläggande till försöksskola av auskultation och undervisningsövningar för lärarkandidat, får bestå tills vidare. I enlighet med överstyrelsens förslag beräknar jag också medel för att bereda föreläsare vid förberedande lärarkurs tillfälle att göra studiebesök vid försöksskola (p. 38). Förslaget om höjda arvoden åt föreståndare vid förberedande lärarkurs är jag icke beredd att tillstyrka. I samband med behandlingen i det följande av frågan om medelsanvisning till lärares fortbildning avser jag att föreslå, att ett lärarkursläroverk jämväl får tjäna som fortbildningsinstitut. Under detta anslag beräknar jag nu arvode åt föreståndare för detta institut (p. 39) med 2 640 kronor.

Slutligen förordar jag en med 3 000 kronor till 16 000 kronor höjd medelsanvisning till vissa institutionsarbeten (p. 40).

I den förut berörda skrivelsen den 9 februari 1960, vari skolöverstyrelsen behandlat glesbygdsområdenas gymnasiefrågor, framlades förslag — förutom i fråga om korrespondensgymnasier — även i fråga om gymnasier med muntlig undervisning, för vilka skulle medges särskilda undantagsanordningar. Med hänsyn till det mindre relevantalet i dylikt gymnasium skulle överstyrelsen enligt förslaget få, i den mån så skulle anses påkallat och lämpligt, besluta om anordnande av samläsning i större omfattning än eljest, om anordnande av korrespondensundervisning i ett fåtal ämnen samt om vissa jämkningar i fråga om undervisningsplanerna m. m. För riksdagen torde nu böra anmälas, att Kungl. Maj:t nyligen har medgivit upprättande av vissa kommunala gymnasier i glesbygdsområden och därvid — i anslutning till skolöverstyrelsens förslag — bemyndigat överstyrelsen att meddela bestämmelser om sådana anordningar som nyss nämnts. Med ett slutligt ställningstagande till de föreslagna anordningarna, vilka kan betecknas såsom kostnadsminskande, torde böra anstå till dess att frågan aktualiseras genom framställning om förstärkning av dylikt gymnasium. Jag förutsätter emellertid, att dessa anordningar skall få tillämpas också vid andra mindre gymnasier än egentliga glesbydsgymnasier, om så skulle anses påkallat.

I samband med anmälan av detta anslag vill jag också erinra om att genom kungörelsen 1960: 230 läroämnet historia med samhällslära på gymnasiet uppdelats i ämnena historia och samhällskunskap. Uppdelningen, som tillgodoser ett ofta påvisat behov och som tidigare genomförts vid försöksgymnasierna, har i huvudsak kunnat ske utan ökning av timtalet. Enligt den plan för delningen, som skolöverstyrelsen uppgjort och som följts av Kungl. Maj:t, har det dock ansetts ofrånkomligt, att timtalet i ring III³ på vardera av latin- och reallinjerna ökas med en veckotimme. Skälet härtill är väsentligen att de relativt låga timtalen för historia med samhällslära i dessa ringar eljest skulle givit ettdera av de nya ämnena alltför ringa tid. En timtalsökning medför tyvärr ökad arbetsbörda för eleverna, en olägenhet som dock avses skola mildras genom att den nya timmen göres läx-

fri. Därjämte medför timökningen en merutgift, som uppskattats till omkring 180 000 kronor för budgetår och som inträder från och med läsåret 1963/64. Denna kostnadsfråga bör anmälas för riksdagen. I avvaktan på riksdagens beslut har bestämmelserna om ökning av timtalet i de berörda ringarna inte satts i kraft. Om riksdagen ej gör någon invändning däremot, torde föreskrift om tillämpning av timtalsökningen meddelas.

Jag vill här slutligen något beröra en fråga, som enligt min mening kan bli av stor betydelse för den framtida gymnasiepolitiken, nämligen frågan om en samorganisation av olika gymnasieformer. Hithörande problem är under utredning av särskilda av skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning gemensamt tillkallade sakkunniga, vilka har sig uppgiften förelagd att undersöka möjligheterna att samorganisera allmän och fackutbildande gymnasieutbildning inom en och samma skolenhet och under enhetlig ledning. Vid fullgörandet av sitt uppdrag skall de sakkunniga beakta de fördelar ur rekryterings- och kostnadssynpunkt, som en samordning kan medföra, ävensom de praktiska problem som uppkommer vid inbyggande av facklinjer i ett allmänt gymnasium eller av exempelvis reallinjer i ett fackgymnasium, liksom formerna för bevarandet av den kontakt med näringsliv och kommun, som nu förmedlas av de tekniska läroverkens styrelser, möjligheterna att — eventuellt i samverkan med näringslivet — tillgodose laboratoriebehov och de samordnade gymnasiernas lämpliga storlek.

I uppdraget ingår även att föreslå de ändringar i gällande författningar och bestämmelser rörande skilda gymnasieformer som erfordras vid införande av ifrågavarande nya gymnasieformer, varvid särskilt skall beaktas frågor rörande rektors och lärares kompetens- och tjänstgöringsförhållanden, frågor rörande intagning och examen, dessa läroanstalters ställning i förhållande till lokala, regionala och centrala skolmyndigheter samt i samband därmed anslags- och redovisningsförhållanden inom olika gymnasieformer.

Enligt lämnade besked har de sakkunniga drivit sitt arbete så långt, att resultatet därav inom kort kan framläggas. Den del av utredningsarbetet, till vilket det största intresset knyter sig, är enligt min mening förslagen rörande de administrativa och organisatoriska former, som kan komma i fråga vid förläggande av tekniska gymnasielinjer till högre allmänna läroverk och övriga med en sådan integration av läroverksorganisationen sammanhängande problem. Även om dessa frågor också kommer att behandlas av den nyligen tillsatta gymnasieutredningen är det — med hänsyn till de båda huvudsyften en dylik samorganisation skall fylla, nämligen att dels vidga rekryteringen av ingenjörer, dels bereda ungdom på orter, som nu saknar tekniska läroverk, förbättrade möjligheter att få ingenjörsutbildning — av vikt att möjligheter säkras för ett snabbt förverkligande åtminstone försöksvis av framkommande förslag rörande den nämnda samorganisationen. Kungl. Maj:t bör därför utverka riksdagens bemyndigande att, om de nämnda sakkunnigas förslag skulle visa sig ändamålsenliga som

grundval för åtgärder, medge att tekniska gymnasielinjer försöksvis inordnas i allmänbildande gymnasium i den utsträckning Kungl. Maj:t prövar lämplig. En dylik åtgärd är inte merkostnadskrävande, utan innebär endast att man får mera tillfredsställande möjligheter att organisera gymnasieutbildningen praktiskt och på ett sätt som bättre än nu svarar mot önskemål och behov från skilda synpunkter.

Vid bifall till vad jag nu förordat beträffande detta anslag torde de sammanlagda utgifterna under anslaget komma att uppgå till 239 312 600 kronor. Avkastningen av donationer från kronan m. m. torde för nästa budgetår böra beräknas till oförändrat 37 600 kronor. Med beaktande härav beräknar jag det erforderliga anslagsbeloppet till (239 312 600 — 37 600 =) 239 275 000 kronor, vilket innebär en anslagsökning med 22 833 000 kronor.

Under åberopande av vad jag i det föregående anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. besluta, att samrealskolorna i Mora och Älmhult från och med budgetåret 1961/62 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, skall ombildas till högre allmänna läroverk med den linjeorganisation Kungl. Maj:t bestämmer; och skall ombildningen tillgå sålunda, att första ringen vid ombildningen omedelbart upprättas och sedan ytterligare en ring per år, till dess gymnasierna är i sin helhet färdigbildade;

2. besluta, att ett treårigt, för manlig och kvinnlig ungdom öppet försöksgymnasium från och med budgetåret 1961/62 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, skall successivt upprättas i Huskvarna samt — efter Kungl. Maj:ts närmare bestämmande — inom kommun i Sundsvallsregionen, under villkor att respektive kommun åtager sig dels de skyldigheter, som enligt läroverksstadgan ankommer på läroverkskommun, dels ock att för anskaffande av undervisningsmateriel och bibliotek bevilja ett engångsbidrag av 10 000 kronor;

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa linjeorganisationen vid de under föregående punkt avsedda försöksgymnasierna;

4. bemyndiga Kungl. Maj:t att medge, att linje av tekniskt gymnasium försöksvis inordnas i allmänt gymnasium;

5. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de allmänna läroverken, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

6. godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	135 454 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 954 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	44 727 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	52 573 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	3 603 600
Summa kronor	239 312 600

Särskilda uppbördsmedel

Avkastning av donationer från kronan m. m. . .	37 600
Nettoutgift kronor	239 275 000

7. till *Allmänna läroverken: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 239 275 000 kronor.

[135] 34. Allmänna läroverken: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 187 100	1 145 550
1959/60	12 605 200	13 314 668
1960/61 (statsliggaren s. 731)	12 188 200	
1961/62 (förslag)	13 859 000	
Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 966 200 kronor. Utgiftsförändringarna hänför sig till följande poster.		
1. Sjukvård m. m. (nu 275 095)	+	75 000
2. Rese- och flyttningersättningar (nu 270 000)	+	80 000
3. Teknisk utrustning vid läroverk och seminarier med egentlig lärarkurs (nu 40 000)	—	19 200
4. Expenser (utom vid läroverket för vuxna och kompletteringsgymnasiet i Stockholm) (nu 5 000 000)	+ 1	600 000
5. Bibliotek och materiel (nu 5 375 000)	+	125 000
6. Understöd och premier (nu 300 000)	—	10 000
7. Kursavgifter till korrespondensinstitut vid läroverket för vuxna (nu 210 000)	—	50 000
8. Expenser vid läroverket för vuxna (nu 61 400)	+	3 400
9. Kursavgifter för främmande kurser m. m. vid kompletteringsgymnasiet i Stockholm (nu 563 000)	+	162 000
10. Expenser vid kompletteringsgymnasiet i Stockholm (nu 50 000)	+	10 000
11. Övriga utgifter (nu 40 000)	—	10 000
Summa ökning kronor	+	1 966 200

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas beträffande de olika förslagen bland annat följande.

1—2. Höjningarna är av automatisk karaktär.

3. För anskaffande av erforderlig teknisk utrustning beräknade överstyrelsen 1955 10 000 kronor per lärarutbildningsanstalt eller sammanlagt 230 000 kronor. Under budgetåren 1956/61 har 240 000 kronor anvisats, varav 10 000 kronor till den från och med innevarande budgetår nyinrättade lärarkursanstalten. Överstyrelsen har under den i de allmänna läroverkens avlöningsstat ingående anslagsposten Särskilda arvoden vid läroverk med lärarkurs hemställt, att egentlig lärarkurs inrättas vid ytterligare 2 läroanstalter från och med budgetåret 1961/62. Överstyrelsen finner det angeläget, att utrustningen av de tekniska hjälpmedlen även vid dessa läroanstalter förbättras, och räknar för detta ändamål liksom tidigare med ett belopp av minst 10 000 kronor per utbildningsanstalt. Med hänsyn till allmän omsättningsskatt bör beloppet dock höjas till 10 400 kronor och sammanlagt 20 800 kronor anvisas för budgetåret 1961/62.

4. Under budgetåret 1959/60 har enligt beslut av överstyrelsen statsmedel till expenser utgått med 6 311 800 kronor. Med hänsyn till elevantalets ökning från omkring 143 000 till beräknade omkring 145 000, sålunda med drygt en procent, och kostnadsstegringen genom omsättningsskatten torde utgifterna under posten budgetåret 1961/62 kunna uppskattas till i avrundat tal 6 600 000 kronor.

5. Enligt nädigt brev den 20 maj 1960 angående anslag för budgetåret 1960/61 till de allmänna läroverken m. m. har föreskrivits, att överstyrelsen icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande disponera högre sammanlagt belopp än som för budgetår räknat motsvarar 36 kronor för varje vid höstterminens början närvarande elev. Alltsedan terminsavgifterna från och med budgetåret 1957/58 avskaffades vid flertalet läroverk, har för läroverken med avgiftsfri undervisning en dylik maximeringsbestämmelse gällt, dock med den skillnaden, att beloppet under budgetåren 1957/60 varit 35 kronor i stället för 36 kronor. Det oaktat var medelstillgången i genomsnitt större per elev räknat under budgetåren 1957/59, enär läroverkens biblioteks- och materielkassor då tillfördes hälften av vid läroverken inflytande hyresmedel. Från och med budgetåret 1959/60 har hyresmedlen i sin helhet tillfallit vederbörande kommun. Då inkomstbortfallet motsvarade ungefär 2 kronor per elev, hade alltså under budgetåren 1957/59 disponibla medel för bibliotek och materiel utgjort i genomsnitt 37 kronor per elev. Under budgetåret 1959/60 har medelstillgången endast motsvarat 35 kronor per elev. I sina petita för budgetåren 1959/61 har överstyrelsen utförligt redogjort för de faktorer, som nödvändiggör ytterligare materielanskaffning. Särskilt den fortsatta expansionen av realgymnasiet ökar behovet för varje år. Enligt överstyrelsens mening borde därför den relativa medelstillgången åtminstone bli densamma som under budgetåren 1957/59, alltså 37 kronor per elev. Under alla omständigheter måste hänsyn tagas till omsättningsskatten. En höjning med 4 procent av beloppet 36 kronor per elev skulle motsvara 37 kronor 44 öre, medan beloppet 37 kronor skulle motsvaras av 38 kronor 48 öre. Överstyrelsen föreslår, att beloppet bestämmes till 38 kronor och att anslagsposten upptages till $(38 \times 145\,000 =)$ 5 510 000 kronor eller avrundat 5 500 000 kronor.

6. Enligt nyssnämnda nådiga brev den 20 maj 1960 utgår ur denna anslagspost för varje läroverk ett belopp, motsvarande två kronor för varje vid höstterminens början närvarande elev. Vid oförändrade beräkningsgrunder bör anslagsposten upptagas till ($2 \times 145\,000 =$) 290 000 kronor.

7—8. De beräknade utgiftsförändringarna är i huvudsak av automatisk karaktär.

9. I fråga om kursavgifter för främmande kurser m. m. vid kompletteringsgymnasiet i Stockholm räknar skolöverstyrelsen med automatiska kostnadsökningar till ett belopp av 140 600 kronor och tillstyrker härutöver en uppräknings med 21 400 kronor för av rektor förordad ökad intagning vid gymnasiet.

10. Överstyrelsen förordar, att anslagsposten upptages med 60 000 kronor, vilket innebär en ökning med 10 000 kronor. Av ökningarna avser 1 000 respektive 500 kronor resekostnadsersättning och traktamente åt rektor respektive studierektor, 800 kronor renhållning m. m., 1 000 kronor skrivmateriel, 700 kronor telefon, lyse m. m., 1 000 kronor inköp av inventarier, 3 000 kronor bokinköp m. m., 1 000 kronor tryck m. m. samt 1 000 kronor reklam.

11. Vid genomförande av förslaget rörande lärares fortbildning anser överstyrelsen att anslagsposten kan sänkas med 10 000 kronor till 30 000 kronor. För det fall att nämnda förslag ej genomföres föreslår överstyrelsen, med hänsyn till angelägenheten av att läroverkens lärare i nuvarande läge vid pedagogdagar och möten beredes tillfälle till orientering i pedagogiska och skolorganisatoriska frågor, att anslagsposten uppräknas med 15 000 till 55 000 kronor.

Departementschefen. Under hänvisning till att jag under föregående anslagpunkt tillstyrkt upprättande av en ny lärarkursanstalt från och med nästa budgetår och till vad jag i det följande kommer att föreslå beträffande ett med lärarhögskolan i Malmö samverkande läroverk, anser jag mig böra beräkna ett belopp av 20 000 kronor för ändamål, som avses under punkten 3. Jag är inte beredd att föreslå någon höjning av det per elev utgående beloppet till läroverkens bibliotek och materiel (p. 5). Medelsanvisningen för detta ändamål torde då i stället böra minskas med 165 000 kronor till 5 210 000 kronor med hänsyn till beräknat elevantal.

Beträffande posten till kursavgifter för främmande kurser m. m. vid kompletteringsgymnasiet i Stockholm (p. 9) vill jag anföra följande. Jag tillstyrker fortsatt tillämpning under budgetåren 1961/63 av de med stöd av 1959 års riksdags beslut meddelade föreskrifterna om antagande vid detta gymnasium av studenter med examen på allmän linje eller latinlinje med företräde för student, som ämnar komplettera något eller några av ämnena matematik, fysik eller kemi. Vidare biträder jag förslaget om ökad intagning vid gymnasiet och förutsätter därvid, att under höstterminen 1961 och vårterminen 1962 inte utan Kungl. Maj:ts tillstånd i gymnasiet intages flera nya elever än 210 respektive 160 icke-studenter och 110 respektive 60 studenter. Då jag inte har någon erinran mot de av skolöver-

styrelsen verkställda medelsberäkningarna, föreslår jag, att förevarande delpost uppräknas med 162 000 kronor till 725 000 kronor.

Till expenser vid kompletteringsgymnasiet i Stockholm torde anvisas ett med 5 000 kronor höjt belopp (p. 10).

Posten till övriga utgifter bör, med hänsyn till vad jag kommer att föreslå i det följande rörande lärares fortbildning, minskas med 10 000 kronor till 30 000 kronor (p. 11). Övriga av överstyrelsen beräknade förändringar under detta anslag, vilka tillsammans innebär en höjning av anslaget med 1 698 400 kronor, är av huvudsakligen automatisk natur och föranleder ingen erinran från min sida.

Anslaget torde med hänsyn till det sagda böra höjas med $(1\,698\,400 - 20\,000 - 165\,000 + 162\,000 + 5\,000 - 10\,000 =)$ 1 670 400 kronor till 13 858 600 kronor, eller avrundat 13 859 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 13 859 000 kronor.

[136] 35. Bidrag till driften av högre kommunala skolor

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	46 184 000	45 763 558
1959/60	48 862 000	57 307 045
1960/61 (statsliggaren s. 734)	51 400 000	
1961/62 (förslag)	52 868 000	

Kommun äger erhålla statsbidrag till sina kostnader för driften av högre kommunala skolor enligt kungörelsen 1958:665 (ändrad 1959:353 och 1960:302). Statsbidraget beräknas på grundval av ett bidragsunderlag, som i huvudsak utgöres av årslönebeloppen enligt löneklass för i föreskriven ordning inrättade rektors- och lärartjänster. Av det sålunda beräknade bidragsunderlaget utgår statsbidrag med 79 procent. Från statsbidraget skall avdragas vissa s. k. huvudmansavgifter enligt i kungörelsen närmare angivna grunder.

I besparingssyfte har för innevarande liksom för tidigare budgetår meddelats bestämmelser om höjning av elevantalet i vissa klassavdelningar samt om inskränkning av rätten till uppdelning av klassavdelning vid nybörjarundervisning i modersmålet och av rätten att anordna första årskurs av praktisk linje vid kommunal realskola. Dessa bestämmelser ansluter sig till de för allmänna läroverken meddelade.

Skolöverstyrelsen räknar för nästa budgetår med ett medelsbehov av 52 868 000 kronor, innebärande en höjning av detta förslagsanslag med 1 468 000 kronor. Höjningen är av automatisk natur.

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Antalet högre kommunala skolor, som budgetåret 1960/61 minskat med en skola, kommunala realskolan i Hallstahammar, kommer att under budgetåret 1961/62 minskas med ytterligare tre skolor, nämligen de då helt avvecklade kommunala realskolorna i Jokkmokk och Åseda samt högre folkskolan i Jämshög. Några nya högre kommunala skolor har ej tillkommit innevarande budgetår och beräknas ej heller tillkomma under nästa. Följande skolor kommer att vara under avveckling: kommunala flickskolan i Lund (fr. o. m. budgetåret 1958/59) och kommunala realskolorna i Boliden och Bureå (fr. o. m. budgetåret 1960/61) samt i Berg, Dorotea, Ragunda, Älvsbyn och Övertorneå (fr. o. m. budgetåret 1961/62).

Den sålunda beräknade organisationen för redovisningsåret 1961/62 framgår av följande sammanställning, i vilken även anges ändringar i förhållande till organisationen 1960/61.

Skolform	Antal skolor	Antal klassavdelningar
Kommunala flickskolor	50	814 (— 3)
Kommunala realskolor	66 (— 2)	528 (— 20)
Praktiska kommunala realskolor	27	582 (+ 1)
Högre folkskolor	2 (— 1)	6 (— 1)

Det ovannämnda antalet klassavdelningar motsvarar följande antal ordinarie adjunktstjänster i lönegraderna Ao 23 och 21 samt ämneslärartjänster i lönegraderna Ao 21 och 19.

Skolform	Hela antalet tjänster	Därav adjunktstjänster i Ao 23 och ämneslärartjänster i Ao 21
Kommunala flickskolor	831	472
Kommunala realskolor	494	290
Praktiska kommunala realskolor	588	327
Högre folkskolor	2	—
Summa	1 915	1 089

Härtill kommer vid de praktiska kommunala realskolorna och yrkesbestämda högre folkskolorna ett beräknat behov av 66 ordinarie ämneslärartjänster i lönegrad Ao 16 och 65 ordinarie ämneslärartjänster i lönegrad Ao 15.

Beträffande extra ordinarie adjunktstjänster i lönegrad Ae 21 och extra ordinarie ämneslärartjänster i lönegrad Ae 19, sammanlagt 109, samt brist- och utbytestjänster, respektive 30 och 50, föreslår överstyrelsen oförändrat antal tjänster. Vidare föreslår överstyrelsen, att därest innehavare av brist- eller utbytestjänst vid högre kommunal skola på grund av skolans avveckling i samband med införande av försöksverksamhet med 9-årig enhetsskola icke kan bibehållas vid förordnandet vid den högre kommunala skolan men en motsvarande tjänst erfordras för försöksskolans högstadium, vederbörande lärare må efter skolöverstyrelsens beprövande utan tjänstens ledigförklarande i stället erhålla förordnande på motsvarande tjänst vid försöksskolans högstadium i kommunen.

Antalet erforderliga extra ordinarie ämneslärartjänster i lönegrad Ae 19 för läroverksingenjörer beräknas till 35.

Departementschefen. Under förevarande anslag finner jag endast anledning föreligga att räkna med automatiska utgiftsförändringar. I enlighet härmed bör anslaget, som överstyrelsen föreslagit, uppräknas med 1 468 000 kronor till 52 868 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av högre kommunala skolor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 52 868 000 kronor.

[137] 36. **Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	335 000	352 500
1959/60	335 000	357 500
1960/61 (statsliggaren s. 734)	395 000	
1961/62 (förslag)	913 000	

Anslaget, som för närvarande benämnes Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m., bör erhålla angivna nya rubrik.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 8 182 000 kronor. Denna höjning är till huvudsaklig del beroende på att överstyrelsen föreslår övergång till samma bidragsgrunder för kommunala gymnasier, som gäller för högre kommunala skolor, men betingas även av vissa förslag rörande korrespondensgymnasierna. Överstyrelsen föreslår nämligen, att den försöksverksamhet med korrespondensgymnasier, som sedan läsåret 1958/59 har pågått i tre kommuner, Jokkmokk, Torsås och Undersåker, nu såsom en permanent anordning skall inordnas under detta anslag och ej längre belastas försöksanslaget. Vid beräkning av medelsbehovet för korrespondensgymnasierna har överstyrelsen utgått från nu gällande beräkningsgrunder samt vissa av skolöverstyrelsen i skrivelse den 9 februari 1960 angående undantagsformer av allmänbildande gymnasier föreslagna anordningar, vilka överstyrelsen förutsätter bli tillämpliga även beträffande existerande korrespondensgymnasier. På grundval härav beräknar överstyrelsen den totala kostnaden för dessa gymnasier till 511 935 kronor för nästa budgetår eller i runt tal 120 000 kronor mer än för 1960/61 äskat belopp. Överstyrelsen beräknar vidare medel för fyra nya korrespondensgymnasier, som föreslås skola inrättas från och med läsåret 1961/62. Kostnaderna för dessa upptages av överstyrelsen till 209 790 kronor.

Departementschefen. Skolöverstyrelsens ånyo framförda förslag om ändrade grunder för bidrag till gymnasierna under det kommunala stadium, som regelmässigt föregår förstatligandet, är jag inte beredd tillstyrka.

Jag har i det föregående förordat förstatligande av ytterligare två kommunala gymnasier från och med nästa budgetår, varav följer en viss minsk-

ning av medelsbehovet under detta anslag. Samtidigt kan emellertid nya anslagsberättigade avdelningar beräknas tillkomma, varför anslaget som helhet torde böra uppräknas med 75 000 kronor.

Förslaget om överförande från försöksanslaget till detta anslag av kostnaderna för de tre nu existerande korrespondensgymnasierna biträder jag. Bidragen till dessa bör emellertid utgå enligt hittills gällande grunder. Kostnaden för dessa gymnasier har för innevarande budgetår under försöksanslaget beräknats uppgå till 392 000 kronor. Härtill bör läggas ett belopp av omkring 51 000 kronor för 1961/62, utgörande kostnaden för den slutliga utbyggnaden av gymnasiet i Undersåker med en tredje ring, varför anslaget skulle komma att belastas med en sammanlagd ökad kostnad av i runt tal 443 000 kronor för de befintliga korrespondensgymnasierna. För inrättandet av nya korrespondensgymnasier under nästa budgetår kan jag inte tillstyrka någon anslagsuppräkning.

Anslaget, som för innevarande budgetår är uppfört med 395 000 kronor, torde vid bifall till vad jag nu förordat böra höjas med (75 000 + 443 000 =) 518 000 kronor till 913 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 913 000 kronor.

[138] 37. Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	11 280 000	10 838 838
1959/60	11 480 000	11 489 121
1960/61 (statsliggaren s. 741)	11 710 000	
1961/62 (förslag)	11 750 000	

Ur detta anslag utgår statsbidrag till vissa av Kungl. Maj:t i beslut den 29 juni 1951 (ändrat den 17 oktober 1958), den 4 juni 1954, den 6 juni 1957 och den 2 maj 1958 angivna privatläroverk. Deras antal är 21 och beträffande dem gäller stadgan 1960:92 för statsunderstödda privatläroverk. Statsbidrag utgår enligt kungörelsen 1960:93 om statsbidrag till vissa privatläroverk med 60 procent av kostnaderna för lärarpersonalens avlöning enligt vederbörliga avlöningsbestämmelser och av de fortlöpande huvudmansavgifterna för lärarnas pensionering, med möjlighet för skola att, om särskilda skäl föreligger, efter framställning till Kungl. Maj:t erhålla ytterligare statsbidrag. Dock må bidragen till samtliga nu avsedda privatläroverk icke sammanlagt överstiga 78 procent av skolornas sammanlagda lärarlönekostnader och fortlöpande huvudmansavgifter, i förekommande fall minskade med vissa sjukpenningbelopp. Utöver statsbidrag enligt nu angivna bestämmelser utgår ur anslaget ett belopp av 30 000 kro-

nor till beredande av friplatser åt stipendiater vid Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 530 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Automatisk ökning	+	40 000
2. Inordnande under anslaget av gymnasiet vid Franska skolan	+	126 000
3. Inrättande av internatgymnasium vid Osby samskola ..	+	77 000
4. Inordnande under anslaget av Solbacka läroverk, Sigtunaskolan, Restenässkolan och Viggbyholmsskolan	+	1 257 000
5. Bidrag till beredande av friplatser åt stipendiater vid Restenässkolan	+	30 000
Summa ökning kronor		1 530 000

Överstyrelsen föreslår vidare, att de under punkten Allmänna läroverken: Avlöningar föreslagna förstärkningsanordningarna även skall få till tillämpas vid de statsunderstödda privatläroverken.

Departementschefen. Överstyrelsens förslag att statsbidrag från detta anslag under nästa budgetår skall utgå till flera läroanstalter än för närvarande kan jag inte biträda. Mitt ställningstagande till de av överstyrelsen föreslagna förstärkningsanordningarna vid läroverken har framgått av vad jag anfört under anslagsposten Allmänna läroverken: Avlöningar.

Någon annan förändring bör icke ske med anslaget för nästa budgetår, än att det i enlighet med överstyrelsens förslag bör uppräknas med 40 000 kronor på grund av automatiska kostnadsstegringar. Anslaget torde sålunda uppföras med 11 750 000 kronor, och jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 750 000 kronor.

[139] 38. Privatläroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa privatläroverk

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	35 500	25 303
1959/60	35 500	29 698
1960/61 (statsliggaren s. 746)	35 500	
1961/62 (förslag)	35 000	

Ur detta anslag utgår bidrag till avlönande av skolläkare och skolsköterska vid vissa privatläroverk enligt av Kungl. Maj:t den 29 juni 1956 och den 3 juni 1960 meddelade bestämmelser.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 5 500 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till anslagsbelastningen synes någon uppräknig av anslaget inte vara erforderlig. Jag föreslår, att det uppföres med ett avrundat belopp av 35 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa privatläroverk* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 35 000 kronor.

[140] **39. Privatläroverk: Bidrag till vissa internatläroverk**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	675 000	685 308
1959/60	675 000	773 787
1960/61 (statsliggaren s. 746)	685 000	
1961/62 (förslag)	770 000	

Ur detta anslag utgår statsbidrag till Restenässkolan i Ljungkile kommun, i vad avser fyraårig realskola och en förberedande klass, till Viggbyholmsskolan i Täby köping, i vad avser fyraårigt gymnasium, till Solbacka läroverk i Daga kommun samt till Sigtunaskolan. Bidraget utgår med tre kronor per elev och dag av läsåret.

Skolöverstyrelsen föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår att följande båda skolor inordnas under förevarande anslag, nämligen Marianelundsskolan, i vad avser treårig realskola, och Ekebyholmsskolan i Rimbo, i vad avser fyraårig realskola. För dessa skolor beräknas de erforderliga bidragsbeloppen till respektive 80 000 kronor och 105 000 kronor. Å andra sidan har överstyrelsen föreslagit, att de fyra internatläroverk, till vilka statsbidrag nu utgår ur detta förslagsanslag, skall inordnas under anslaget *Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk*. Vid bifall till sistnämnda förslag skulle medelsbehovet under förevarande anslag minska med det belopp, som för innevarande budgetår beräknats till dessa fyra läroverk, nämligen sammanlagt 685 000 kronor.

Med överlämnande av en av styrelsen för stiftelsen Katrineholms enskilda läroverk gjord ansökning om statsbidrag till lärarlöner och administrationskostnader har skolöverstyrelsen vidare tillstyrkt statsbidrag till denna skola med 15 000 kronor.

Skolöverstyrelsens förslag innebär, att anslaget för nästa budgetår skulle uppföras med 200 000 kronor, d. v. s. ett med 485 000 kronor minskat belopp.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka att flera skolor än som nu åtnjuter bidrag från detta anslag tillerkännes bidrag under nästa budgetår.

I det föregående har jag förklarat mig icke kunna biträda förslaget om inordnande under anslaget till *Bidrag till vissa privatläroverk* av Solbacka

läroverk, Sigtunaskolan, Restenässkolan och Viggbyholmsskolan. Dessa skolor bör sålunda enligt min mening alltså åtnjuta bidrag ur förevarande anslag. Med hänsyn till den starkt ökade anslagsbelastningen under budgetåret 1959/60, vilken beror på att elevantalet ökat i en utsträckning, som inte kunnat förutses, finner jag, att anslaget för nästa budgetår bör uppräknas med 85 000 kronor till 770 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till vissa internatläroverk* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 770 000 kronor.

[141] 40. Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	21 700	28 446
1959/60	25 700	37 897
1960/61 (statsliggaren s. 748)	34 400	
1961/62 (förslag)	34 000	

Ur förevarande förslagsanslag bestrides innevarande budgetår kostnaderna för arvoden och andra ersättningar åt annan ledamot av intagningsnämnd än ordförande, ersättningar för arbete med centraliserad intagning av elever i första klassen och i gymnasiets första ring vid läroanstalter i större städer åt befattningshavare vid berörda skolor, kostnader för biträdeshjälp på rektorsexpeditioner, som tages i anspråk för arbete med centraliserad intagning i första klassen och första ringen, samt statens andel i kostnaderna för skolornas centrala intagningsnämnd i Stockholm samt för den gemensamma intagningsnämnden för Stor-Stockholms gymnasier.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, samt anför bland annat följande.

Överskridandet under budgetåret 1959/60 beror dels på att antalet intagningsnämnder varit väsentligt fler än de beräknade 200, dels på statens bidrag till den vid avgivandet av anslagsäskandena icke beslutade centraliserade intagningen vid Stor-Stockholms gymnasier.

För budgetåret 1961/62 räknar överstyrelsen med 250 intagningsnämnder med i genomsnitt fyra ledamöter, vilket innebär en sammanlagd kostnad av 15 000 kronor. Enär enhetsskolan förväntas bli helt införd i Stockholm från och med läsåret 1961/62, torde några kostnader för skolornas centrala intagningsnämnd därstädes icke komma att belasta förevarande anslag. Intagningen av elever i Stockholms återstående högre skolor (praktiska realskolor, kommunala flickskolor och privatskolor) kan dock beräknas bli av stor omfattning med ett betydande antal sökande, varför överstyrelsen räknar med ett centraliserat intagningsförfarande. Kostnaderna härför torde beräknas till 1 000 kronor.

Ersättning för mistade avlöningsförmåner, reskostnader och traktamenten uppskattas till oförändrat belopp eller sammanlagt 1 700 kronor.

Till ersättning för kostnader åt biträdeshjälp på rektorsexpeditioner, vilken tages i anspråk för arbete med centraliserad intagning i första klassen och första ringen, beräknar överstyrelsen ett medelsbehov av 6 000 kronor.

För centraliserad intagning i gymnasiets första ring i andra städer än Stockholm torde ett belopp av 3 000 kronor vara erforderligt.

För den gemensamma intagningsnämnden för Stor-Stockholms gymnasier slutligen beräknas statens kostnader till oförändrade 7 700 kronor.

Departementschefen. Mot överstyrelsens anslagsberäkning har jag icke någon erinran. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett till 34 000 kronor avrundat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 34 000 kronor.

[142] 41. Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	130 000	140 038
1959/60	130 000	133 228
1960/61 (statsliggaren s. 748)	150 400	
1961/62 (förslag)	160 000	

Ur anslaget bestrides kostnader för av skolöverstyrelsen anordnad undervisning genom infödda lärare (språkassistenter) i engelska, tyska, franska och spanska språken vid de allmänna läroverken och därmed jämförliga, under överstyrelsens inseende stående kommunala och enskilda läroanstalter samt vid folkskoleseminarierna.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 34 600 kronor till 185 000 kronor. Højningen beror till en del på automatiska kostnadsökningar men betingas eljest av förslag om højning av arvoden för vissa språkassistenter från 16 548 kronor till 25 630 kronor per läsår.

Statens lönenämnd finner frågan om en lämplig avvägning av här ifrågasvarande arvoden svårbedömlig med hänsyn till avsaknaden av jämförliga tjänster inom förvaltningen i övrigt. Nämnden ifrågasätter emellertid, hurvida det för vinnande av överstyrelsens syftemål kan vara nödvändigt med en så avsevärd arvodeshøjning, som överstyrelsen föreslagit.

Departementschefen. Den automatiska højningen av detta anslag kan beräknas till 8 700 kronor. Jag kan endast tillstyrka en højning med detta belopp och förordar, att anslaget för budgetåret 1961/62 uppföres med ett till 160 000 kronor avrundat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 160 000 kronor.

[143] 42. Vissa kostnader för student- och realexamina

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	989 000	752 518
1959/60	1 039 500	878 095
1960/61 (statsliggaren s. 749)	1 000 000	
1961/62 (förslag)	950 000	

Det nuvarande anslaget å 1 000 000 kronor disponeras på följande sätt.

1. Arvoden åt sakkunniga för uppgörande och bearbetning av förslag till examensarbeten samt för utarbetande av anvisningar till bedömande av examensprov	36 000
2. Arvoden för granskning av examensarbeten i studentexamen samt i realexamen och praktisk realexamen	29 300
3. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	934 700
Summa kronor	1 000 000

Ur anslagsposten 3 bestrides bland annat kostnader för ombud, som av skolöverstyrelsen förordnas att övervaka och leda realexamen vid enskild läroanstalt eller vid i folkskola inbyggd realskollinje, för censorer samt för gransknings- och examensnämnder.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en total minskning av detta anslag med 8 000 kronor. Under anslagsposterna 1 och 2 föreslås ökningar med respektive 3 500 och 8 200 kronor, medan anslagsposten 3 enligt överstyrelsens beräkningar torde kunna minskas med 19 700 kronor.

Ökningen under anslagsposten 1 motiveras av förslag om arvodeshöjning åt de lärare, som utarbetar markerings- och bedömningsförslag avseende de skriftliga proven i latin, moderna språk, matematik och fysik.

Beträffande anslagsposten 2 betingas den yrkade höjningen av vissa förslag rörande eftergranskning av de skriftliga proven i såväl student- som realexamen och därav föranledda kostnadsökningar i fråga om arvode. Med avseende på studentexamen förekommer eftergranskning av nämnt slag för närvarande i matematik och fysik och föreslås omfatta jämväl engelska, tyska och franska, och i fråga om realexamen föreslås viss ökning av antalet eftergranskade prov i modersmålet, engelska och tyska.

Departementschefen. Beträffande de under anslagsposten 1 avsedda arvodena torde det liksom hittills få ankomma på skolöverstyrelsen att fastställa beloppen. Någon höjning av anslagsposten är jag icke beredd att tillstyrka. Vad överstyrelsen föreslagit i fråga om eftergranskning av skriftliga prov i student- och realexamen kan jag biträda och jag tillstyrker den beräknade höjningen av anslagsposten 2 för detta ändamål.

Med hänsyn till belastningen på anslaget anser jag mig emellertid böra förorda, att det för nästa budgetår upptages med ett 50 000 kronor lägre

belopp än för innevarande år eller med 950 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för student- och realexamina* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 950 000 kronor.

[144] **43. Högre tekniska läroverk: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	11 856 000	11 672 076
1959/60	14 097 000	13 829 300
1960/61 (statsliggaren s. 793)	16 506 000	
1961/62 (förslag)	20 835 000	

Överstyrelsens för yrkesutbildning beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1961/62 under detta anslag grundar sig på framlagda överväganden och förslag rörande *dels* utbyggnad av befintliga läroverk med nya klassavdelningar, *dels* upprättande av två nya tekniska läroverk *dels ock* anordnande av nya utbildningsformer i viss anslutning till den nuvarande utbildningen vid de tekniska läroverken.

Utbyggnad av befintliga läroverk.

Automatisk utbyggnad. Innevarande budgetår är antalet tekniska läroverk 23 med tillhoppa 277 avdelningar (statsliggaren s. 794 f.) och ett elevantal av omkring 7 200. På grund av tidigare fattade beslut kommer antalet avdelningar att under läsåret 1961/62 ökas med 28. Antalet avdelningar vid de tekniska läroverken kommer sålunda automatiskt att växa till 305.

Förslag om ytterligare utbyggnad. Antalet intagningsavdelningar vid de tekniska läroverken uppgår innevarande budgetår till 110, varav 84 vid gymnasierna och 26 vid fackskolorna. Överstyrelsen föreslår nu en utbyggnad av befintliga läroverk med ytterligare 12 intagningsavdelningar, varav 10 vid gymnasierna och 2 vid fackskolorna.

De nya gymnasieavdelningarna föreslås inrättade vid läroverken i *Borås, Jönköping, Karlstad, Linköping, Luleå, Malmö, Norrköping, Västerås* och *Östersund* med en ny avdelning per läroverk utom vid läroverket i Västerås, där två nya gymnasieavdelningar föreslås inrättade. Överstyrelsen föreslår vidare, att beslut fattas om inrättande av en ny intagningsavdelning vid tekniska gymnasiet i *Hälsingborg* från och med budgetåret 1962/63. I fråga om läroverket i Luleå, samt eventuellt också i Norrköping och Västerås avses en avdelning av första årskursen vid vardera läroverket skola förläggas till annan ort, nämligen vad Luleäläroverket beträffar till Piteå och beträffande de båda andra läroverken till ort som vid närmare utredning härom visar sig lämplig. De två nya fackskoleavdelningarna föreslås inrättade vid läroverken i *Härnösand* och *Västerås*.

Inom ramen av den sålunda föreslagna läroverksorganisationen, såvitt gäller antalet avdelningar, framlägges förslag om inrättande av en ny maskinteknisk gymnasielinje i *Malmö*, en ny mätningsteknisk fackskolelinje i *Härnösand* och en ny produktionsteknisk fackskolelinje i *Västerås*.

För förslaget om en ny mätningsteknisk linje, vilket bygger på i betänkandet Mätningsteknisk och kartteknisk utbildning (SOU 1959: 36) framlagda förslag, redogöres närmare i det följande. Beträffande den föreslagna utbyggnaden av befintliga läroverk må här av överstyrelsens motivering endast anföras *dels* att överstyrelsen anser sig kunna konstatera, att enighet råder om att en fortsatt utbyggnad av läroverksorganisationen är oundgängligen nödvändig, *dels* att höga tal genomgående redovisas i fråga om avvisade inträdessökande.

Inrättande av nya läroverk.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att tre nya tekniska läroverk inrättas, nämligen dels från och med budgetåret 1961/62 ett i vardera *Kalmar* och *Växjö*, dels från och med budgetåret 1962/63 ett i *Kristianstads län*, förlagt till antingen *Kristianstad* eller *Hässleholm*. Till vilken av sistnämnda städer det föreslagna läroverket bör förläggas avser överstyrelsen att efter ytterligare utredning inkomma med förslag om.

Ingivna framställningar om inrättande av tekniska läroverk i *Ljungby*, *Oskarshamn* och *Västervik* avstyrkes av överstyrelsen.

Förslag om inrättande av tekniska läroverk i *Kalmar* och *Växjö* framlades av överstyrelsen redan i dess anslagsframställning för budgetåret 1960/61. Över framställningarna från dessa och övriga nyssnämnda städer hade yttranden dessförinnan inhämtats från länsstyrelserna i *Kronobergs* och *Kalmar län* samt arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen. Redogörelse härför har lämnats i föregående års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, s. 631 ff.

Överstyrelsens ånyo framlagda förslag i ämnet har föregåtts av fortsatta överläggningar med arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen, varjämte yttranden inhämtats från *länsstyrelsen i Kristianstads län* och *Sveriges Industriförbund*. Härutöver har inkommit dels ytterligare utredning från *skoldirektören i Växjö*, vari redogöres för stadens teknikerbehov samt rekryteringsunderlaget för ett tekniskt läroverk, dels en skrivelse från *skolstyrelsen i Oskarshamn*, vari närmare utvecklas de skäl, som anses tala för att ett tekniskt läroverk förläggas till denna stad. Slutligen har inkommit en framställning från *Växjö stad* om att i staden få inrätta en filialklass av årskurs I till gymnasiet vid tekniska läroverket i *Karlskrona*.

Arbetsmarknadsstyrelsen har, under hänvisning till tidigare yttranden i ärendet, vidhållit sin ståndpunkt att rekryteringsunderlaget är tillräckligt för högre tekniska läroverk i *Kalmar* och *Växjö*. Styrelsen har vidare framhållit, att sådant underlag finnes i *Kristianstads län*, men att det bör när-

mare övervägas, om detta läroverk skall lokaliseras till Hässleholm eller Kristianstad.

Skolöverstyrelsen har, utifrån överslagsmässiga beräkningar av underlaget för nya tekniska läroverk på ifrågavarande orter vid alternativa lösningar av den tekniska gymnasieorganisationen i sydöstra Sverige, sammanfattat sina synpunkter i frågan på följande sätt:

antalet inträdesberättigade sökande torde vara tillräckligt för att rekrytera elever till tekniska gymnasier i förutom Karlskrona även Kalmar, Växjö och Kristianstad alternativt Hässleholm;

ett gymnasium i Kristianstad alternativt Hässleholm synes få ett betydligt större underlag än ett gymnasium i Växjö;

behovet av ett tredje gymnasium i Skåne synes med hänsyn till det stora elevunderlaget vara större än behovet av två gymnasier i sydöstra Småland;

upptagningsområdet kring läroverket i Karlskrona torde reduceras mera genom upprättandet av ett gymnasium i Växjö än i Kristianstads län.

Länsstyrelsen i Kristianstads län har i yttrande över framställningarna om inrättande av tekniska läroverk i Hässleholm och Kristianstad förklarat, att länsstyrelsen funnit övervägande skäl tala för att det tilltänkta gymnasiet förlägges till Kristianstad.

Sveriges industriförbund anser, att man vid bedömandet av lokaliseringsfrågorna för de tekniska läroverken bör fästa största vikt vid näringslivets och inte minst industrins karaktär och sannolika utvecklingsmöjligheter på läroverksorten och inom den kringliggande bygden. Förbundet uttalar vidare bland annat följande.

Förekomsten av differentierade utbildningsmöjligheter på gymnasieområdet är i många fall avgörande för industriföretagens möjligheter att förvärva högt kvalificerade tjänstemän, enär dessa merendels önskar låta sina barn få högre utbildning i hemorten. För regioner vilkas näringsliv huvudsakligen sysselsätter lägre utbildad personal har förekomsten av ett gymnasium ur denna synpunkt mindre värde. Förbundet anser fördenskull, att tillkommande teknisk gymnasieutbildning vid i övrigt likartade förhållanden i första hand bör förläggas till starkt industrialiserade orter.

Under hänvisning till ovanstående finner förbundet det angeläget, att Kalmar snarast erhåller ett tekniskt läroverk. Kristianstad, inom vars reserområde några av landets större och snabbt expanderande industrier (ex. Olofström och Iföverken) är belägna, torde även lämpa sig väl som gymnasieort.

Beträffande övriga ifrågasatta orter anser förbundet, att man bör avvakta resultatet av 1959 års blandgymnasieutredning, innan slutgiltig ställning togs till deras läroverksproblem.

Överstyrelsen för yrkesutbildning finner övertygande skäl ha framförts för inrättande av tre nya tekniska läroverk, ett i Kalmar, ett i Växjö och ett i Kristianstads län. Överstyrelsen föreslår därför, som redan nämnts, att tre nya tekniska läroverk inrättas, av vilka de i Kalmar och Växjö föreslås

börja sin verksamhet från och med budgetåret 1961/62 och det i Kristianstads län från och med budgetåret 1962/63.

I samband med redovisningen av skälen för sitt ställningstagande ingår överstyrelsen på frågan om den inverkan, som inrättandet av dessa tre nya läroverk kan få på tekniska läroverket i Karlskrona. Överstyrelsen anser det fullständigt klart, att Karlskronaläroverkets rekryteringsområde kommer att minska avsevärt genom inrättandet av de tre nya tekniska läroverken, vilka kommer att ligga inom en halvcirkel med 60—90 km radie från Karlskrona. Överstyrelsen anför vidare.

Karlskronaläroverket omfattar för närvarande gymnasium med tre parallellklasser av varje årskurs och en tvåårig fackskola med en klass av varje årskurs. Antalet klasser är sålunda 11 (9 + 2) och antalet intagningsklasser 4 (3 + 1). Gymnasiet har byggnadsteknisk, maskinteknisk och elekt teknisk linje samt fackskolan maskinteknisk linje. Enligt läroverkets katalog för hösten 1959 var av de 94 närvarande ordinarie eleverna i gymnasiets första årskurs 41 från Blekinge län, 19 från Kalmar län, 14 från Kronobergs län, 8 från Kristianstads län och 10 från Malmöhus län. Av dessa gymnasieelever var sålunda endast cirka 43,5 procent från Blekinge län och ej mindre än cirka 54,5 procent från de fyra förut nämnda länen. Höstterminen 1959 var på gymnasiet summan av antalet intagna respektive på grund av platsbrist avvisade godkända inträdessökande (89 + 65 =) 154. Räknar man med att hälften av de 154 sökande haft sin hemort i Kalmar, Kronobergs, Kristianstads och Malmöhus län och att de sökt sig till eventuella läroverk i Kalmar, Växjö och Kristianstads län, innebär det att Karlskronaläroverket höstterminen 1959 endast skulle ha haft 75—80 sökande, som kunnat godkännas, vilket icke täcker tillgängliga platser. Det torde emellertid icke kunna anses vara orimligt att räkna med att 25 procent av dem, som har sin hemort i de fyra nyss angivna länen, alltså skulle ha sökt sig till Karlskronaläroverket. Vid sådant förhållande skulle antalet godkända inträdessökande till Karlskronaläroverket kunna beräknas till cirka 95, vilket något överskrider det beräknade platsantalet (80—85).

Till skillnad från skolöverstyrelsen, enligt vars uppfattning rekryteringen till Karlskrona mest skulle påverkas av ett tekniskt läroverk i Växjö, anser överstyrelsen för yrkesutbildning elevfördelningen tala för att det snarast torde vara Kalmar, som mest skulle påverka rekryteringen till Karlskronaläroverket särskilt som Kalmar läns andel visar en stigande tendens.

För sitt förslag om inrättande av tekniska läroverk i Kalmar och Växjö samt i Kristianstads län anför överstyrelsen, utöver sina i föregående års anslagsframställning framförda synpunkter, följande motivering.

Till förmån för *Kalmar* pekar överstyrelsen nu endast på det mycket deciderade uttalandet från Sveriges Industriförbund till förmån för ett tekniskt läroverk på denna ort. Överstyrelsen föreslår, att det tekniska läroverket i Kalmar skall omfatta gymnasium med byggnadsteknisk och maskinteknisk linje samt två klasser av varje årskurs.

Beträffande *Växjö* bedömer överstyrelsen rekryteringsunderlaget som tillräckligt för ett tekniskt läroverk och överstyrelsen åberopar som ytterligare stöd för denna uppfattning den av skoldirektören i staden ingivna komplet-

terande utredningen rörande rekryteringsunderlaget och teknikerbehovet på orten. Överstyrelsen framhåller, att Växjö är centrum för en relativt tät befolkad del av landet med en väl företrädd och expanderande industri och att denna del av landet otvivelaktigt ur ren avståndssynpunkt är missgynnad i fråga om tekniska läroverk. Överstyrelsen föreslår därför, att i Växjö successivt från och med budgetåret 1961/62 upprättas ett tekniskt läroverk, omfattande gymnasium med två klasser av varje årskurs samt preliminärt maskinteknisk och byggnadsteknisk linje. Skulle detta förslag icke bifallas, är överstyrelsen icke beredd att tillstyrka den alternativa framställningen om en filialklass till Karlskronaläroverket, därest en sådan organisation skulle innebära en utökning av Karlskronaläroverkets gymnasium till fyra parallellklasser och en ny linje.

Enligt överstyrelsens uppfattning talar mycket starka skäl för att ett tekniskt läroverk inrättas i *Kristianstads län*. De enda tänkbara lokaliseringsorterna för ett sådant läroverk anses vara Hässleholm eller Kristianstad. Överstyrelsen, som inte nu är beredd att taga ställning till vilken av dessa båda orter, som bör väljas, avser att redovisa sitt ställningstagande i denna fråga i samband med nästa års anslagsframställning.

Nya utbildningsformer

1. *Studentlinjer vid tekniska gymnasier*. I sitt betänkande VI (SOU 1959: 45) framlade 1955 års universitetsutredning förslag bland annat om inrättande vid högre tekniska läroverk av en speciell linje, avsedd för studenter, som avlagt examen vid allmänbildande gymnasium. Studiegången borde enligt utredningens mening omfatta tre terminer.

I propositionen 1960: 119 angående riktlinjer för utbyggande av universitet och högskolor m. m. konstaterades att remissinstanserna, också överstyrelsen för yrkesutbildning och styrelserna för de tekniska läroverken, i stort sett genomgående anslöt sig till universitetsutredningens förslag i princip men att en viktig invändning mot förslaget var, att tre terminers utbildning för studenter från allmänbildande gymnasier knappast vore tillräckligt för att leda fram till gymnasiieingenjörskompetens. För egen del uttalade jag att, även om jag ej blivit helt övertygad om riktigheten i de framförda invändningarna, syntes de böra föranleda en överarbetning av utredningens principförslag. Åt *överstyrelsen för yrkesutbildning* har uppdragits att utföra denna överarbetning och att inkomma med förslag i ämnet i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1961/62.

Med anledning härav har överstyrelsen uppdragit åt förutvarande rektorn vid högre tekniska läroverket i Stockholm Axel Nordhult att verkställa en utredning i berörda fråga, närmast i syfte att klarlägga förhållandet mellan lärokursens omfattning i matematik, fysik och mekanik på tekniskt gymnasium och på reallinjens matematiska gren. Vid utredningen har Nordhult biträttats av ytterligare några sakkunniga.

Överstyrelsen sammanfattar utredningens resultat i följande uttalanden. — Om en fristående studentklass skall upprättas så kommer veckotimtalet i de tre nu aktuella ämnena endast att obetydligt kunna understiga de timantal, som nu är fastställda för klass II i tekniskt gymnasium. Att minska undervisningen så mycket att den totala utbildningstiden till en gymnasieingenjörsexamen skulle kunna begränsas till tre terminer är icke möjligt. Det måste nämligen även beaktas, att de studerande, som här kommer i fråga, har relativt svaga studentbetyg och att de efter avlagd studentexamen vanligen gör ett uppehåll i studierna på ett eller flera år på grund av militärtjänstgöring m. m., varför de ej har kunskaperna aktuella. — Vad som framkommit ger enligt överstyrelsens mening ytterligare stöd för överstyrelsens redan tidigare intagna ståndpunkt i frågan, nämligen att utbildningen av den kategori studenter, varom här är fråga, måste omfatta fyra terminer, om utbildningen skall ge önskat resultat.

Beträffande organisationen av utbildningen anger överstyrelsen olika tänkbara alternativ. Den bästa lösningen finner överstyrelsen vara att studenterna, såsom nu vanligen sker, intages som ordinarie elever i årskurs II och i huvudsak följer den vanliga undervisningen. Överstyrelsen föreslår, att överstyrelsen får förfoga över ett visst antal parallellklasser för att vid uppkommande behov från och med budgetåret 1961/62 tilldela läroverk extra parallellklass av årskurs II och från och med följande budgetår även av årskurs III. Överstyrelsen föreslår vidare, att budgetåret 1961/62 högst åtta sådana klasser ställes till överstyrelsens förfogande.

Sedan överstyrelsen framlagt sina här redovisade förslag rörande anordnande av studentlinjer vid de tekniska läroverken har *styrelsen för högre tekniska läroverket i Uppsala* gjort framställning om anslag med 40 270 kronor för budgetåret 1961/62 för anordnande från och med vårterminen 1962 av försöksverksamhet med en tre terminer omfattande ingenjörsutbildning för studenter. I skrivelsen samt därtill fogade bilagor utvecklas närmare den uppfattningen, att skillnaderna i kursfordringar mellan å ena sidan studentexamen på det allmänna gymnasiets reallinje och å andra sidan det tekniska gymnasiets årskurs I och II ej är större än att felande kursmoment mycket väl kan inhämtas, om studenterna får bilda en egen klassavdelning under en termin av årskurs II. Läroverksstyrelsen framhåller, att studenter redan nu intages i årskurs II av tekniskt gymnasium, varför överstyrelsens förslag om fyra terminers studiegång knappast innehåller något av försöksverksamhet. Syftet med en sådan bör enligt styrelsen vara att, därest så visar sig möjligt, öppna en särskild utbildningsväg för studenter, som önskar erhålla läroverksingenjörskompetens.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har anmodat förutnämnda sakkunniga att yttra sig över Uppsalaläroverkets framställning. De sakkunniga har i ett med anledning härav avgivet yttrande framlagt en utförlig redogörelse innehållande dels mer allmänna synpunkter på den aktuella frågan och dels

ytterligare jämförelser mellan kursfordringarna vid å ena sidan realgymnasiet och å andra sidan det tekniska gymnasiet. Utgående från den uppfattningen att ifrågavarande särskilda utbildningsform främst är avsedd för studenter med otillräckliga kvalifikationer för inträde vid teknisk högskola finner de sakkunniga de fortsatta jämförelserna styrka deras uppfattning om att fyra terminers utbildning erfordras. Denna uppfattning delas av överstyrelsen för yrkesutbildning, som för sin del förutsätter som självfallet, att denna utbildning skall leda till samma nivå som en gymnasieingenjörsexamen.

2. *Vidareutbildning på läroverksingenjörsexamens grund.* Jämte sitt förslag om studentklasser vid de tekniska läroverken har universitetsutredningen också förordnat, att — utöver redan existerande fortbildningskurser och särskilda påbyggnadskurser — en viss ytterligare kvalificerad vidareutbildning på läroverksingenjörsexamens grund kommer till stånd. Utbildningen borde inrymma en viss grad av specialisering men borde även till icke obetydlig del ägnas åt vissa grundläggande obligatoriska ämnen såsom exempelvis tillämpad matematik, industriell ekonomi samt engelska och tyska. Studietiden borde normalt omfatta två å tre, högst fyra terminer och stå öppen för alla, som avlagt läroverksingenjörsexamen ävensom i viss utsträckning andra lämpliga personer. Det borde vara möjligt att påbörja denna vidareutbildning omedelbart efter examen.

Beträffande remissinstansernas inställning till ifrågavarande förslag, vilken i allmänhet var positiv, torde här få hänvisas till propositionen 1960: 119 s. 260 ff. Bland de i någon mån avvikande meningarna, som framkom under remissbehandlingen, må dock här framhållas att det enligt *arbetsmarknadsstyrelsen* kunde ifrågasättas, om icke de föreslagna kurserna skulle komma att rekrytera främst nyutexaminerade läroverksingenjörer och sålunda skapa den nya ingenjörskategori på mellanstadiet, som utredningen ej funnit motiverad. För en sådan utveckling talade företagens svårigheter att undvara sina ingenjörer under längre tid. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* konstaterade, att utredningen icke skiljt på två sinsemellan mycket olika kurstyper, nämligen å ena sidan vidareutbildning för redan yrkesverksamma ingenjörer och å andra sidan fördjupad utbildning i direkt anslutning till ingenjörsexamen.

Åt överstyrelsen för yrkesutbildning har uppdragits att företaga en överarbetning av universitetsutredningens principförslag även i detta avseende och att i samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1961/62 framlägga förslag om anordnande av en försöksverksamhet vid lämpliga tekniska läroverk.

I sin anslagsframställning för budgetåret 1961/62 har överstyrelsen föreslagit, att överstyrelsen från och med budgetåret 1961/62 försöksvis får anordna högst fem kurser med en studietid av två terminer, syftande till

en vidareutbildning i direkt anslutning till ingenjörsexamen. Flera tekniska läroverk har förklarat sig intresserade av att ordna en sådan utbildning.

3. *Handleddd privatistundervisning.* Från såväl Hermods korrespondensinstitut som NKI-skolan har framlagts vissa planer på utbildning av läroverksingenjörer genom korrespondensstudier kombinerade med muntlig undervisning, övningar och laborationer samt preparandkurser. Tentamen i ämnet skulle på vanligt sätt ske inför lärare vid tekniskt läroverk i den form, som är föreskriven för teknisk privatistexamen.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har ansett, att största möjliga stöd bör lämnas åt privatister och förordar en försöksverksamhet med bidrag av statsmedel från och med budgetåret 1961/62 enligt följande riktlinjer.

På orter, där tekniskt läroverk finnes, bör den handledda undervisningen anknytas till det tekniska läroverket och ledas av lärare vid läroverket, allt självfallet under förutsättning att läroverkets resurser i fråga om lokaler, materiel och lärarkrafter medger detta. Den grupp, som skall erhålla undervisning, bör icke understiga 12—15 elever. Fyra à fem timmar i veckan skall anslås till genomgång av vissa i förväg inlästa delar av ett ämne. Vidare skall anordnas laborationer och preparandkurser.

På de orter, där den handledda undervisningen icke kan anknytas till tekniskt läroverk men där elevunderlaget bedömes som tillräckligt (minst 12—15 elever), bör undervisningen kunna anknytas till den lokala yrkes-skolan och i stort sett ske på samma sätt som ovan angivits.

Tänkbart är vidare att statsbidrag i någon form kunde utgå till korrespondensinstitut, som anordnar en mer reguljär undervisning på viss ort.

4. *Mätningsteknisk utbildning.* Nuvarande utbildning av mätningstekniker anordnas av lantmäteristyrelsen i huvudsaklig överensstämmelse med av 1953 års riksdag beslutade riktlinjer. Utbildningen, som är förlagd till Stockholm, är tvåårig och bedrivs i provisoriska former.

I ett den 20 oktober 1959 avgivet betänkande, benämnt *Mätningsteknisk och kartteknisk utbildning* (SOU 1959: 36) har lantmäteristyrelsen framlagt förslag till omläggning av nuvarande utbildningsformer i syfte att skapa en långsiktig lösning av utbildningsfrågan för den mätningstekniska personalen. Betänkandet har vid remissbehandlingen i det stora hela tillstyrkts.

I fråga om utbildningens organisation har lantmäteristyrelsen, efter övervägande av olika alternativa lösningar, stannat för att den mätningstekniska utbildningen bör förläggas till nyinrättade tvååriga mätningstekniska fackskolor vid högre tekniska läroverk och i anslutning till de i betänkandet framlagda förslagen har *överstyrelsen för yrkesutbildning* i sina anslags-äskanden för budgetåret 1961/62 föreslagit, att en mätningsteknisk fackskollinje inrättas vid högre tekniska läroverket i Härnösand från och med nämnda budgetår.

Anslagsäskanden

1. Befintliga och föreslagna läroverk

Avlöningskostnaderna under nästa budgetår för den *nuvarande läroverksorganisationen* med i det föregående redovisad utbyggnad m. m. beräknas komma att uppgå till 20 856 000 kronor, vilket innebär ett ökat medelsbehov av 4 350 000 kronor. Höjningen är till ett belopp av cirka 3 133 000 kronor föranledd av automatiskt verkande faktorer såsom organisationens utbyggnad på grund av tidigare beslut, lönehöjningar m. m.

Avlöningskostnaderna för *föreslagna nya läroverk* beräknas för vardera läroverket, efter avdrag för såsom uppbördsmedel redovisade inkomster, till 185 000 kronor. De båda läroverken skulle sålunda för budgetåret 1961/62 draga en sammanlagd kostnad av 370 000 kronor på förevarande anslag.

Vad överstyrelsen i sina äskanden föreslagit rörande de befintliga och de föreslagna båda nya läroverken är i huvudsak följande.

1. En ny rektorstjänst vid vardera av de föreslagna tekniska läroverken i Kalmar och Växjö,
2. Höjning av avlöningsgrupp för nio rektorstjänster,
3. En ny tjänst som biträdande rektor i Bp 1 vid tekniska läroverket i Stockholm,
4. En ny tjänst som biträdande rektor vid tekniska läroverket i Göteborg med ersättning i form av nedsatt undervisningsskyldighet,
5. 48 nya lektorstjänster,
6. 26 nya adjunktstjänster i Ao 23,
7. 3 nya vaktmästartjänster i Ao 8,
8. 25 nya tekniska biträdestjänster i Ao 9 och Ao 7,
9. 11 nya adjunktstjänster i Ae 23,
10. Ökade kostnader för timlärare m. fl. lärare,
11. Ökade kostnader för skolläkare m. m.,
12. Ökade kostnader för arvoden åt bibliotekarier,
13. 2 nya maskinisttjänster i Ae 9,
14. Ökade kostnader för gymnastiklärare,
15. Ökade kostnader för biträdeshjälp på rektorsexpeditionerna,
16. Minskade kostnader för arvoden till eldar- och vaktmästargöromål m. m.,
17. Ökade kostnader för påbyggnadskurser,
18. Ökade kostnader för teknisk privatistexamen.

Som motivering för dessa äskanden anför överstyrelsen bland annat följande.

2. Den allmänna förordnandeperioden för rektorstjänster vid bland annat tekniska läroverk utgår med utgången av juni 1961, varför översty-

relsen nu ansett det lämpligt att föreslå en reglering av rektorstjänsternas placering i avlöningsgrupp.

Förslaget, som ansluter till nuvarande praxis, innebär en uppflyttning av fem rektorstjänster från grupp III till IV (läroverken i Hälsingborg, Härnösand, Luleå, Norrköping och Västerås) samt av fyra rektorstjänster från grupp II till III (läroverken i Borlänge, Eskilstuna, Gävle och Linköping). Kostnaderna härför beräknas till 10.800 kronor.

3. Vid högre tekniska läroverket i Stockholm finnes från och med budgetåret 1947/48 inrättad en tjänst som biträdande rektor. Undervisningsskyldigheten å tjänsten är 14 veckotimmar i medeltal för läsår.

Som biträdande rektor har i allmänhet förordnats en lektor vid läroverket och förordnandet har begränsats till ett budgetår. Ombyte på tjänsten har skett flera gånger och det har varit förenat med stora svårigheter att få lärare att åtaga sig denna tjänst, därvid man i första hand gjort gällande, att ersättningen, motsvarande cirka 7 veckotimmar (21—14), vore alltför ringa för det med tjänsten förenade arbetet.

Styrelsen för tekniska läroverket i Stockholm hemställer, att den nuvarande tjänsten måtte utbytas mot en tjänst i Bp 1, avlöningsgrupp I med en tjänstgöringsskyldighet av i medeltal 10 veckotimmar för läsår.

Överstyrelsen finner det synnerligen angeläget, att ifrågavarande tjänst inrättas och anser den föreslagna undervisningsskyldigheten å tjänsten väl avvägd.

4. Tekniska läroverket i Göteborg hemställer, att från och med budgetåret 1961/62 vid läroverket inrättas en tjänst som biträdande rektor med en tjänstgöringstid av 14 veckotimmar i medeltal per år och ett arvode motsvarande ersättningsbeloppet för två veckotimmar. Till stöd härför åberopar läroverket, att rektors arbetsbörda utökats väsentligt genom den fortkridande utvecklingen av läroverket.

Göteborgsläroverket, som har såväl gymnasium som fackskola, omfattar innevarande år 22 klasser, varav 17 på gymnasiet och fem på fackskolan. Till läsåret 1961/62 kommer läroverket att automatiskt öka till 26 klasser (19 + 7) och fullt utbyggt enligt hittills fattade beslut kommer det läsåret 1962/63 att omfatta 30 (21 + 9) klasser.

Överstyrelsen finner starka skäl tala för att en tjänst som biträdande rektor inrättas vid läroverket i Göteborg. Undervisningsskyldigheten för tjänsteinnehavaren bör i enlighet med förslaget nedsättas till 14 veckotimmar. Yrkandet om särskilt arvode därutöver kan överstyrelsen icke biträda.

5. Antalet lektorstjänster budgetåret 1960/61 uppgår till 255. Med samtliga tjänster besatta och i medeltal 21 veckotimmars undervisning, skulle av det totala timantalet 47,6 procent falla på lektorer.

Överstyrelsen föreslår, med hänsyn tagen också till det i särskild ordning framlagda förslaget om utbyggnad av läroverket i Linköping, att från och med budgetåret 1961/62 inrättas 48 nya lektorstjänster, varigenom totala antalet, en för den mätningstekniska linjen föreslagen lektorstjänst ej inberäknad, skulle bli 303. Då antalet klasser (studentklasserna och den mätningstekniska linjen oräknade) vid bifall till föreslagen utvidgning blir 320 (+ 43), skulle antalet lektorstjänster sålunda icke komma att uppgå till en per klass. Med samtliga de 303 lektorstjänsterna besatta, skulle på lektorerna komma att falla i det närmaste 49,7 procent av totala antalet veckotimmar i läroämnen. Förbättringen av lektorsandelen skulle sålunda inskränka sig till cirka 2 procent.

6. Under hänvisning till bland annat den höga utnämningssåldern vid erhållande av ordinarie tjänst har överstyrelsen sedan flera år sökt få den s. k. sjuårsregeln mildrad och därvid i stället föreslagit en fyraårsregel. I anslutning till av tekniska läroverkens lärarförbund gjord framställning anser sig överstyrelsen böra upprepa denna hemställan. Överstyrelsen räknar således med ordinariesättning av högst 26 tjänster i Ae 23.

7—8. Vid vartdera av de föreslagna nya läroverken i *Kalmar* och *Växjö* bör vara inrättad en vaktmästartjänst (expeditionsvakt) i lönegrad Ae 8.

Vid läroverket i *Skövde* finns för närvarande blott en vaktmästartjänst, som är placerad i Ao 7. Överstyrelsen föreslår att i utbyte mot den enda nuvarande tjänsten inrättas dels en vaktmästartjänst (expeditionsvakt) i lönegrad Ao 8, dels ock en tjänst som institutionstekniker i lönegrad Ao 9.

Totala antalet tjänster för teknisk biträdespersonal är budgetåret 1960/61 (Skövde frånräknat) 33 (14 Ao 9, 1 Ao 7, 15 Ae 9, 1 Ae 8 och 2 Ae 7). I anslutning till från läroverken inkomna framställningar och till vad överstyrelsen begärt i anslagsäskandena för innevarande budgetår föreslår överstyrelsen, att den tekniska biträdespersonalen, en för den mätningstekniska linjen föreslagen institutionsteknikertjänst ej inberäknad, från och med budgetåret 1961/62 skall omfatta 52 tjänster som institutionstekniker i Ao 9 — minst en och normalt två till tre vid varje läroverk — samt 7 vaktmästartjänster i Ao 7.

9. Budgetåret 1960/61 finns i de högre tekniska läroverkens personalförteckning 14 adjunktstjänster i lönegrad Ao 23 och 108 i Ae 23, eller sålunda sammanlagt 122 tjänster i A 23. Vid bifall till hemställan under punkt 6 skulle, om antalet tjänster i lönegrad Ae 23 icke utökades, budgetåret 1961/62 finnas (108 — 26 =) 82 adjunktstjänster i Ae 23. Med hänsyn till läroverksorganisationens fortsatta utbyggnad räknar överstyrelsen med ett totalt behov av 159 (+ 37) adjunkter i A 23, en för den mätningstekniska linjen föreslagen adjunktstjänst ej inberäknad, varav vid bifall till yrkandet under punkt 6 40 skulle vara ordinarie.

13. Jämlikt nådigt brev den 13 maj 1960 angående klassificering av vissa fasta maskinanläggningar har föreskrivits, att de fasta maskinanläggningarna vid de högre tekniska läroverken i Eskilstuna och Norrköping skall tillhöra klassificeringsgrupp 2. Av nådigt brev den 30 december 1959 framgår vidare att ansvarsmän i kvalificeringsgrupp 2 skall ha tjänstebenämningen maskinist och vara placerade i lönegrad A 9.

Då några tjänster som maskinist i lönegrad A 9 icke finns inrättade vid dessa läroverk budgetåret 1960/61, föreslår överstyrelsen inrättandet av desamma och att de tills vidare placeras som extra ordinarie.

2. *Nya utbildningsformer*

Studentklasser. Beräknat efter 40 veckotimmar för vardera av de föreslagna åtta studentklasserna samt lärararvoden efter AT 21 å 4-ort anger överstyrelsen kostnaderna till 330 880 kronor, vartill för skolsjukvård, bibliotekarier samt biträdeshjälp kommer en kostnad av i runt tal högst 10 000 kronor. De sammanlagda kostnaderna beräknas sålunda till i runt tal 340 000 kronor.

Vidareutbildning på läroverksingenjörsexamens grund. Utgår man från att undervisningen i envar av de fem kurserna kommer att omfatta 36 veckotimmar under ett läsår samt att cirka hälften av undervisningen kom-

mer att falla på lönegradsplacerade lärare, för vilka avlöningen beräknas efter AT 24 å 4-ort, blir lärarkostnaderna 444 960 kronor. Därtill kommer vissa kostnader för skolläkare och skolsköterska, bibliotekarie samt biträdeshjälp på rektorsexpeditionen, tillsammans högst 6 500 kronor. De sammanlagda kostnaderna beräknas sålunda till i runt tal 450 000 kronor.

Handledd privatistundervisning. För ifrågavarande försöksverksamhet räknar överstyrelsen med ett preliminärt belopp av 200 000 kronor.

Mätningsteknisk utbildning. För ifrågavarande utbildning beräknar överstyrelsen ett sammanlagt medelsbehov av 320 500 kronor, varav 90 000 kronor för avlöningar och resterande belopp för omkostnader och materiel. Överstyrelsen har vid sin beräkning av avlöningskostnaderna utgått från att för ifrågavarande fackskolelinje skulle budgetåret 1961/62 inrättas en lektorstjänst, en adjunktstjänst i A 23 samt en institutionstekniker i A 9. Härutöver avser kostnaderna arvoden till timlärare, skolläkare, biträdeshjälp m. fl.

Departementschefen

Den tekniska läroverksorganisationen kommer under nästa budgetår att automatiskt öka med 28 klassavdelningar. Utöver denna ökning har överstyrelsen för yrkesutbildning föreslagit en utbyggnad av de *befintliga läroverken* med ytterligare 12 intagningsavdelningar, varav 10 gymnasieavdelningar och 2 fackskoleavdelningar, en av de sistnämnda avsedd för den föreslagna mätningstekniska utbildningen. Därest man bortser från den föreslagna avdelningen för mätningsteknisk utbildning, vilken syftar till att successivt ersätta en i annan form bedriven motsvarande utbildning, skulle den föreslagna utbyggnaden öka intagningskapaciteten vid de tekniska läroverken från cirka 2 850 elever höstterminen 1960 till omkring 3 150 höstterminen 1961.

Härjämte föreslår överstyrelsen inrättande av två *nya läroverk* från och med budgetåret 1961/62, vardera med två intagningsavdelningar. Tillkomsten av dessa läroverk skulle öka den för höstterminen 1961 beräknade intagningskapaciteten till omkring 3 260 elever.

Den under de senaste åren företagna utbyggnaden av de tekniska läroverken kan i och för sig med fog anses betydande. Överstyrelsen för yrkesutbildning påvisar emellertid, att det trots denna utbyggnadstakt kan anses praktiskt taget omöjligt att täcka det ingenjörskrav, som enligt en av Sveriges industriförbunds teknikerkommitté år 1957 företagen utredning kunde bedömas föreligga år 1965. Däremot skulle det med nuvarande utbyggnadstakt vara möjligt att täcka det av samma kommitté beräknade behovet för år 1975. Behovet hade vid en antagen årlig produktionsstegring av 3 1/2 procent och en i proportion härtill stående ökning av antalet erforderliga ingenjörer angivits till 33 900 ingenjörer år 1965 och 51 600 år 1975.

I föregående års anslagsframställning uttalade överstyrelsen för yrkes-

utbildning den uppfattningen, att den skedda och den förutsebara snabba tekniska utvecklingen medfört, att den år 1957 gjorda prognosen saknade giltighet. Överstyrelsen ger ånyo uttryck för denna uppfattning och påvisar, att nya behovsområden efter hand framträder, inom vilka läroverksingenjörer erfordras.

Jag delar överstyrelsens bedömning rörande det växande behovet av ingenjörer på olika områden. Den av industriförbundets teknikerkommitté gjorda prognosen har erbjudit tidigare saknade hållpunkter för en bedömning av detta behovs omfattning. Det ligger emellertid i sakens natur, att de antaganden, som år 1957 kunde anses utgöra en hållbar grund för en bedömning av det framtida ingenjörsbehovet, numera förlorat i aktualitet till följd av den synnerligen snabba utvecklingen på detta område. Det synes mig på goda grunder kunna antagas, att den tekniska utvecklingen i accelererat tempo kommer att resa krav på ökad utbildning av ingenjörer, emedan behovet av arbetsinsatser av kvalificerad teknisk art troligen kommer att öka inte blott i takt med utan snabbare än den av bland annat den tekniska utvecklingen avhängiga allmänna produktionsökningen.

Frågan om den önskvärda utbildningskapaciteten på detta område har emellertid också en annan sida. Sålunda framhöll jag i föregående års statsverksproposition (VIII ht s. 638) att de tekniska läroverkens gymnasielinjer utgjorde ett viktigt led i våra samlade resurser för utbildningen på gymnasiestadiet och ett betydelsefullt alternativ till det allmänbildande gymnasiet med dess allt starkare elevtillströmning. Detta uttalande biträdades av riksdagen (SU 1960:77 s. 3). Åt samma uppfattning har 1955 års universitetsutredning givit uttryck, då den i sitt betänkande VI s. 184 f. uttalat den meningen, att en stigande andel av gymnasieorganisationens resurser bör sättas in på de yrkesutbildande specialgymnasierna. De remissinstanser, som uttalade sig häröver, anslöt sig till utredningens uppfattning, i ett flertal fall med än starkare understrykande av betydelsen av en sålunda utformad gymnasiepolitik.

Mot bakgrunden av det anförda och med erinran om vad jag i detta avseende uttalat i propositionen 1960:119 (s. 153 f.) och i direktiven för gymnasieutredningen bör givetvis ingen erinran riktas mot att de befintliga läroverken utbygges i enlighet med överstyrelsens förslag med ytterligare 11 intagningsavdelningar, varav 10 gymnasieavdelningar och 1 fackskolavdelning. Inom ramen av den sålunda utvidgade organisationen bör vid läroverket i Malmö inrättas en maskinteknisk gymnasielinje och vid läroverket i Västerås en treårig produktionsteknisk fackskollinje. Till frågan om inrättande av en mätningsteknisk linje återkommer jag i det följande.

På samma grunder och med hänvisning jämväl till det ådagalagda behovet av möjligheter till teknisk utbildning inom berörda delar av landet tillstyrker jag vidare upprättandet av ett nytt tekniskt läroverk i Kalmar och ett i Växjö. Skäl synes tala för att ett tekniskt läroverk inrättas också i Kristianstads län. Frågan härom bör dock ytterligare utredas av överstyrelsen för yrkesutbildning innan ställning härtill tages. Resultatet här-

av torde kunna redovisas i överstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1962/63.

Jag förordar således inrättande från och med budgetåret 1961/62 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma, av ett högre tekniskt läroverk i Kalmar och ett i Växjö, båda omfattande gymnasium med två parallellklasser av varje årskurs. Vid läroverket i Kalmar och preliminärt även vid läroverket i Växjö bör finnas maskinteknisk och byggnadsteknisk linje.

Det nyss anförda ger emellertid anledning också till övervägande av huruvida den tekniska läroverksorganisationens tillväxt alltjämt bör vara beroende av riksdagens år från år gjorda ställningstaganden i detalj i fråga om inrättande av nya intagningsavdelningar. De som motivering för inrättande av nya sådana avdelningar varje år åberopade siffrorna över antalet avvisade godkända sökande ådagalägger klart, att nuvarande ordning utgör en hämsko för utvecklingen av den utbildningsform, vars utveckling det såväl absolut som i relation till andra utbildningsformer finns särskilt starka skäl att främja. Jag förordar därför, att det överlåtes åt överstyrelsen för yrkesutbildning att — såsom redan skett när det gäller de allmänna läroverken och skolöverstyrelsen — årligen besluta om antalet intagningsavdelningar vid de högre tekniska läroverken. För överstyrelsens beslut härutinnan bör, under hänsynstagande till de tekniska läroverkens speciella förhållanden, gälla i princip motsvarande riktlinjer, som tillämpas beträffande de allmänna läroverken. Grundläggande bestämmelser härom torde böra utfärdas av Kungl. Maj:t. En nödvändig förutsättning för att denna delegering skall kunna ge avsett resultat i form av en ändamålsenligt balanserad expansion av gymnasieutbildningens kapacitet är också, att ett intimt samarbete etableras mellan de båda överstyrelserna och att dessa sålunda — såväl i sak som administrativt och organisatoriskt — effektivt koordinerar sina olika åtgärder med avseende på gymnasieorganisationen inom sina respektive verksamhetsområden. Jag utgår ifrån att sådan samordning kommer till stånd genom ämbetsverkens försorg vid bifall till vad jag här föreslagit.

Till grund för beräkningen av medelsbehovet för de tekniska läroverken torde få läggas överstyrelsens bedömning av den för ifrågavarande budgetår erforderliga läroverksorganisationens omfattning. Dock bör det givetvis även i fortsättningen ankomma på riksdagen att besluta om inrättande av nya tekniska läroverk. Likaledes bör det alltjämt tillkomma Kungl. Maj:t att besluta om linjeorganisationen vid de tekniska läroverken med iakttagande av att — bortsett från sådan specialisering av facklinje, som grundas på visst bemyndigande av 1956 års riksdag (jfr prop. 1956: 63 s. 59) — fråga om nya slag av facklinjer bör underställas riksdagens prövning.

Överstyrelsens förslag till anordnande vid de tekniska läroverken av en utbildningsväg för studenter från allmänbildande gymnasier innebär, att denna utbildning skulle omfatta fyra terminer. Sett utifrån detta ståndpunktstagande har överstyrelsen föreslagit en ändamålsenlig lösning

av härmed förknippade organisatoriska problem. Huruvida den ifrågasvarande utbildningen bör omfatta fyra eller tre terminer kan emellertid diskuteras. Utgångspunkten för ett ställningstagande härtill är givetvis, som överstyrelsen framhåller, att finna i kravet på att åtminstone flertalet studenter, som genomgår denna utbildning, verkligen uppnår ett utbildningsmål på gymnasieingenjörsexamens nivå. Ett av riksdagen i anslutning härtill uttalat önskemål är att utbildningen icke får bli för hårt pressad och att studiegången upplägges med hänsyn härtill.

För egen del tillstyrker jag, utan att däri inlägga ett ställningstagande till frågans slutliga lösning, att en försöksverksamhet med studentlinjer omfattande tre terminer igångsättes nästa budgetår, med början vårterminen 1962. För en sålunda upplagd försöksverksamhet anser jag i första hand tala dels det förhållandet att en icke obetydlig intagning av studenter i årskurs II, innebärande en studiegång omfattande 4 terminer, redan förekommer sedan flera år, dels önskemålet om att vinna erfarenhet av hur kort den ifrågasvarande studiegången kan vara för att utan olägenheter leda till det åsyftade målet. För en sålunda utformad försöksverksamhet talar därjämte, att det med hänsyn till den aktuella intagningssituationen vid de tekniska högskolorna torde kunna påräknas ett relativt gott rekryteringsunderlag för denna nya utbildningsväg. I syfte att garantera en tillfredsställande elevstandard bör dessutom uppställas vissa betygskrav för rätt till inträde vid studentlinjerna. Jag förordar, att försöksverksamheten tills vidare får omfatta högst tre studentlinjer, förlagda till läroverk, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Av överstyrelsen framlagda förslag rörande anordnande under budgetåret 1961/62 av vidareutbildning på läroverksingenjörsexamens grund, handledt privatistundervisning samt mätningsteknisk fackskolelinje vid högre tekniska läroverket i Härnösand har jag icke funnit mig kunna biträda.

Jag övergår så till att behandla överstyrelsens *a n s l a g s ä s k a n d e n* för nästa budgetår.

Mot överstyrelsens förslag att rektorstjänsterna vid läroverken i Kalmar och Växjö placeras i lönegrad Bp 1, avlöningsgrupp II, har jag ingen erinran (p. 1). Förslaget om uppflyttning av nio rektorstjänster i högre avlöningsgrupp (p. 2) är jag inte beredd att ta ställning till. Förslagen rörande biträdande rektorstjänster vid läroverken i Stockholm och Göteborg (p. 3 och 4) kan jag inte biträda.

Med hänsyn till den utvidgning av de nuvarande läroverkens organisation, som föranledes av tidigare fattade beslut och av mig här förordade utvidgningar, bör antalet nya lektorstjänster vid befintliga läroverk samt de båda föreslagna nya läroverken för nästa budgetår bestämmas till 43 (p. 5).

I enlighet med hittills tillämpade principer föreslår jag, att en adjunkts-tjänst i Ae 23 ordinariesättes på de i propositionen 1956: 63 s. 110 angivna villkoren (p. 6).

Jag tillstyrker vidare, att vid ett vart av de föreslagna läroverken i Kalmar och Växjö inrättas en vaktmästartjänst i Ao 8; för övrigt kan jag endast förorda en utökning av antalet vaktmästartjänster och tekniska biträdestjänster med sammanlagt 6 nya tjänster. I fråga om arten och fördelningen av dessa tjänster torde Kungl. Maj:t efter förslag av överstyrelsen för yrkesutbildning få meddela beslut (p. 7 och 8).

I fråga om antalet nya adjunktstjänster kan jag tillstyrka inrättande av 18 nya adjunktstjänster i Ae 23, varigenom en oförändrad andel av undervisningen i läroämnena kommer att bestridas av adjunkter (p. 6 och 9).

Den ökning av timlärarbehovet, som följer av överstyrelsens förslag, ökar ytterligare som en följd av skillnaden mellan antalet av överstyrelsen och av mig föreslagna lektors- och adjunktstjänster (p. 10).

De ökade kostnaderna för skolläkare m. m. och för arvoden åt bibliotekarier är av huvudsakligen automatisk natur (p. 11 och 12). Av i huvudsak samma natur är vidare förslaget om inrättande av två maskinisttjänster, de ökade kostnaderna för gymnastiklärare, för biträdeshjälp på rektorsexpeditionerna, för påbyggnadskurser samt för teknisk privatistexamen (p. 13, 14, 15, 17 och 18). Vad överstyrelsen föreslagit i fråga om minskade kostnader för arvoden till eldar- och vaktmästargöromål m. m. sammanhänger med det av överstyrelsen framlagda förslaget till utökning av den tekniska biträdespersonalen. Med hänsyn till vad jag i detta avseende föreslagit räknar jag för ifrågavarande arvoden med oförändrat belopp i förhållande till innevarande budgetår (p. 16).

Vid bifall till vad jag förordat beträffande de föreslagna nya utbildningsformerna bör här beräknas medel för anordnande av tre studentlinjer vårterminen 1962. Kostnaderna för dessa kan beräknas till i runt tal 80 000 kronor.

Kostnaderna för vardera av de nya läroverken i Kalmar och Växjö beräknar jag till 185 000 kronor. Jag förordar därvid, såvitt gäller tjänster på personalförteckningen, att följande tjänster inrättas vid vardera läroverket, nämligen en rektorstjänst i Bp 1, avlöningsgrupp II, två lektorstjänster i Ao 26 eller 24, en vaktmästartjänst i Ao 8 samt en adjunktstjänst i Ae 23. Dessa tjänster är medräknade i mina förut redovisade ställningstaganden till överstyrelsens under skilda punkter framförda förslag.

På grundval av vad jag här föreslagit, beräknar jag, med beaktande jämväl av övriga automatiska utgiftsförändringar samt förändringar under inkomstposten hyror och hyresersättningar m. m., den sammanlagda höjningen av förevarande avlöningsanslag för nästa budgetår till 4 329 000 kronor, vilket innebär, att anslaget bör uppföras med $(16\,506\,000 + 4\,329\,000 =) 20\,835\,000$ kronor. Anslaget torde böra fördelas på utgifts- och inkomstposter på sätt som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning från och med budgetåret 1961/62, meddela de bestämmelser, som föranledes av vad jag föreslagit rörande ordningen för beslut om antalet intagningsavdelningar vid de högre tekniska läroverken;

2. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning från och med budgetåret 1961/62, meddela de bestämmelser, som föranledes av vad jag föreslagit rörande försöksverksamhet med studentlinjer vid högre tekniska läroverk;

3. besluta, att i Kalmar och Växjö skall från och med budgetåret 1961/62 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt upprättas högre tekniska läroverk under villkor, att städerna åtager sig tillhandahålla för läroverken erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall, motsvarande kontant ersättning;

4. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de högre tekniska läroverken, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

5. godkänna följande avlöningsstat för de högre tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	9 277 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a) Arvoden åt skolläkare m. m., <i>förslagsvis</i>	77 800
b) Arvoden åt bibliotekarier, <i>förslagsvis</i>	28 700
	106 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	7 531 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 741 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	354 500
Summa kronor	21 010 300

Särskilda uppbördsmedel

Hyror och hyresersättningar m. m.	175 300
--	---------

Nettoutgift kronor	20 835 000
--------------------	------------

6. till *Högre tekniska läroverk: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 20 835 000 kronor.

[145] 44. Högre tekniska läroverk: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 298 000	1 254 539
1959/60	1 643 000	1 454 257
1960/61 (statsliggaren s. 800)	1 761 000	
1961/62 (förslag)	2 227 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 786 000 kronor enligt följande sammanställning. Av den föreslagna höjningen hänför sig 87 400 kronor till de under föregående punkt föreslagna nya läroverken i Kalmar och Växjö.

1. Ökade kostnader för reseersättningar till examensombud (nu 26 000)	+	4 000
2. Ökade kostnader för rese- och flyttningersättningar åt befattningshavare (nu 30 000)	+	10 000
3. Ökade kostnader för bränsle, lyse och vatten (nu 659 000)	+	229 000
4. Ökade kostnader för övriga expenser (nu 775 000)	+	495 000
5. Ökning av anslagsposten till ersättning för borttagna elevavgifter (nu 315 500)	+	53 000
6. Ökning av posten till särskilda uppbördsmedel (nu 65 200)	—	5 000
		+ 786 000

Ur överstyrelsens framställning inhämtas beträffande förslaget under punkten 4 följande.

För budgetåret 1961/62 begär de läsåret 1959/60 i gång varande läroverken sammanlagt 1 074 700 kronor, varav på städlöner skulle falla 641 000 kronor, på övriga kostnader för städning 85 100 kronor och på andra kostnader under övriga expenser 348 600 kronor. Om man härutöver för vartdera av de nya läroverken i Halmstad och Skövde räknar med (15 000 + 2 000 + 10 000 =) 27 000 kronor och för vartdera av de föreslagna läroverken i Kalmar och Växjö med (15 000 + 2 000 + 15 000 =) 32 000 kronor blir totalbeloppet (1 074 700 + 2 × 27 000 + 2 × 32 000 =) 1 192 700 kronor.

De läsåret 1959/60 i gång varande läroverkens utgifter under denna delpost budgetåret 1959/60 uppgick till, för städlöner cirka 420 000 kronor, för övriga städningskostnader cirka 55 000 kronor och för andra kostnader cirka 250 000 kronor, eller sammanlagt cirka 725 000 kronor. Anslaget för övriga expenser var detta budgetår 660 000 kronor. Underskottet har delvis

kunnat täckas genom att överstyrelsen ställt medel till förfogande ur det av överstyrelsen disponerade beloppet å 50 000 kronor.

De i allmänhet otillräckliga expensanslagen har under många år vållat läroverken stora bekymmer, och särskilt bekymmersamt har läget varit i fråga om kostnaderna för städning. Av sistnämnda kostnader kan man räkna med att mellan 85 och 90 procent faller på löner för städpersonal. Då dessa löner regleras genom kollektivavtal samt de träffade avtalen om städning följer vissa fastställda normer, har läroverken praktiskt taget icke några möjligheter att påverka dessa kostnader.

Överstyrelsen finner med beaktande av de från och med den 1 januari 1961 ytterligare ökade lönekostnaderna, att till övriga expenser skulle för budgetåret 1961/62 erfordras sammanlagt 1 270 000 kronor i enlighet med följande fördelning, varvid beloppet till löner till städningspersonal bör uppföras som en särskild post och betecknas förslagsvis.

1. Löner till städningspersonal, <i>förslagsvis</i>	738 500
2. Övriga kostnader för renhållning och städning	95 000
3. Andra kostnader under övriga expenser	366 500
4. Till överstyrelsens disposition	70 000
	1 270 000

Kostnadsökningen under delposten till övriga expenser blir härigenom som tidigare angivits 495 000 kronor.

Utgifterna för omkostnader för vartdera av de föreslagna nya läroverken i Kalmar och Växjö beräknar överstyrelsen till, för bränsle, lyse och vatten 10 000 kronor, för städlöner 15 700 kronor och för övriga kostnader under delposten till övriga expenser 17 000 kronor. Härtill bör läggas 2 000 kronor i ersättning för borttagna elevavgifter och avdrag göras med 1 000 kronor för särskilda uppbördsmedel.

För ett nytt läroverk beräknas således kostnadsökningen under anslaget uppgå till 43 700 kronor och för de båda föreslagna läroverken till sammanlagt 87 400 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till det ökade antalet avgångsklasser vid de tekniska läroverken tillstyrker jag en uppräknig av anslagsposten till reseersättningar till examensombud med 3 000 kronor (p. 1). De av överstyrelsen beräknade anslagshöjningarna under punkterna 2, 3 och 5 samt inkomstökningen under punkt 6 är huvudsakligen av automatisk natur och föranleder ingen erinran från min sida.

Beträffande anslagsposten till övriga expenser kan jag endast tillstyrka en uppräknig med 176 000 kronor, varav för de föreslagna läroverken i Kalmar och Växjö beräknats ett belopp av 52 000 kronor. För att denna post skall kunna beräknas säkrare än för närvarande torde överstyrelsen för yrkesutbildning till nästkommande anslagsframställning böra närmare utreda, vilka städningskostnader som, vid tillvaratagande av alla besparingsmöjligheter, direkt följer av läroverkslokalernas omfattning och karak-

tär samt gällande kollektivavtal för städningspersonal. Samråd bör därvid äga rum med statens städningskonsulent.

Vid bifall till vad jag nu förordat, torde anslaget för budgetåret 1961/62 böra uppföras med $(1\,761\,000 + 3\,000 + 10\,000 + 229\,000 + 176\,000 + 53\,000 - 5\,000 =) 2\,227\,000$ kronor, vilket innebär en höjning med 466 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 227 000 kronor.

[146] 45. **Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 535 000	1 277 436
1959/60	2 095 000	1 776 049
1960/61 (statsliggaren s. 801)	2 230 000	
1961/62 (förslag)	2 500 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 1 395 000 kronor enligt följande sammanställning. Av den föreslagna höjningen hänför sig 316 000 kronor till föreslagna nya läroverk i Kalmar och Växjö samt 220 000 kronor till föreslagen mätningsteknisk linje vid läroverket i Härnösand.

1. Böcker, samlingar och undervisningsmateriel (nu 160 000)	+	57 500
2. Materiel m. m. till laborationer (nu 170 000)	+	57 500
3. Laboratorieutrustning m. m. (nu 1 820 000)	+	1 160 000
4. Till överstyrelsens disposition (nu 80 000)	+	120 000
		+ 1 395 000

Ur överstyrelsens motivering för dessa förslag inhämtas bland annat följande.

1—2. Under dessa poster har för de i gång varande läroverken begärts sammanlagt $(233\,500 + 243\,000 =) 476\,500$ kronor, det vill säga en ökning med 146 500 kronor. För de föreslagna läroverken i Kalmar och Växjö beräknar överstyrelsen vidare sammanlagt 16 000 kronor.

På grund av pågående utvidgning föreligger ett ökat behov av anslag för ändamål, varom är fråga. Priset på böcker och annan materiel ökar ständigt. För att kunna upprätthålla samma standard vid läroverken fordras en ökning av anslaget. Då nuvarande standard på intet sätt är hög — snarast ligger den under vad som får anses försvarligt med hänsyn till teknikens utveckling — finner överstyrelsen det nödvändigt att begära medel även för viss standardförbättring. Överstyrelsen anser dock, att vissa nedskärningar kan göras i de begärda beloppen, samt räknar med ett anslag för ändamålet (inberäknat läroverken i Kalmar och Växjö) på sammanlagt 445 000 kronor, varav 217 500 kronor för böcker m. m. och 227 500 kronor

för materiel m. m. till laborationer. Under post 1 har därvid beräknats fyra engångsanslag till bibliotek, ett vart å 3 000 kronor. Kostnadsökningen skulle bli 57 500 kronor å vardera anslagsposten.

3. Från de under läsåret 1959/60 i gång varande läroverkens sida har begärts sammanlagt cirka 5 600 000 kronor. I flera fall rör det sig om medel för en planläggning för flera år framåt. Räknar man med 125 000 kronor för vardera av de nya läroverken i Halmstad och Skövde, 150 000 kronor för vardera av de föreslagna läroverken i Kalmar och Växjö samt 220 000 kronor för den föreslagna mätningstekniska linjen, skulle totalsumman bli cirka 6 370 000 kronor.

Överstyrelsen, som finner att den begärda utrustningen i stort sett är nödvändig men att upprustningsprogrammet i vissa fall kan utsträckas över två eller flera år, föreslår, att för budgetåret 1961/62 beräknas ett sammanlagt belopp av 2 980 000 kronor, att disponeras av läroverken. Härav är 150 000 kronor beräknade för vardera av de föreslagna läroverken i Kalmar och Växjö samt 220 000 kronor för den föreslagna mätningstekniska utbildningen i Härnösand. Avdrages dessa belopp, uppgår ökningen till (2 980 000 — 520 000 — 1 820 000 =) 640 000 kronor. Tager man hänsyn till den pågående kraftiga utbyggnaden av läroverksorganisationen samt till nödvändigheten av att öka standarden på laboratorierna med hänsyn till teknikens synnerligen snabba utveckling ävensom till att det här är fråga om mycket kostnadskrävande materiel, kan överstyrelsen icke finna annat än att denna kostnadsökning är befogad.

4. Till överstyrelsens disposition står innevarande budgetår ett belopp av 80 000 kronor för fördelning mellan läroverken i mån av behov för *dels* inköp av instrument för skolhälsovården, *dels* särskilda påbyggnadskurser, *dels* kostnader för försöksverksamhet i samband med laborationer och övningar *dels* ock annat särskilt uppkommande behov. Den övervägande delen av anslaget har hittills använts för inköp av materiel till de särskilda påbyggnadskurserna.

Överstyrelsen föreslår, att detta belopp höjes med 120 000 kronor till 200 000 kronor. Højningen avses i första hand för den planerade vidareutbildningen av läroverksingenjörer samt i någon mån också för planerad »handledld undervisning» för teknisk privatistexamen. Överstyrelsen understryker vikten av att det för vidareutbildningen ges sådana resurser, att materiel av högsta klass kan anskaffas, vilket är nödvändigt, om utbildningen skall kunna leda till avsett resultat.

Departementschefen. Under hänvisning till de betydande højningar av detta anslag som ägt rum tidigare år samt till den stora reservationen på anslaget, 930 000 kronor vid senaste budgetårsskifte och 611 000 kronor vid det närmast föregående, anser jag mig inte kunna tillstyrka någon ökad medelsanvisning i vad gäller befintliga läroverk.

För vardera av de föreslagna läroverken i Kalmar och Växjö räknar jag med ett medelsbehov av 135 000 kronor, fördelat med 125 000 kronor på anslagsposten till laboratorieutrustning m. m. och med 5 000 kronor på vardera av anslagsposterna till böcker, samlingar och undervisningsmateriel respektive materiel m. m. till laborationer.

Jag förordar sålunda en höjning av anslaget med 270 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor.

[147] **46. Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	62 000	32 333
1959/60	1 000	83 851
1960/61 (statsliggaren s. 802)	60 000	
1961/62 (förslag)	60 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 340 000 kronor. Härav beräknar överstyrelsen för föreläsningsverksamhet 40 000 kronor och för fortbildningskurser 300 000 kronor.

Av anslagsframställningen framgår att hos överstyrelsen anmälts önskemål om anordnande av ett tiotal fortbildningskurser till en kostnad av sammanlagt cirka 250 000 kronor. Enligt senare lämnade uppgifter har ytterligare ett betydande antal framställningar om kurser gjorts, varigenom den sammanlagda beräknade kostnaden stigit till drygt 500 000 kronor. Vissa av dessa kurser har angivits utgöra endast en i liten skala planerad försöksverksamhet. Det verkliga behovet av sådana kurser skulle sålunda vara betydligt större. Överstyrelsen erinrar om, att den snabba tekniska utvecklingen ställer växande krav på ingenjörernas teoretiska kunskaper och framhåller, att stora områden inom matematiken och de grundläggande naturvetenskapliga ämnena, vilka blott för några år sedan saknade praktisk-teknisk betydelse, i dag är i hög grad aktuella. Bristande kunskaper inom dessa områden försvårar tillämpningen av nya tekniska landvinningar. Överstyrelsen hänvisar till att statens tekniska forskningsråd nyligen konstaterat, att landets näringsliv i alltför liten utsträckning och med avsevärd försening tillämpar nya tekniska och naturvetenskapliga rön.

Departementschefen. Någon höjning av detta anslag har jag vid fördelningen av tillgängliga resurser för olika ändamål inom yrkesutbildningens område inte ansett mig kunna ge utrymme för. Jag förordar, att anslaget uppföres med oförändrat belopp för budgetåret 1961/62 och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

[148] **47. Bidrag till handelsgymnasier.** I enlighet med av Kungl. Maj:t den 18 januari 1957 givet uppdrag har överstyrelsen för yrkesutbildning verkställt översyn av gällande bestämmelser rörande handelsgymnasierna. Förslag i ämnet avgavs av överstyrelsen i anslutning till anslagsäskandena för budgetåret 1958/59. Dessa förslag, som även åren därefter av överstyrelsen framförts i samband med äskandena under förevarande anslag, hittills rubricerat Understöd åt handelsgymnasier, har ej tidigare föranlett förslag till riksdagen från Kungl. Maj:ts sida. Jag har emellertid nu bedömt det vara möjligt att framlägga förslag om en reformering och utbyggnad av handelsgymnasieorganisationen och avser att senare föreslå, att proposition i ämnet föreläggas 1961 års riksdag. I avvaktan härpå torde anslaget i rikstatsförslaget böra uppföras med ett preliminärt beräknat belopp av 4 343 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till handelsgymnasier* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 4 343 000 kronor.

[149] **48. Vissa kostnader för handelsgymnasieexamen**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	30 000	29 433
1959/60	35 000	43 490
1960/61 (statsliggaren s. 808)	42 000	
1961/62 (förslag)	50 000	

Från detta anslag bestrides från och med budgetåret 1958/59 dels kostnaderna för avgångsexamen från handelsgymnasierna, dels ock kostnaderna för handelsgymnasieexamen för elever från enskild undervisning.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 13 000 kronor. Härav belöper 8 000 kronor på ökade kostnader till följd av ett växande antal examinander. Överstyrelsen hemställer vidare om vissa höjningar av de av Kungl. Maj:t fastställda arvoden, som utgår för skilda uppdrag i samband med examina. Som skäl för dessa höjningar, vilka skulle medföra en kostnadsökning med omkring 5 000 kronor, anföres, att det under de senaste åren varit svårt att engagera rektors- och lärarpersonal för medverkan i privatistexamen. På grund av svårigheten att erhålla lärare på examensorten som examinatorer har kostnaden för resor och traktamenten ökat betydligt.

Departementschefen. Jag är icke beredd tillstyrka annan uppräknig av detta anslag än med 8 000 kronor för täckande av de till följd av ett växande antal examinander ökade kostnaderna. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för handelsgymnasieexamen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

Yrkesskolor m. m.

[150] 49. Konstfackskolan: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 300 000	1 185 273
1959/60	1 312 500	1 322 455
1960/61 (statsliggaren s. 803)	1 375 500	
1961/62 (förslag)	1 531 000	

Kostnaderna för konstfackskolan har intill utgången av juni 1960 fördelats mellan staten och Stockholms stad enligt grunder, som i propositionen 1945: 296 underställts riksdagen för godkännande. I enlighet med vad i nämnda proposition förutsatts har grunderna för fördelning av kostnaderna mellan staten och staden sammanfattats och preciserats i ett mellan parterna ingånget avtal.

Den 18 januari 1957 har Kungl. Maj:t uppdragit åt en särskilt tillkallad sakkunnig att utreda frågan om fördelningen mellan staten och Stockholms stad av kostnaderna för konstfackskolan och därmed sammanhängande spörsmål, med uppdrag tillika att å statens vägnar upptaga förhandlingar med Stockholms stad om de ändringar av avtalet, vartill utredningen kan ge anledning (jfr 1957 års VIII ht s. 657 och 658). Denna utredning har ännu inte slutförts. Från såväl statens som stadens sida har ifrågavarande avtal uppsagts till upphörande med utgången av juni 1960.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 203 100 kronor till 1 578 600 kronor. Højningen betingas, förutom av automatiska utgiftsförändringar med i runt tal 130 000 kronor — främst föranledda av höjda löner och arvoden — av förslag om inrättande av tre nya tjänster vid skolan, därav en lektorstjänst i Ae 23 för metodikundervisning vid teckningslärarinstitutet, en vaktmästartjänst i Ae 7 och en kanslibiträdestjänst i samma lönegrad. Vidare föreslås uppflyttning av tjänsten som biträdande rektor från ABp 25 till ABp 26 samt højning av utgående arvoden till föreläsare och speciallärare. Sistnämnda arvoden har fastställts genom av Kungl. Maj:t den 31 maj 1957 meddelade föreskrifter.

Bidraget från Stockholms stad har av överstyrelsen upptagits till 273 600 kronor, innebärande en højning i förhållande till innevarande budgetår med 11 800 kronor eller 5 procent.

Stockholms stadsfullmäktige har anmält, att i förslag till stadens utgiftsstat för år 1961 uppförts ett förslagsanslag till Konstfackskolan å 188 200 kronor, avseende stadens bidrag för andra halvåret 1961.

Departementschefen. I avvaktan på slutförandet av nyssnämnda utredning förutsätter jag, att överenskommelse träffas med Stockholms stad om

att det uppsagda avtalet om kostnadsfördelningen mellan staten och Stockholms stad provisoriskt förlänges att gälla till och med budgetåret 1961/62.

Jag är icke beredd att tillstyrka någon annan uppräknings av anslaget än som betingas av automatiska utgiftsförändringar. Jag beräknar dessa till i runt tal 155 500 kronor. Anslaget bör således uppföras med (1 375 500 + 155 500 =) 1 531 000 kronor, att fördelas på olika poster på sätt som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för konstfackskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	531 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	37 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	885 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	315 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	21 800
Summa kronor	1 792 800

Särskilda uppbördsmedel

1. Elevavgifter, <i>förslagsvis</i>	22 000
2. Avkastning av Sjöstedtska fonden	2 880
3. Bidrag från Stockholms stad, <i>förslagsvis</i>	236 920
Nettoutgift kronor	261 800

b) till *Konstfackskolan*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 531 000 kronor.

[151] 50. Konstfackskolan: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	250 000	123 934
1959/60	250 000	235 603
1960/61 (statsliggaren s. 804)	200 000	
1961/62 (förslag)	200 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 200 000 kronor, och räknar därvid, med hänsyn till den pågående utredningen om fördelningen av kostnaderna för konstfackskolan, med oförändrat bidrag från Stockholms stad.

Departementschefen. I enlighet med vad överstyrelsen föreslagit tillstyrker jag, att detta anslag för budgetåret 1961/62 uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konstfackskolan: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

[152] **51. Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	375 900	715 146
1959/60	276 000	821 804
1960/61 (statsliggaren s. 805)	80 000	
1961/62 (förslag)	85 000	

Under detta anslag har, utom för den ordinarie anskaffningen av undervisningsmateriel m. m., för ettvarit av budgetåren 1957/60 även beräknats medel för statens bidrag till kostnaderna för inredning, inventarier och undervisningsmateriel till konstfackskolans nybyggnad. Medel för sistnämnda ändamål har sålunda för budgetåret 1957/58 upptagits med 1 000 000 kronor, för budgetåret 1958/59 med 300 000 kronor och för budgetåret 1959/60 med 200 000 kronor eller med tillhopa 1 500 000 kronor. Det för innevarande budgetår uppförda anslaget avser däremot i sin helhet endast ordinarie anskaffning vid skolan.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget uppräknas med 12 000 kronor till 92 000 kronor. Av den föreslagna höjningen hänför sig 5 000 kronor till ökade kostnader för modellarvoden, 3 000 kronor till uppräkning av medlen för biblioteksändamål och 4 000 kronor till uppräkning av medlen för anskaffande av förbrukningsmateriel. Överstyrelsen har utgått från en höjning jämväl av Stockholms stads bidrag med lägst 3 400 kronor till 18 900 kronor.

Departementschefen. Jag kan endast tillstyrka en höjning av detta anslag med 5 000 kronor, svarande mot de ökade kostnaderna för modellarvoden. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 85 000 kronor.

[153] **52. Bidrag till driften av centrala yrkesskolor**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	15 100 000	17 473 644
1959/60	17 815 000	19 165 131
1960/61 (statsliggaren s. 810)	21 365 000	
1961/62 (förslag)	27 000 000	

Ur detta anslag skall enligt gällande bestämmelser bestridas statsbidrag till driftkostnader vid följande slag av centrala yrkesskolor, nämligen centrala verkstadsskolor, statsunderstödda sjömannsskolor, de kommunala tekniska skolorna i Hässleholm, Katrineholm och Örnsköldsvik ävensom de andra skolor och kurser, som Kungl. Maj:t i särskild ordning bestämmer. Föreskrifter om statsbidrag är meddelade i kungörelsen 1957: 480 (ändrad 1958: 361, 1959: 376 och 1960: 303). Gällande bestämmelser innebär i huvudsak följande.

För driften av centrala verkstadsskolor utgår statsbidrag till kostnaderna för *avlöning* åt rektor, fast anställd yrkeslärare och fast anställd ämneslärare å befattning, som inrättats efter Kungl. Maj:ts medgivande, samt åt vikarier för dessa befattningshavare ävensom åt andra timlärare i princip med belopp, som motsvarar skolans samtliga minimilönekostnader. Rektors och lärares löner har i fråga om beloppen knutits till löneklass å löneplan A i statens löneförordning respektive timarvode enligt timlärarkungörelsen. Förändringarna i löneläget för statstjänstemännen påverkar således automatiskt de författningsenligt utgående bidragen till avlöning åt lärare vid dessa skolor.

Utom till lönekostnader utgår statsbidrag bland annat till *övriga kostnader* med ett belopp av 8 000 kronor för år och yrkesavdelning.

Till driften av *övriga centrala yrkesskolor* utgår statsbidrag till heltidskurs med normalläsår till *avlöning* åt rektor och lärare med belopp, som enligt huvudregeln skall motsvara hela avlöningskostnaden och som är maximerat till vissa normalbelopp, vilka motsvarar lönebeloppen enligt vissa löneklasser å löneplan A i statens löneförordning. Statsbidrag utgår vidare till *övriga kostnader* med följande belopp: vid kurs för industri och hantverk av verkstadsskolekaraktär med 8 000 kronor för år, vid kurs för handel samt kurs för industri och hantverk av övervägande teoretisk karaktär med 1 500 kronor för år samt vid kurs för husligt arbete med 2 000 kronor för år. Statsbidragen till deltidskurser och till ersättning åt föreläsare beröres under närmast följande anslagspunkt.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 7 635 000 kronor till 29 000 000 kronor med den fördelning av höjningen som framgår av följande sammanställning.

1. Ökat medelsbehov på grund av verksamhetens utbyggnad och andra automatiskt verkande faktorer	+ 5 636 000
2. Ökat medelsbehov vid föreslagen höjning av bidraget till övriga kostnader med hänsyn till sedan 1955 inträffade förändringar i priser och löner	+ 1 384 300
3. Ökat medelsbehov vid föreslagen höjning av statsbidraget till lärarlöner vid kommunala tekniska skolor	+ 773 000
4. Ökat medelsbehov vid inrättande av 10 nya ämneslärartjänster vid centrala verkstadsskolor	+ 70 290
	+ 7 863 590
för avrundning uppfört med	+ 7 635 000

Ur överstyrelsens framställning inhämtas beträffande de olika förslagen bland annat följande.

2. Bidraget till övriga kostnader ersätter tidigare bidrag till komplettering av stadigvarande undervisningsmateriel samt till underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel. Det avses också (prop. 1955: 139 s. 92) utgöra bidrag till vissa administrationskostnader. I de senare ingår till väsentlig del lönekostnader. Lönerna har stigit väsentligt sedan förslaget om bidragsbeloppens storlek framlades. Prisutvecklingen är i detta sammanhang av betydelse, eftersom bidraget även skall möjliggöra för skolorna att underhålla undervisningsmaterielen och ersätta försliten sådan.

Överstyrelsen anser det synnerligen befogat, att bidraget till övriga kostnader ökas med hänsyn till de inträffade förändringarna av priser och löner och framhåller att det är väsentligt, att detta bidrag hålles så högt, att huvudmännen icke underlåter att i erforderlig mån tillse, att underhåll och komplettering av undervisningsmateriel sker. Höjning bör enligt överstyrelsens mening ske med omkring 25 procent. Bidraget har, när det gäller kurser för handel samt för industri och hantverk av övervägande teoretisk karaktär ävensom för husligt arbete, från början satts lägre än som kan anses skäligt. En ytterligare justering uppåt av bidragen för dessa kurser bör därför ske med omkring 15 procent. För kurs vid teknisk skola bör bidraget ökas ännu mer. Överstyrelsen föreslår, att de i det föregående omnämnda beloppen för olika kurser höjes till respektive 10 000 kronor för kurs för industri och hantverk av verkstadsskolekaraktär, 2 100 kronor för kurs för handel och för annan kurs för industri och hantverk av övervägande teoretisk karaktär än kurs vid teknisk skola, 3 000 kronor för kurs av sistnämnt slag vid teknisk skola och 2 800 kronor för kurs för husligt arbete.

3. Vid de tekniska skolorna är lönenivån generellt sett något högre än eljest vid yrkesskolor i gemen och det har visat sig, att nuvarande regler icke ger den hundraprocentiga täckning av lärarlönekostnaden som avsetts. Från huvudmännen för de berörda centrala skolorna har detta framhållits samtidigt som man pekat på, att det icke kan vara rimligt, att berörda kommuner skall bära så väsentliga lärarlönekostnader, som det här kan bli fråga om.

Överstyrelsen anser starka skäl tala för att reglerna för statsbidrag till de centrala tekniska skolorna ändras och föreslår, att statsbidraget för heltidskurs med normalläsår skall utgå med belopp motsvarande hela avlöningskostnaden, dock att bidraget i denna del icke må överstiga 3/2 av de kon-

tanta avlöningsförmåner som för budgetåret skulle ha tillkommit en å orten stationerad tjänsteman, placerad i 23 löneklassen å löneplan A. En sådan bidragsregel synes i dagens läge komma att ge ett bidrag av den storleksordningen, att det i allmänhet kan förväntas ge i det närmaste full täckning för lönekostnaderna.

Departementschefen. Jag kan inte förorda andra höjningar av detta anslag för nästa budgetår än sådana som är av automatisk natur. Mot överstyrelsens beräkning av dessa har jag ingen erinran.

Överstyrelsens förslag om inrättande av tio nya ämneslärtjänster vid de centrala verkstadsskolorna föranleder i och för sig ingen erinran från min sida. Frågan härom är emellertid av den natur, att det ankommer på Kungl. Maj:t att fatta beslut, varför något ställningstagande nu inte erfordras. Någon uppräknings av anslaget med hänsyn särskilt till detta förslag finner jag ej anledning föreslå.

Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 5 635 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av centrala yrkesskolor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 27 000 000 kronor.

[154] 53. Bidrag till driften av lokala yrkesskolor

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	42 000 000	48 248 837
1959/60	55 000 000	59 720 347
1960/61 (statsliggaren s. 812)	80 000 000	
1961/62 (förslag)	92 000 000	

Bestämmelserna rörande statsbidragsgrunderna för de lokala yrkesskolorna finns i kungörelsen 1957: 480 (ändrad 1958: 361, 1959: 376 och 1960: 303) och innebär, såvitt gäller driftbidrag, i huvudsak följande.

K o m m u n a l a y r k e s s k o l o r: Till *heltidskurs* utgår statsbidrag dels med 78 procent av en beräknad normallönekostnad, dels med visst årligt belopp till övriga kostnader, nämligen 8 000 kronor till kurs för industri och hantverk av verkstadsskolkaraktär eller kurs, som bedömes eljest vara av sådan art, att den bör föras till denna grupp, 1 000 kronor till kurs för handel samt kurs för industri och hantverk av övervägande teoretisk karaktär, samt 1 500 kronor till kurs för husligt arbete. Den beräknade normallönekostnaden utgör för industri- och hantverksskurser 4/3 av lönen enligt löneklass 17, för handelskurser och andra övervägande teoretiska kurser 4/3 av lönen enligt löneklass 20 och för husligt arbete 4/3 av lönen enligt löneklass 16. Statsbidrag till *deltidskurs* utgår med nio kronor 85 öre per undervisningstimme, dock att, då särskilda skäl föreligger, bidrag må utgå med högst 14 kronor 60 öre. Till *inbyggd skola* inom industri och hant-

verk samt, med viss begränsning, inbyggd skola inom det husliga arbetets område utgår statsbidrag för teoriundervisning enligt samma grunder som till deltidskurs samt för undervisning i yrkesarbete med ett belopp av, för förstnämnda slag av skolor högst 13 000 kronor och för sistnämnda slag av skolor högst 10 800 kronor för år. För annan inbyggd skola inom det husliga arbetets område än sådan, som utbildar personal för sjukvård, utgår statsbidrag endast efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall. Statsbidrag till ersättning åt föreläsare utgår med 75 procent av verkliga kostnaden, dock högst 25 kronor för föreläsningstimme, när rese- och traktementsersättning icke utgår till föreläsare, och högst 50 kronor för föreläsningstimme, när sådan ersättning utgår.

Enskilda yrkesskolor: Enskilda yrkesskolor indelas i statsbidragshänseende i två grupper, A-skolor och B-skolor. Kungl. Maj:t bestämmer till vilken grupp skola skall hänföras. Till A-skola utgår statsbidrag efter samma grunder som gäller för lokal yrkesskola. Till B-skola utgår statsbidrag med belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 16 000 000 kronor till 96 000 000 kronor. Højningen hänför sig till följande förslag.

1. Ökat medelsbehov på grund av skedd och väntad utbyggnad	+ 10 000 000
2. Højning av statsbidraget till övriga kostnader vid heltidskurser	+ 3 140 000
3. Højning av statsbidraget till deltidskurser från 9 kronor 85 öre respektive 14 kronor 60 öre per undervisningstimme till 11 kronor respektive 16 kronor 40 öre	+ 2 484 000
4. Statsbidrag till inbyggda skolor inom handelns område samt till företagsskolor inom handelns och det husliga arbetets områden	+ 200 000
	+ 15 824 000
eller avrundat	+ 16 000 000

Ur överstyrelsens motivering för dessa anslagshøjningar inhämtas bland annat följande.

1. Med ledning av inkomna ansökningar kan det beräknas, att statsbidrag för innevarande budgetår kommer att beviljas med omkring 83 000 000 kronor, och det kan förväntas att summan för budgetåret 1961/62 kommer att stiga till över 95 000 000 kronor.

Deltidskurser kommer emellertid icke alltid till stånd i den omfattning, som skolorna planerat, och anslagsbelastningen kan antagas i viss omfattning falla på ett följande budgetår. De anförda siffrorna ger dock vid handen, att en avsevärd uppräknings av anslaget är erforderlig. Vid oförändrade bidragsgrunder torde anslagsbehovet, med beaktande av vad i övrigt här

anförts, icke komma att understiga 90 000 000 kronor, vilket innebär en automatisk kostnadsökning med 10 000 000 kronor.

2. Överstyrelsen har under föregående anslagspunkt föreslagit, att statsbidraget till övriga kostnader vid heltidskurser vid centrala yrkesskolor ökas. Samma skäl för en höjning av detta bidrag föreligger i fråga om lokala yrkesskolor, och överstyrelsen föreslår, att det årliga bidraget per heltidskurs med normalläsår — nu 8 000 kronor vid kurs för industri och hantverk av verkstadsskolkaraktär, 1 000 kronor vid kurs för handel samt för industri och hantverk av övervägande teoretisk karaktär och 1 500 kronor vid kurs för husligt arbete — höjes till respektive 10 000, 1 400 och 2 100 kronor.

Merkostnaderna för genomförandet av detta förslag beräknas till omkring $(1\,200 \times 2\,000 + 800 \times 400 + 700 \times 600 =) 3\,140\,000$ kronor.

3. Överstyrelsen har i det föregående föreslagit höjning av statsbidraget till övriga kostnader vid heltidskurser. Den för sådana kostnader beräknade andelen av statsbidraget för deltidskurser — respektive 1 och 2 kronor — bör också ökas med hänsyn till ökade löner (administration) och ökade priser på varor och tjänster i övrigt. Överstyrelsen föreslog föregående år en höjning med respektive 15 öre och 30 öre per undervisningstimme, varvid bidragsbeloppen skulle komma att uppgå till lägst $(9.85 + 0.15 =) 10$ kronor och högst $(14.60 + 0.30 =) 14$ kronor 90 öre. Överstyrelsen föreslår nu, med hänsyn till den fortsatta uppgången av löner och priser, att de sålunda framräknade bidragsbeloppen ökas med ytterligare 10 procent. Bidragsbeloppen skulle därvid komma att uppgå till lägst 11 kronor och högst 16 kronor 40 öre.

För budgetåret 1959/60 har statsbidrag beviljats till deltidskurser, omfattande i runt tal 1 960 000 undervisningstimmar. För i runt tal 354 000 undervisningstimmar av dessa har högre bidrag än det lägsta beviljats. Beräknat sålunda, att det lägsta bidragsbeloppet utgår för $(1\,960\,000 - 354\,000 =) 1\,606\,000$ timmar och det högsta för 354 000 timmar skulle det ökade medelsbehovet bli $(1\,606\,000 \times 1.15 + 354\,000 \times 1.80 =) 2\,484\,100$ kronor eller avrundat 2 484 000 kronor.

4. Tidigare har statsbidrag utgått för inbyggd skola endast inom industri och hantverk. Från och med innevarande budgetår får statsbidrag utgå även till inbyggd skola inom det husliga arbetets område inklusive vårdyrken. Överstyrelsen har tidigare föreslagit att statsbidrag skall kunna utgå till inbyggd skola för handel och till företagsskolor förutom inom industri och hantverk även inom handel och husligt arbete. Överstyrelsen hemställer ånyo, att förslag förelägges riksdagen om att statsbidrag även får utgå till inbyggda skolor inom handelns område och till företagsskolor för handel och för husligt arbete.

Överstyrelsen föreslår, med beaktande av storleken av det statsbidrag, som utgår till inbyggd skola inom industri och hantverk och inom det husliga arbetets område, att statsbidrag till kostnaderna för undervisning i yrkesarbete må utgå till inbyggd skola för handel med 13 000 kronor för år och avdelning. Till kostnaderna för teoriundervisning bör statsbidrag, liksom när det gäller inbyggd skola inom industri och hantverk samt inom husligt arbete, utgå enligt 38 § statsbidragskungörelsen.

Till enskild skola (företagsskola), som meddelar såväl undervisning i yrkesarbete som undervisning i teori, föreslår överstyrelsen, att statsbidrag skall utgå med 14 500 kronor för år och avdelning till skola inom handelns område och med 13 000 kronor till skola inom det husliga arbetets område.

Statsbidragsgivningen till inbyggda skolor inom handelns område och till företagsskolor inom handel och inom det husliga arbetets område torde till att börja med icke kunna förväntas få någon större omfattning. Medelsbehovet beräknas till 200 000 kronor.

Departementschefen. Mot överstyrelsens beräkning av de automatiska kostnadsökningarna under detta anslag till 10 000 000 kronor har jag ingen erinran. I övrigt kan jag endast tillstyrka en höjning av statsbidraget för undervisningstimme till deltidskurser i vad gäller den del av bidraget, som är avsedd att täcka lönekostnaderna. Denna del kan anses utgöra 8 kronor 85 öre av nu utgående lägstbelopp och 12 kronor 60 öre av nu utgående högstbelopp. Jag föreslår en uppräknings av dessa delbelopp med i runt tal 10 procent, vilket skulle öka bidraget per undervisningstimme till lägst $(9,75 + 1,00 =)$ 10 kronor 75 öre och högst $(13,85 + 2,00 =)$ 15 kronor 85 öre. Denna uppräknings skulle medföra ett ökat medelsbehov av 1 890 000 kronor. Vad här föreslagits torde böra gälla även för det fall att deltidskurs anordnas vid central yrkesskola med statsbidrag från anslaget till driften av centrala yrkesskolor. Jag finner i detta sammanhang anledning understryka, att även deltidskurser, som anordnas vid yrkesskolor, skall ha ett klart yrkesutbildande syfte. Då det givits anledning att dra i tvivelsmål att så alltid är fallet finner jag, med hänsyn till de mycket betydande kostnaderna för deltidskurser, angeläget att överstyrelsen för yrkesutbildning företager en undersökning av deltidskursernas omfattning, innehåll och målsättning samt i samband med nästa års anslagsäskanden inkommer med redovisning för resultatet av denna undersökning och förslag till de åtgärder överstyrelsen med anledning därav kan finna erforderliga.

Vid bifall till vad jag här förordat torde detta anslag för nästa budgetår böra höjas med 11 890 000 kronor till 91 890 000 kronor, eller avrundat 92 000 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordad höjning från och med redovisningsåret 1961/62 av statsbidraget till deltidskurser vid yrkesskolor;

b) till *Bidrag till driften av lokala yrkesskolor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 92 000 000 kronor.

[155] 54. Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	92 300	92 300
1959/60	92 300	92 300
1960/61 (statsliggaren s. 808)	95 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Detta anslag skall enligt Kungl. Maj:ts beslut för budgetåret 1960/61 disponeras på följande sätt:

1. Bidrag till uppehållande av verksamheten vid bergsskolan i Filipstad	93 348
2. Bidrag till kostnaden för pension åt f. d. vaktmästaren vid bergsskolan i Falun Fredrik Edvard Skoog	1 652
	95 000

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1959/60 anhöll Jernkontoret om statsbidrag enligt för bergsskolan förmånligare grunder samt framlade en plan för omorganisation av undervisningen vid skolan. För innebörden av den avsedda omorganisationen lämnades en redogörelse i 1959 års statsverksproposition, VIII ht, s. 599. Denna framställning upprepades i anslagsäskandena för innevarande budgetår.

Jernkontoret framför i sin framställning om anslag för budgetåret 1961/62 ånyo sin anhållan om ändrade bidragsgrunder och framlägger härvid även i huvudsak samma förslag till omorganisation av undervisningen, som framlagts de båda föregående åren. Härjämte begär Jernkontoret ett bidrag till inrättande av en tillfällig parallellklass å den metallurgiska linjen vid skolan.

Överstyrelsen för yrkesutbildning vidhåller sin föregående år framförda mening, att statsbidrag till bergsskolan i Filipstad bör utgå efter i huvudsak samma grunder som statsbidragen till de båda textilinstituten i Borås och Norrköping. Överstyrelsen tillstyrker, att statsbidrag må för budgetåret 1961/62 utgå med 280 700 kronor varav till avlöningar 190 022 kronor, till verksamheten i allmänhet 37 900 kronor, till stadigvarande undervisningsmateriel 14 800 kronor, till en tillfällig avdelning å den metallurgiska linjen 36 200 kronor och till pension åt f. d. vaktmästaren F. E. Skoog 1 778 kronor.

Departementschefen. Jag kan endast tillstyrka, att detta anslag, med hänsyn till skedda löneökningar samt föreslagen höjning av utgående pensionsbidrag, uppräknas med ett belopp av 5 000 kronor till 100 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bergsskolan i Filipstad* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 100 000 kronor.

[156] **55. Bidrag till textilinstitutet i Borås**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	262 000	253 372
1959/60	262 000	262 405
1960/61 (statsliggaren s. 809)	266 000	
1961/62 (förslag)	285 000	

Kungl. Maj:t har den 1 juni 1956 meddelat bestämmelser (ändrade 31 maj 1957) angående statsbidrag till textilinstitutet i Borås och Lennings textiltekniska institut i Norrköping, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57. Bestämmelserna (statsliggaren s. 810) innebär i huvudsak följande.

Statsbidrag till textilinstitut utgår till avlöningar m. m., till verksamheten i allmänhet samt till anskaffande av stadigvarande undervisningsmateriel. Statsbidrag till avlöningar m. m. utgår med 78 procent av ett på visst sätt fastställt bidragsunderlag. Statsbidrag till verksamheten i allmänhet och till anskaffande av stadigvarande undervisningsmateriel utgår med två tredjedelar av de bidragsunderlag, som Kungl. Maj:t och riksdagen för varje budgetår bestämmer.

Såsom villkor för statsbidrag gäller a) att undervisningen vid institutet bedrivs i överensstämmelse med av överstyrelsen för yrkesutbildning meddelade bestämmelser; b) att institutet, i den utsträckning och under de villkor, som överstyrelsen efter hörande av vederbörande skolstyrelse bestämmer, ombesörjer undervisning, såvitt gäller institutet i Borås, i de textiltekniska fackämnena å den textiltekniska gymnasielinjen vid tekniska läroverket i Borås och, såvitt gäller institutet i Norrköping, i de textiltekniska och färgeritekniska fackämnena å de textiltekniska samt färgeri- och appreturtekniska gymnasielinjerna vid tekniska läroverket i Norrköping, allt i den mån nämnda fackämnen ingår i institutets egna kurser; och skall därvid i största möjliga utsträckning gemensam undervisning äga rum för elever på gymnasielinje och vid institutet inskrivna elever.

Länsstyrelsen äger under budgetåret utanordna förskott intill ett belopp av 90 procent av det statsbidrag, som för budgetåret beräknas tillkomma institutet. Slutlig utbetalning av statsbidrag må verkställas först sedan överstyrelsen för yrkesutbildning vitsordat, att föreskrivna statsbidragsvillkor blivit uppfyllda.

Sedan Älvsborgs läns landstingskommun beslutat att från den 1 januari 1957 inträda som huvudman för textilinstitutet, har Kungl. Maj:t den 1 februari samma år utfärdat vissa bestämmelser i anledning härav.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 47 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Avlöningar m. m. (nu 184 000)	+ 39 000
2. Verksamheten i allmänhet (nu 42 000)	+ 8 000
	+ 47 000

Förutom en uppräknig av posten till avlöningar (p. 1) med belopp motsvarande de generella lönehöjningarna m. m. för statstjänstemän — i runt tal 19 000 kronor — har överstyrelsen föreslagit, att bidragsunderlaget vid beräkning av lönebidraget ökas på så sätt att kostnaderna för full tjänstgöring i stället för som nu är fallet 7/10 tjänstgöring skall utgöra bidragsunderlag för en facklärarbefattning i mönsterkomposition i lönegrad 15: 17 samt att bidragsunderlaget för timlärare på grund av lönehöjningar samt utökning av undervisningen uppräknas från för närvarande 12 750 kro-

nor till 30 000 kronor. Vidare har överstyrelsen i bidragsunderlaget inräknat kompensation för höjda folkpensionsavgifter. Statsbidragsökningen skulle vid bifall härtill bli i avrundat tal 39 000 kronor.

Förslaget under punkt 2 grundar sig på en av textilinstitutets styrelse upprättad stat, enligt vilken statsbidraget till institutet i denna del beräknats till 111 574 kronor mot för innevarande budgetår utgående 42 000 kronor. Överstyrelsen har emellertid funnit sig icke kunna förorda en uppräknings av denna post med mer än 8 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig för nästa budgetår endast böra tillstyrka en uppräknings av detta anslag som motsvarar inträffade automatiska kostnadsökningar. Detta ställningstagande bör delvis ses i sammanhang med vad jag under nästa anslagspunkt ämnar framhålla rörande utredning om textilindustriens utbildningsbehov. På nyssnämnda grund bör detta anslag höjas med 19 000 kronor till 285 000 kronor och jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till textilinstitutet i Borås* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 285 000 kronor.

[157] 56. Bidrag till Lennings textiltkniska institut i Norrköping

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	210 000	220 921
1959/60	210 000	211 081
1960/61 (statsliggaren s. 810)	190 000	
1961/62 (förslag)	200 000	

Beträffande statsbidrag till detta institut gäller under närmast föregående anslagspunkt redovisade bestämmelser.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 14 000 kronor till 204 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Avlöningar m. m. (nu 114 000)	+ 12 000
2. Verksamheten i allmänhet (nu 46 000)	+ 2 000
	+ 14 000

Av höjningen under punkt 1 hänför sig cirka 10 000 kronor till generella lönehöjningar m. m. och närmare 2 000 kronor till inräknande i bidragsunderlaget av kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Höjningen under punkt 2 motiveras med att en stor del av kostnaderna under ifrågavarande post utgöres av avlöningar samt att kostnaderna även i övrigt ökat beroende på den allmänna kostnadsstegringen.

Departementschefen. Såsom förutskickades vid anmälan av denna anslagspunkt i föregående års statsverksproposition har särskilda sakkunniga nu

tillkallats för att utreda frågan om textil- och konfektionsindustriens utbildningsbehov. Enligt sina direktiv skall de sakkunniga, mot bakgrunden av vad som framkommer rörande detta utbildningsbehov, överväga och framlägga förslag om hur utbildningen framdeles lämpligen bör organiseras. Utredningen bör sålunda komma att ge ett underlag för en bedömning av de båda textilinstitutens framtida ställning och arbetsuppgifter.

I fråga om anslaget för nästa budgetår anser jag mig, liksom beträffande föregående anslagspunkt, endast böra tillstyrka en uppräknig som kan anses motsvara inträffade automatiska kostnadsökningar. På denna grund bör anslaget höjas med 10 000 kronor till 200 000 kronor, varför jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Lennings textiltkniska institut i Norrköping* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

[158] **57. Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	100 000	79 838
1959/60	80 000	52 175
1960/61 (statsliggaren s. 814)	80 000	
1961/62 (förslag)	80 000	

Ur detta anslag utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser bidrag till vid centrala och lokala yrkesskolor anordnade kurser för utbildning av elektriska installatörer med behörighet, som avses i kungörelsen 1939: 219 angående behörighet att vid elektriska starkströmsanläggningar utföra installationsarbeten, ävensom fortbildningskurser för personer, som redan förvärvat sådan behörighet, därav högst två kurser för utbildning av driftledare m. fl. vid elektriska distributionsföretag. Anslaget må icke överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 16 000 kronor med hänsyn till ökade lönekostnader och övriga kostnader.

Departementschefen. Anslaget synes mig böra också för nästkommande budgetår uppföras med oförändrat belopp. Därest vid överstyrelsens närmare planering av utbildningen för budgetåret 1961/62 medelsåtgången beräknas bli större än anslagsbeloppet, skall planen för kursverksamheten underställas Kungl. Maj:t för prövning av frågan om eventuellt anslagsöverskridande. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

[159] 58. Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	65 500	56 430
1959/60	60 000	58 005
1960/61 (statsliggaren s. 814)	50 000	
1961/62 (förslag)	60 000	

Under denna rubrik har sedan budgetåret 1955/56 medel anvisats till ettårig utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter. Anslaget disponeras av överstyrelsen för yrkesutbildning för anordnande vid slöjdföreningens skola i Göteborg av avsedd utbildning i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen 1955: 139 angivna riktlinjer.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 68 000 kronor. Överstyrelsen har härvid beräknat, bland annat, att arvodet till rektor vid slöjdföreningens skola (nu 5 000 kronor) höjes med 1 000 kronor.

Departementschefen. Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t har jag den 21 maj 1960 tillkallat särskilda sakkunniga för att verkställa utredning rörande utbildningen av sysselsättnings- och arbetsterapeuter. I avvaktan på resultatet av denna utredning är det angeläget, att utbildningen i dess hittillsvarande utformning bedrives i oförminskad omfattning.

Den av överstyrelsen föreslagna arvodeshöjningen är jag icke beredd att biträda. I övrigt finner jag ej anledning till erinran mot överstyrelsens beräkning av kurskostnaderna. Med hänsyn till den vid ingången av detta budgetår föreliggande reservationen å anslaget, anser jag emellertid en medelsanvisning för budgetåret 1961/62 av 60 000 kronor vara tillfyllest. Jag föreslår således, att förevarande anslag höjes med 10 000 kronor till 60 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

[160] 59. Kurser för utbildning av preparatriser m. m. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 54 700 kronor (statsliggaren s. 815). Anslagsbeloppet disponeras på följande sätt.

1. Bidrag till svenska preparatrisföreningen för anordnande av en kurs i vardera Stockholm och Lund för preparatriselever	34 200
2. Bidrag till svenska laboratrisföreningen för anordnande av fortbildning av laboratriser	20 500
Summa kronor	54 700

Bestämmelser rörande anslaget har meddelats genom beslut av Kungl. Maj:t den 3 juni 1960.

Svenska preparatrisföreningen har anhållit, att statsbidrag till föreningen för utbildning av preparatriser måtte utgå även för nästa budgetår. Föreningen har därvid meddelat, att den avser att under nämnda budgetår anordna en utbildningskurs för preparatriselever i Stockholm och en i Uppsala. Kostnaderna har för vardera kursen beräknats till 26 910 kronor.

Svenska laboratrisföreningen har för bedrivande jämväl under budgetåret 1961/62 av fortbildning av laboratriser anhållit om bidrag med 30 000 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har tillstyrkt statsbidrag till de båda föreningarnas kursverksamhet med oförändrade belopp.

Medicinalstyrelsen har beträffande preparatrisföreningens framställning framhållit som angeläget, att föreningen får fortsätta sin kursverksamhet i oförminskad omfattning under nästa budgetår. Möjligheter föreligger icke att före den 1 juli 1962 utbygga medicinalstyrelsens histologisk-patologiska vidareutbildningslinje för laboratoriebiträden till erforderlig omfattning. Medicinalstyrelsen tillstyrker, att bidrag må utgå till föreningen med 50 650 kronor för anordnande av en kurs i vardera Stockholm och Uppsala.

I fråga om laboratrisföreningens framställning framhåller medicinalstyrelsen, att den för närvarande otillräckliga kapaciteten hos den av medicinalstyrelsen anordnade vidareutbildningen ej kan anses inverka på behovet av laboratrisföreningens fortbildningsverksamhet, vilken i stället bör betraktas som en värdefull påbyggnad på vidareutbildningen. Medicinalstyrelsen tillstyrker ett till 30 000 kronor förhöjt bidrag till föreningens kursverksamhet.

Departementschefen. Jag tillstyrker att bidrag till ifrågavarande ändamål får utgå ännu ett budgetår samt att anslaget uppräknas med 8 300 kronor till 63 000 kronor. Beslut om anslagets fördelning torde senare böra fattas av Kungl. Maj:t. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för utbildning av preparatriser m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 63 000 kronor.

[161] 60. **Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 400 000	1 219 733
1959/60	1 690 000	1 103 248
1960/61 (statsliggaren s. 819)	1 780 000	
1961/62 (förslag)	1 552 000	

Från förevarande anslag utgår bidrag till kostnader för lärlingsutbildning dels hos hantverksmästare, dels inom muraryrket, byggnadsträarbetaryrket med flera byggnadsyrken.

Enligt gällande bestämmelser beviljas statsbidrag för *lärlingsutbildning hos hantverksmästare* med 2 000 kronor (grundbidrag) för varje lärling samt, om lärlingen beredes tillfälle att med bibehållen lärlingslön deltaga i teoriundervisning av viss omfattning, med ett tilläggsbidrag av 1 200 kronor (kurstillägg). Det förra beloppet utanordnas med 1 000 kronor efter första utbildningsåret, med 500 kronor efter andra utbildningsåret och med 500 kronor efter utbildningstidens slut, sedan lärlingsombud styrkt att utbildningen bedrivits ändamålsenligt. Kurstillägget utbetalas sedan lärlingen genomgått den föreskrivna teoriundervisningen.

Statsbidraget till *lärlingsutbildning inom muraryrket, byggnadsträarbetaryrket m. m.* utgår med 1 100 kronor för varje lärling. Beloppet utanordnas med 800 kronor efter första utbildningsåret och med 300 kronor efter utbildningstidens slut sedan de av överstyrelsen utsedda lärlingsombuden insänt intyg rörande utbildningen.

Antalet *bidragsrum* för lärlingsutbildning hos hantverksmästare höjdes successivt från 300 till 900 under budgetåren 1950/59, då särskilt anslag till denna lärlingsutbildning utgick. Antalet bidragsrum för lärlingsutbildning inom byggnadsyrken uppgick under en följd av år till och med budgetåret 1958/59 till 300. Sedan budgetåret 1959/60, då bidragsgivningen till dessa båda slag av lärlingsutbildning sammanfördes under ett anslag, har hela antalet bidragsrum för lärlingsutbildningen uppgått till 1 200.

Till *lärlingsombud* utgår ersättning med 45 kronor per lärlings utbildningsår och, om ombudet är bosatt å annan ort än den, där utbildningen äger rum, även resekostnadsersättning enligt klass C i allmänna resereglementet samt traktamente med 12 kronor per dag för resor i den omfattning överstyrelsen må föreskriva.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har föreslagit, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 353 000 kronor till 2 133 000 kronor. Vid sin anslagsberäkning har överstyrelsen utgått från att antalet under innevarande budgetår ianspråktaga bidragsrum kommer att uppgå till 1 200, d. v. s. hela det till förfogande stående antalet. I fråga om antalet bidragsrum för budgetåret 1961/62 framför överstyrelsen ånyo förslaget om att detta antal skall bestämmas av Kungl. Maj:t. Överstyrelsens anslagsberäkning grundar sig härvidlag på den förutsättningen, att antalet bidragsrum för budgetåret 1961/62 kommer att uppgå till 1 500, varav 1 100 för hantverkslärlingar och 400 för lärlingar vid byggnadsföretag. Slutligen föranledes den äskade anslagshöjningen av förslag, dels om en höjning av ersättningen till lärlingsombuden från 45 till 100 kronor per år, dels om ersättning till ombuden för förlorad arbetsförtjänst i samband med inspektionsbesök med, i princip, 25 kronor för varje avlagt besök.

Överstyrelsen föreslår vidare, utan att detta beräknas påverka medelsbehovet för budgetåret 1961/62, att det med reducerat belopp utgående grundbidraget för lärling, som genomgått verkstadsskola före lärlingsut-

bildningens början (nu 1 000 kronor efter ettårig och 500 kronor efter tvåårig verkstadsskoleutbildning), höjes till 1 500 respektive 1 000 kronor, att kurstillägg må utgå också för genomgång av korrespondenskurser och av hantverkets organisationer anordnade kurser som överstyrelsen godkänt, att kurstillägg om 1 200 kronor må kunna utgå jämväl för lärlingsutbildning inom byggnadsfacket, att bidrag må utgå för lärlingsutbildning även inom yrken, som ej faller inom hantverkets eller byggnadsfackets områden samt att bidrag försöksvis må utgå även vid kortare utbildningstid än tre år, dock lägst två år, därvid grundbidrag normalt bör utgå med 1 500 kronor och, om lärlingen genomgått ettårig verkstadsskoleutbildning, med 1 000 kronor.

Departementschefen. Jag är inte beredd att tillstyrka överstyrelsens förslag i fråga om ändrad ordning för fastställandet av antalet bidragsrum.

Överstyrelsens förslag om att kurstillägg bör få utgå också för genomgång av korrespondenskurser och av hantverkets organisationer anordnade kurser, som överstyrelsen godkänt, kan jag biträda. Statsbidragsgivningens utvidgning till att omfatta även andra slag av lärlingsutbildning än de nu statsbidragsberättigade är jag däremot inte beredd att förorda utan föregående utredning rörande omfattningen och avgränsningen av ett sålunda utvidgat bidragsområde ävensom rörande de ekonomiska konsekvenserna av en dylik åtgärd. Överstyrelsen för yrkesutbildning bör företaga denna utredning och sedermera inkomma med redovisning för resultatet härav.

Framlagda förslag om höjning av bidragen för lärling, som tidigare genomgått verkstadsskola, kurstillägg för lärlingsutbildning inom byggnadsfacket samt om förbättrad ersättning till ombuden kan jag icke tillstyrka.

Till följd av att anslaget samt medgivet antal bidragsrum tidigare inte fullt utnyttjats skulle vid bibehållande av oförändrat antal bidragsrum för nästa budgetår uppkomma en beräknad kostnadsminskning med 271 000 kronor. För nästa budgetår förordar jag emellertid ett med 100 till 1 300 ökat antal bidragsrum att, i likhet med vad som gäller för innevarande budgetår, disponeras för de olika slagen av lärlingsutbildning i enlighet med föreliggande behov. Denna ökning kan beräknas medföra en merkostnad av 43 000 kronor för nästa budgetår, varför den nyssnämnda kostnadsminskningen skulle stanna vid 228 000 kronor.

Utifrån angivna förutsättningar torde anslaget för nästa budgetår böra minskas med 228 000 kronor till 1 552 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 552 000 kronor.

[162] 61. Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	25 000	13 640
1959/60	10 000	18 785
1960/61 (statsliggaren s. 820)	5 000	
1961/62 (förslag)	20 000	

Ur detta reservationsanslag må, då bedömning av gesällprov äger rum på annan ort än vederbörandes bostadsort och på grund därav föranleder resekostnad, utgå bidrag till resekostnad och traktamente dels åt ordförande och ledamöter i granskningsnämnd inom hantverksdistrikt, dels ock åt granskningsman, som deltagar i granskningen av gesällprov, anordnad enligt av Sveriges hantverks- och industriorganisation godkänt granskningsförfarande. Bidraget utgår högst med belopp, motsvarande resekostnadsersättning enligt reseklass C allmänna resereglementet och traktamente med 18 kronor för dag. Nu angivna bestämmelser äger jämväl tillämpning beträffande lärling, som företager resa för avläggande av gesällprov på annan ort än anställningsorten.

Överstyrelsen för yrkesutbildning redovisar en fortsatt ökning av antalet godkända gesällprov under året 1959. Bidragen uppgick under budgetåret 1959/60 till 18 785 kronor och översteg sålunda avsevärt anslaget för budgetåret. Reservationen å anslaget, vid ingången av budgetåret 1960/61 uppgående till 7 679 kronor, kommer att vara förbrukad vid utgången av detta budgetår. Med hänsyn härtill föreslår överstyrelsen en höjning av anslaget till 25 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår härjämte vissa ändringar i gällande, av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter rörande utbetalningen av ifrågavarande bidrag i syfte att åstadkomma en förenkling av formerna härför.

Departementschefen. Mot en uppräknig av detta anslag har jag ingen erinran. Jag anser dock, att denna uppräknig bör kunna begränsas till 15 000 kronor och anslaget sålunda uppföras med 20 000 kronor.

Ehuru skäl i och för sig synes tala för de av överstyrelsen föreslagna ändringarna i fråga om ordningen för utbetalning av bidragen, torde ett ställningstagande härtill böra anstå, då det enligt min mening först bör utredas, huruvida tillräckliga skäl föreligger för ett bibehållande av detta stöd i dess hittillsvarande utformning, innebärande utdelning av förhållandevis ringa bidragsbelopp till enskilda personer. Denna fråga bör utredas av överstyrelsen för yrkesutbildning, som, efter hörande av berörda organisationer, bör inkomma med förslag i ämnet i samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1962/63.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

[163] 62. Resestipendier för yrkesutbildning

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	80 000	77 440
1959/60	84 000	81 895
1960/61 (statsliggaren s. 820)	84 000	
1961/62 (förslag)	84 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 23 000 kronor till 107 000 kronor.

Departementschefen. Någon höjning av ifrågavarande anslag anser jag mig icke kunna tillstyrka. Jag hemställer, att Kungl Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier för yrkesutbildning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 84 000 kronor.

Folkhögskolor**[164] 63. Folkhögskolor: Bidrag till driften av folkhögskolor**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	10 492 000	12 477 068
1958/59	15 323 000	16 434 898
1959/60	15 793 000	15 860 797
1960/61 (statsliggaren s. 774)	16 695 000	
1961/62 (förslag)	18 808 000	

Till huvudman för folkhögskola, som av Kungl. Maj:t förklarats berättigad till statsunderstöd, utgår enligt kungörelsen 1958: 479 från och med den 1 oktober 1958 statsbidrag dels till kostnaderna för avlönande av rektor och övriga lärare (*avlöningsbidrag*), dels till vissa pensionsavgifter för dessa befattningshavare (*pensionsavgiftsbidrag*), dels ock till övriga kostnader för skolans drift (*allmänt driftbidrag*). Avlönings- och pensionsavgiftsbidragen utgår med 90 procent av skolans kostnader enligt gällande avlönings- och pensionsreglementen. Det allmänna driftbidraget utgår med ett grundbidrag av 26 kronor för varje dag, då undervisning pågår vid skolan, och ett tilläggsbidrag av 1 krona 40 öre per elev och dag.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 2 365 000 kronor, varav 1 987 000 kronor hänför sig till automatiska kostnadsökningar. I övrigt grundar sig höjningarna på förslag om statsbidrag till tre nya folkhögskolor.

Av överstyrelsens motivering framgår bland annat följande.

Genom beslut den 30 juni 1960 beviljade Kungl. Maj:t statsbidrag till en ny skola, Hjälmareds folkhögskola. Därmed utgår under nämnda arbetsår statsbidrag till 95 folkhögskolor.

Med undantag av Hjälmareds folkhögskola har ytterligare fyra folkhögskolor uppehållit verksamhet utan statsbidrag med början från och med eller under arbetsåret 1958/59, nämligen Dalarö folkhögskola (med Frälsningsarmén som huvudman), Oskarshamns folkhögskola (Växjö stift), Skara stifts folkhögskola, Hjo, och Storumans folkhögskola (Västerbottens läns landsting). Samtliga dessa skolor har inspekterats av överstyrelsen, som tillstyrkt ansökan om statsbidrag.

Enligt vad överstyrelsen inhämtat kommer ytterligare två folkhögskolor att påbörja verksamhet under arbetsåret 1960/61, nämligen Löftadalens folkhögskola, Åsa station (Hallands läns landsting) och Skinnskattebergs folkhögskola (Västmanlands läns landsting).

Elevtillströmningen till folkhögskolorna har under lång tid varit mycket stor och många elever måste avvisas på grund av platsbrist. Den tidigare utvecklingen och de stora ungdomskullarna ger stöd för antagandet, att en ökning av antalet sökande till folkhögskolorna är att emotse under de närmaste åren. De statsbidragsberättigade folkhögskolorna har inte möjlighet att med tillfälliga arrangemang möta det växande behovet och såväl filialskolor som längre ämneskurser för arbetslös ungdom täcker endast en ringa del av det behov, som uppkommit genom ungdomskullarnas tillväxt. Även bortsett från denna mera tillfälliga efterfrågan på elevplatser, anser översty-

relsen med hänsyn till det starkt växande behovet av utbildning och fortbildning både allmänt och yrkesmässigt, att en viss utökning av antalet folkhögskolor är motiverad. Överstyrelsen föreslår därför statsbidrag till tre nya folkhögskolor.

Statsbidraget till lärarlöner och fortlöpande avgifter för de nya skolorna beräknas uppgå till 95 000 kronor per skola eller sammanlagt 285 000 kronor.

Driftbidraget till de föreslagna tre nya folkhögskolorna beräknas uppgå till vardera 31 000 kronor eller totalt 93 000 kronor.

Det torde i detta sammanhang böra anmälas, att *skolöverstyrelsen* föreslagit att följande nya anslag uppföres på riksstaten, nämligen dels 10 000 kronor till pedagogisk försöksverksamhet vid folkhögskolorna, dels ock 521 000 kronor till kvalificerad ungdomsledarutbildning vid nämnda skolor.

Statens ungdomsråd tillstyrker förslaget om kvalificerad ungdomsledarutbildning vid folkhögskolorna.

Departementschefen. Skolöverstyrelsen har föreslagit, att medel för nästa budgetår beräknas till bidrag till tre nya folkhögskolor. Jag kan för egen del endast förorda, att anslaget höjes med belopp motsvarande lönebidrag av 95 000 kronor och driftbidrag av 31 000 kronor eller med tillhoppa 126 000 kronor, avseende bidragskostnaderna för en ny folkhögskola.

Mot överstyrelsens beräkning av de automatiska utgiftsökningarna till 1 987 000 kronor har jag ingen erinran. I enlighet med vad jag nyss förordat, torde förevarande anslag således böra höjas med (1 987 000 + 126 000 =) 2 113 000 kronor till 18 808 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Bidrag till driften av folkhögskolor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 18 808 000 kronor.

[165] 64. Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	37 500	41 621
1959/60	40 000	8 127
1960/61 (statsliggaren s. 778)	43 000	
1961/62 (förslag)	44 000	

Statsbidraget till arvoden åt skolläkare vid folkhögskolorna utgår jämligt kungörelsen 1956: 354 med 4 kronor 50 öre per elev och år. Som villkor för att bidrag skall utgå gäller bland annat, att arvodet utgår med minst samma belopp. Statsbidraget utbetalas i efterskott för arbetsår.

Skolöverstyrelsen anför i anslagsäskandena för budgetåret 1961/62, att vid nu gällande statsbidragsgrunder och med nuvarande omfattning av skolläkarverksamheten vid folkhögskolorna ett anslag av 44 000 kronor

skulle vara erforderligt. Överstyrelsen föreslår sålunda en uppräkning av anslaget med 1 000 kronor.

Överstyrelsen förordar därjämte i enlighet med tidigare framfört förslag (se prop 1959: 1, VIII ht s. 530), att skolläkare skall vara anställd vid samtliga folkhögskolor samt att skolsköterskor skall anställas vid skolorna.

Departementschefen. Jag är icke beredd att förorda det av skolöverstyrelsen ånyo framlagda förslaget om ökade statliga åtaganden för den förebyggande hälsovården vid folkhögskolorna.

I övrigt har jag intet att erinra mot beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag. Anslaget torde således för nästa budgetår bära höjas med 1 000 kronor till 44 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 44 000 kronor.

Investeringsbidrag

[166] 65. Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	69 700 000	76 168 298
1959/60	82 600 000	85 240 726
1960/61 (statsliggaren s. 752)	75 700 000	
1961/62 (förslag)	84 000 000	

Det är av olika skäl lämpligt att i ett sammanhang behandla anslagsfrågorna rörande byggnadsarbeten såväl inom det allmänna skolväsendet som inom yrkesskolväsendet. Jag ämnar göra det under denna anslagsrubrik, men återkommer i det följande med särskild hemställan rörande anslagsbehovet för yrkesskolor.

1. *Det allmänna skolväsendet.*

Från anslaget till Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet avföres statsbidrag, som utgår enligt kungörelsen 1957: 318 om statsbidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet. I denna kungörelse har i samband med av 1957 års riksdag beslutade ändrade grunder för beräkning av bidragsunderlaget vid bestämmandet av statsbidrag till skolbyggnader av olika slag (prop. 122, SU 104, Rskr 274) sammanförts tidigare i skilda kungörelser intagna bestämmelser angående statsbidrag till byggnadsarbeten för folkskoleväsendet, till provisoriska skolbyggnader för folkskoleväsendet samt till byggnadsarbeten vid vissa högre skolor. I fråga om permanenta skollokaler skall dock enligt övergångsbestämmelserna i kungörelsen 1957: 318 de äldre statsbidragsbestämmelserna alltjämt tillämpas beträffande företag, för vilka ansökan om statsbidrag före den 1 mars 1957 inkommit till vederbörande statsmyndighet.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 44 800 000 kronor. Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Strävandena att rationalisera och förbilliga skolbyggnadsproduktionen synes ha lett till betydande besparingar i förhållande till tidigare byggnadskostnader. Sålunda har de beräknade kostnaderna för permanenta skolanläggningar, till vilka statsbidrag beviljades under budgetåret 1959/60, endast med 4 procent överstigit statsbidragsunderlaget, vilket i förhållande till läget 1956, då metoden med enhetspris per kvadratmeter nettogolvyta såsom beräkningsgrund för statsbidragsunderlaget infördes, skulle innebära en kostnadssänkning med 10 procent, om de verkliga kostnaderna visar sig svara mot de beräknade. Därtill kommer de ytterligare besparingar, som vinnes genom de utrymmesbesparande åtgärder, som överstyrelsens nya lokalprogram innebär.

Byggnadsbehovet för skolväsendet kommer emellertid under ett decennium framåt att vara så stort, att det trots alla besparingsåtgärder är ofrån-

komligt att höja det till byggnadsarbeten för det allmänna skolväsendet utgående anslaget.

Enligt en av överstyrelsen i juni 1960 företagen inventering av investeringsbehovet under budgetåren 1961/62—1970/71 beträffande statsbidragsberättigade byggnadsföretag inom det allmänna skolväsendet, som avses i kungörelsen 1957: 318, representerar investeringsbehoven en sammanlagd summa av 1 995 miljoner kronor, varav 1 385 miljoner kronor kommer på inventeringsperiodens förra hälft. Denna ojämnhet i medelsbehovet sammanhänger med att beräkningen grundar sig på ett genomförande av enhetsskolan enligt det tidsschema, som 1957 års riksdag uttalat sig för, och som går ut på att enhetsskolan efter en allmän övergång, som tar sin början läsåret 1962/63, skall vara helt genomförd i början av 1970-talet. Kostnaderna för de för undervisningen erforderliga lokalerna — särskilt de speciallokaler av olika slag, som krävs på högstadiet — kommer att till större delen belasta förra hälften av inventeringsperioden.

Enbart kostnaderna för redan projekterade byggnadsföretag avseende högstadiet av enhetsskolan i försökskommuner uppgår enligt en i april 1960 upprättad sammanställning till 214 miljoner kronor. Kan dessa lokaler icke komma till utförande enligt beräknad tidsplan, torde risk föreligga för att den redan igångsatta försöksverksamheten i vissa av dessa kommuner ej kan fullföljas på högstadiet. Ifrågavarande för försöksskolan nödvändiga byggnader jämte andra oundgängligen erforderliga byggnadsföretag, såsom nybyggnader i inflyttningsområden och vissa ersättningsbyggnader, representerar sålunda ett akut byggnadsbehov, som i första hand måste tillgodoses.

Detta är emellertid icke möjligt med anslagsramar av den storlek, som under senare år stått till buds. Om därtill de byggnader skall kunna anskaffas, som en utvidgning av försöksverksamheten och ett genomförande av enhetsskolan enligt det förordade tidsschemat förutsätter, är en avsevärd höjning av anslaget till skolbyggnader under de närmaste åren ofrånkomlig. Det torde få anses utslutet, att enhetsskolan skall genomföras under betingelser, som omöjliggör en något så när tillfredsställande undervisning.

Permanent skollokaler. Investeringsramarna har hittills avsett totalkostnader för bygge inklusive utgifter för utvändiga ledningar och planering. Med hänsyn till svårigheterna att med denna metod göra beräkningarna så noggranna, att investeringsramar och anslag svarar mot varandra och då det av olika skäl vore angeläget, att överensställelsen dem emellan blir så god som möjligt, har departementschefen i årets statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln (s. 554) uttalat, att det torde böra övervägas, om icke investeringsramarna kunde beräknas på annat sätt än som för närvarande sker, exempelvis genom att bidragsunderlaget och icke den totala byggnadskostnaden lades till grund för beräkningen av rambeloppet.

Överstyrelsen delar helt departementschefens uppfattning, att investeringsramar, baserade på bidragsunderlag, skulle bättre än de på byggnadskostnader baserade ramarna tillgodose det av departementschefen angivna syftet, eftersom bidragsunderlaget för ett bygge utgör den direkta grundvalen för beräkning av statsbidraget. I överensstämmelse härmed är de ramberäkningar överstyrelsen i det följande framlägger helt grundade på bidragsunderlag (utan tillägg för kostnader för utvändiga ledningar och pla-

nering), vare sig bidrag skall utgå enligt enhetsprissystemet eller på grundval av beräknade kostnader. Beträffande särskilt byggen med statsbidrag enligt enhetsprissystemet vill överstyrelsen här nämna, att på grund av stegring av byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex nu räknats med ett — jämfört med fjolårets petita — från 1 000 kronor till 1 050 kronor höjt genomsnittsbelopp per kvadratmeter nettogolvyta.

För beräkning av den erforderliga investeringsramen för budgetåret 1961/62 synes det lämpligt att utgå från en tvåårsram, omfattande budgetåren 1960/61 och 1961/62. Denna tvåårsram bör enligt överstyrelsens mening inrymma, förutom byggen till vilka statsbidrag redan beviljats inom 1960/61 års ram, sådana byggen, för vilka statsbidragsansökning nu föreligger hos Kungl. Maj:t eller överstyrelsen eller enligt av länskolnämnderna lämnade upplysningar väntas inkomma före den 1 juli 1961. Dessutom bör tvåårsramen lämna utrymme för arbeten, utgörande ett led i avvecklingen av de s. k. kvarvarande etapperna. Kostnaderna för dessa etapper kan uppskattas till sammanlagt 130 miljoner kronor, varav 40 miljoner kronor för de högre skolornas etappbyggen, uppkomna före statsbidragsområdets utvidgning till byggnadsföretag för sådana skolor.

Resultatet av ifrågavarande ramberäkning framgår av följande tablå.

	Miljoner kronor
Avgjorda statsbidragsansökningar inom 1960/61 års ram	25
Inneliggande ansökningar	145
Ansökningar som väntas inkomma före den 1 juli 1961	260 ¹
Avveckling av kvarvarande etapper	70
Tvåårsram för 1960/62	500
Avgår 1960/61 års ram	120 ²
Erforderlig investeringsram för 1961/62	380

Överstyrelsen räknar med att anslaget för budgetåret 1961/62 huvudsakligen kommer att belastas av bidrag, som beviljats till byggen inom investeringsramarna för budgetåren 1959/62.

Beträffande frågan om relationen mellan investeringsram och utgående statsbidrag till byggen inom denna ram har överstyrelsen gjort en undersökning i fråga om förhållandena budgetåret 1959/60. Med investeringsramen för detta budgetår uttryckt i beräknade totalkostnader inklusive utgifter för utvändiga ledningar och planering uppgick den genomsnittliga statsbidragsprocenten till omkring 35. Med en häremot svarande investeringsram, innefattande enbart bidragsunderlagen för ifrågavarande byggen, utgjorde bidragsprocenten omkring 38. Överstyrelsen förutsätter, att dessa relationstal kommer att äga sin giltighet även i fråga om investeringsramarna för budgetåren 1960/61 och 1961/62. Mot den för budgetåret 1960/61 till 130 miljoner kronor fastställda investeringsramen, avseende byggnadskostnader, skulle således svara en i bidragsunderlag uttryckt investeringsram om cirka 120 miljoner kronor. Bidragsprocenten kan då beträffande investeringsramarna för budgetåren 1960/61 och 1961/62, båda uttryckta i bidragsunderlag, beräknas till 38.

¹ Bidragsunderlagen för de byggen, för vilka enligt länskolnämndernas uppgifter statsbidragsansökning kan väntas inkomma före den 1 juli 1961, uppgår sammanlagt till omkring 325 miljoner kronor. Med hänsyn till erfarenhetsmässigt inträffande förseningar i ett icke ringa antal fall har i tablåen upptagits ett reducerat belopp.

² Den fastställda investeringsramen, avseende byggnadskostnader, utgör 130 miljoner kronor.

För de ytterligare statsbidrag, som kan komma att beviljas för utförda byggnadsföretag, räknar överstyrelsen för budgetåret 1961/62 med ett medelsbehov av 2 miljoner kronor.

Med hänsyn till det anförda och då de beviljade statsbidragen till byggen inom investeringsramen för budgetåret 1959/60 uppgick till omkring 79,5 miljoner kronor skulle — under antagande att hälften av statsbidraget utanordnas under det budgetår, då bidraget beviljats samt att återstående del utgår med en fjärdedel under ett vart av de två påföljande budgetåren — medelsbehovet för budgetåret 1961/62 beträffande permanenta skollokaler kunna beräknas till

$$\frac{79,5}{4} + \frac{38}{100} \left(\frac{120}{4} + \frac{380}{2} \right) + 2 =$$

i avrundat tal 105,5 miljoner kronor.

Provisoriska skollokaler. Under budgetåret 1959/60 har Kungl. Maj:t enligt kungörelsen 1957: 318 beviljat statsbidrag till provisoriska skolbyggnader (paviljonger) med sammanlagt omkring 9 miljoner kronor.

De beräknade kostnaderna för de paviljongbyggen, till vilka statsbidrag beviljades under budgetåret 1959/60, utgjorde omkring 20,5 miljoner kronor inklusive utgifter för utvändiga ledningar och planering (omkring 19 miljoner kronor exklusive dylika utgifter). Med hänsyn till det i 1960 års statsverksproposition anförda beräknar överstyrelsen, att under budgetåret 1960/61 kommer efter beviljande av statsbidrag att igångsättas sådana byggen för en kostnad av 30 miljoner kronor inklusive utgifter för utvändiga ledningar och planering. För budgetåret 1961/62 räknar överstyrelsen med en kostnadssumma av samma storlek, exklusive utgifter för utvändiga ledningar och planering.

Överstyrelsen beräknar, att utgående statsbidrag till paviljongbyggen genomsnittligt motsvarar 50 procent av kostnaderna. Överstyrelsen räknar vidare med att hälften av statsbidraget utbetalas under det budgetår, då bidraget beviljats, och den andra hälften under det därpå följande budgetåret.

Enligt dessa beräkningsgrunder skulle medelsbehovet för budgetåret 1961/62 utgöra

$$\frac{50}{100} \left(\frac{30}{2} + \frac{30}{2} \right) = 15 \text{ miljoner kronor.}$$

Sammanlagda beloppet av de bidrag till anskaffande av permanenta och av provisoriska skollokaler, som enligt det förut nämnda kan beräknas belasta anslaget för budgetåret 1961/62, uppgår till $(105,5 + 15 =) 120,5$ miljoner kronor, vilket belopp sålunda skulle utgöra medelsbehovet för sagda budgetår.

2. Yrkesskolväsendet.

Bidraget till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor föreslås av *överstyrelsen för yrkesutbildning* uppräknat med 14 000 000 kronor till 54 000 000 kronor för nästa budgetår. Överstyrelsen anför härom följande.

För budgetåret 1960/61 har räknats med en investeringsram av 40 miljoner kronor för permanenta yrkesskolbyggnader och 10 miljoner kronor

för provisoriska yrkesskolbyggnader. Detta innebär jämfört med budgetåret 1959/60 en minskning med 28 miljoner kronor. Redan vid ingången av budgetåret 1960/61 föreligger statsbidragsbeslut eller statsbidragsansökningar beträffande byggnadsprojekt, som tillsammans avsevärt överstiger hela den för budgetåret medgivna investeringsvolymen. Planerade ytterligare yrkesskolbyggnader kommer att draga betydande investeringskostnader; det torde röra sig om enbart byggnadskostnader av minst 350 miljoner kronor. Beträffande cirka hälften av ifrågavarande byggnadsprojekt har planeringen fortskridit så långt, att framställningar om statsbidrag till deras förverkligande kan förväntas inkomma inom en nära framtid. Det är av central betydelse för yrkesutbildningsväsendets utveckling att investeringsramen för yrkesskolbyggnader avsevärt utökas under de närmaste åren.

Överstyrelsen anser sig vid sina anslagsberäkningar böra utgå från att statsbidrag budgetåret 1961/62 kan beviljas till *permanent yrkesskolbyggnader* med en byggnadskostnad, inklusive inventarier och inredning, icke understigande 85 miljoner kronor. Statsbidragsandelen kan med hänsyn till att det i viss omfattning rör sig om centrala yrkesskolor beräknas till 45 procent. För byggnadskostnader kan från här angivna utgångspunkter medelsbehovet 1961/62 beräknas till 31,5 miljoner kronor.

Överstyrelsen har allt mera sökt animera skolornas huvudmän att tillgodose aktuella lokalbehov genom uppförande av *provisoriska lokaler*. Budgetåret 1960/61 kan på grundval av den beräknade investeringsramen statsbidrag beräknas komma att utgå med omkring 6 miljoner kronor. Överstyrelsen anser, att man för budgetåret 1961/62 bör räkna med en investeringsram för provisoriska lokaler av 15 miljoner kronor, vilket skulle medföra, att statsbidrag med nuvarande regler kommer att utgå med omkring 9 miljoner kronor. Om man räknar med att hälften av statsbidraget utbetalas under det budgetår, då bidraget beviljas, och den andra hälften under följande budgetår, skulle medelsbehovet för budgetåret 1961/62 bli 7,5 miljoner kronor.

Anskaffningen av *första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel* förskjutes något framåt i tiden i förhållande till byggnadsbidragen. Överstyrelsen räknar med att medelsbehovet för budgetåret 1961/62 kommer att uppgå till 15 miljoner kronor.

Sammanfattningsvis beräknar överstyrelsen medelsbehovet för 1961/62 till $(31,5 + 7,5 + 15 =) 54$ miljoner kronor.

I detta sammanhang torde även få anmälas två framställningar om statsbidrag till byggnadsarbeten vid enskilda yrkesskolor, för vilka frågan om bidrag är beroende av riksdagens beslut i varje särskilt fall.

Direktionen för stiftelsen Sunnerdahls praktiska ungdomsskolor på landet har, sedan viss del av skolanläggningen våren 1960 nedbrunnit, i framställning den 31 augusti 1960 hemställt om statsbidrag för uppförande av lokaler vid skolan.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Den ifrågavarande skolan, som är tillkommen genom donationsmedel, startade sin verksamhet år 1911 och är en internatskola. Huvudman är en stiftelse, vars direktion utses av Kungl. Maj:t och Stockholms stadsfullmäk-

tige. Skolans ändamål är att åt ungdom, i första hand från Stockholms stad och län, bereda tillfälle att i trivsamt, lantligt miljö erhålla praktisk och teoretisk yrkesutbildning samt undervisning i allmänbildande ämnen. Skolan är belägen vid Mälaren på Säbyholms gård, som ägs och drivs av stiftelsen. Vid skolan har anordnats följande heltidskurser, nämligen en verkstadsskola för möbelsnickare, en verkstadsskola för metallarbetare, en ettårig och en tvåårig husmodersskola samt en yrkeskurs för utbildning av barnsköterskor. Vidare anordnas en tvåårig och en ettårig jordbrukskurs. Totala antalet elever uppgår till cirka 130. Skolan står — utom vad beträffar sistnämnda kurser — under tillsyn av överstyrelsen för yrkesutbildning och åtnjuter statsbidrag såsom enskild yrkesskola, tillhörande grupp A.

Natten till den 4 maj 1960 nedbrann skolans verkstadsbyggnad jämte tillhörande förrådsbyggnader. Verkstadsbyggnaden innehöll lokaler för verkstadsskolorna för möbelsnickare och metallarbetare, tvättinrättning för skolans tvätt samt för tvättundervisningen i husmodersskolorna och barnsköterskekursen, bastu och personalbad samt vissa personalbostäder. För att verksamheten vid skolan skulle kunna fortgå utan avbrott anskaffades så gott som omedelbart provisoriska lokaler, vilka emellertid är av sådan beskaffenhet, att undervisningen icke kan bedrivas där under den kallare årstiden. På grund härav har direktionen varit nödsakad att vidtaga omedelbara åtgärder för att få de brunnna lokalerna återuppbyggda. Efter ett mycket forcerat utrednings- och förberedelsearbete kunde byggnationen påbörjas redan den 1 augusti 1960, sedan samråd ägt rum mellan direktionen och, bland andra, överstyrelsen för yrkesutbildning och arbetsmarknadsstyrelsen. Härvid beslutades även att den tidigare verkstadsskolan för möbelsnickare skulle ersättas av en verkstadsskola för verkstadssnickare och den tidigare verkstadsskolan för metallarbetare av en verkstadsskola för bil- och traktormekaniker. Byggnadsarbetet beräknas vara avslutat omkring den 1 december 1960.

Enligt till framställningen fogade ritningar skall uppföras en enplans paviljongbyggnad med till en mindre del utgrävt källarplan. Byggnaden skall inrymma verkstadslokaler jämte biutrymmen för verkstadsskolorna för verkstadssnickare och bil- och traktormekaniker, en teorisal, tvättstugeavdelning m. m. Byggnadskostnaden anges till 815 000 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har i detta ärende anfört följande.

Den totala byggnadskostnaden anges, som förut nämnts, till 815 000 kronor. Brandförsäkring har utgått med 335 000 kronor. Efter avdrag med nyss angivna belopp utgör den återstående byggnadskostnaden (815 000 — 335 000 =) 480 000 kronor. Kostnaden för anskaffning av inventarier och inredning anges till 32 875 kronor. I runt tal rör det sig således om kostnader, som icke täckes av erhållen försäkring, på 510 000 kronor. Härtill kommer så kostnaden för stadigvarande undervisningsmateriel.

Av handlingarna inhämtas, att stiftelsens tillgångar den 30 juni 1959 omfattade Säbyholms gård med ett taxeringsvärde av 897 900 kronor, reversfordringar om 473 500 kronor, obligationer och förlagsbevis till ett bokfört värde av 462 485 kronor, aktier till ett bokfört värde av 903 155 kronor, en fastighet, Gruvan nr 4, med ett taxeringsvärde av 1 200 000 kronor samt en fastighet, Röda Rosen nr 1, med ett taxeringsvärde av 970 000 kronor.

Bidrag till driftskostnaderna för skolan åtnjuter stiftelsen — förutom av statsmedel — också från Stockholms stad och Stockholms läns landsting.

Sunnerdahls praktiska ungdomsskolor har i snart femtio år spelat en betydelsefull roll för yrkesutbildningen inom Stockholms län och stad. För att verksamheten skall kunna bedrivas är det av betydelse att de kapitaltillgångar, som ger avkastning, lämnas i görligaste mån intakta. För finansiering av nu ifrågavarande byggnad torde, om statsbidrag ej erhålles, enligt vad sökanden framhåller, avyttring av dylika tillgångar få tillgripas. Överstyrelsen anser det med hänsyn till vad sålunda anförts synnerligen angeläget, att statsbidrag till byggnadskostnaderna utgår.

Den byggnad, som är under uppförande, är av samma slag som i andra fall betecknats inrymna provisoriska skollokaler. Statsbidrag torde därför böra beräknas efter i huvudsak de grunder, som eljest gäller för provisoriska skollokaler. Nettogolvytan av de lokaler, för vilka statsbidrag därvid bör beräknas, uppgår till 1 262 kvadratmeter, och statsbidrag skulle sålunda efter för kommunala yrkesskolor gällande grunder utgå med $(1\,262 \times 325 =)$ 410 150 kronor. Överstyrelsen tillstyrker, att statsbidrag utgår med avrundat 410 000 kronor.

Föreningen praktiska hushållsskolan i Lund med Lunds hemsysterskola har i en den 13 juni 1959 gjord och sedermera kompletterad framställning hemställt om statsbidrag till kostnaderna för vissa ombyggnadsarbeten i skolans nuvarande lokaler. Av handlingarna i ärendet samt i övrigt tillgängliga uppgifter framgår bland annat följande.

Föreningen är huvudman för praktiska hushållsskolan i Lund, som tillkom år 1884 för att utbilda kvinnlig ungdom till duglig hemhjälp. Skolan flyttade in i sina nuvarande lokaler år 1904, då fastigheten nr 19 i kvarteret Thomander inköptes för 26 000 kronor. År 1936 överläts fastigheten för 70 000 kronor till ett av föreningen ägt nystartat aktiebolag, Praktiska hushållsskolans i Lund Byggnadsaktiebolag med ett aktiekapital av 11 000 kronor. År 1959 uppgick taxeringsvärdet för fastigheten till 159 000 kronor.

Vid skolan anordnas nu huslig utbildning vid en husmodersskola samt utbildning av hemvärdarinnor. Antalet elever, som samtidigt erhåller undervisning, uppgår till cirka 65. Antalet inträdessökande överstiger väsentligt tillgången på elevplatser, och sökanden framhåller, att det vore önskvärt att kunna mottaga flera elever. Skolan åtnjuter statsbidrag till årliga kostnader såsom enskild yrkesskola, tillhörande grupp A.

Sökanden framhåller särskilt, att ombyggnad av skollokalerna är nödvändig, om skolan skall kunna bedriva sin verksamhet enligt tidens krav.

Byggnadskostnaderna anges enligt en den 6 april 1960 upprättad kostnadsberäkning till 130 000 kronor. Kostnaden för anskaffning av inventarier och inredning för undervisningslokaler beräknar sökanden till 12 700 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning anför i ärendet följande.

Praktiska hushållsskolan i Lund bedriver för närvarande sin verksamhet i trånga och otidsenliga lokaler. Det är enligt överstyrelsens mening angeläget att skolan får bättre undervisningslokaler än de nuvarande. Ett realiserande av det föreliggande förslaget skulle medföra väsentliga förbättringar.

Beräknade byggnadskostnader samt kostnader för erforderlig anskaffning av inventarier och inredning till undervisningslokaler uppgår till totalt $(130\,000 + 12\,700 =)$ 142 700 kronor.

Sökanden framhåller, att skolan icke har några medel till den påtänkta och absolut nödvändiga ombyggnaden. Skolan driver ett litet bageri för att finansiera de utgifter, som anslag och elevavgifter icke täcker. Bageriet anlitar uteslutande betald arbetskraft med undantag för kortare perioder, då hemsystereleverna får deltaga i bakning i undervisningssyfte. Skolans fastighet är för närvarande intecknad med 60 000 kronor. Banklån torde kunna erhållas med 40 000 kronor mot säkerhet av inteckning å samma belopp i fastigheten. Utsikter torde också föreligga att för byggnadsföretagets utförande upplåna medel — intill 44 500 kronor har nämnts — hos Lunds stad.

Enligt en ingiven översikt över elevernas geografiska fördelning under 10-årsperioden 1950—1959 har av hela elevantalet, 912, 94 kommit från Lunds stad, medan 455 kommit från andra kommuner inom Malmöhus län och 358 från landet i övrigt. Överstyrelsen anser det skäligt, att skolans omfattande rekryteringsområde beaktas vid statsbidragets utmätande och att detta därför utgår med femtio procent av det beräknade bidragsunderlaget.

Överstyrelsen får sålunda tillstyrka, att statsbidrag utgår med femtio procent av 142 700 kronor eller med 71 350 kronor.

Departementschefen. Som framgår av de båda överstyrelsernas äskanden föreligger ett mycket betydande, omedelbart behov av investeringar för skolbyggnader på såväl det allmänna skolväsendets som yrkesskolväsendets område. I första hand föranledes investeringsbehovet av att enhetsskolans högstadium införes i allt flera kommuner. De möjligheter vi har att tillgodose behovet av lokaler för högstadierna blir avgörande för möjligheterna att framgångsrikt förverkliga den skolreform, vars allmänna genomförande enligt statsmakternas beslut skall ta sin början under budgetåret 1962/63. Jag bedömer det därför vara av största vikt, att ansträngningarna intensifieras i syfte att lösa skolornas lokalfrågor på sådant sätt, att tidsschemat för enhetsskolans successiva genomförande inte behöver rubbas. Även yrkesskolväsendets fortsatta utbyggnad är avhängig av möjligheterna att anskaffa lokaler i ökad utsträckning.

Skolbyggnadsbehovet ställer stora krav på samhällets resurser och på de statliga och kommunala organ, som skall medverka till byggnadsfrågornas lösning. I alla sammanhang måste ju beaktas, att samhällsresurserna är begränsade i förhållande till de samlade behov, som föreligger på många olika områden. En sträng hushållning är nödvändig och alla möjligheter måste med hänsyn härtill tillvaratas i syfte att nedbringa byggnadskostnaderna. Detta kan ske genom insatser i flera olika sammanhang. Jag vill, när det gäller skolbyggnadsverksamheten, särskilt betona vikten av att skolornas lokalisering mycket noga överväges med hänsyn till befolkningsutvecklingen. Fortsatta ansträngningar fordras också för att genom goda planlösningar och förbilligat byggnadssätt begränsa kostnaderna för varje enskilt byggnadsföretag och därigenom möjliggöra ett utökat byggande inom de ramar, som under nuvarande konjunkturförhållanden kan medges.

Beträffande avvägningen av investeringsramarna för nästa budgetår har det visserligen inte visat sig möjligt att bereda utrymme för hela det skolbyggande, som föreslagits av de båda överstyrelserna, men jag har likväl funnit det möjligt att förorda icke oväsentliga öknings av investeringsramarna för såväl allmänna skolbyggnader som yrkesskolbyggnader. Med hänsyn till nödvändigheten att på allt sätt ta till vara tillgängliga resurser föreslår jag, att en väsentlig del av den möjliga ökningen beräknas för provisoriska skollokalerna.

Vad först beträffar det allmänna skolväsendet anser jag, att statsbidrag bör få beviljas motsvarande en investeringsram av 175 000 000 kronor för permanenta och 50 000 000 kronor för provisoriska anläggningar. För byggnadsföretag inom yrkesskolväsendet räknar jag med att statsbidrag sammanlagt skall få beviljas motsvarande en ram av 50 000 000 kronor för permanenta och 20 000 000 kronor för provisoriska skolbyggnader. Liksom hittills torde det få ankomma på Kungl. Maj:t, att inom den här avsedda totala investeringsramen göra av omständigheterna påkallade jämkningar i fördelningen såväl mellan de förevarande båda investeringsområdena som mellan permanenta och provisoriska anläggningar. Under anslaget till Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor beräknar jag ett belopp av 15 000 000 kronor till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel.

Vid bestämmande av de angivna ramarna har jag utgått ifrån de totala byggnadskostnaderna. Jag har således för närvarande inte ansett mig böra förorda övergång till en beräkning av investeringsramarna på grundval av bidragsunderlaget.

De av mig förordade investeringsramarna föranleder för budgetåret 1961/62 en ökning med 8 300 000 kronor beträffande anslaget till Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet och med 7 700 000 kronor beträffande anslaget till Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor.

De angivna båda anslagen bör således för budgetåret 1961/62 uppföras med $(75\,700\,000 + 8\,300\,000 =) 84\,000\,000$ kronor respektive med $(40\,000\,000 + 7\,700\,000 =) 47\,700\,000$ kronor.

Som förut redovisats har överstyrelsen för yrkesutbildning till Kungl. Maj:t inkommit med två ansökningar om statsbidrag till byggnadsarbeten vid två enskilda yrkesskolor, nämligen Sunnerdahls praktiska ungdomsskola och praktiska hushållsskolan i Lund. Jämligt beslut av 1957 års riksdag skall i dylika fall frågan om statsbidrag till byggnadsarbeten underställas riksdagens prövning. Jag finner för egen del båda de här avsedda byggnadsföretagen vara av hög angelägenhetsgrad och tillstyrker, att statsbidrag får utgå. Då jag emellertid inte är beredd att nu ta slutlig ställning till bidragsbeloppens storlek för byggnadsföretagen förordar jag, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att efter ytterligare prövning av

ärendet ur anslaget till Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor bevilja byggnadsbidrag med belopp, som befinnes vara skäligen.

I detta sammanhang torde jag få beröra vissa frågor om skolbyggnadsverksamheten som ett led i beredskapsplaneringen mot arbetslöshet. Jag vill då först erinra om att Kungl. Maj:t vid olika tillfällen såsom beredskapsåtgärder för att trygga full sysselsättning inom byggnadsfacket ställt extra investeringsramar till förfogande för skolbyggnadsverksamheten (se bland annat prop. 1959: 82, s. 16 ff.). Det är angeläget att man även i fortsättningen vid uppkommande behov kan använda skolbyggnadsföretag som sysselsättningsobjekt. Under hösten 1960 har därför inom ecklesiastik- och socialdepartementet överläggningar ägt rum med de centrala skol- och arbetsmarknadsmyndigheterna samt företrädare för kommunförbunden i syfte att klarlägga förutsättningarna härför.

Det har vid dessa överläggningar framhållits, att skolbyggnadsföretagen inte alltid är så långt drivna i planeringshänseende som önskvärt vore från beredskapssynpunkt. En anledning härtill torde vara, att kommunerna i regel inte fullföljer detaljplaneringen av ett skolbygge genom att färdigställa detaljritningar och övriga för utlysande av entreprenad erforderliga handlingar, förrän statsbidragsbeslut meddelats. Ett tidsintervall på åtta à tio månader mellan statsbidragsbeslut och igångsättande är därför vanligt. Anledningen till detta handlingssätt från kommunernas sida torde vara, att de vill undvika risken att behöva omarbeta i förväg färdigställda ritningar m. m. på grund av att de ursprungliga byggnadsplanerna måste ändras.

I avsikt att få en förkortning av nyssnämnda intervall till stånd har Kungl. Maj:t bemyndigat skolöverstyrelsen att utfärda vissa tillämpningsföreskrifter till gällande kungörelse om statsbidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet. Avsikten därmed är att man genom att stimulera kommunerna att beträffande angelägna skolbyggnadsföretag fullfölja sitt planeringsarbete, redan innan statsbidragsbeslut meddelats, skall kunna få fram en beredskapsreserv av skolbyggen av ganska betydande omfattning. De företag, som inrymmes inom denna reserv, skall naturligtvis inte därigenom komma i sämre ställning i vad gäller tilldelning av statsbidrag i ordinär ordning men de kommer — om reserven tages i anspråk — att kunna få statsbidrag tidigare än vad annars skulle bli fallet.

För kommunerna bör denna möjlighet att komma med inom en eventuell extra investeringsram således vara en särskild anledning att påskynda planeringsarbetet. Det har emellertid ansetts nödvändigt att, inom ramen av gällande statsbidragssystem, dessutom öppna en möjlighet för dem att erhålla ersättning för de merkostnader, som kan uppkomma därigenom att deras av vederbörande statsmyndigheters önskemål föranledda detaljplanering blir inaktuell med påföljd att nya detaljritningar m. m. måste ut-

arbetas. Givetvis har det därvid förutsatts, att orsakssammanhanget mellan forceringen av detaljplaneringen och de uppkomna merkostnaderna skall vara fullt klart och att det skall röra sig om kostnader av någon betydelse.

I regel torde ersättningen för de merkostnader, varom jag här talat, kunna inrymmas inom det bidrag, som må utgå enligt gällande bidragskungörelse. Bidragssystemet är nämligen så utformat, att bidragets storlek bestämmas med hänsyn till kommunens ekonomiska bärkraft. Som mått på denna användes i första hand det genomsnittliga antalet skattekronor per invånare beräknat på visst sätt. För olika skatteunderlag gäller olika, i procent av bidragsunderlaget angivna latituder, inom vilka bidraget skall ligga. Om exempelvis antalet skattekronor överstiger 17, skall bidraget ligga mellan 45 och 35 procent av bidragsunderlaget. Inom latituderna har man att taga hänsyn till olika i kungörelsen exemplifierade omständigheter. Till dylika omständigheter torde böra räknas nu ifrågakarande extra detaljplaneringskostnader, vilka i princip bör ersättas inom ramen för bidragstilldelningen.

Som redan torde ha framgått räknar jag med att det endast i undantagsfall blir fråga om ersättning för extra planeringskostnader, eftersom forceringen av detaljplaneringen endast skall ifrågakomma beträffande angelägna byggnadsföretag. När det gäller utmätandet av merkostnadsersättningen torde i regel någon svårighet ej uppstå att hålla statsbidraget inom den i varje särskilt fall gällande latituden. Emellertid bör Kungl. Maj:t äga rätt att, om så i undantagsfall skulle erfordras av nu avsedd anledning, något jämka den eljest gällande latituden. Tänkbart är också att det någon enstaka gång kan inträffa att ett byggnadsföretag, som på angivet sätt detaljplanerats, därefter mister sin aktualitet med påföljd att något ordinärt statsbidragsbeslut ej meddelas. Om i ett dylikt fall förutsättningar för merkostnadsersättning enligt de angivna grunderna skulle föreligga, torde dylik ersättning få utgå utan hinder av att byggnadsföretaget ej kommer till utförande.

Jag har här närmast uppehållit mig vid det allmänna skolväsendets byggnadsföretag men förutsätter, att motsvarande skall få gälla även yrkesskolbyggen och, om så befinnes önskvärt, även andra byggnadsföretag inom skolväsendet.

Jag erinrar i anslutning till det nu anförda om att 1945 års riksdag (prop. 1: VIII s. 386, SU 8 s. 31, Rskr 8) bemyndigat Kungl. Maj:t att, där i särskilda fall omständigheterna det föranleda, besluta om statsbidrag till kommunal skola utan hinder av att någon mindre avvikelse från de av riksdagen beträffande statsbidraget fastställda grunderna och villkoren ägt rum (jfr även prop. 1955: 120 s. 91).

Kostnaderna för ifrågakarande ersättningar låter sig icke närmare uppskattas. Man torde emellertid kunna utgå ifrån att antalet ersättnings-

ärenden blir litet och att ifrågakommande ersättningsbelopp inte blir så stora att hänsyn därtill behöver tagas vid anslagsberäkningen.

Med hänsyn till det angelägna i att riksdagen hålles underrättad om de olika åtgärder som från Kungl. Maj:ts sida vidtages i syfte att hålla en hög sysselsättningsberedskap, torde nu redovisade förhållanden böra bringas till riksdagens kännedom.

I det följande gör jag under en särskild punkt hemställa beträffande anslaget till Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor. Med avseende på anslaget till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet får jag under återopande av vad som förut anförts hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 84 000 000 kronor.

[167] **66. Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 000 000	2 400 550
1959/60	4 000 000	1 825 496
1960/61 (statsliggaren s. 752)	2 000 000	
1961/62 (förslag)	1 000 000	

Statsbidrag till kostnaderna för uppförande av elevhem utgår enligt två olika kungörelser, nämligen kungörelsen 1936:202 angående statsbidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning samt kungörelsen 1945:594 angående statsbidrag till skolhem för lärjungar vid högre skolor och till avlöning av föreståndare vid dylikt skolhem.

Statsbidrag utgår enligt den förra författningen till kommuner för uppförande av elevhem åt folkskolans elever och enligt den senare till kommun eller annan huvudman för uppförande av elevhem för elever i praktiskt taget alla övriga skolformer. De båda kungörelserna överensstämmer i allt väsentligt. Kungl. Maj:t bestämmer i båda fallen bidragsbeloppens storlek. Gäller det elevhem för folkskolan, bestämmes dock bidraget enligt kungörelsens lydelse från fall till fall. Bidraget till andra elevhem utgår med 75 procent av verkliga kostnaderna med möjlighet för Kungl. Maj:t att, om särskilda skäl föreligger, höja bidraget till 90 procent av dessa kostnader. Handläggningen av bidragsärendena är också något olika.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 2 700 000 kronor.

Av överstyrelsens framställning framgår bland annat följande.

Elevhem planeras för elever vid de högre skolorna i Borlänge, Linköping och Mora samt för elever vid det obligatoriska skolväsendet (högstadiet)

i Söderköping och Vittangi. Stiftelsen Mariannelundsskolan planerar elevhem för 90 elever. I flera fall har man för avsikt att bygga om befintliga elevhem varigenom högstadieelever skall kunna mottagas. Elevhemmet för barn på låg- och mellanstadiet i Jokkmokk är i behov av grundlig ombyggnad.

En av skolöverstyrelsen tillsatt kommitté för utredning av vissa skol-sociala frågor rörande elever vid gymnasiala läroanstalter har i sin i februari 1960 till skolöverstyrelsen överlämnade utredning framhållit, att åtgärder snarast måste vidtagas för att öka inackorderingsmöjligheterna på skolorten för studiebegåvad landsbygdsungdom. Kommittén har efter i utredningen redovisad beräkning kommit fram till att elevhemsorganisationen måste utbyggas i snabbare takt än hittills skett, med hänsyn till att övriga inackorderingsmöjligheter är knappa och därtill ofta otillfredsställande.

Med hänsyn till det anförda föreslås, att Kungl. Maj:t för budgetåret 1961/62 bemyndigas bevilja statsbidrag med 5 500 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till för närvarande kända aktuella byggnadsplaner finner jag inte skäl att räkna med behov av en större ram för summan av beviljade bidrag än den som fastställts för innevarande budgetår, eller 4 000 000 kronor. Med denna bidragsram och med beaktande av föreliggande reservationsmedelsbehållning synes anslaget för nästa budgetår kunna nedräknas till 1 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må budgetåret 1961/62 bevilja statsbidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet med ett sammanlagt belopp av högst 4 000 000 kronor;

b) till *Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

[168] 67. Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 000 000	3 033 540
1959/60	3 000 000	2 951 781
1960/61 (statsliggaren s. 767)	3 000 000	
1961/62 (förslag)	3 000 000	

Anslaget, som innevarande budgetår är rubricerat Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten har här upptagits med ändrad rubrik på grund av ändrad disposition av huvudtiteln.

Enligt kungörelsen 1945: 882 angående statsbidrag till byggnadsarbeten för folkskoleväsendet skulle motsvarande bestämmelser i den äldre kungörelsen i ämnet, 1936: 45, alltså i huvudsak äga tillämpning beträffande byggnadsarbeten, till vilka Kungl. Maj:t beviljat statsbidrag före den 1

januari 1946. Dock tillskapades vissa övergångsbestämmelser, möjliggörande omprövning av förut fattade beslut med tillämpning av vissa genom kungörelsen 1945: 882 fastställda grunder. Den nya kungörelsen 1957: 318 om statsbidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet innebär icke någon förändring med avseende å de statsbidrag, som utgick enligt dessa äldre bestämmelser. De bidrag till byggnadsarbeten, som sålunda alltjämt utgår enligt bestämmelserna i 1936 års kungörelse, avföres från här ifrågavarande anslag.

Skolöverstyrelsen räknar icke med någon nämnvärd ändring i medelsbehovet och föreslår oförändrat anslagsbelopp.

Departementschefen. Detta anslag bör uppföras med 3 000 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

[169] 68. Byggnadsbidrag till vissa äldre undervisningslokaler för folkskoleväsendet

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	300 000	211 441
1959/60	250 000	192 465
1960/61 (statsliggaren s. 768)	175 000	
1961/62 (förslag)	125 000	

Anslaget som innevarande budgetår är rubricerat Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler har här erhållit ändrad rubrik med hänsyn till omDispositioneringen av huvudtiteln.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår sänkes med 50 000 kronor.

Departementschefen. Då bidragen till de lokaler om vilka här är fråga successivt bortfaller, blir följderna en automatisk minskning av anslagsbehovet. Jag finner i likhet med överstyrelsen, att anslaget kan sänkas med 50 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsbidrag till vissa äldre undervisningslokaler för folkskoleväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 125 000 kronor.

[170] 69. Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 500 000	3 733 150
1959/60	4 000 000	3 832 374
1960/61 (statsliggaren s. 768)	3 000 000	
1961/62 (förslag)	2 200 000	

Med hänsyn till omläggningen av statsbidragssystemet beträffande lärarbostadsbyggena har anslaget till Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag till tjänstebostäder här upptagits med ändrad benämning.

I samband med avveckling av tjänstebostadssystemet för folkskolans lärare har kungörelsen 1946: 887 angående statsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare ersatts av kungörelsen 1960: 387 om statsbidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet, vilken sistnämnda kungörelse trädde i kraft den 1 juli 1960. Enligt meddelade övergångsbestämmelser skall emellertid, om Kungl. Maj:t beviljat statsbidrag till tjänstebostad före ikraftträdandet av kungörelsen 1960: 387 eller ansökan om dylikt bidrag inkommit till vederbörande myndighet före den 1 mars 1960, äldre bestämmelser alltjämt äga tillämpning.

Enligt kungörelsen 1960: 387 är statsbidraget till anskaffande av lärarbostad begränsat till landskommunerna. Bidrag utgår till sådan kommun i huvudsak endast för bostad vid skola, som inte är belägen å tätort med minst 200 invånare. Bidragsbeloppet utgör 18 000 kronor för varje lärarbostad, dock med tillägg av ytterligare 4 000 kronor för lärarbostad i de fyra nordligaste länen.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget sänkes med 800 000 kronor.

Överstyrelsen framhåller, att tillkomsten av det nya statsbidragssystemet icke kan beräknas få någon nämnvärd inverkan på medelsbehovet för budgetåret 1961/62. Till följd av eftersläpning i fråga om utbetalningen av beviljade bidrag torde nämligen anslaget för sagda budgetår huvudsakligen komma att belastas av de bidrag, som beviljades under budgetåret 1959/60. Överstyrelsen beräknar medelsbehovet för budgetåret 1961/62 till 2 200 000 kronor.

Departementschefen. De nya bestämmelserna om statsbidrag till lärarbostäder medför att behovet av anslagsmedel kommer att bli avsevärt mindre än tidigare, men de torde inte till fullo återverka på anslagsbehovet för budgetåret 1961/62. Jag anser, att anslaget i enlighet med skolöverstyrelsens beräkningar kan minskas med 800 000 kronor till 2 200 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kronor.

[171] **70. Övergångsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	160 000	154 860
1959/60	160 000	140 923
1960/61 (statsliggaren s. 768)	140 000	
1961/62 (förslag)	120 000	

Anslaget, som innevarande budgetår är rubricerat Folkskolor m. m.: Övergångsbidrag till tjänstebostäder, uppföres här på grund av huvudtitelns omdisponering under ändrad rubrik.

Enligt övergångsbestämmelse i kungörelsen 1960: 387, som ersatt kungörelsen 1946: 887, skall vad i 3 avd. 17—22 §§ sistnämnda kungörelse är stadgat om övergångsbidrag alltjämt äga tillämpning.

Förevarande bidrag utgår till skoldistrikt, som under de tjugo åren 1927—1947 verkställt nybyggnad av tjänstebostad eller nedlagt mera avsevärda kostnader på om- eller tillbyggnad av tjänstebostad. Bidraget utgår med visst belopp för varje av byggnadsåtgärderna berörd tjänstebostad, dock endast övergångsvis intill dess 20 år förflutit från det att ifrågavarande byggnadsåtgärder vidtagits.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår sänkes med 20 000 kronor.

Departementschefen. Förevarande anslag torde lämpligen böra uppföras med 120 000 kronor för nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Övergångsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 120 000 kronor.

[172] 71. Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	12 000 000	22 062 156
1959/60	33 000 000	26 578 359
1960/61 (statsliggaren s. 814)	40 000 000	
1961/62 (förslag)	47 700 000	

Från detta anslag utgår bidrag till kommuner och landstingskommuner till kostnaderna för dels anskaffande av lokaler för yrkesskolväsendet, dels anskaffande av den första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel till yrkesskolor, dels ock anskaffande av lokaler för elevhem samt inventarier och inredning till dylika lokaler. Bestämmelser om dessa statsbidrag är meddelade i kungörelsen 1957: 480 (ändrad 1958: 361, 1959: 376 och 1960: 303) om statsbidrag till yrkesskolor.

Såsom närmare redovisats under punkten 166, föreslår *överstyrelsen för yrkesutbildning* att anslaget för nästa budgetår höjes med 14 000 000 kronor till 54 000 000 kronor.

Departementschefen. Under hänvisning till vad jag anfört i det föregående under punkten 166 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva, att statsbidrag för byggnadsarbeten må utgå till stiftelsen Sunnerdahls praktiska ungdomsskolor och föreningen praktiska hushållsskolan i Lund;

b) till *Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 47 700 000 kronor.

[173] **72. Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 500 000	—
1959/60	2 500 000	510 750
1960/61 (statsliggaren s. 777)	2 500 000	
1961/62 (förslag)	2 500 000	

Förestående reservationsanslag är under innevarande budgetår uppfört under rubriken Folkhögskolor: Byggnadsbidrag. Den här använda ändrade benämningen har föranletts av omläggningen av anslagens uppställning under åttonde huvudtiteln.

Enligt kungörelsen 1958: 480 kan statsbidragsberättigad folkhögskola er-hålla bidrag till kostnaderna för anskaffande av *permanent*a skollokaler och bostäder åt lärare och elever genom ny-, till- eller ombyggnad eller genom förvärv och iordningställande av befintlig byggnad. Statsbidraget till per-manenta lokaler utgår med högst 75 procent av ett bidragsunderlag, vilket beräknas på olika sätt beroende på lokalernas karaktär. Till kostnaderna för uppförande av *provisoriska* lokaler kan statsbidrag utgå med 325 kronor per kvadratmeter nettogolvyta.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 500 000 kronor.

Överstyrelsen framhåller, att de hittills anvisade medlen torde komma att till fullo fördelas under innevarande budgetår. Med utgångspunkt från de till överstyrelsen inlämnade byggnadsärendena kan det återstående ak-tuella statsbidragsbehovet beräknas uppgå till omkring 12 500 000 kronor. Överstyrelsen har vid denna beräkning inte ansett sig kunna uppskatta om-fattningen av det behov utöver nyssnämnda belopp, som under tiden fram till budgetåret 1961/62 sannolikt kommer att anmälas till överstyrelsen. Enligt överstyrelsens mening har de hittills anmälda byggnadsarbetena en synnerligen hög angelägenhetsgrad.

Det sammanlagda byggnadsbehovet, uttryckt i beräknade totalkostnader, bedömer skolöverstyrelsen för närvarande uppgå till minst 56 000 000 kronor.

Departementschefen. Den medelsbehållning, som torde komma att finnas på det för innevarande budgetår för ändamålet anvisade anslaget, bör tillgodoföras det omrubricerade anslaget.

Jag kan inte tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om ökad medelstillsättning. Anslaget torde sålunda böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor.

E. Högre utbildning och forskning

Centrala myndigheter m. m.

[174] 1. Universitetskanslersämbetet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	419 000	397 503
1960/61 (statsliggaren s. 525)	488 000	
1961/62 (förslag)	591 000	

Universitetskanslern hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 102 500 kronor. Höjningen betingas, förutom av automatiska utgiftsökningar, av följande förslag.

1. Byrådirektör i Ao 26 i stället för Ag 26.
2. Höjning av anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal med 50 000 kronor till 145 000 kronor.

Det under punkten 2 redovisade förslaget motiveras med att behovet av experter och tillfällig personal ständigt ökar.

Departementschefen. En förstärkning av den centrala universitetsförvaltningens resurser synes mig i nuvarande läge starkt påkallad. Jag vill här endast erinra om det omfattande och betydelsefulla organisationsplanarbetet för examensämnen inom de filosofiska fakulteterna och därmed sammanhängande frågor. I enlighet med universitetskanslerns förslag bör därför anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig arbetskraft höjas med 50 000 kronor. I överensstämmelse med vad som förutsatts i den av riksdagen godkända propositionen 1960: 126 bör under en särskild arvodespost anvisas 600 kronor till arvode åt en organisationsföredragande. I övrigt ifrågasätter jag beträffande detta anslag inga andra ändringar än sådana, som är av automatisk natur.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 591 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 103 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för universitetskanslersämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Arvode till universitetskanslern	54 888
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	600
3. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslags- vis</i>	158 000
4. Arvoden till experter och tillfällig personal m. m., <i>förslagsvis</i>	145 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .	137 500
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	88 012
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	7 000
Summa kronor	591 000

b) till *Universitetskanslersämbetet*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 591 000 kronor.

[175] 2. **Universitetskanslersämbetet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	44 000	38 209
1960/61 (statsliggaren s. 526)	58 000	
1961/62 (förslag)	58 000	

I enlighet med en av universitetskanslern gjord framställning torde detta anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 58 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetskanslersämbetet*: *Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 58 000 kronor.

[176] 3. **Universitetskanslersämbetet: Ämnes- och fakultetskonferenser**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	50 000	23 961
1960/61 (statsliggaren s. 628)	50 000	
1961/62 (förslag)	30 000	

Universitetskanslern hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen. Anslag för förevarande ändamål är innevarande budgetår uppfört under rubriken Gemensamma universitetsändamål: Ämnes- och fakultetskonferenser. Jag föreslår, att medel för ändamålet från

och med nästa budgetår anvisas under anslagsrubriken Universitetskanslersämbetet: Ämnes- och fakultetskonferenser. Vid utgången av innevarande budgetår förefintlig behållning å det nuvarande anslaget bör överföras till det nya anslaget.

Med beaktande av den behållning, som kan väntas föreligga vid utgången av innevarande budgetår, förordar jag att medelsanvisningen nästa budgetår begränsas till 30 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetskanslersämbetet: Ämnes- och fakultetskonferenser* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

[177] 4. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	86 100	88 612
1960/61 (statsliggaren s. 637)	115 300	
1961/62 (förslag)	135 000	

Överstyrelsen hemställer, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 20 900 kronor. Höjningen betingas, förutom av automatiska utgiftsförändringar, av följande förslag.

1. Förändring av tjänsten som kontorist i Ae 9 till tjänst som kansliskrivare i Ae 10.
2. Ökad medelsanvisning till extra arbetshjälp och vikariatsersättningar m. m. (kostnad 8 400 kronor).
3. Ökad medelsanvisning till ersättningar åt sakkunniga (kostnad 1 000 kronor).

Till stöd för de under *punkterna 2 och 3* redovisade förslagen anför överstyrelsen huvudsakligen följande.

2. Ökad medelsanvisning till extra arbetshjälp och vikariatsersättningar m. m. Överstyrelsen förfogar för närvarande över endast en tjänst i lägre lönegrad än A 19, nämligen en kontoristtjänst i Ae 9. Kontoristens arbetsuppgifter har under senare år vuxit i omfattning och den ökande verksamheten inom överstyrelsen kommer att ställa ytterligare krav på tillgång till biträdeshjälp. Under innevarande budgetår står endast ett mindre belopp till förfogande för anställande av extra arbetskraft. Under nästa budgetår beräknas behov uppkomma av ytterligare skrivhjälp, motsvarande ett kontorsbiträde med tjänstgöring uppgående till tre fjärdedelar av full tjänstgöring. Ett däremot svarande belopp, 8 400 kronor, bör därför ställas till överstyrelsens förfogande.

3. Ökad medelsanvisning till ersättningar åt sakkunniga. Den i överstyrelsens regi bedrivna verksamheten genom särskilda sakkunniga kommer att intensifieras under nästa budgetår. Den be-

slutade utvidgningen av den högre tekniska undervisningen kommer att medföra ett flertal problem, som för sin lösning kräver särskilda utredningar inom överstyrelsen i större omfattning än hittills varit fallet. En höjning av den för ändamålet avsedda medelsanvisningen från 2 000 till 3 000 kronor framstår därför såsom erforderlig.

Departementschefen. Med anledning av överstyrelsens förslag tillstyrker jag att anslagsmedlen till biträdeshjälp och till ersättningar åt sakkunniga för nästa budgetår ökas med respektive 8 400 och 1 000 kronor. I övrigt räknar jag endast med automatiska utgiftsförändringar.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 135 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 19 700 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för de tekniska högskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	33 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	18 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	59 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	22 700
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 700
Summa kronor	135 000

b) till *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 135 000 kronor.

[178] 5. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	14 000	15 057
1960/61 (statsliggaren s. 638)	11 700	
1961/62 (förslag)	16 000	

Överstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 4 300 kronor, varav 2 000 kronor hänför sig till anslagsposten till reseersättningar (nu 5 000 kronor) och 2 300 kronor till delposten till övriga expenser (nu 6 300 kronor). Såsom skäl för den begärda ökningen av anslagsposten till